

Kehittämiskokeiluja Helsingin kaupungin lukioissa 2022–2025

Utvecklingsförsök i Helsingfors stads gymnasier 2022–2025

Helsinki

Kehittämiskokeiluja Helsingin kaupungin lukioissa 2022–2025

Utvecklingsförsök i Helsingfors stads gymnasier 2022–2025

Toimitus - Redaktion

Helena Antikainen, projektipäällikkö - projektchef
Svante Thilman, toimittaja - redaktör

CC BY-NC-SA 4.0

Julkaisija - Utgivare

Lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuushanke, Helsingin kaupunki
Gymnasieutbildningens kvalitets- och tillgänglighetsprojekt, Helsingfors stad

Taitto - Ombrytning

Mainostoimisto KMG Turku Oy

Julkaisuvuosi - Utgivningsår

2025

Sisällys - Innehåll

Esipuhe – Förord	6
1. Hyvinvointi ja osallisuus - Välbefinnande och delaktighet.....	7
Hyvinvointi - Välbefinnande.....	7
Unikurssi	7
Hyvinvointikurssin ohjaajan käsikirja	12
Elämänhallinta ja vuorovaikutus	13
Resilienssihanke "Relaa"	14
Luovuuskupla – kuvataideluokassa järjestetty kerhotoiminta.....	17
Hyvinvointia musiikista – monitaiteinen opintokokonaisuus opiskelijan hyvinvoinnin tukemiseen ja lisäämiseen musiikin ja taiteen avulla (MU).....	24
Taide ja hyvinvointi (KU, HI, PS)	27
Taideseikkailu (KU).....	28
Utveckling av motionstutorverksamhet.....	30
Osallisuus	32
Yhteisöllisyyspassi.....	32
Aktiivisuuspassi.....	33
Photo Voice -valokuvaprosessi.....	36
Vertaistoimijuusopintojakson kokeilu	38
2. Yhteisopettajuus – Kompanjonlärarskap.....	40
I litteraturens värld (MO)	40
Ison S2-ryhmän puolitus	42
B-ruotsin yhteisopettajuuskokeilu lukio-opintojen tehostamiseksi (RU)	43
Yhteisopettajuutta pitkässä matematiikassa (MA).....	46
Matematiikkaan tukea yhteisopettajuudesta (MA)*	50
Yhteisopettajuus kansainvälisen opintojakson toteutuksessa (YH)	51
Kompanjonlärarskap i historia (HI)	53
Yhteisopettajuus filosofian oppiaineessa (FI)*.....	54
Yhteiskuntafilosofiaa yhdessä (FI)*	63
Nykytaide valokuvan kautta (KU).....	64
3. Oppiaineiden muita kokeiluja	66
Talousmatematiikan kehittämistyö (MA).....	66
Ravintolassa syntyvän ruokahävikin tutkiminen (BI)*	69
Opiskelijoiden sisällöntuotto MLL:n Nuortennettiin (TE)*	72

4. Utveckling av svenskspråkiga S2-läroämnet.....	75
S2-utvecklingsarbete mellan de svenskspråkiga gymnasierna i Helsingfors.....	75
S2-studiestigen – gemensam rekommendation för det administrativa och pedagogiska arbetet.....	78
5. Oppiainerajat ylittävät opintojaksot - Läroämnesöverskridande studieavsnitt	80
Äidinkielen ja kuvataiteen yhteisopettajuutta taidehistorian kurssilla (KU, ÄI)	80
Kuvataideportfolio (KU, ÄI)	83
Eksistentialismi –opintojakso (ÄI, PS, US, FI)	86
Ilmiönä ihminen – biologian, fysiikan ja kemian yhteisopettajuushanke temaattisena opintojaksona (BI, FY, KE).....	89
Laborationskurs i biologi och kemi (BI, KE).....	94
Oivalluksen iloa fysiikan ja kemian yhteistyökursilla (FY, KE).....	95
Pre-science kurssi (preSCI) IB-lukion ensimmäisen vuoden eli pre-vuoden opiskelijoille (BI, FY, KE, ESS)*	98
British Science Festival – Diskutera vetenskap på engelska (EN, KE)	100
Tekoälyn perusteet –opintojakso (MA, FI).....	102
Kestävä tulevaisuus – monitieteinen oppiminen ja yhteistyö	106
Matematiikan i renässansens & renässansens i matematiken (MA, FI, HI)	110
Skolan som ett pepparkakshus – en ämnesöverskridande kurs mellan matematik och bildkonst (MA, KO).....	112
En tvärvetenskaplig kurs om mänskliga rättigheter (FI, HÄ, LÅ, RE).....	113
Ikebanan kukka-asetelmin Japanin kulttuurihistoriaa käytännössä (HI, KU).....	116
Venäjän historia ja taide	121
Projekt Berlin - ett samarbetsprojekt mellan tyska och religion/ livsåskådning (TY, RE, LÅ).....	123
Sävelten tie: Fysiikan ja musiikin kokeellinen yhteistyökurssi (MU, FY)	125
Geografi på spanska (GE, SP)	128
Friluftskurs till Pyhä-Luosto (GY, GE).....	129
6. Oppimisen tuki - Stöd i inläring.....	131
Lukiopaja oppimisen tueksi.....	131
Talousmatematiikan opintojakson kehittäminen (MA).....	138
Buustia matematiikan opiskeluun, resurssiope ja matikanope työparina (MA)	140
Matematiikan tuki muun muassa pitkällä ruokavälkällä (MA).....	143
Mattaefitis (MA).....	144
Kemian opiskelijoiden tukeminen KE01+02-opintojaksolla, osa 1 (KE)	145
Kemian opiskelijoiden tukeminen KE01+02-opintojaksolla, osa 2 (KE)	147
Ruotsipaja (RU)	148
S2+reaali –tukikurssilta apua reaaliavastauksen kirjoittamiseen (S2 suomi toisena kielenä).....	150
Kirjoitusklinikka	151

7. Verkostot ja työelämäyhteistyö	153
Verkostoyhteistyö ja työelämätaidot	153
CV-pohjainen portfolio ja tiimivalmennus	156
Urapolkuja Ateneumiin –mallivideo (ÄI, EN).....	158
8. Lukiodiplomit.....	160
Taito- ja taideaineiden lukiodiplomien opetussuunnitelmatyö	160
Musiikin ja kuvataiteen lukiodiplomien kaupunkitasoisen tarjonnan pilotti (MU, KU)	161
9. Lukion arki ja toiminta.....	165
Ryhmänohjauksen vuosikello (RO)	165
Ryhmänohjausvalmennus (OP, YR).....	167
Ryhmänohjauksen kehittämistyö (RO)	170
Huoltajayhteistyö.....	171
Työryhmä poissaolojen ja myöhästelyn vähentämiseksi.....	177
Henkilökunnan käsikirja	181
10. Liitteet - Bilagor	182
Aktiivisuuspassi (Helsingin luonnontiedelukio)	182
Ruokahävikin tutkiminen ravintolassa (Konepajan lukio)	188
S2 Svenska som andraspråk och litteratur - prepkursmaterial till studentprovet	191

* sisältää pakollisia opintojaksosia - innehåller obligatoriska studieavsnitt

Esipuhe – Förord

Helsingin kaupungin lukioissa on kehitetty koulutuksen laatua systemaattisesti lukuvuosina 2023–25 Opetushallituksen rahoittaman Lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuushankkeen tuella. Hankkeen tavoitteena oli kehittää koulutuksen laatua kolmesta eri näkökulmasta: 1) laatu järjestelmä ja tiedolla johtaminen, 2.) pedagoginen kehittäminen sekä 3.) opiskelukyky ja hyvinvointi.

Hankkeessa olivat mukana kaikki 15 kaupungin lukiota, joissa opiskelee yhteensä noin 9 000 suomenkielistä ja 1400 ruotsinkielistä lukiolaista. Opiskelijamäärä vastaa n. 10 % kaikista Suomen lukiolaisista.

Hankkeen aikana lukiokoulutukselle on kehitetty laatu järjestelmä tavoitteineen, kriteereineen ja mittareineen ja jatkuvan laadunarvioinnin menetelmät on otettu käyttöön. Pedagogista kehittämistä on edistetty pilotoimalla oppiainekohtaisia työpajoja, joihin osallistuu koko opettajakunta.

Kukin lukio sai myös mahdollisuuden tehdä hankkeen tukemana erilaisia pedagogisia, opiskelijoiden hyvinvointia sekä opiskelukykyä ja opintojen saavutettavuutta tukevia kehittämiskokeiluja, jotka nousivat kunkin lukion omista tarpeista. Näitä kokeiluja tehtiin yhteensä noin 70 erilaista mm. yhteisopettajuudessa, oppiainerajat ylittävissä opintojaksoissa, hyvinvointiopintojaksoissa, opiskelijoiden opintojen tukemisessa, ryhmänohjauksessa, huoltajayhteistyössä sekä verkostoihin ja työelämäyhteistyöhön liittyen. Lisäksi koulutuksen saavutettavuuden haasteita selvitettiin PhotoVoice-työskentelyn avulla ja hankkeen aikana parannettiin opiskelijoiden mahdollisuuksia suorittaa lukiodiplomeja lukiosta riippumatta.

Gemensamt för många försök i projektet var, att planerandet och skapandet tog tid - men att man som resultat av det har åstadkommit något nytt att utgå i från i fortsättningen. De svenska gymnasierna tog i tu bland annat med utvecklandet av S2-läroämnet, och även på det administrativa planet togs framsteg i sammanhanget.

Tähän julkaisuun on koottu kuvaukset lukioiden tekemistä kokeiluista teemoittain. Toivottavasti ne voivat toimia inspiraation lähteenä myös muille lukioille, opettajille sekä opiskeluhoillon henkilöstölle.

Haluan Laatu-hankkeen puolesta kiittää lämpimästi upeita lukioitamme, rehtoreita, opettajia ja opiskelijahuollon henkilöstöä, jotka rohkeasti lähtivät kokeilemaan ja tekemään asioita uusilla tavoilla ja jakavat kokemuksensa ja oppinsa myös muille. Isot kiitokset kuuluvat myös Opetushallitukselle, joka mahdollisti tämän kaiken mittavan kehittämistyön lukioissa. Ilokseni voin kertoa, että laatu työ, oppiainekohtaiset työpajat ja suurin osa lukioiden tekemistä kokeiluista ja kehittämistyöstä jää elämään lukioiden arjessa myös ensi lukuvuonna.

Laatuhankkeen puolesta,
Helena Antikainen
Projektipäällikkö

1. Hyvinvointi ja osallisuus - Välbefinnande och delaktighet

Hyvinvointi - Välbefinnande

Unikurssi

Mia Kivioja

Hyvinvointi, hyvinvointiopintojakso, Helsingin kielilukio, Sibelius-lukio.

Lukioiden laatu- ja saavutettavuushankkeessa kehitetyllä unikurssilla opiskelijat tutkivat omia nukahtamis- ja nukkumistapoja. Tavoitteena oli oppia ymmärtämään omaan uneen ja nukkumiseen liittyviä vahvuuksia ja niitä asioita, jotka estävät hyvää ja virkistävää nukkumista.

Unikurssia on toteutettu ensimmäisen kerran ryhmämuotoisena interventiona Stadin ammattiopistossa Abraham Wetterintien toimipaikassa kuraattorin, psykologin ja terveydenhoitajan toimesta. Sen pohjalta suunniteltiin Unikurssi-kokonaisuus lukioihin, hyödyntäen suunnittelussa myös Mielenterveystalon unettomuuden omahoito-ohjelmaa.

Kurssin sisällöllisiä teemoja olivat muun muassa säännöllinen elämänrytmi, unettomuuden kehä, ajatusvääristymät, rentoutuminen, unisuunnitelman tekeminen, unipäiväkirjan pitäminen.

Unikurssin suunnittelivat ja toteuttivat pilottina kuraattorit, psykologit ja liikunnan asiantuntijat Helsingin kielilukiossa ja Sibelius-lukiossa.

Unikurssi Sibelius-lukiossa

Sanni Sihvola, Piia Penttilä, Jami Laaksonen

Unikurssin runko ja aiheet säilyivät pääosin alustavan suunnitelman mukaisina. Kurssin sisältöjä muokattiin etsimällä lisäaineistoja ja lisäämällä tunneille ryhmän sisäisen vuorovaikutuksen ja turvallisuuden tunteen vahvistamisen menetelmiä. Yksi kurssikerta vaihdettiin luokahuoneessa tapahtuvasta kerrasta lähiretkelle, jossa harjoiteltiin rentoutumisen ja tietoisien läsnäolon keinoja luontoympäristössä. Kehittämistyölle varattiin kurssin aikana säännölliset viikoittaiset tapaamisajat, joissa refleктоitiin ryhmän edellistä tapaamiskertaa ja suunniteltiin seuraavaa tapaamista.

Sibelius-lukion asettamat tavoitteet unikurssille

1. Opiskelijoiden opiskelukyky ja hyvinvointi lisääntyy.
2. Opiskelijoiden tieto hyvään uneen, vireystilaan ja univaikeuksiin vaikuttavista tekijöistä lisääntyy.
3. Opiskelijat tekevät arkisia valintoja parantaakseen nukkumistaan.
4. Opiskelijoiden itseraportoitu unen laatu paranee.
5. Opiskelijoiden kokemus kurssin ryhmästä ja ohjaajista on myönteinen.

Toteutus

Kurssi toteutui 4. periodissa kerran viikossa keskiviikkoisin (7x75 min). Opiskelijoita tiedotettiin kurssille ilmoittautumisesta Wilmaviesteillä, ryhmänohjaajan tuokiossa ja koulun somekanavissa 3. periodin aikana. Lisäksi työntekijät kannustivat opiskelijoita, jotka olivat opiskeluhuollon asiakkuudessa, ilmoittautumaan. Unikurssi koettiin hankalaksi käytännön syistä sijoittaa kurssitarjottimelle, minkä vuoksi ajankohta sovittiin kurssitarjottimen ulkopuolelle. Ilmoittautuminen toteutettiin Wilman kautta.

Kurssin suoritti 19 opiskelijaa. Unikurssi oli ryhmämuotona suljettu ryhmä, eli aloituksen jälkeen ryhmäkokoontaminen oli sama. Koko kurssin suorittamisesta oli mahdollista saada yksi opintopiste. Kurssilla oli läsnäolovelvoite.

Kurssin sisällölliset teemat olivat:

1. Tutustuminen, omat tavoitteet, unipäiväkirjan täyttämisen aloittaminen
2. Uni ja unettomuus
3. Vuorokausirytmii, hyvän unen edellytykset, unirytmien aikaistaminen
4. Miksi en nuku? Nukkumiseen liittyvät pelot, ahdistus ja huolet
5. Lähiretki: rentoutuminen ja tietoinen läsnäolo
6. Rentoutuminen ja itsemyötätunto
7. Kurssin päätös, unisuunnitelman tekeminen, palaute

Kurssikerrat koostuivat psykoedukatiivisesta osuudesta, jossa keskityttiin päivän aiheen mukaisen tiedon opettamiseen, vuorovaikustehtävistä (mm. pari- ja ryhmäkeskustelut tunnin aiheesta, ryhmäyttävät toiminnalliset tehtävät) sekä kokemuksellisista harjoitteista (mm. vireystilan havainnointi, rentoutumisen ja tietoisien läsnäolon harjoittelu).

Ensimmäisellä kerralla luotiin ryhmän säännöt ja keskusteltiin luottamuksellisen ja turvallisen ilmapiirin rakentamisesta. Kurssilaiset täyttivät kurssin ajan unipäiväkirjaa, johon kirjasivat havaintoja unen määrästä ja unen laatuun vaikuttavista tekijöistä. Lisäksi annettiin kotitehtäviä, joissa mm. suunniteltiin säännöllisempää arkirytmiiä ja harjoiteltiin huoliajatuksen käsittelemistä unen saamista tukevalla tavalla. Kurssimateriaalit olivat digittömiä: tehtävät kerättiin paperikansioon ja kansio palautettiin kurssin päätteeksi. Kurssilla oli sallittua kuunnella opetusta istuen, maaten (mm. jumppamatoilla) tai seisten. Istumista tauotettiin joka kerralla toiminnallisilla menetelmin.

Palautekysely

Palautekyselyn perusteella ilmoittautuminen koettiin helpoksi. Unikurssin ilmapiiri koettiin hyvänä ja osallistujat kokivat ohjaajien luoneen kurssille turvallista ilmapiiriä. Valtaosa koki, että kurssilla käsiteltiin itselle tärkeitä asioita. Kaikki kokivat saaneensa kurssilla tietoa hyvään uneen, vireystilaan ja univaikeuksiin vaikuttavista tekijöistä. Vastaajista suurin osa raportoi tehneensä jonkin verran muutoksia kurssin aikana arjessaan parantaakseen nukkumistaan, muutama vastaaja ei tehnyt muutoksia tai ei ollut samaa eikä eri mieltä. Noin puolet kurssilaisista koki nukkumisensa parantuneen kurssin aikana. Puolet kurssilaisista ei kokenut parannusta tai ei osannut sanoa. Vastaajista suurin osa koki kurssin lisänneen opiskelukykyään ja hyvinvointiaan.

Osa opiskelijoista toivoi aikaisempaa kellonaikaa. Useampi opiskelija toi esille, että kurssi olisi voinut kestää pidempään ja tapaamiskerrat tuntuivat välillä loppuvan kesken. Kehittämiskohteena useat vastaajat toivoivat, että rentoutusharjoituksia tehtäisiin enemmän.

Loppureflekto

Kokemus kehittämistä ja suunnittelusta monialaisessa työryhmässä

Monialaisesti työskenteleminen oli kaikkien kurssin ohjaajien kokemuksessa antoisaa ja toi lisäarvoa kurssin sisällöille, vaikkakin aineisto ja sisältö ei ollut ohjaajille ennestään tuttua. Vastuut alkoivat jakautua luontevasti kehittämistyön edetessä. Alun perin suunniteltu aineenopettajien osallistuminen kurssille ei toteutunut. Työntekijät kokivat opettajien mukaan kutsumisen vaikeaksi, sillä tämänkaltaista yhteistyötä opettajien kanssa ei juurikaan ole ollut, joten kynnys kysymiseen tuntui korkealta.

Kokemus ohjaamisesta

Kurssin työntekijät jakoivat ennen jokaista kurssikertaa vastuut käsiteltävistä asioista. Yhdessä sovittiin myös, miten vuorovaikutusta ryhmässä tuetaan ja vahvistetaan vertaisuutta ryhmässä. Tämä koettiin hyvänä. Ohjaaminen tuntui turvalliselta yhdessä, tiimiläiset havainnoivat ja täydensivät toistensa ohjausta, ja samalla mallinsivat ryhmäläisille hyvää yhteistyötä ja vuorovaikutusta.

Kokemuksia ryhmästä

Osallistujilta ei kerätty tietoa kurssin alussa, millaisia univaikeuksia ryhmäläiset kokivat, minkä vuoksi ei tarkalleen tiedetä, kuinka hyvin kurssi tavoitti univaikeuksista kärsiviä opiskelijoita. Osan osallistujista tiedettiin ilmoittautuneen kurssille univaikeuksien vuoksi. Lisäksi kurssin aikana nousi esille, että useille opiskelijoille univaikeudet ovat merkittävä ongelma arjessa. Osa osallistujista ei kokenut kurssista olleen erityistä apua uniongelmien. Tämä on ymmärrettävää, sillä haasteiden vaikeusaste ja muut kuormitustekijät voivat vaihdella yksilöllisesti suurestikin.

Palautteen perusteella ryhmässä onnistuttiin tukemaan osallistujien vertaisuutta ja vertaiskeskustelua. Ryhmä oli tälle tavoitteelle melko suuri, mikä vähensi työntekijöiden mielestä jokaisen mahdollisuutta tuoda esille ajatuksiaan. Toisaalta viimeisellä käyntikerralla yksi opiskelija toi esille pitäneensä positiivisena, että ryhmässä sai osallistua myös enemmän kuuntelemalla.

Ryhmän kesto oli ohjaajien arvioimana liian lyhyt. Kaikkia tärkeitä ryhmän aiheita ei ehditty käsittelemään riittävän laajasti. Kurssin ajankohta sijoittui myöhäiseen iltapäivään, mikä ei vireystilan kannalta ollut optimaalinen aika. Pääosin ryhmäläiset jaksoivat tästä huolimatta keskittyä ja osallistua hyvin.

Unikurssin työryhmä koki pilotin pääosin onnistuneeksi ja suunnittelee unikurssia järjestettäväksi myös ensi lukuvuonna.

Helsingin kielilukion unikurssi –pilotti

Emilia Rovamo, Marika Hahka, Matti Tynjä

Unikurssipilottia varten materiaali muokattiin Helsingin kielilukiassa koulun tarpeita vastaavaksi. Opiskelijahuollon henkilökunnan jäsenet suunnittelivat ja pitivät kaikki oppitunnit sekä laativat opiskelijoille portfolioon kotitehtävät ja unipäiväkirjat opiskelijoille. Ennen kurssin toteuttamista laadittiin Wilma-tiedotteet ja –viestit opiskelijoille, huoltajille ja opettajille sekä mainokset someen ja koulun ilmoituskanaville.

Hyväksytyt kurssin suoritukseen vaadittiin kaikilla seitsemällä oppitunneilla läsnäolo ja oman oppimisportfolion palauttaminen tehtyine kotitehtävineen sekä oppitunneilla annettujen tehtävien tekemisen. Oppimisportfolio sisälsi kymmenen tehtävää ja seitsemän unipäiväkirjaa. Yhdeksän kurssilaista oli paikalla kaikilla oppitunneilla ja portfolion palautti ajallaan kahdeksan opiskelijaa, joten kurssin suoritti hyväksytysti kahdeksan opiskelijaa.

Unikurssin toteutuksen ja sisällön palautteen keräämiseen hyödynnettiin tehtyä kyselyä, johon opiskelijat vastasivat viimeisellä oppitunnilla sekä opiskelijoiden portfolioihin kuuluvaa reflektiotehtävää, jossa opiskelijat arvioivat unikurssin hyötyjä omalla kohdallaan.

Opiskelijoilta saatu palaute ja unikurssin hyödyt

Kirjallisia palautteita kurssista

” Oli kiva tietää unen hyödyistä ja tärkeydestä sekä unirytmien huolesta pitämisestä sekä rentoutumisesta

Tykkäsin tosi paljon rentoutumisharjoituksista ja huolihetki harjoituksesta

Oli kiinnostavaa kuulla, miksi ihmiselle on hyötyä nukkumisesta, sillä mitä tapahtuu kehossa ja aivossa ja miksi tulee parempi mieli, kun nukkuu enemmän. Päiväkirjat oli hyvä idea ja myös muut tehtävät, joihin tarvittiin paljon kirjoittamista. Hyvä kurssi

Opiskelijoiden kehitysideoita kurssille:

” Enemmän suullisia tehtäviä ja kisoja

Enemmän ajastusvääristymistä ja ahdistuksesta

Kaikki oli mielenkiintoista, mutta olisi kiva tehdä vähän enemmän sosiaalisia tehtäviä, joissa vuorovaikutetaan.

Mielestäni olisi ollut hyvä, jos toisista unihaasteista olisi puhuttu enemmän. kuten liiallinen uni tai esimerkiksi 'hypersomnia', joka on liiallinen uni seurattuna uupumisen kanssa.

Opiskelijoiden kokemus kotiharjoitteista vaihteli. Toiset pitivät hyvänä asiana sitä, että kaikki kotitehtävät olivat perinteisiä kynä-paperi-tehtäviä ja sai kirjoittaa halutessaan paljon. Toisten mielestä tehtäviä olisi voinut olla vähemmän.

Unikurssin vastuopettaja Anna-Riikka Raatikainen toi esille tarkistamistaan portfoliotehtävistä seuraavia huomioita unikurssin hyödyistä opiskelijoille: Osa opiskelijoista nukkuu äärimmäisen vähän ja ”väärään” aikaan ajatellen koulurytmiä. Lisäksi unimäärissä on rajuja eroja arkipäivien ja viikonloppujen välillä. Viikonloppuisin nukutaan todella pitkiä ja arkisin todella lyhyitä unia. Puhelin sekä koulutehtävät siirtävät nukkumaanmenoa jopa aamuyöhön. Portfolion itsereflektiotehtävän mukaan moni opiskelija koki, että oli saanut unikurssin aikana positiivisia muutoksia unirytmisiinsä ja pidennettyä yöuniaa jopa tunnista pariinkin tuntiin. Lähes kaikki sanoivat alkaneensa ajatella unta ja sen tärkeyttä huomattavasti enemmän kuin aiemmin.

Unikurssin jatkosuunnitelmat

Kurssille on toivottu jatkoa. Kielilukion opiskeluhuoltoryhmän kokouksissa on keskusteltu, että unikurssille 1 opintopisteen tai laajemmallekin 2 opintopisteen hyvinvointikurssille on tarvetta, mutta laajojen opintojaksojen käytännön toteutuksessa haasteita tuottavat budjetti ja pedagoginen resurssointi sekä työntekijöiden vaihtuvuus. Unikurssilta saadun palautteen mukaan opiskelijoita kiinnostavat oma hyvinvointi ja miten sitä voi vaalia ja edistää. Osa opiskelijoista toivoi monipuolisesti tietoa hyvinvointiin liittyvistä eri asioista, kuten terveellinen ruoka, mielenterveys, elämän ohjeita, hyvä itsetunto, seksuaalisuus ja positiivisuus.

Hyvinvointikurssin ohjaajan käsikirja

Katja Hyry, Marinoora Alanne, Saara Johansson, Janne Koppinen, Kati Leinonen, Verna Puttonen, Oona Rokka, Tytti Tikanmäki

Helsingin luonnontiedelukion omasta Hyvinvointikurssista on koottu erillinen Hyvinvointikurssin ohjaajan opas, johon voit tutustua [Avointen oppimateriaalien kirjastossa](#).

Elämänhallinta ja vuorovaikutus

Saara Sahla

Hyvinvointi, pienryhmäopiskelu, toiminnallisuus, Vuosaaren lukio.

Elämänhallinnan ja vuorovaikutuksen kurssi on toiminnallinen, pienryhmämuotoinen kurssi, jossa pyritään lisäämään itsetuntemusta ja elämänhallintaa ja harjoitellaan vuorovaikutusta toiminnallisten harjoitusten avulla.

Tavoitteet

- itsetunnon lisääminen
- ajanhallinnan välineiden lisääminen
- omien mielipiteiden ja ajatusten ilmaiseminen
- kuuntelemisen taidot
- vastavuoroinen vuorovaikutus
- omien tavoitteiden sanoittaminen ja näkyväksi tekeminen
- motivaation ja sinnikkyuden lisääminen
- kouluympäristöön kiinnittyminen
- oman luovuuden herättely ja vahvistaminen
- elämän hyvien asioiden huomaaminen

Mitä tehtiin?

Teimme toiminnallisia pariharjoituksia kuvakorttien avulla, kuvailimme tunteita ja arvasimme niitä, kirjoitimme listoja, vastasimme itsetuntemustehtäviin, teimme testin omista vahvuuksista, kirjoitimme kiitollisuuspäiväkirjaa kahden viikon ajan, teimme harjoituksia kuuntelemisesta, askartelimme minätaulun omista tavoitteista ja haaveista ja esittelimme sen, teimme TOP 10 asiaa omasta elämästäni -esityksen, kirjoitimme runoja ja yhteisen miniromaanin. Käytimme paljon kirjallisuusterapian ja sanataiteen harjoituksia aiheiden käsittelyssä.

Kokeilun tulokset

Kurssi toimi hyvin ja sille oli selvästi tilausta. Opiskelijat olivat alkuhankaluuksien jälkeen paikalla jokaisella tunnilla ja kaikki antoivat aktiivisen panoksensa keskusteluihin, osallistuivat aktiivisesti harjoituksiin ja myös jakoivat omia tuotoksiaan muulle ryhmälle. Opiskelijoiden palaute oli hyvin positiivista ja paras palaute opettajalle oli aktiivinen läsnäolo kursseilla.

Opiskelijat antoivat erityisen positiivista palautetta pienestä ryhmäkoosta, toiminnallisuudesta, luovuudesta, yhdessä tekemisestä sekä mahdollisuudesta keskusteluun ja omien töiden esittelyyn. Erityisesti opiskelijat pitivät TOP 10 omasta elämästä -tehtävä, jossa piti poimia kymmenen iloa tuottavaa asiaa omasta elämästä ja esitellä ne kuvien kanssa muulle ryhmälle.

Yhteistyö

Teimme yhteistyötä Havumetsän lapset -hankkeen kanssa ja kävimme kurssin loppuksi katsomassa Havumetsän lapset -dokumentin paikallisessa elokuvateatterissa. Teemaan olimme valmistautuneet pohtimalla kirjoitusharjoitusten avulla metsän merkityksiä omassa elämässä ja keskustelemalla myös aktivismin perusteista.

Resilienssihanke “Relaa”

Monja Kataja, Susanna Pasula, Ukri Pulliainen ja Annemari Untamala

Hyvinvointi, opiskeluhoolto, ryhmänohjaus, vapaamuotoisia tapahtumia, Kallion lukio.

Kallion lukioyhteisön resilienssin edistämiseen tähtäävän hankkeen suunnittelu käynnistyi tammikuussa 2023 silloisen vs. rehtorin Pekka Lepistön ja johtoryhmän johdolla.

Lukuvuoden 2023–2024 alussa lukioomme perustettiin oma RELAA-ryhmä, johon kuuluivat Monja Kataja, Susanna Pasula, Ukri Pulliainen ja Annemari Untamala. Ryhmän tehtävänä oli koordinoida hankkeen suunnittelua ja toteutusta, joihin osallistuivat tarvittaessa myös rehtori Ari Mäkinen ja apulaisrehtori Ari-Pekka Niemi. Syyslukukaudesta 2024 asti hankkeen etenemisestä on vastannut johtoryhmä.

Tavoitteet

Hankkeella pyrittiin:

- lisäämään lukioyhteisömme jäsenten hyvinvointia
- parantamaan sekä opiskelijoiden keskinäistä vuorovaikutusta että opiskelijoiden ja opettajien välistä vuorovaikutusta
- vahvistamaan yhteisön jäsenten resilienssiä
- tekemään näkyväksi ja vahvistamaan jo toimivia, hyvinvointia edistäviä toimintoja
- kehittämään resilienssiä vahvistavia käytänteitä
- lisäämään opiskelijakunnan ja opettajien mahdollisuuksia osallistua oman työympäristönsä kehittämiseen
- vahvistamaan arvostavaa vuorovaikutusta yhteisön jäsenten välillä
- kehittämään konkreettisia toimintatapoja edellä mainittujen asioiden vahvistamiseksi; muun muassa
 - positiivinen kommentointi sosiaalisessa mediassa,
 - teemapäivät,
 - urheilutapahtumat,
 - opiskeluhuollon organisoimat tapahtumat,
 - oppimateriaalien kehittäminen,
 - esityksiin liittyvän sisältövaroituskäytännön kehittäminen,
 - ryhmäyttämiskäytänteiden kehittäminen ja
 - rakentavan vuorovaikutus- ja keskustelukulttuurin vahvistaminen.
- toiminnan mallintamiseen ja raportointiin

Tavoitteena on, että toiminta jatkuu hyvinvointia ja resilienssiä lisäävinä käytänteinä lukiomme arjessa.

Mitä tehtiin?

Hankkeen puitteissa toteutettua

- Opiskeluhoitoryhmän kurssit ja tapahtumat ovat tulleet paremmin näkyviksi.
- Nuoriso-ohjaaja on ollut vahvemmin mukana koulun toiminnassa lukukaudella 2023–24.
- Liikuntacoach on vakiinnuttanut asemansa koulun arjessa.
- Ryhmänohjausta on kehitetty.
- Opettajien pienryhmätyöskentelyä on suunnattu hankkeen yhteiseen kehittämiseen.
- Opiskelijakunnan hallitus on osallistunut hankkeeseen järjestämällä yhteisöllisyyttä vahvistavia tilaisuuksia.
- RELAA-hanke on osa koulun toimintastrategiaa ja siten myös osa koulun kansainvälisyystoimintaa.
- Opettajakunnan kesken on pohdittu erilaisia keinoja resilienssin vahvistamiseksi oppituntien puitteissa.
- Työhyvinvointitoimintaa on kehitetty yhteisöllisyyden lisäämiseksi.
- On toteutettu ja ideoitu konkreettisia asioita koko lukioyhteisölle:
 - yhteisiä kohtaamisia ja teemapäiviä;
 - tempauksia;
 - oppimateriaaleja, esimerkiksi kirjoitustaidon ylioppilaskirjoitustehtäväpaketti resilienssistä,
 - Studia generalia -tilaisuus resilienssiin liittyvästä aiheesta
- Koululla on järjestetty asiantuntijaluentoja. (resilienssi, vuorovaikutus)
- Sisältövaroituskäytänteitä on uudistettu.

Opiskelijat ja opettajat ovat vastanneet resilienssi-kyselyyn, jolla on pyritty kartoittamaan sekä resilienssiä vahvistavia että heikentäviä tekijöitä. Resilienssi-kyselyn sekä Kunta10-kyselyn pohjalta opettajat ovat syyslukukauden 2024 aikana suunnitelleet työyhteisön hyvinvoinnin lisäämiseksi ”Hyvinvoivan yhteisön pelisäännöt”. Opiskelijoille suunnatun kyselyn pohjalta opettajat ja opiskelijat ovat yhdessä kokoontuneet pohtimaan, miten lisätä koulu yhteisön hyvinvointia.

Tulokset

RELAA-hanke on kolmivuotinen. Kuluneen puolentoista lukuvuoden aikana pääsimme työskentelyssämme alkuun, ja jatkossa on tavoitteena käyttää hyväksi nyt kerättyä tietoa ja ylläpitää hyväksi havaittuja käytänteitä.

Yhteistyö

Hankkeen aikana koulu yhteisön hyvinvointia on lähestytty useasta eri näkökulmasta, ja keskusteluun on osallistunut koko koulu yhteisö. Hankkeen ensimmäisen vuoden aikana opiskelijat kokivat hankkeen liian teoreettiseksi eivätkä kokeneet pääsevänsä siihen osalliseksi toivomallaan tavalla. Ensimmäisen lukuvuoden lopussa ja toisen lukuvuoden aikana hanke on ollut ratkaisukeskeisempi ja konkreettisempi, ja opiskelijoilla on ollut siinä aktiivinen rooli. Tietoisuus keinoista lisätä lukioyhteisön hyvinvointia on lisääntynyt hankkeen aikana, ja keskustelu hyvinvointia heikentävistä seikoista on tullut avoimemmaksi sekä opiskelijoiden että opettajien keskuudessa. Kokemus on, että tehty työ on ollut eduksi lukiomme ilmapiirille sekä opettajien ja opiskelijoiden keskinäiselle vuorovaikutukselle.

Luovuuskupla – kuvataideluokassa järjestetty kerhotoiminta

Maria Mattsson, Anni Lehtinen, Minna Eskola

Hyvinvointi, vapaa-ajan kerhotoiminta, Helsingin medialukio.

Luovuuskupla oli luova kerhokokonaisuus lukuvuonna 2024–25 Helsingin medialukiassa ja se oli osa opiskelijoiden oppimista ja hyvinvointia tukevaa projektikonaisuutta. Luovuuskupla rakentui jatkoksi Medialukion nuorisohjaajan, psykologin ja kuvataideopettajan yhteistyökokeilua keväällä 2024. Luovuuskupla oli oppilaitoksen kuvataideluokassa kuukausittaista iltapäivisin tapahtuvaa maksutonta harrastustoimintaa. Luovuuskuplassa nuoret saivat työskennellä vapaasti omien projektien parissa ja käyttää kuvataideluokan materiaaleja. Nuorilla oli myös mahdollisuus tehdä keramiikkaa. Kuvataideopettaja toimi projektissa keramiikan materiaali- ja tekniikka-asiantuntijana, mutta ei osallistunut varsinaiseen kerhotoiminnan sisällön suunnitteluun eikä ohjaukseen. Toiminta oli tarpeen mukaan ohjattua, yhdessä ohjeistettua ja toteutettua sekä luonteeltaan kokeilevaa.

Tavoitteet

Luovuuskuplan toiminta kehitettiin esimerkiksi seuraavien oppilaitoksessa nousseiden tarpeiden ja tavoitteiden pohjalta:

- Mahdollisuuksia saada kavereita ja tutustua toisiin
- Mahdollisuuksia viettää aikaa toisten kanssa ja tutustua yhdessä tekemisen kautta
- Yhteisöllisyyden lisääminen ja yksinäisyyden vähentäminen
- Maksutonta harrastustoimintaa kouluun
- Tilojen yhteiskäytön lisääminen
- Toive taidetoimintaan esimerkiksi hyvinvointikahvila Melu-cafen kyselyiden kautta
- Mahdollisuus rentoutua koulupäivän yhteydessä
- Moniammatillinen yhteistyö
- Ajankohtaisista osallistumisen mahdollisuuksista viestiminen (esim. Nuori Taide ja Taiteen sulattamo)
- Järjestämiseen liittyvä kiire ja paineet
- Mahdollisuuksia työparityöskentelyyn

Toiminnan päätavoitteen, opiskelijoiden oppimisen ja hyvinvoinnin tukemisen, alatavoitteiksi nousivat:

- Mahdollisuudet tavata ja tutustua toisiin nuoriin
- Mahdollisuudet ja kynnyksen madaltaminen luovaan tekemiseen
- Kestävän kerhotoiminnan kehittäminen järjestäjien näkökulmasta

Mitä tehtiin?

Luovuuskuplan puitteet näyttivät yleensä tältä:

Toiminnan järjesti medialukion nuoriso-ohjaaja, ohjaaja (koulun entinen psykologi) sekä kuvataideopettaja. Tehtävät ja vastuut selkeytettiin ja määrättiin yhdessä.

- Nuoriso-ohjaaja: ohjaus, viestintä ja tiedotus opiskelijoiden ja opettajien kanssa, siivous, kokonaisuuden suunnittelu ja aikataulutus, tiedotusmateriaalin tekeminen ja levittäminen
- Ohjaaja: projektiin liittyvä hankeviestintä, kokonaisuuden suunnittelu ja aikataulutus, ohjaus, siivous, viestintä taidemahdollisuuksista opiskelijoiden ja opettajien kanssa, opettajille ja opiskeluhuollolle viestintä toiminnasta, raportin kirjoittaminen
- Kuvataideopettajan vastuulla oli kaikkien keramiikassa tarvittavien materiaalien valinta, tilaus, hankinta ja huolto. Hän myös huolehti keramiikan kuivattamisesta sekä raaka- ja lasituspoltoista. Luonnollisesti myös kuvataideluokan koko infrastruktuuri on kuvataideopettajan vastuulla liittyen hänen toimenkuvaansa koulussa.

Luovuuskuplan toimintaa suunniteltiin ja arvioitiin kevään 2024 luovan kerhon pohjalta. Järjestäjät järjestivät tapaamisia sekä vaihtoivat viestejä ja sopivat käytännön järjestelyistä. Näitä olivat esimerkiksi materiaalien hankinta, käyttö, säilytys, keramiikan poltto ja kuvataideluokan käyttö. Toimintaa muotoiltiin vuoden aikana joustavasti tarpeen mukaan.

Toiminnan suunnittelua

Kevät 2024

- Kevään 2024 kerho

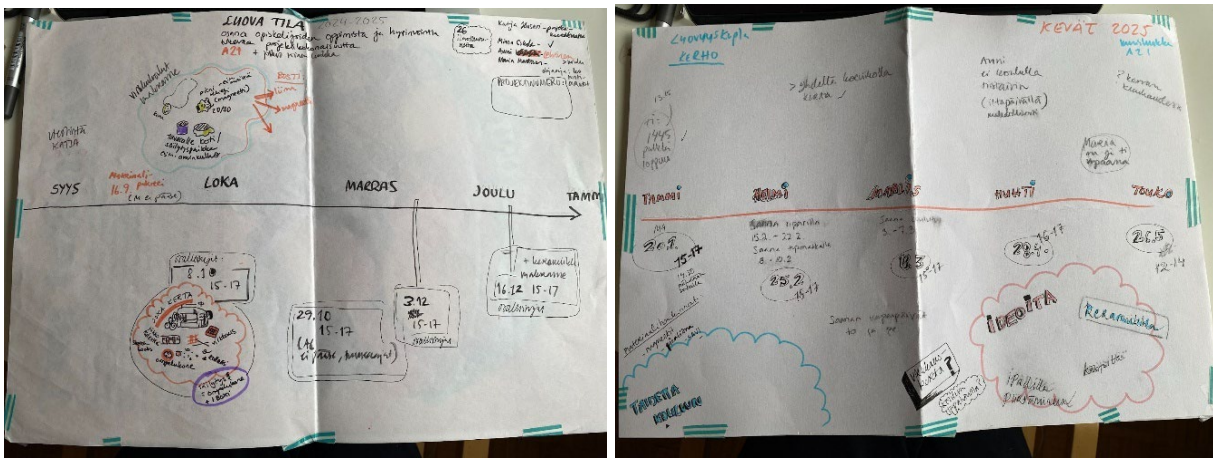
Kesä 2024

- Kevään toiminnan arviointi ja hankkeen alustava suunnittelu ja siihen liittyvä viestintä

Koulun alku

- Suunnittelutapaaminen (ohjaajat)
- Suunnittelutapaaminen koululla (kuvataideopettaja ja ohjaajat)
- Materiaalien kartoitus koululla (kuvataideopettaja ja nuoriso-ohjaaja)

Suunnittelun apuna käytettiin aikajanaa:

Luovuuskuplaan osallistujia oli 3–7 per kerta, joista 3–4 oli vakituisia kerholaisia. Osa oli ilmoittautunut etukäteen, osa ei. Moni osallistui vähintään kahdesti ja varsinkin savitöiden tekeminen sitä edellytti, jos osallistuja halusi saada työn valmiiksi. Oppituntien päällekkäisyys huomattiin olevan välillä esteenä, vaikka nuoriso-ohjaaja oli yrittänyt suunnitella ajankohdat niin, että mahdollisimman moni pääsisi paikalle. Luovuuskuplaan ohjautui erityisesti nuoria, jotka olivat toivoneet saavansa koulusta uusia kavereita ja kaipaavat siihen tukea. Osallistujia yhdisti kiinnostus käsitöihin ja luovaan tekemiseen. Luovuuskupla pidettiin avoimena kaikille opiskelijoille ja siitä viestittiin aina kaikille. Kerhoon saapui välillä nuoria, jotka eivät olleet ilmoittautuneet etukäteen ja heillä oli samat mahdollisuudet osallistua kuin ilmoittautuneilla.

Oppilaitospappi Saana Kivelä oli mukana suurimmassa osassa kerroista ja hän ohjasi esimerkiksi makramen tekoa. Lisäksi kuraattorit ja psykologi osallistuivat Luovuuskuplaan. Vuoden aikana opettajien kanssa myös viestittiin luovaan tekemiseen liittyvistä osallistumismahdollisuuksista, jotka liittyivät heidän oppiaineisiinsa ja kerhossa käytetty ompelukone oli hankittu kouluun KeTu-tiimin avulla.

Tulokset

Toiminnan päätavoitteena oli tukea opiskelijoiden oppimista ja hyvinvointia. Oppilaitoksen tarpeiden pohjalta muodostettiin toiminnan alatavoitteet. Nämä olivat toistensa tapaamis- ja tutustumismahdollisuuksien tarjoaminen nuorille, mahdollisuuksien tarjoaminen ja kynnyksen madaltaminen liittyen luovaan tekemiseen sekä järjestäjien näkökulmasta kestävä kerhotoiminnan kehittäminen.

Asetettujen tavoitteiden toteutuminen näkyi esimerkiksi toiminnan mahdollistaessa seuraavat asiat:

- Toisten tapaaminen, tutustuminen ja yhdessäolo luovan toiminnan parissa
- Maksuton luova harrastus, joka linkittyi koulupäivän yhteyteen
- Oman luovan tekemisen jakaminen toisten kanssa
- Kerholaiset saivat käyttää kuvataideluokan materiaaleja ja esimerkiksi mahdollisuuden keramiikkatyöskentelyyn
- Omien projektien parissa työskentely ja niihin liittyvien materiaalien käyttäminen (esimerkiksi iPadilla piirtäminen, sarjakuvan tekeminen, maalaaminen, piirtäminen, virkkaaminen, ompelukoneen käyttö)
- Yhdessä ideoiminen ja kokeileminen (esimerkiksi yhteispiirtäminen ja sokerimaalaus)
- Ohjaajien tuki luovan tekemisen yhteydessä liittyen esimerkiksi työnhaussa, mielen päällä olevissa asioissa, vuorovaikutuksessa ja toisiin tutustumissa
- Viestintä ajankohtaisten luovien harrastusten ja tapahtumien mahdollisuuksista (esimerkiksi Nuori taide, Taiteen sulattamo, luovat työpajat) ja niihin osallistumiseen rohkaisu
- Ohjaajien välinen vuorovaikutus ja reflektointi
- Ohjaajien ja kuvataideopettajan suunnitteluun, selkeyteen ja yhteistyöhön panostava työskentely kevästä 2023 alkaen
- Säännöllisyyteen ja laatuun panostava rakenne (mieluummin harvemmin ja rauhallisesti kuin usein ja kiireellä)

Toiminnan mahdollisuuksia, joita ei toteutettu, mutta joita ideoitiin toiminnan alussa:

- Taiteen tekeminen koulu yhteisöön
- Vierailut taidetapahtumaan tai harrastuskerhoissa
- Retket, esimerkiksi piirtäminen lähipuutarhassa tai -puistossa

Nostoja hyvistä käytänteistä:

- Työparityöskentely ja reflektiivinen työote (OmaKuva NYT)
- ohjaajien ja kuvataideopettajan eri roolit / tehtävien selkeä delegointi
- toistuvuuden käyttö /selkeyteen keskittyminen (esimerkiksi sama luokka, samat välineet, samat ohjaajat) auttaa olemaan joustava, jos tulee muutoksia
- konkreettinen toiminto koululla, johon voi ohjata nuoria (esimerkiksi kuraattorit, psykologit, opettajat)
- Nuoret pitivät siitä, että he voivat tehdä vapaasti luovia asioita ja päättää itse mitä työstää milläkin kerralla. Yhteisesti järjestetyt vapaaehtoiset kokeilut ja ohjelma koettiin myös hyvänä ja virittävänä, sekä mahdollistivat yhdessä kokemista.

Nostoja haasteista:

- Oppituntien päällekkäisyys on välillä esteenä
- Järjestetäänkö näyttöviikolla vai ei, voi olla palauttavaa, mutta toisaalta voi olla, että osallistujat peruvat
- Aikataulu; nuoriso-ohjaaja ei pääse kaikkiin koulun viestintäkanaviin (esimerkiksi opehuone, jossa koulun kalenteri ja tiedotteet) ja se vaikeuttaa suunnittelua erittäin paljon
- Nuorten ohjaukset eri toimijoiden kautta vaativat pitkäjänteistä työtä ja Luovuuskuplan ”mainostamista”.
- Aikataulutus, tässä tapauksessa säännöllinen aika ei mahdollista (onko luokka vapaana, onko näyttöviikko, opiskelijoiden teemapäivät, muut työt)
- Jos enemmän porukkaa, tila muuttuu helposti hälyisäksi ja voi olla kuormittavaa

Jatko

Luovuuskuplan kaltainen kerhotoiminta kannattaa aloittaa pienimuotoisesti ja rakentaa yhdessä opitun ja toimivan päälle. Toistoa ja rutiineja kannattaa muodostaa ja vaalia. Esimerkiksi uutta ohjelmaa ei kannata alkaa suunnittelemaan paljon etukäteen ja käyttää tähän työaikaa. Ryhmäläisten kanssa kannattaa keskustella toivotuista sisällöistä yhdessä. Ryhmäläisten kanssa yhdessä tekeminen ja kerhon suunnittelu luo myös ryhmähenkeä ja osallisuutta. Toiveiden kuuleminen ja niiden mahdollistaminen voi esimerkiksi motivoida osallistumaan vakiintuneesti. Ryhmäkerroille voi tuoda pieniä kokeiluja (katso alla Pikapakki kokeiluideoista), joita voi tilanteen mukaan ehdottaa ja halukkaat voivat kokeilla yhdessä. Ryhmässä voidaan myös ideoida ja ehdottaa kokeiluja seuraaville kerroille. Yhdellä kerralla kokeilimme yhteispiirtämistä ja pohdimme, että seuraavalla kerralla olisi kiinnostavaa kokeilla sokerimaalausta. Seuraavalle kerralle toimme sokerimaalaustarvikkeet ja kaikki osallistujat halusivat kokeilla sitä. Pohdimme yhdessä myös miten pienimuotoiset kokeilut voivat madaltaa kynnystä aloittaa omaa tekemistä.

Ohjaajien oma kiinnostus ja innostuneisuus sekä osallistuminen tekemiseen ovat tärkeässä asemassa. Tämä voi esimerkiksi auttaa kerholaisia aloittamaan ja kokeilemaan uusia tekniikoita.

Lisäksi materiaalien houkutteleva esille laitto voi innostaa ryhmäläisiä kokeilemaan uusia projekteja. Yhdessä oleminen, yhdessä tekeminen ja kokeileminen ovat toiminnan keskiössä. Myös ohjaajien säännölliset reflektiohetket ryhmäkerroista osoittautuivat tärkeiksi hyvinvointia sekä kerhokokonaisuuden onnistumista tukeviksi tekijöiksi.

Pikapakki kokeiluideoista

- Sokerimaalaus
 - Halukkaat valmistavat sokeriliuoksen kotona ja tuovat ryhmäkerralle
 - Ohjeita löytyy hakukoneella
- Yhteispiirustus:
 1. Kaikki halukkaat voivat keskeyttää oman projektin tekemisen
 2. Kaikki ottavat palan paperia (tämä voi olla hyvin pieni)
 3. Joku laittaa ajastimen päälle
 4. Jokainen piirtää tyhjään paperiin
 5. Anna paperi seuraavalle ajastimen mennessä päälle
 6. Kierrätä paperia niin kauan, kunnes alkuperäinen paperi saapuu kohdalle
 7. Asettakaa teokset esille ja tarkastelkaa niitä yhdessä

Hyvinvointia musiikista – monitaiteinen opintokokonaisuus opiskelijan hyvinvoinnin tukemiseen ja lisäämiseen musiikin ja taiteen avulla (MU)

Heini Mielonen

Hyvinvointi, musiikki, MU05, monitaiteinen opintokokonaisuus, Helsingin kuvataidelukio.

Kurssilla opettelemme rentoutumaan ja käsittelemään tunteita musiikin ja taiteen avulla. Opintojakso tarjoaa opiskelijalle välineitä oman itsen parempaan tuntemiseen, stressin lievittämiseen ja rauhoittumiseen sekä musiikin kokemiseen sekä itsenäisesti että ryhmän jäsenenä.

Opintojakson aikana kuunnellaan erilaista musiikkia, meditoidaan ja tehdään taidetta musiikin avulla, tehdään omia biisejä tunteiden pohjalta, reflektoidaan sanoituksia ja kirjoitetaan lyriikoita. Teemme myös mahdollisuuksien mukaan opintoretken kurssin aikana.

Tavoitteet

- oppia tunnistamaan ja nimeään tunteita ja tunnetiloja musiikin tekemisellä, lyriikoiden refleктоimisella, musiikkimaalaamisella sekä musiikin kuuntelun ja kokemisen kautta.
- lisätä omaa itsetuntemusta musiikin kautta, oppia säätämään omia tunnetiloja ja stressiä musiikin avulla sekä kokea musiikin voimaannuttava vaikutus niin itsenäisesti kuin ryhmän jäsenenä
- yhdistää musiikkia muihin eri taidemuotoihin kuten maalaamiseen sekä sanataiteeseen, ja näin voimaantua kokonaisvaltaisesti taiteen hyvinvointivaikutuksista Ajankohtaisista osallistumisen mahdollisuuksista viestiminen (esim. Nuori Taide ja Taiteen sulattamo)

Mitä tehtiin?

- tutkimme erilaisia musiikkikappaleiden lyriikoita ja refleктоimme eri tunnetiloja näiden pohjalta
- teimme omia lyriikoita eri tunnetilojen pohjalta
- sävelsimme musiikkia eri tunnetilojen pohjalta käyttäen apuna songmaker -ohjelmaa
- teimme musiikkimaalauksia eri tekniikoiden avulla
- kävimme UMO orkesterin konsertissa Helsingin Musiikkitalossa
- kuuntelimme eri tunnetilojen pohjalta musiikkia ja refleктоimme ajatuksiamme ryhmän kesken

Kokeilun tulokset

Opiskelijat tykkäsivät kovasti musiikkimaalauksesta, onhan koulumme kuvataidelukio. Se oli selvästi heille luontainen väylä tutkia omia tunnetiloja. Musiikkimaalauksia tehtiin kahden oppitunnin aikana: toisen oppitunnin aikana valittiin neljä erilaista kappaletta, joita he kuuntelivat ja joiden soimisen aikana he maalasivat neljä eri kuvaa musiikin synnyttämien tunteiden pohjalta. Toisen oppitunnin aikana he maalasivat vain yhtä kuvaa, mutta kappaleet muuttuivat yhden kuvan maalaamisen aikana. He kokivat mielekkäämpänä saada keskittyä pidemmän ajan vain yhden kuvan tekemiseen, vaikka eri kappaleet vaihtuivat saman kuvan tekemisen aikana. Kuvien maalaamisen jälkeen jokainen sai antaa kuvalleen nimen ja kertoa omasta kuvastaan muulle ryhmälle sen, mitä halusi. Aluksi heidän tuntui olevan hieman haastavaa avata omaa kuvantekoprosessiaan, mutta pikkuhiljaa he rohkaistuivat avaamaan enemmän ja enemmän kuviensa taustoja.

He pitivät myös oman musiikin ja omien lyriikoiden tekemisestä eri tunnetilojen pohjalta ja saivat aikaan mielenkiintoisia luovia tuotoksia. Musiikkia opiskelijat tekivät songmaker -ohjelman avulla ja opettaja antoi heille tehtäväksi valita jokin perustunne ja tehdä valitsemaansa tunnetta kuvaava sävellys. Sitten opettaja soitti jokaisen oppilaan tekemän sävellyksen ja he saivat arvata, minkä annetun tunnetilan pohjalta sävellys oli tehty.

Yhteistyö

Aluksi oppilaiden oli ehkä vaikea mieltää hyvinvointi teemaksi tunteiden tunnistamista ja kokemista. Jotkut ajattelivat hyvinvoinnin koostuvan ensisijaisesti rentoutumisesta. Mikäli kurssin fokuksena haluaa pitää myös itsetuntemuksen kehittämisen ja sitä kautta tunteiden tutkimisen laajemmin, on hyvä avata tätä oppilaille heti kurssin alussa. Muutoin odotukset eivät välttämättä täyty kurssista, mikäli kurssin ajatellaan olevan pelkästään rentoutumista - mikä sekin tietysti on tärkeää mutta joka on vain yksi osa hyvinvointiamme.

Opiskelijoille hyvinvointiteema tuntui olevan virkistävä ja heille oli helpottavaa, että kurssiin ei kuulunut varsinaista tenttiä. Opintojakson kurssitehtävänä oli oman musiikkihyvinvointi päiväkirjan pitäminen ja refleктоiminen tunnin teemoista. Opiskelijoilla ei toisaalta ollut kovin paljon odotuksia vaan he tuntuivat olevan avoimia monelle asialle.

Musiikki ja hyvinvointi -kurssi nähtiin tärkeänä opiskelijoille hyvinvointia tuovana kanavana, ja sitä on päätetty tarjota lukiossamme jatkossa joka toinen vuosi.

Kuva: Heini Mielonen

Taide ja hyvinvointi (KU, HI, PS)

Aliisa Majuri

Hyvinvointi, taidehistoria, psykologia, kuvataidetyö, keskustelu, kirjoittaminen, Vuosaaren lukio.

Tavoitteet

- käsitellä taiteen keinoin opiskelijoiden hyvinvointiin liittyviä aiheita
- oppia päästämään irti liiallisesta itsekritiikistä, joka monella liittyy kuvataiteen tekemiseen
- kasvattaa itsetuntemusta
- oppia tarkastelemaan omaa työskentelyä

Mitä tehtiin?

Kurssilla käytiin läpi seuraavia aiheita:

- Uni, lepo, palautuminen, unet
- Prokrastinaatio, perfektionismi, itsekritiikki, yli-, ja alisuoriutuminen
- meditaatio, mindfulness ja keskittyminen/kyvyttömyys keskittyä
- motivaatio
- ihmissuhteet
- tulevaisuus
- itsereflektio, itsetuntemus, itsetunto

Kurssilla käsiteltiin edellä mainittuja aiheita taidehistorian ja psykologian näkökulmista, ja opiskelijat tekivät kurssin aikana yhteensä noin kuusi erilaista kuvataidetyötä eri tekniikoilla aiheisiin liittyen. Opiskelijat joko kirjoittivat omaan vihkoonsa töistään tai keskustelivat niistä toisen opiskelijan kanssa.

Taideseikkailu (KU)

Helka Ikola, Tomi Uusitalo

Hyvinvointi, kuvataide, KU, retkeily, Helsingin kuvataidelukio

Taideseikkailu-opintojaksolla retkeiltiin pääkaupunkiseudulla kaupunki- ja luontokohteissa. Opiskelijat olivat mukana suunnittelemassa Helsingin kuvataidelukion opintojakson ohjelmaa. Yhdessä tekeminen ja retkeily oli antoisaa ja lisäsi yhteisöllisyyttä. Opiskelijat osallistuivat aktiivisesti opintojakson ohjelmaan.

Opintojaksolla opiskelijat tutustuivat uusiin kohteisiin, oppivat retkeilytaitoja ja harjoittelivat vuorovaikutustaitoja.

Tavoitteet

- Tehdä hyvinvointia lisäävää retkeilyä opiskelijoiden kanssa
- Näyttää opiskelijoille monipuolisia ja helposti saavutettavia retkikohteita
- Harjoitella retkien suunnittelua, vastuunottoa ja ryhmässä toimimista.
- Luonnosta nauttiminen ja rentoutuminen
- Yhteisöllisyyden ja reippauden tukeminen
- Positiiviset erä- ja luontokokemukset.
- Harjoitella luonnossa liikkumista ja retkeilytaitoja
- Tehdä taiteellista työskentelyä retkikohteissa

Mitä tehtiin?

Opintojakso toteutettiin kokonaan koulurakennuksen ulkopuolella. Taideseikkailu-opintojaksolla käveltiin, pyöräiltiin, melottiin, kiipeiltiin, retkeiltiin ja kokattiin retkiruokia. Opintojakso sisälsi yhden yön telttaretken Nuuksion kansallispuistoon Holma-Saarijärven telttailualueelle. Kaiken tämän keskellä tehtiin taidetta yhdessä ja rennolla asenteella. Tavoitteena oli tutustua yhdessä kaupunkiympäristöön ja luontokohteisiin, kierrellä gallerioissa, oppia erilaisia seikkailu- ja retkeilytaitoja, parantaa hyvinvointia ja mikä tärkeintä - olla yhdessä! Opettajina toimivat kuvataideopettajat Helka Ikola ja Tomi Uusitalo.

Opintojakso toteutui 5. jaksossa joustavasti iltapäivisin, 8. rivin tunneilla. Telttailuosuus oli perjantaista lauantaihin 9.-10.5.2025.

Kuva: Tomi Uusitalo

Kokeilun tulokset

- Opettajien yhteistyö toimi hyvin ja yhteistyö oli antoisaa
- Koulun ulkopuolella työskentelyssä on hyvä olla kaksi opettajaa mukana käytännön ja turvallisuussyistä
- Opettaja ei opi tuntemaan opiskelijoita kurssin alussa, kun ei ole mukana kaikilla oppitunneilla
- Retkien suunnitteluun on hyvä varata aikaa
- Opiskelijat osallistuivat aktiivisesti opintojakson suunnitteluun ja toteutukseen
- Retkillä nautittiin luonnosta
- Opiskelijoille suunnattujen retkien järjestämistä pyritään jatkamaan ensi lukuvuonna

Yhteistyö

- Kokeilussa oli kaksi opettajaa, jotka pitivät oppitunteja vuorotellen ja vuorokauden mittaisella retkellä kummatkin opettajat olivat mukana.
- Kahden opettajan työskentely vaatii yhteissuunnittelua, jolle on toisinaan vaikea löytää aikaa
- Kahden opettajan ammattitaidon hyödyntäminen yhden opintojakson työskentelyssä oli erinomaista ja syvensi opintojakson antia.
- Koulun liikunnan asiantuntija Vilma Mankonen oli mukana suunnittelemassa opintojaksoa ja mukana kiipeily- ja melontaretkillä

Utveckling av motionstutorverksamhet

Elsi Ervola

Välbefinnande, gymnastik, motion, Tölö gymnasium

Motionstutorverksamheten är ett nytt koncept vid Tölö Gymnasium där den samverkar med motionscoachverksamheten. Motionscoacherna har ett starkt team med coachar i finska och svenska skolor.

Tanken är att uppnå en ännu mer engagerad motionsverksamhet i skolan och finna sätt att öka studerandenas dagliga motionsmängd. Enligt rekommendationer från UKK-institutet är det minst 60 minuter som 7–17 åringar ska vara fysiskt aktiva per dag.

Mål

Målet med projektet är helt enkelt att aktivera studeranden att röra på sig mer. Ett annat mål är att rekrytera fler nya motionstutorer. Det här året fanns det inte nya intresserade att ta emot ansvaret för det. Hur locka nya studerande med?

Samarbetet mellan motioncoach och skolor och gymnastiklärare har pågått redan i några år och en struktur på verksamheten finns. Nu är syftet att effektivisera verksamheten och få studerande mer aktiva och ge dem en starkare känsla av att få bestämma exempelvis vad som görs på rasterna.

Vad gjordes?

Möten med tutorer och motionscoach har hållits. Motionscoachens och lärarens önskan är att dylika hålles i början av varje period, något som kunde utgöra ett krav för att få studiepoäng för verksamheten.

Program som tutorerna hållit; korgbollsturnering och futsaltturnering under prov-/utvärderingsveckor, pausgymnastik, julkalender- och rastverksamhet.

Motionstutorerna fick svara på en enkät om verksamheten. Enligt svaren kunde i synnerhet rastverksamheten hitta nya former. För att nå fram till studerna ansåg motionstutorerna att Wilma och Instagram är de bästa kanalerna.

Resultat

- Lärarens anteckningar av försöket att få verksamheten att fungera;
- Det behövs starkt ledarskap och mycket motivation, vilja att förnya och nå studerande
- Utmaningar;
 - få studerande att komma på möten och få dem att hitta på nya kreativa lösningar, samt
 - hitta nya engagerade studerande som har tid att vara motionstutorer. Många av de som är med är redan aktiva inom skolans studerandekår eller fungerar som danstutorer och då blandas uppgifterna lätt ihop - studerande får för mycket att göra.
- Studerande tycker att det varit kul att vara motionstutor och vill gärna fortsätta mer än ett läsår-positivt
- Motionstutorverksamheten kommer antagligen att fortsätta också nästa läsår.

Samarbete

Det här är ett samarbete med motionstutorer det vill säga studerande, motionscoach och gymnastiklärare. Samarbetet kunde utvecklas mer. Coachen på svenskt håll har under läsåret varit i tre olika skolor och har en bra helhetsblick i fallet.

Samarbetet behöver engagerade eldsjälar (lärare, coach + tutorer) som vill studerandenas bästa och som vill ordna nya roliga motionspass alltså korta motions "snack" (inte enbart pausgymnastik via centralradion) under lektionerna och rasterna.

Motionscoacherna har mycket aktiviteter som ordnas utanför skolan för att aktivera studerande. Hur få studerande att hållas i egen skola och egen gymnastiksal och hitta på olika roliga aktiviteter under rasterna?

Osallisuus

Yhteisöllisyyspassi

Jenny Kajaala, Jouni Haapakoski

Osallisuus, tapahtumiin osallistuminen ja raportointi, Mäkelänrinteen lukio.

Yhteisöllisyyspassin avulla Mäkelänrinteen lukion opiskelijat voivat ansaita opintopisteitä osallistumalla aktiivisesti koulun tapahtumiin tai järjestämällä niitä.

Tavoitteet

- saada opiskelijat osallistumaan aktiivisemmin koulun tapahtumiin.
- Yhteiset tapahtumat lisäävät yhteisöllisyyttä ja opiskelijoiden hyvinvointia. Tapahtumissa saa uusia kavereita.
- opiskelijat huomaavat, että lukiossa opiskelu on muutakin kuin oppitunneilla istumista.

Mitä tehtiin?

Passin suunnittelu aloitettiin opiskelijakunnan ja opettajien kanssa syksyllä. Aluksi kerättiin erilaisia tapahtumia, joista voisi saada pisteitä sekä mietittiin, miten tapahtumat kerryttävät pisteitä.

Tämän jälkeen suunniteltiin alustaa ja tapaa, miten opiskelijat keräävät pisteitä. Tämä osoittautui aika haastavaksi, mutta lopulta päädyttiin aika yksinkertaiseen ratkaisuun, jossa jokaiselle pisteitä keräävälle opiskelijalle luodaan oma kansio. Opiskelija on itse vastuussa pisteiden keräämisestä ja raportoinnista.

Perusraportointi tapahtuu valokuvien ja erilaisten lyhyiden raportointien avulla. Raportti voi olla esimerkiksi lyhyt tiivistelmä kuullusta luennosta tai kuva tapahtumasta.

Kokeilun tulokset

Rakenne saatiin kuntoon lukuvuoden aikana, mutta varsinaista testausta ei saatu toteutettua. Opiskelijoiden ja eri tahojen osallistamiseen meni yllättävän paljon aikaa ja esimerkiksi opintopisteiden saamisen periaatteiden laatiminen oli haastavaa. Olisi pitänyt aloittaa rohkeammin miettimättä liikaa rakenteita ja kerätä esimerkiksi osallistumiset lukuvuosioppaaseen.

Aktiivisuuspassi

Kati Leinonen

Osallisuus, tukipajatoiminta, tapahtumat, oppimispäiväkirja, Helsingin luonnontiedelukio.

Helsingin kaupungin lukiot tarjoavat runsaasti toimintaa perinteisen lukio-opiskelun ulkopuolella eli opiskelijoiden vapaa-ajalla. Lukion erityisopettajat, opinto-ohjaajat, kuraattorit, psykologit, liikuntacoachit ja aineenopettajat järjestävät opiskelijoille erilaisia yritysvierailuja, liikunta- ja kulttuurikäyntejä sekä tukipajoja, joihin opiskelija voi tulla tekemään kotitehtäviä tai saamaan apua opiskelun pulmiin.

Lukioympäristössä on paljon toimintaa, joka on opiskelijoille vapaaehtoista. Ongelmana on ollut saada sitoutettua tukea tarvitsevat opiskelijat osaksi tätä vapaaehtoista tuki- ja vapaa-ajan toimintaa. He erityisesti hyötyisivät lisäopetuksesta ja vapaa-ajan toiminnoista, joissa tutustuu muihin lukiolaisiin ja saisi mielekästä tekemistä arkeen. Yhteisen toiminnan kautta myös kiinnittyminen koulu yhteisöön parantuu ja opiskelukyky kasvaa. Järjestetty vapaa-ajan toiminta nähdään tärkeänä opiskelijan oppimiskykyä ja hyvinvointia lisäävänä tekijänä.

Opiskelijat ovat toivoneet yhteisiä vierailukäyntejä ja tekemistä muiden oman lukion opiskelijoiden kanssa. Kun tukipajat ja muu lukion järjestämä opiskelijan vapaa-aikana toteutettava toiminta saadaan opiskelijalle osaksi lukio-opintoja, kannustaa se opiskelijaa mukaan toimintaan.

Tavoitteet

- lisätä opiskelijoiden osallistumista tukipajojen (matematiikka, fysiikka-kemia, äidinkieli, erityisopettajien opintopaja) toimintaan. Pyrkimyksenä on saada opiskelijat ymmärtämään oma tuen tarpeensa ja tätä kautta lisätä heille tarjottavaa tukea opintoihin. Lisätuella on vaikutusta opiskelijan opintomenestykseen sekä jaksamiseen. Aktiivipassiopintojen kautta opinto-ohjauksessa ja erityisopetuksessa voidaan kannustaa opiskelijoita tukipajoihin ja tarpeen mukaan myös lisätä opiskelijan omaan vapaa-aikaan aktivoivaa toimintaa. Aktiivipassiopintojen tavoitteena on opiskelijan hyvinvoinnin lisääminen.
- kannustaa opiskelijoita osallistumaan vapaa-ajallaan lukion järjestämään toimintaan, johon osalla on kynnys osallistua. Tärkeänä tavoitteena on lisätä opiskelijoiden välistä kommunikaatiota vuosikurssien välillä ja tutustuttaa opiskelijoita toisiinsa. Lisäksi vapaamuotoiset tapahtumat opiskelijoiden ja koulun henkilökunnan välillä parantavat opettajien ja opiskelijoiden välistä vuorovaikutusta ja luottamusta.
- lisätä koulun, kuten liikuntacoachin, järjestämien opintojaksojen ulkopuolisen toiminnan houkuttelevuutta ja mahdollisuutta liittää tapaamisia osaksi omia lukio-opintoja. Tämä saattaa motivoida opiskelijoita osallistumaan aktiivisemmin koulun jälkeiseen toimintaan ja löytää tätä kautta vapaa-ajalleen itselleen merkityksellisen harrastuksen, saada apuja opintoihin ja uusia kavereita. Tämä taas parantaa koulu yhteisössä toimimista ja opiskeluun kiinnittymistä.

Tarkoituksena on kerätä opiskelijoiden tekemän oppimispäiväkirjan kautta tietoa siitä mikä mahdollisesti aiheuttaa opiskelijoille haasteita eri oppiaineissa tai millaisia ongelmia opiskelijat kokevat lukion järjestämässä tukipajatyöskentelyssä ja muussa toiminnassa. Nämä voivat tulla näkyväksi opiskelijan kirjoittaman oppimispäiväkirjan sisällöistä.

Aktiivipassiopintojen käynnejä voidaan kerätä koko lukion ajan. Ne eivät siis sido opiskelijaa samalla tavalla kuin opintojaksot yleensä, vaan opiskelija voi osallistua toimintaan silloin kun se hänellä itselleen aikataulullisesti parhaiten sopii. Tavoite on aktivoida opiskelijaa hänelle sopivissa kohdissa lukion järjestämällä monipuolisella toiminnalla.

Mitä tehtiin?

Aktiivipassiopinnot on rakennettu Classroom-verkkoalustalle. Opintoja on mainostettu opiskelijoille Wilma-viesteillä, Wilman-tiedotteissa ja ryhmänohjaustuokioissa. Jokaisen lukion järjestämän vierailukäynnin ilmoittautumisen yhteydessä on maininta, "Tämänkin tutustumiskäynnin voit liittää osaksi aktiivipassiopintoja" ja linkki Classroomiin koodin kanssa kirjautumisesta kurssialustalle. Classroomin tekstit opintojaksossa ja tehtäväpohja [liitteessä](#).

Opiskelijat ovat saaneet ilmoittautua Wilmassa tapahtumakutsun kautta jokaiseen erityisopettajan järjestämään tapahtumaan erikseen. Jokaisen kutsun yhteydessä on muistutettu, että kyseisen käynnin voi halutessaan laittaa osaksi aktiivipassiopintoja ja ohjattu kirjautumislinkillä kyseisen opintokokonaisuuden pariin. Liikuntacoachilla ja aineenopettajilla on ollut oma ilmoittautuminen heidän järjestämiin tapahtumiin.

Opiskelijan aktiivipassiopintoihin kirjataan myös opiskelijan omaan aktiivisuuteen liittyviä tapahtumia. Opiskelija on käynyt esimerkiksi esittelemässä koko lukion yhteisessä työelämäpäivässä omaa yritystoimintaansa. Kaikki opiskelijan lisätyö, josta koko koulu yhteistö hyötyy, voidaan laittaa aktiivipassiopintojen alle, jos opiskelija ei saa kyseisestä asiasta muuten opintopisteitä tai sitä ei voida lukea hyväksi jonkin muun opintojakson toimintaan. Tällä pyritään siihen, että opiskelijalla on halua toimia aktiivisena kouluympäristössä ja saa sitä kautta itselleen myös hyötyä opinnoissa.

Tulokset

Syksyllä 2023 Classroomiin oli kirjautuneena 18 opiskelijaa, jotka olivat aloittaneet opintojakson suorittamisen. Helmikuun alussa opintojaksolle oli kirjautunut 26 opiskelijaa. Opintojakson suorittajissa oli kaikilta vuosikursseilta opiskelijoita. Lukuvuoden lopussa kaksi opiskelijaa oli saaneet opinnot valmiiksi ja muilla opintojaksolla oli vielä kesken ja suoritus jatkuu seuraavana lukuvuonna.

Yhteistyö

Opiskelijoiden tekemästä oppimispäiväkirjasta on hyvin nähtävissä millaista tukea ja aktiviteetteja opiskelijat kaipaavat ja mitkä ovat niitä kompastuskiviä, jotka tulee ottaa huomioon tukipajoja järjestettäessä. Opiskelijoiden kirjauksista kävi ilmi, että esimerkiksi matematiikkapajassa kaivattiin lisää opettajia pajatoimintaan mukaan. Tästä pystyttiin viestittämään koulun johdolle. Jos tukea on liian vähän tarjolla, opiskelijoiden halu hakeutua tukipajoihin vähenee, kun ne eivät tarjoa sitä tukea, jota opiskelija on tullut hakemaan.

Opiskelijan osaamista voidaan käyttää osana aineenopetusta. Yhteiskuntaopin tunnilla opiskelija kertoi omasta työstään yrittäjänä. Lisäksi opiskelijan työpanosta voidaan käyttää yhteisessä toiminnassa, kuten lukion toimintapäivän yhteydessä tehtiin. Opiskelija oli auttamassa muita opiskelijoita korujen tekemisessä koko koululle järjestetyssä korupajassa.

Oppimispäiväkirjojen kautta päästään näkemään mitä opiskelija tekee vapaa-ajallaan. Tätä kautta voi syntyä ideoita siitä, miten opiskelijan osaamista voisi hyödyntää koulu yhteisössä. Opiskelijat voisivat esimerkiksi pitää lukiossa omaa pajaa, johon muut opiskelijat ovat tervetulleita. Oman pajan pitämisestä opiskelija voisi kerryttää aktiivipassimerkintöjä.

Photo Voice -valokuvaprosessi

Sanna Kattelus-Mäkisalo, Tom Serratti

Saavutettavuus, osallisuus, ristiinopiskelu, valokuvaus ja teksti, Helsingin kaupungin lukiot ja Stadin ammattiopisto.

Osana Helsingin lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuushankkeen hyvinvointi -kärkeä toteutettiin Stadin ammattiopiston kanssa yhteistyössä Photo Voice -prosessi. Prosessi on toteutettu kolme kertaa.

Tavoitteet

Prosessin tavoitteena oli saada näkyväksi lukiolaisten ajatuksia koulutuksen saavutettavuudesta.

Photo Voice on laadullinen menetelmä, jonka avulla voidaan dokumentoida ja reflektoida todellisuutta. Menetelmä yhdistää tarinankerronnan ja valokuvauksen. Photo Voicen avulla on tarkoitus edistää kuulluksi tuleamista ja osallisuuden kokemusta. ([Tule hyvä kakku! Työkaluja sukupuolten tasa-arvon luovaan käsittelyyn - Theseus](#)).

Photo Voice -prosessia ohjasivat Stadin ammattiopiston media-alan opettaja Tom Serratti ja laatu- ja saavutettavuushankkeen projektisuunnittelija Sanna Kattelus-Mäkisalo.

Mitä tehtiin?

Prosessin johdannossa käytiin lukiolaisten kanssa läpi saavutettavuuden käsitettä lukiokoulutuksen näkökulmasta (kuva alla). Tämän jälkeen heille lähetettiin saavutettavuuteen liittyviä kysymyksiä, joihin he vastasivat valokuvin ja pienin tekstein (esimerkkikuva ja teksti alla). Tärkeässä osassa oli säännöllinen, yksilöllinen yhteydenpito opiskelijoihin prosessin aikana eri alustoilla.

Tärkeänä osana prosessia oli kullakin kerralla iltapäivän mittainen popup -näyttely, johon kutsuttiin lukiokoulutuksen kehittämisen kannalta merkittäviä henkilöitä. Näyttelyt on avannut Helsingin lukiokoulutuksen päällikkö Tarja Aro-kuuskoski. Kuvat pääsivät myös esille painetun lehtisen muodossa, jonka Stadin ammattiopiston opiskelijat taittoivat ja suunnittelivat osana opintojaan.

Kokeilun tulokset

Photo Voicen avulla saatiin arvokasta tietoa lukiolaisten kokemuksista. Menetelmää aiotaan jatkossakin hyödyntää tiedon keräämiseen.

Lukiokoulutuksen saavutettavuuden ulottuvuuksia

Nuoren odotushorisontit Yhteiskunnallinen ja kulttuurinen taso

Helsinki

Lukiokoulutuksen laatu - ja saavutettavuushankkeessa OPH:n materiaalia (2014) osin hyödyntäen ja mukailen toimittanut Sanna Kattelus -Mäkisalo: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/esteettomasti_t_aisen_asteen_opintoihin.pdf

Mikä voi olla joukkoon kuulumisen esteenä lukiossa?

”Yhteisöllisyys ja joukkoon kuulumisen tunne on yksilökohtainen kokemus. Oma kokemus suhteestaan ympäröivään sosiaaliseen piiriin voi olla kimurantti. Mikroeleet ja sosiaalinen hierarkia ei näy ulkopuolisille samalla tavalla kuin niiden kokijalle.” Kide Rinne

Vertaistoimijuusopintojakson kokeilu

Satu Vierimaa

Osallisuus, opiskelijahuolto, hyvinvointiopintojakso, Etu-Töölön lukio.

Vertaistoimijuuden kurssin kehittämisessä oli Laatuhankkeen lisäksi mukana School to Belong-hanke, jolla pyrittiin vähentämään yksinäisyyttä koulussa. Opintojakson materiaalina oli määrä käyttää tutkittua aineistoa ja soveltaa sitä oppitunneilla, apuna erilaisia käytännön harjoitteita.

Tarkoituksena oli pyörittää opintojaksoa psykologian opettajan, kuraattorin ja terveydenhoitajan voimin yhteistyössä kaupungin kasvatuksen ja toimialan edustajan kanssa.

Tavoitteet

- lisätä ymmärrystä osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä
- perehdyttää opiskelijat vapaaehtoistoimintaan
- lisätä opiskelijoiden ymmärrystä yksinäisyydestä ja sen vähentämisestä
- vahvistaa oppilaitoksen ilmapiiriä ja yhteishenkeä
- kehittää vuorovaikutusosaamista

Mitä tehtiin?

Aluksi opettajat saivat hankkeissa kootun pohjamateriaalin diasarjan muodossa, jota sitten ryyhtyivät yhdessä kehittämään ja kommentoimaan.

”Oma roolini oli mielestäni tuoda näkökulmaa opettajan mutta ennen kaikkea opiskelijan näkökulmasta. Monia asioita jouduimme yksinkertaistamaan ja lyhentämään. Alkuun tietopatteristo tuntui varsin raskaalta. Yhtäältä aineistoa oli valtavasti, sen läpikäyminen oppitunneilla ei tulisi onnistumaan. Toisaalta sen määrä mahdollisti hyvin monenlaisen opintojakson toteuttamisen opettajien ja opiskelijoiden valikoitumisen mukaan”, kuvailee psykologian ja uskonnon opettaja Satu Vierimaa.

”Materiaali kehittyi vähitellen, tapasimme useampia kertoja ja kun aloimme olla lähellä loppua tuli aika mainostaa opintojaksoa koulussamme. Mainostaminen toteutettiin hyvinvointikahviloiden yhteydessä, koulun somealustoilla, julisteilla seinillä ja minun oppitunneillani. Annoimme mainoksen myös opolaan, jotta siellä voidaan ohjaustyön ohessa suositella opintojaksoamme. Alla tekemämme mainos”.

Kokeilun tulokset

Alusta lähtien oli selvää, että suunniteltu malli jouduttaisiin Etu-Töölön lukiossa vielä soveltamaan erikseen. Muista kaupungin lukioista poiketen käytössä on neliperiodijärjestelmällä, ei viisi-. Isoksi ongelmaksi tuli myös se, että opiskelijat eivät hahmottaneet opintojaksoa erilliseksi Tylyssä jo olevasta vapaaehtoistyön opintojaksosta (osa Etu-Töölön lukion yrittäjyyspainotetta). Osa luuli jo suorittaneensa sen, osalle ei vaan mahtunut enää lukujärjestykseen mitään uutta ja osa ei valinnut, koska siitä ei ollut hyötyä kirjoituksiin.

Opintojakson kokeilu tuli juuri samaan aikaan kuin viiden pakollisen oppiaineen kirjoittaminen ylioppilaskokeessakin. Se aiheuttaa tietysti lisää valittavia opintojaksoja ja näin ollen opiskelijoilla ei yleisesti ottaen ole tarvetta lisäopintojaksoille, opintojaksomäärä tulee muutenkin täyteen.

Opintojaksoa tarjottiin Etu-Töölön lukion 3. ja 4. periodeissa, mutta kummassakaan ei tullut yhtään valintaa. Näin ollen opintojaksosta luovuttiin ja Vierimaan työaikaan kohdennettiin muihin lukion hyvinvointia tukeviin toimiin.

“Hyvinvointiasiat ovat aina olleet lähellä sydäntäni ja yhteistyö huoltamo-henkilökunnan kanssa on todella kasvattavaa. Jokaisen opettajan pitäisi joskus päästä kokeilemaan tämäntyyppisiä töitä. Esimerkiksi ennen joulua pääsin terveydenhoitajan kanssa viemään keräyksemme joululahjat suoraan viiteen eri lastensuojelulaitokseen Helsingin alueella. Tämä oli kaikkein mieleenpainuvuin ja silmiä avaavin kokemus pitkään aikaan.”

Opintojakson toteuttamista olisi varmasti auttaneet valmiit diat, varsinkin jos opettajalla tai muilla työntekijöillä ei ole kokemusta vastaavasta. Mutta tärkeää on myös se, että materiaali sitoutuisi enemmän juuri kyseessä olevan koulun käytänteisiin ja osin lähtisi opiskelijoista itsestään. Jos vastaavaa opintojaksoa tulevaisuudessa vielä toteutetaan, olisi jo ensimmäiseen suunnitteluvaiheeseen hyvä valjastaa useita opiskelijoita.

2. Yhteisopettajuus – Kompanjonlärarskap

I litteraturens värld (MO)

Eva Dalkarl, Ilse Fabritius

Modersmål, MO17, fördjupande, flerformig samplanerad undervisning, Tölö gymnasium.

Syftet med det fördjupade studieavsnittet var att erbjuda en samplanerad och -förberedd modersmålskurs I litteraturens värld, där deltagarna skulle få njuta av litteratur i många olika former. Samtidigt ville Tölö gymnasium genom denna kurs läsåret 2023–24 erbjuda något som är helt annorlunda än de nationella (obligatoriska) studieavsnitten.

Genom teaterbesök, lyrik- och romanläsning var strävan att komma bort från prestationen kring litteratur och istället upptäcka nya former och glädjen med litteratur. Kursen ordnades av två modersmåls lärare.

Mål

Målet försöket var att utveckla kompanjonlärararbetet och nya undervisningsmetoder för studieavsnittet. Kursen hade följande mål:

- Komma bort från prestationen kring litteratur.
- Erbjudas något för alla, också utmaning, oberoende av egen nivå.
- En teaterresa till Vasa och författarbesök.
- Mycket diskussion i gruppen.

Utformningen av kursen

Kursen delades in i tre olika avsnitt.

Det först avsnittet bestod av romanläsning där alla läste samma roman (Vänd om min längtan av Ann-Luise Bertell) och sedan såg gruppen pjäsen baserad på boken på Wasa Teater. I samband med resan till Vasa fick man också ta del av ett skolbesök på Vasa Övningskola, rundvandring på teatern och författarbesök med Axel Åhman.

Den andra delen bestod av arbete med och kring lyrik. Inledningsvis repeterades grunderna för lyrik och lyrikanalys och sedan delades olika avsnitt av Rosanna Fellmans verk Strömsöborna ut. Studerandena läste dikterna och hade sedan en workshop kring lyrik med Fellman. I lyriksekvensen ingick även lyrikläsning i par och redovisning i form av en visuell gestaltning.

Den sista sekvensen bestod av romanläsning och litteraturdiskussioner. Studerandena fick välja valfri bok som de läste varefter de vid tre träffar dels redovisade för sin läsning men också förde en litteraturdiskussion med gruppen.

Resultat

- Utvecklingsförsöket gav lärarna en möjlighet att utveckla pedagogiken
- Upplägget med två lärare gav mera tid och resurser för planering och att följa upp gruppen.
- Två lärare delade på kursen och ansvarade tillsammans för planeringen och utförandet av kursen. Även här var främst bristen på tid den största utmaningen och en av fördelarna var att kunna jobba på det här sättet tillsammans med en ämneskollega.
- Det var inspirerande att erbjuda en kurs i modersmål som inte följer ramarna för de "vanliga" kurserna
- Också studerandena uppskattade kursen
- En stor utmaning var att hitta tid för träffar eftersom den var schemalagd bara i en period
- Tanken är att kursen ska erbjudas vartannat eller vart tredje år i fortsättningen

Ison S2-ryhmän puolitus

Eija Lehtikko ja Eeva Immo

S2-oppiaine, S206, S207, yhteisopettajuus, Vuosaaren lukio

Opettajalla oli lukujärjestyksessään ylisuuri S2-ryhmä (lähes 40 opiskelijaa). Nyt ryhmä voitiin jakaa kahteen osaan kahden opettajan opetettavaksi. Toiselle ryhmälle oli tarjolla vain pienehkö opetustila, mutta opettajat eivät siitä hermostuneet.

Kokeilun tavoitteet

- miten sujuu yhteisopettajuus ja ryhmän pilkkominen, kun tarkoitus on kuitenkin suunnitella, vähän opettaakin ja arvioida yhdessä?
- kehittää malli, miten jakson kaksi moduulia opetetaan kahden opettajan voimin kuitenkin täysin rikkomatta isoa ”kotiryhmää”.

Mitä tehtiin?

Ryhmä jaettiin kahteen osaan. Ensimmäinen tunti oltiin yhdessä, tutustuttiin ja suunniteltiin jaksoa. Tämän jälkeen seuraavat 8 oppituntia (8 X 75 min.) puolet ryhmästä opiskeli toisen opettajan kanssa moduulia S206 pienemmässä tilassa (kirjoittamisen moduuli) ja toinen puoli opiskeli moduulia S207 toisen opettajan johdolla isommassa tilassa. Joululoma toimi kätevästi katkaisijana: silloin opettajat vaihtoivat ryhmiä.

Koko ryhmä oli samassa Wilma-ryhmässä ja samassa Classroomissa. Opettajat suunnittelivat opetusta yhdessä ja jokunen opiskelija liikkui vähän ryhmien välilläkin.

Kokeilun tulokset

- Oikeastaan kaikki sujui loistavasti.
- Opiskelijatkin sanoivat palautteessaan, että kaikki oli selkeää ja mukavaa.
- Mielellämme opettaisimme samaan tapaan myöhemminkin.

Yhteistyö

Yhteistyö sujui aivan ongelmitta ja luontevasti. Suunnittelimme sekä kasvokkain että virtuaalisesti. Arvioinnissakaan ei ole näkynyt ongelmia.

B-ruotsin yhteisopettajuuskokeilu lukio-opintojen tehostamiseksi (RU)

Tiina Ritola

Ruotsi, RUB105, B-oppimäärä, yhteisopetus, oppimisen tukeminen lukiopolun eri vaiheissa, Vuosaaren lukio

Vuosaaren lukion ruotsin kielen opettajat saivat mahdollisuuden suunnitella ja toteuttaa yhteisopettajuutta lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuushankkeen puitteissa. Työ aloitettiin keväällä 2024 ja päätettiin keväällä 2025.

Tavoitteet

- Abiturienttien tukeminen viimeisissä ruotsin opinnoissa ennen ylioppilaskirjoituksia
- Niiden abien tukeminen, joiden tavoitteena oli suorittaa ruotsin viimeinen pakollinen opintojakso hyväksytysti
- Ykkösten tukeminen lukion ruotsin opintojen alussa
- Ykkösten kielitaidon vahvistaminen jo ensimmäisistä opintojaksoista lähtien
- Yleinen ruotsin kielen opiskelumotivaation parantaminen osaamis- ja oppimiskokemusten kautta
- Yksilöllisemmän tuen tarjoaminen toisinaan pienryhmäopiskelun muodossa
- Työrauhan ja keskittymisen ylläpitäminen ruotsin tunneilla
- Yhteisopettajuusmallin luomista ruotsin kieleen Vuosaaren lukiossa

Mitä tehtiin?

Yhteisopettajuuskokeilu toteutettiin kahdessa osassa. Keväällä 2024 kartoitimme, ketkä lukiomme opiskelijoista olivat sillä hetkellä eniten tuen tarpeessa. Päätimme kohdistaa tuen 5. periodissa RUB105-opintojaksoon eli lukion viimeiseen pakolliseen opintojaksoon. Syynä oli opintojakson heikko läpipääsyprosentti, jonka vuoksi halusimme tarjota opiskelijoille lisätukea. Toisaalta halusimme tukea myös niitä, joiden oli määrä pian suorittaa B-ruotsin ylioppilaskoe, jotta heillä olisi mahdollisimman hyvät valmiudet seuraavaa syksyä varten. Ryhmien sisällä oli siis selkeä tarve opetuksen eriyttämiselle.

Lähdimme toteuttamaan yhteisopettajuutta muutamina tunteina viikossa kolmessa rinnakkaisessa RUB105-opintojaksossa. Arvioivalla opettajalla oli päävastuu suunnittelusta, mutta toteutimme opetusta yhdessä ja varioimme tuntisuunnitelmia tilanteen ja ryhmän mukaan. Toinen opettajista otti joka oppitunnilta luokseen 3–5 opiskelijaa pienryhmään ja samalla muu luokka jää hieman isompaan ryhmään toisen opettajan kanssa. Välillä opiskelijat saivat itse valita, tulevatko pienryhmään, jos he kaipasivat rauhaa tai mahdollisuutta kysyä ja käydä asioita läpi matalammalla kynnyksellä. Toisinaan opettajat katsoivat, ketkä tarvitsivat sillä hetkellä tukea eniten ja ohjasimme opiskelijan siksi pienryhmään. Syynä saattoi olla esimerkiksi aiemmat poissaolot, tekemättömät tehtävät tai heikot tulokset sanakokeista tai välikokeista tai keskittymisen haasteet. Molempien ryhmien kanssa kävimme läpi samoja sisältöjä, mutta pienryhmässä hieman pilkotummin ja tarvittaessa helpotetummin, jos kyseessä oli opiskelijoita, jotka tavoittelivat korkeintaan arvosanaa 5. Jos ryhmässä oli ylioppilaskokeisiin tähtääviä opiskelijoita, paneuduimme herkemmin syventäviin tehtäviin.

Jokaisen oppitunnin jälkeen kävimme opettajien kesken keskustelun siitä, miten oppitunti sujui, mitä tehtiin, mitkä pedagogiset ratkaisut toimivat ja mitkä eivät sekä suunnittelimme seuraavan tunnin kulkua. Teimme myös yhdessä kirjaukset wilmaan.

Talvella 2025 jatkoimme yhteisopettajuutta toisen opettajan kanssa, mutta tällä kertaa kohdistuen tukea lukion ykkösiin. Talvella olimme opetusryhmän kanssa fyysisesti samassa tilassa kerran viikossa ja arvioivalla opettajalla oli myös nyt päävastuu suunnittelusta. Toteutimme opetusta niin, että toisen opettajan ohjeistaessa tai käydessä tunnin aihetta läpi, toinen pystyi samalla jalkautumaan luokkaan ja auttamaan opiskelijoita aiheen ymmärtämisessä tai huomion suuntaamisessa oikeaan asiaan. Molempien opettajien työmäärä myös keveni, sillä wilmaan ja muihin sähköisiin alustoihin kirjaamiseen kulunut aika väheni - vain toisen opettajan tarvitsi tehdä se tunnin aikana.

Kokeilun tulokset ja yhteistyö

Yhteisopettajuudessa koimme erittäin toimivaksi luokkayhteistyön toisen opettajan kanssa, mikä puolestaan heijastui opiskelijoiden työskentelyyn ja oppitunnilla opetuksen seuraamiseen. Keväällä 2024 moni opiskelija saatiin suorittamaan RUB105-opintojakso hyväksytysti ja opintojakso ei keskeytynyt joidenkin kohdalla, kun opiskelijan tilanteeseen pystyi herkemmin tarttumaan. Pienryhmä mahdollisti aktiivisemmän ja sujuvamman vuorovaikutuksen opettajan ja opiskelijoiden välillä, sillä opiskelijat saivat ja ottivat puheenvuoroja helpommin ja herkemmin kuin isomassa ryhmässä. Opiskelijoiden tilanteista ja haasteista riippuen rakensimme oppitunnin sisältöä aktivoivammaksi tehtävätyypejä varioimalla sekä tauotimme opiskelua tarvittaessa taukojumpilla. Opiskelijat pitivät etenkin pienryhmäopiskelusta ja useat toivoivat pääsevänsä sinne toistuvasti. He kokivat sen tuovan työrauhaa, mikä taas mahdollisti tehokkaamman opiskelun, kun opettajalla oli enemmän aikaa antaa huomiota yksittäiselle opiskelijalle.

Talvella opiskelijat saivat enemmän tukea, mikä näkyi aktiivisena tekemisenä oppitunneilla sekä hyvänä työrauhana. Keväällä käytössä oli sähköiset oppikirjat, minkä koimme haastavaksi opiskelijoiden keskittymisen kannalta erityisesti isossa opetusryhmässä. Talvella totesimme paperikirjojen jo itsessään tuovan työrauhaa, kun keskittyminen ei koko ajan herpaannu ja internet ei vie huomiota muihin asioihin. Tällöin myös opettaja voi suunnata huomiota enemmän itse kielen opiskelussa auttamiseen. Lisäarvoa yhteisopetustyölle toi molempien opettajien näkemykset ja kokemukset, joita yhdistelemällä monien aiheiden opetuksesta tuli monipuolisempaa.

Jatkoa ajatellen kaikkein tehokkain tuki ja apu opiskelijoille on, jos molemmat opettajat pystyvät olemaan heidän kanssaan jokaisella opintojakson tunnilla. Tällöin lisätukea on saatavissa kaikilla tunneilla kaikkiin aiheisiin, kun nyt yhteisopettajuuden myötä tuleva tuki oli rajattu vain yksittäisiin tunteihin ja teemoihin. Opintojakson ja yhteisopettajuuden alussa on myös hyvä tehdä selkeä suunnitelma siitä, miten yhteisopettajuutta halutaan toteuttaa. Molempien yhteisopettajuusjaksojen aikana kerroimme myös opiskelijoille, miten yhteisopettajuuden on tarkoitus hyödyttää heidän opintojaan ja miten tulemme sitä kollegan kanssa toteuttamaan.

Vuosaaren lukiossa on ollut yhteisopettajuutta lähes kaikissa oppiaineissa uuden lukiorakennusten myötä jo ihan tilojenkin puolesta, jolloin kaksi ryhmää opettajineen on yhdistetty yhdeksi isoksi ryhmäksi tai kaksi ryhmää jaettu kolmeksi pienemmäksi ryhmäksi. Yhteisopettajuutta tullaan varmuudella siis toteuttamaan jatkossakin. Ruotsin osalta koimme yhteisopettajuuden ja sen tuoman tuen opiskelijoille erittäin hyödylliseksi, sillä iso osa opiskelijoistamme on saanut oppiaineesta usein alimpia arvosanoja. Opiskelijat valitsevat ylioppilaskirjoituksiin usein ruotsin ja matematiikan väliltä, jolloin tuki näissä aineissa on tarpeen. Kun yhteisopettajuutta toteutetaan jatkossa, toivomme, että se ei automaattisesti tarkoita kahden normaalikokoisen ryhmän yhdistämistä vaan päinvastoin yhden ryhmän pilkkomista pienemmäksi, jolloin tuki yksittäistä opiskelijaa kohtaan on tehokkain.

Yhteisopettajuutta pitkässä matematiikassa (MA)

Johannes Vikman, Sami Alatupa

Matematiikka, pitkä oppimäärä, yhteisopettajuus, Helsingin kielilukio

Helsingin kielilukiossa toteutettiin kokeilu, jossa pitkän matematiikan opetusryhmät yhdistettiin 50 hengen ryhmäksi ja jokaisella oppitunnilla oli läsnä kaksi opettajaa. Jokaisen tunnin alussa pidettiin läksynkuulustelu. Lisäksi kotitehtävien tekemistä seurattiin tarkemmin.

Tavoitteet

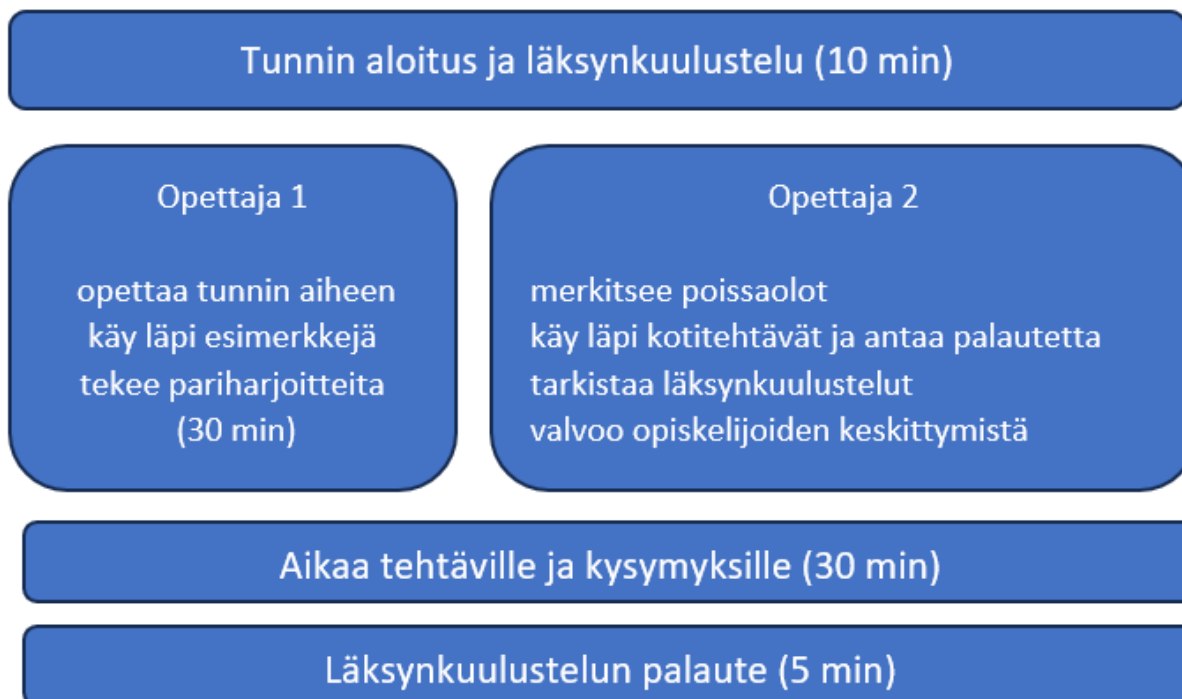
- Lisätä jatkuvaa arviointia läksynkuulustelutehtävien avulla
- Tarjota enemmän aikaa oppilas-opettajakohtaamiselle
- Pyrkiä seuraamaan paremmin kotitehtävien määrää ja laatua
- Yrittää huomata ajoissa opiskelijat, joilla on haasteita matematiikan opiskelussa ja opiskelutaidoissa

Mitä tehtiin?

Kokeilussa yhdistettiin kaksi pitkän matematiikan opetusryhmää yhdeksi noin 50 opiskelijan ryhmäksi. Jokaisella oppitunnilla oli mukana kaksi opettajaa.

Tunnit alkoivat aina lyhyellä läksynkuulustelutehtävällä (noin 10 min), joka tehtiin aina samaan läksynkuulusteluvihkoon. Opettaja säilytti vihon koululla eivätkä opiskelijat ottaneet niitä mukaan. Kun toinen opettaja opetti teoriaa, toinen opettaja ehti tarkastamaan läksynkuulustelutehtävät ja antamaan niistä palautetta. Läksynkuulustelutehtävä palautettiin aina tunnin loppuun.

Tarkastamisen lisäksi toinen opettaja merkkasi poissaolot sekä tehdyt kotitehtävät. Kun kotitehtävä oli tehty ajallaan seuraavalle tunnille, opiskelija sai kaksi tehtävapistettä. Mikäli kotitehtävät jäivät tekemättä kolme kertaa peräkkäin, seurasi siitä keskustelu opettajan kanssa. Kotitehtävämäärien lisäksi opettaja kiinnitti huomiota niiden laatuun ja antoi palautetta suoraan opiskelijalle.

Opintojaksolla järjestettiin parikoe, jossa kumpikin opiskelija teki oman koetuotoksen, mutta tehtävistä ja ratkaisuksista sai keskustella parin kanssa. Parit järjestettiin läksynkuulusteluarvosanojen mukaan, jotta pareista tuli tasavertaiset tason mukaan. Lisäksi toinen opettaja haastatteli opiskelijat yksitellen kokeen jälkeen

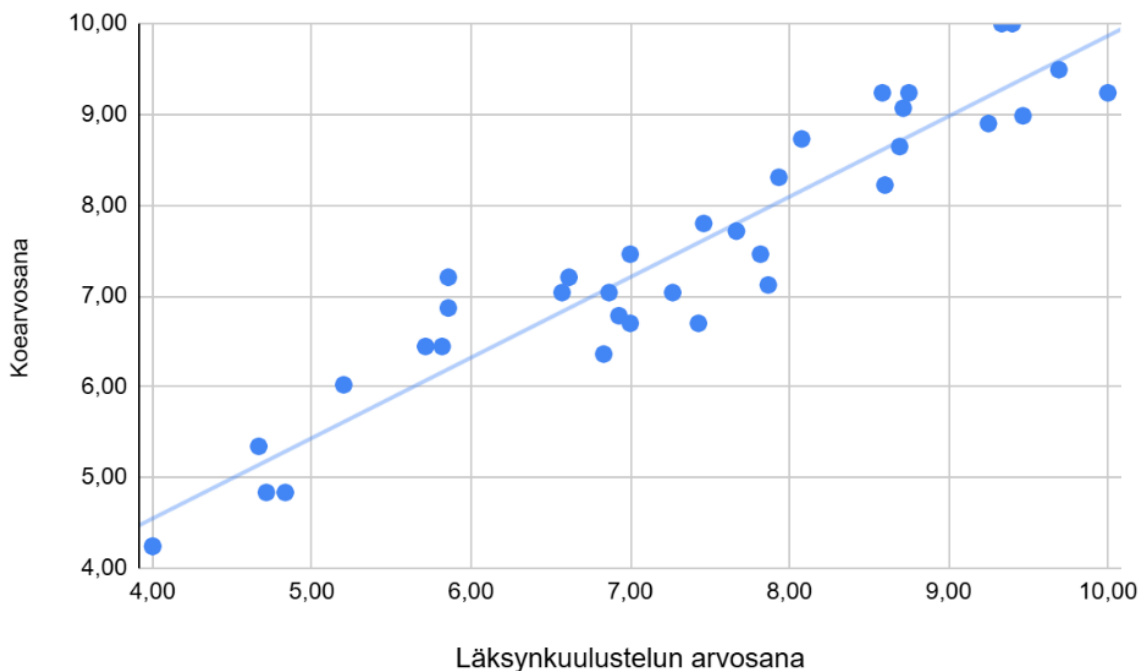
Opettajien välillä sovittiin opetuksen vuorottelusta pidemmillä jaksoilla. Toinen opetti aina peräkkäin puolet periodista. Tunnit sisälsivät aina vähintään 30 minuutin työskentelyajan, jotta opiskelijoilla olisi mahdollisuus kysyä apua.

Tuntitehtävät pyrittiin valitsemaan hieman vaikeammista tehtävistä, ja kotitehtäviksi jäivät vähän helpommat tehtävät. Tarkoituksena oli ohjata opiskelijoita pyytämään apua ja pohtimaan tehtäviä parin kanssa. Helpommat tehtävät kotitehtävinä mahdollistivat enemmän onnistumisen kokemuksia kotona.

Työrauha saatiin aikaiseksi laatimalla istumajärjestys etukäteen. Toinen opettaja pystyi myös hyvin valvomaan, etteivät opiskelijat tee opetukseen liittymättömiä asioita opetuksen aikana. Pyrimme myös kannustamaan opiskelijoita parityöskentelyyn erilaisilla ohjatuilla keskustelutehtävillä.

Kokeilun tulokset

Opiskelijat kokivat mallin yleisesti ottaen positiiviseksi. Palautteissa korostui erityisesti se, että apua oli helpommin saatavilla, koska toinen opettaja oli usein vapaana auttamaan. Yhteisopettajuus mahdollisti sen, että toinen opettaja pystyi auttamaan yksittäisiä opiskelijoita samalla, kun toinen jatkoi opetusta. Esimerkiksi taulukkolaskentaohjelmiston opettelussa tämä oli erityisen hyödyllistä. Opiskelijat toivat palautteessaan esiin, että kahden opettajan selitykset samoista asioista auttoivat ymmärtämään aiheita monipuolisemmin. Lisäksi kokeilussa koettiin hyödylliseksi, että mahdollisen opettajan sairastumisen vuoksi ei tuntia jouduttu perumaan, eikä myöskään tarvittu sijaisohjeita.

Läksynkuulustelun tarkoituksena oli saada annettua opiskelijalle heti palaute hänen osaamisestaan. Normaalisissa opintojaksossa haasteena on, että pistokokeiden tarkastaminen jää roikkumaan ja ne palautetaan vasta, kun tehtävän tekemisestä on kulunut aikaa. Nyt palaute annettiin heti, jolloin opiskelija pystyi pohtimaan omaa ajatteluprosessiaan selkeämmin.

Läksynkuulusteluista muodostettiin arvosana tehtyjen tehtävien keskiarvon mukaan. Näin poissaoloista johtuneet tekemättömät testit eivät vaikuttaneet arvosanaan.

Läksynkuulusteluarvosana korreloi koetuloksen kanssa hämmästyttävän hyvin, ja mietimmekin, että koetta ei olisi tarvittu enää arviointia varten.

Yhteistyö

Opiskelijat pitivät parikokeesta ja varsinkin huolimattomuusvirheiden määrä väheni kokeessa. Kokeeseen käytetty aika myös kasvoi. Kokeen jälkeen tehty haastattelu koettiin hyödylliseksi. Pohdimme myös, olisiko kokeeseen voitu lisätä jonkinlainen suullinen näyttö, mutta tämä jätettiin vielä jatkokehitykseen.

Opettajien yhteistyö vaati myös sopeutumista: toisen on osattava antaa toiselle tilaa ja hyväksyttävä työskentelytavat, jotka voivat poiketa omista. Sovimme, että toisen opettajan opettaessa huomio keskitetään häneen, ja toinen opettaja pyrki olemaan sanomatta välikommentteja. Huomasimme, että toisen opettajan oli yllättävän vaikeaa olla hiljaa. Yhteisopettajuus tarjoaa mahtavan tilaisuuden oppia kollegalta ja opetuksen suunnittelu ja kehittäminen on paljon mielekkäämpää kahdestaan.

Koulussamme pitkän matematiikan lukijoita on kolmen normaalikokoisen ryhmän verran, joten ison ryhmän lisäksi järjestettiin myös toinen saman aiheen opintojakso normaalikokoisella ryhmällä. On kuitenkin huomioitava, että ryhmien yhdistäminen saattaa tuoda ongelmia opiskelijoiden valintoihin, sillä samaa opintojaksoa ei tällöin tarjota useammalla eri palkilla.

Tilana käytettiin luokkaa, josta oli mahdollisuus avata väliseinä. Yksi haaste oli se, että osalle valkotaulu jäi kauas. Otimme kuitenkin toiveet huomioon istumajärjestyksessä, ja halukkaat pääsivät istumaan taulun lähelle.

Kokeilu osoittautui todella onnistuneeksi ja tulemme jatkamaan sitä varmasti. Moni opiskelijakin halusi tietää ensi vuoden valintoja varten, missä opintojaksoissa käytetään yhteisopettajuusmallia.

Matematiikkaan tukea yhteisopettajuudesta (MA)*

Pekka Astikainen

Matematiikka, MAB2, yhteisopettajuus, Helsingin kuvataidelukio

Tavoitteet

- Alkuperäinen suunnitelma oli käynnistää viikoittainen ja tutormainen tukiovetushetki matematiikassa, siten että opiskelijat auttavat opiskelijoita. Haastavan henkilöstötilanteen seurauksena se vaihtui kahden MAB2-jakson yhteisopettajuuteen.
- Tavoitteena oli myös tarjota yksilöllisempää opetusta pienemmässä ryhmässä

Mitä tehtiin?

- Jaoimme MAB2-jakson kahdeksi ryhmäksi ja kummallakin opettajalla oli yksi ryhmä suurimman osan ajasta. Pari kertaa koko ryhmä oli yhdessä.
- Opettajat tekivät yhteistyötä opintojakson suunnittelussa, valmisteluissa ja suorittamisessa.

Kokeilun tulokset

- Kokeilussa toimivaa oli se, että opetusryhmän koko pieneni, mikä mahdollistamana opettaja paremmin tunki ryhmänsä ja pystyi antamaan yksilöllisempää opetusta.
- Haastavaa oli välillä yhteisen ajan löytäminen toisen opettajan kanssa.
- Osa opiskelijoista ei silti käyttänyt hyödyksi pienemmän ryhmän tuomia hyviä puolia (osa ei kysynyt apua yhtään enempää, vaikka pienessä ryhmässä auttamiseen olisi ollut hyvin aikaa).

- Jos kokeilu toistuisi ensi vuonna, haluaisimme tehdä vielä tiiviimpää yhteistyötä opintojakson suunnittelussa ja suorittamisessa.
- Varsinkin vanhemmat opiskelijat tykkäsivät kokeilusta ja saivat enemmän irti pienestä ryhmästä ja yksilöllisestä opetuksesta.
- Jos toiminta jatkuu, olisi mielenkiintoista toteuttaa alkuperäisen suunnitelman mukainen tutortukiopetus.

Yhteistyö

- Haasteita oli välillä yhteisen ajan löytämisessä
- Yhteistyössä varasimme yhteistä aikaa esim. kokeiden suunnitteluun. Yhteistyö toi paljon lisäarvoa esimerkiksi kokeen tekemiseen, kun sai kuulla toisen ideoita ja hyväksi todettuja käytänteitä.
- Jatkossa yhteisen ajan löytämistä voisi auttaa lukujärjestykseen kiinnitetty yhteistyöaika.

Yhteisopettajuus kansainvälisen opintojakson toteutuksessa (YH)

Jenni Marola, Laura Miskala

Yhteiskuntaoppi, yhteisopettajuus, vierailuluennoitsijat, opintomatka, Alppilan lukio, Helsingin luonnontiedelukio, Mäkelänrinteen lukio

Osallistuimme kolmen lukion yhteiseen opintojakson toteutukseen ja samassa yhteydessä kehitimme koulun omaa kansainvälisyystoimintaa ja eri aineiden yhteistyötä.

Tavoitteet

- saada kokemuksia yhteisopettajuudesta sekä toimimisesta muiden lukioiden kanssa
- kehittää koulun kansainvälisen toiminnan perusteita ja rohkaista henkilöstöä toteuttamaan kv-toimintaan
- antaa opiskelijoille kokemus kv-toiminnasta
- sitouttaa opiskelijat projektiin esimerkiksi varainhankinnan kautta
- luoda Yhdysvaltain yhteiskunnasta ja historiasta opintojakso, joka voidaan toteuttaa myös ilman vierailua kohteessa

Mitä tehtiin?

Opettajat toteuttivat yhdessä Alppilan lukion ja Helsingin luonnontiedelukion kanssa kansainvälisen yhteisprojektin, johon liittyi ulkomaanmatka ja laaja työskentely ennen matkaa.

Opintojaksolla oli paljon vierailijoita ja luennoitsijoita, jotka valottivat yhdysvaltalaisista yhteiskuntaa eri näkökulmista.

Kolmen koulun opiskelijat ja opettajat suunnittelivat pääosan opintojaksosta yhdessä, mutta kouluilla oli omia toteutuksia opintojaksoon liittyen.

Opiskelijat tekivät itse pieniä tutkimuksia eri aiheista ja osin oman mielenkiintonsa pohjalta. Osa opintojakson tapahtumista toteutettiin englannin kielellä ja esimerkiksi yhteiskuntaopin opetus oli osin englanniksi. Tähän liittyen toinen projektia vetäneistä opettajista piti koululla yhteiskuntaopin kurssin englannin kielellä.

Opintojakson kokemuksia käytiin lävitse henkilökuntakokouksessa.

Kokeilun tulokset

Kokemus oli opettajille ja opiskelijoille positiivinen. Yhteistyö toimi hyvin. Projektiin osallistui kolme lukiota ja yhteensä kuusi opettajaa sekä 30 opiskelijaa.

Opettajat rohkaistuvat kv-toiminnasta ja kokivat, että toimintaa on syytä jatkaa. Opiskelijat totesivat opintojakson antaneen enemmän kuin he odottivat.

Saimme koululla tehtyä perusteita projektirahalla toteutettavalle opintojaksolle ja vahvistettua käytänteitä kansainvälisen toimintaan liittyen. Tämä oli tärkeää, sillä kv-toiminta on taas vilkastumassa.

Yhteistyö

Yhteistyötä tehtiin useiden eri tahojen kanssa esimerkiksi Yhdysvaltojen ja Suomen lähetystöjen, koulujen Yhdysvalloissa opiskelleiden alumnien kanssa sekä tutkijoiden kanssa. Merkittävää oli myös se, että hanke oli alusta alkaen kolmen lukion yhteinen.

Kompanionlärarskap i historia (HI)

Henrietta Lindgren, Martin Nugent

Historia, HI5, nationellt valbart studieavsnitt, blandning av flera avläggningsätt, Gymnasiet Lärkan

Det nationellt valbara studieavsnittet HI5 förverkligades i form av en samplanerad kurs i Gymnasiet Lärkan.

Mål

Målet med samplaneringen var att utveckla kompanionlärararbetet, nya undervisningsmetoder för studieavsnittet och tillsammans även utveckla nya uppgifter för studerande. Den bärande tanken var att främja inklusion, mångsidigt lärande och i synnerhet studerandenas egna engagemang i undervisningen.

Vad gjordes?

Målen förverkligades genom t.ex.;

- Föreläsningar
- Studiebesök till Nationalmuseet och Sveaborg
- Mindre grupparbeten t.ex. tolkande av källmaterial och diskussion
- Brevuppgift med tema stormaktstiden. Studerande blev tilldelade en roll t.ex. soldat i 30 åriga kriget, en soldatänka m.m. Uppgiften krävde kontextualisering och historisk empati.
- Debatt kring hattarnas och mössornas utrikespolitik.
- Vetenskaplig text som studerande sedan diskuterade.

Resultat

Lärarna upplevde utvecklingsförsöket som värdefullt då det gav dem möjligheten att utveckla pedagogiken kring en kurs som man som ämneslärare undervisar mer sällan. Upplägget med två lärare gav mer tid att följa upp gruppen och ge studerande kontinuerlig respons kring deras utveckling. Eftersom försöket lyckades skulle lärarna gärna delta på nytt och då arbeta mera med att få studerande att bekanta med temat inför lektioner och kan hända testa på drama i undervisningen.

Yhteisopettajuus filosofian oppiaineessa (FI)*

Maria Riihimäki, Riikka Suutala, Eelis Mikkola

Filosofia, FI02 (etiikka), FI05 (projektio-pintojakso, väittely), FI07 (estetiikka) ja FI09 (filosofiset tekstit), pakollinen/koulukohtainen valinnainen, samanaikaisopettajuus/yhteisopettajuus, Alppilan lukio.

Kahdessa eri kokeilussa filosofian yhteisopettajuudessa oli mukana neljä opintojaksoa Alppilan lukiossa. Opintojaksoista yksi oli pakollinen valtakunnallinen opintojakso ja kolme koulukohtaista valinnaista opintojaksoa. Ensimmäinen kokeilu tehtiin lukuvuonna 2023–24 ja toinen 2024–25. Kaikki opintojaksot eivät olleet mukana molemmissa kokeiluissa.

Opintojaksoilla kokeiltiin kahta erilaista versiota yhteisopettajuudesta; (1) samanaikaisopettajuutta ja (2) ensimmäisessä kokeilussa myös vuorotuntio-petusta. Kokeiluun osallistui kaksi opettajaa, joilla on samat pätevyudet ja aiempaa kokemusta yhteisopettajuudesta.

Kokeilujen kokonaisuuksissa oli näin sekä yhtäläisyyksiä että eroavaisuuksia.

Keskeisin havainto kokeiluista oli, että vuorotuntiopetuksen haitat ovat suurempia kuin hyödyt ja yhteisopettajuudesta on hyötyä sekä opiskelijoiden näkökulmasta että opettajien ammatillisen kehittymisen kannalta.

Tavoitteet

- Kartoittaa yhteisopettajuuden hyötyjä ja haittoja opettajan, opiskelijan ja hallinnon näkökulmista.
- Opettaja: (1) oman ainekohtaisen asiantuntijuuden kehittäminen, (2) oman pedagogisen asiantuntijuuden kehittäminen, (3) opintojaksoa koskevan työmäärän vähentäminen, (4) työhyvinvoinnin lisääminen ja (5) kollegiaalisen yhteistyön syventäminen.
- Opiskelija: (1) saada monipuolisemmin näkökulmia opetettavasta aiheesta, (2) nähdä esimerkkejä yhdessä työskentelystä myös tilanteissa, joissa tiedollisilla auktoriteeteilla voi olla erilaisia näkemyksiä, (3) oppia tilassa, jossa ei ole yhtä selkeää auktoriteettia ja (4) kokea oppiaineen luonteeseen kuuluva dialoginen prosessi, jonka aikana paljastuu filosofisten kysymysten luonne.
- Hallinto: (1) yhteisopettajuuden hyöty suhteessa käytettyyn resurssiin ja (2) yhteisopettajuuden soveltaminen yleiseksi pedagogiseksi malliksi. Myöhempään kokeiluun ei sisällynyt lainkaan hallinnon näkökulman tarkastelua.

Mitä tehtiin?

Kokeiluissa oli mukana neljä opintojaksoa: FI02 (etiikka), FI05 (projektio-pintojakso, väittely), FI07 (estetiikka) ja FI09 (filosofiset tekstit). Pakollinen valtakunnallinen opintojakso FI02 järjestettiin vuorotuntiopetuksena, jossa opintojakson oppitunnit piti vuorotellen yksi opettaja ja oppitunnit suunniteltiin itsenäisesti, opintojakson kokonaiskuvaa ja arviointia lukuunottamatta. Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot FI05, FI07 ja FI09 toteutettiin samanaikaisopettajuutena, joissa jokaisella oppitunnilla oli paikalla kaksi opettajaa ja oppituntien suunnittelu tehtiin pääosin yhdessä. Molemmissa kokeiluissa olivat mukana opintojaksot FI05 ja FI09.

FI02 opintojaksolla molemmat opettajat opettivat soveltamalla niitä pedagogisia menetelmiä, joita he muutenkin käyttäisivät. Opetus vaihteli luennoinnista, keskusteluihin, sekä itsenäiseen työskentelyyn. Ennen periodin alkua opettajat suunnittelivat yhdessä opintojakson rungon sekä arviointiperusteet. Tämän jälkeen he suunnittelivat yksittäiset tunnit itsenäisesti, välillä toisiaan konsultoiden. Jokaisen oppitunnin jälkeen opettajat kertoivat toisilleen mitä he olivat opettaneet. Arvioitavat tehtävät jaettiin opettajien kesken, yksi opettaja tarkasti aina tietyt tehtävät ja toinen loput.

FI05 opintojaksolla oppitunnit koostuivat lyhyistä teoreettisista alustuksista ja väittelyistä. Alustukset olivat osin opettajajohtoisia, osin keskustelevia. Pääosan oppitunneista opiskelijat väittelivät keskenään ehdottamista aiheista. Väittelyiden jälkeen opiskelijat arvioivat omaa onnistumistaan. Opettajat toimivat väittelyiden aikana puheenjohtajina ja väittelyiden jälkeen keskustelun fasilitoijina. Käytännössä luokka jaettiin väittelyiden ajaksi kahteen osaan ja yksi opettaja ohjasi yhtä ryhmää. Oppituntien jälkeen opettajat refleктоivat tunnin aikana tapahtunutta, jakaen huomioitaan omien ryhmiensä väittelyistä, jonka pohjalta valmistauduttiin seuraavalle oppitunnille. Opintojaksolta koottiin myös väittelyjoukkue kansalliseen Sokrates-väittelykilpailuun.

FI07 opintojakso koostui estetiikkaan liittyvistä keskusteluista sekä opintoretkestä. Opintojakson alussa opiskelijat tekivät esityksen heitä kiinnostavista esteettisistä kysymyksistä, joiden pohjalta opettajat tekivät lyhyitä alustuksia ja kysymyksiä keskusteluja varten. Oppitunnit koostuivat tyypillisesti muutaman minuutin alustuksesta, jonka jälkeen opiskelijat keskustelivat pienissä ryhmissä ja koko luokan kesken päivän aiheesta. Keskustelujen aikana opettajat ohjasivat keskustelua tarvittaessa antaen uusia näkökulmia ja tekemällä yhteenvetoja. Lisäksi opintojakson aikana vierailtiin Kiasmassa, Amos Rexissä, 00100 Ensemblen yhteisöllisyyttä tutkivassa työpajassa sekä katsottiin elokuva Illallinen Andrén kanssa. Näitä retkiä ja elokuvaa käytettiin pohjana keskusteluille seuraavilla oppitunneilla. Opettajat suunnittelivat ja opettivat suurimman osan tunteista yhdessä. Muutamilla oppitunneilla suunnittelu ja opetus tehtiin erikseen.

FI09 opintojaksolla luettiin viikoittain tieteellisesti vertaisarvioitu filosofinen artikkeli, josta keskusteltiin oppitunneilla. Tämän lisäksi opiskelijat lukivat vapaavalintaisen filosofin kirjoittaman kirjan ja tekivät sen pohjalta filosofisen tutkielman (2-15 sivua). Opiskelijat valmistautuivat keskustelemaan artikkelien sisällöstä seuraavin ohjein: (1) etsi ydinväite ja sitä tukevat perustelut, (2) arvioi perusteluja, (3) pohdi oletko samaa mieltä kirjoittajan kanssa, (4) liitä laajempaan filosofiseen kontekstiin ja (5) merkitse kaikki epäselvät asiat. Oppitunneilla opiskelijat keskustelivat lukemastaan pienissä ryhmissä ja koko luokan kesken. Opettajat johtivat keskustelua ja avasivat opiskelijoille jääneitä epäselvyyksiä. Usein keskustelu ohjautui myös artikkeleiden sisältöjen ulkopuolelle. Opettajat valitsivat luettavat tekstit yhdessä, keskustelivat teksteistä ennen oppitunteja ja arvioivat yhdessä tutkielmat (hyväksytyt - hylätyt).

Pakolliselle FI02 opintojaksolle osallistui 33 toisen vuoden opiskelijaa. Koulukohtaisille valinnaisille opintojaksoille osallistui opiskelijoita kaikilta vuositasoilta: FI05 opintojaksolle 16 opiskelijaa, FI07 opintojaksolle 22 ja FI09 opintojaksolle 20 opiskelijaa. Opintojaksojen FI07 ja FI09 opiskelijat olivat pääosin samat. Valinnaisten opintojaksojen opiskelijat olivat lähtökohtaisesti erityisen motivoituneita ja kiinnostuneita filosofiasta, sekä tuttuja molemmille opettajille.

Kokeiluun osallistuneilla opettajilla on samat pätevyudet (FI, ET ja UE) ja heillä molemmilla on aikaisempaa kokemusta yhteisopettajuudesta toistensa kanssa sekä erikseen. Molemmat opettajat ovat uransa alkuvaiheessa olevia lehtoreita (kokemus opettamisesta 4 ja 7 vuotta). Samankaltaisuuksistaan huolimatta opettajilla on erilaiset erikoisosaamisalueet ja kiinnostuksen kohteet filosofiassa.

Kokeilujen tulokset

Kokeiluista onnistuneiksi koettiin FI05, FI07 ja FI09, kun taas FI02 koettiin epäonnistuneeksi. Vuorotuntiopettajuus nähtiin opettajien sekä opiskelijoiden näkökulmasta lähinnä taakkana, mutta yhteisopettajuus ja yhteissuunnittelu toimivat hyvin resursoiduilla sisällöiltään ja tavoitteiltaan avoimilla valinnaisilla opintojaksoilla. Kaikilta opintojaksoilta kerättiin palaute ja kokeilun arvio opiskelijoiden näkökulmasta perustuu näihin palautteisiin.

Tuloksia arvioitiin suhteessa asetettuihin tavoitteisiin opettajan, opiskelijan sekä hallinnon näkökulmasta. Arvio tapahtuu ei ota kantaa siihen voisiko vastaavat tavoitteet saavuttaa perinteisessä opetuksessa.

Vuorotuntiopetus

Opettaja:

1. oman ainekohtaisen asiantuntijuuden kehittäminen: ei toteutunut, ei syvempää keskustelua sisällöistä.
2. oman pedagogisen asiantuntijuuden kehittäminen: toteutui osittain, kokonaisuuden suunnittelussa jaettiin joitain pedagogisia käytänteitä. Tehoton tapa järjestää pedagogisten käytänteiden jakaminen.
3. opintojaksoa koskevan työmäärän vähentäminen: ei toteutunut, sama tuntimäärä yksin opettaessa vie vähemmän aikaa
4. työhyvinvoinnin lisääminen: ei toteutunut, sekavuus opintojakson kokonaisuuteen liittyen koettiin stressaavana
5. kollegiaalisen yhteistyön syventäminen: ei toteutunut, ei aikaa yhteistyölle.

Opiskelija:

1. saada monipuolisemmin näkökulmia opetettavasta aiheesta: toteutui osittain, vain yhdessä palautteessa mainittiin näkökulmien monipuolistuminen verrattuna yhteen opettajaan
2. nähdä esimerkkejä yhdessä työskentelystä (ml. erimielisyydet): ei toteutunut, opettajat eivät tehneet yhdessä töitä oppituntien aikana.
3. oppia tilassa, jossa ei ole yhtä selkeää auktoriteettia: ei toteutunut, opettajat eivät opettaneet samanaikaisesti
4. kokea oppiaineen luonteeseen kuuluva dialoginen prosessi, jonka aikana paljastuu filosofisten kysymysten luonne: ei toteutunut, opettajien välistä dialogia ei käyty, koska opetus tapahtui erikseen

Hallinto:

1. yhteisopettajuuden hyöty suhteessa käytettyyn resurssiin: ei merkittävää hyötyä eikä haittaa, sijaisen saaminen talon sisältä helpompaa
2. yhteisopettajuuden soveltaminen yleiseksi pedagogiseksi malliksi: vuorotuntiopetus ei vaikuta hyödylliseltä mallilta

F102 - Vuorotuntiopetus

Hyödyt:

- Opiskelijoiden palaute pääosin positiivista
- Helpompaa saada sijainen sairaustapauksessa
- Voi jakaa opintojakson sisältöjä opettajan mielenkiinnon mukaan
- Opiskelijoiden palautteen perusteella vaihtelevuutta pidettiin hyvänä.

Haitat:

- Opettajilla menee ylimääräistä aikaa käytännön järjestelyihin, joihin ei yksin opettaessa menisi aikaa
- Opiskelijoiden näkökulmasta opintojakson kokonaisuus näyttäytyi ajoittain sekavana "Ehkä parempi jos on 1 vähän sekavaa" - anonyymi opiskelija
- Opettajan on vaikeampi hahmottaa, onko opiskelijoilla kaikki LOPS:n sisällöt hallussa, kokonaiskuvaa oppimisesta on vaikeampi hahmottaa oppitunneilla
- Opettajalla enemmän työtä kuin vastaavista opetustunneista tilanteessa, jossa hän opettaa yksin

Samanaikaisopetus

Opettaja:

1. oman ainekohtaisen asiantuntijuuden kehittäminen: ei toteutunut, ei syvempää keskustelua sisällöistä.
2. oman pedagogisen asiantuntijuuden kehittäminen: toteutui osittain, kokonaisuuden suunnittelussa jaettiin joitain pedagogisia käytänteitä. Tehoton tapa järjestää pedagogisten käytänteiden jakaminen.
3. opintojaksoa koskevan työmäärän vähentäminen: ei toteutunut, sama tuntimäärä yksin opettaessa vie vähemmän aikaa
4. työhyvinvoinnin lisääminen: ei toteutunut, sekavuus opintojakson kokonaisuuteen liittyen koettiin stressaavana
5. kollegiaalisen yhteistyön syventäminen: ei toteutunut, ei aikaa yhteistyölle.

Opiskelija:

1. saada monipuolisemmin näkökulmia opetettavasta aiheesta: toteutui osittain, vain yhdessä palautteessa mainittiin näkökulmien monipuolistuminen verrattuna yhteen opettajaan
2. nähdä esimerkkejä yhdessä työskentelystä (ml. erimielisyydet): ei toteutunut, opettajat eivät tehneet yhdessä töitä oppituntien aikana.
3. oppia tilassa, jossa ei ole yhtä selkeää auktoriteettia: ei toteutunut, opettajat eivät opettaneet samanaikaisesti
4. kokea oppiaineen luonteeseen kuuluva dialoginen prosessi, jonka aikana paljastuu filosofisten kysymysten luonne: ei toteutunut, opettajien välistä dialogia ei käyty, koska opetus tapahtui erikseen

Hallinto:

1. yhteisopettajuuden hyöty suhteessa käytettyyn resurssiin: ei merkittävää hyötyä eikä haittaa, sijaisen saaminen talon sisältä helpompaa
2. yhteisopettajuuden soveltaminen yleiseksi pedagogiseksi malliksi: vuorotuntiopetus ei vaikuta hyödylliseltä mallilta

FI05, FI07, FI09 - Samanaikaisopetus

Hyödyt:

- opiskelijoiden palaute yksinomaan positiivista: kahden opettajan mallin koettiin parantavan luokan ilmapiiriä ja yhteishenkeä, opetettavasta aiheesta saatiin esille enemmän näkökulmia, opiskelijat kokivat, että opettajilla oli enemmän aikaa auttaa ja huomioida opiskelijoita
- malli tarjoaa mahdollisuuden helposti jakaa asiantuntijuutta ja pedagogista osaamista
- Yhteistyön toimiessa yhdessä opettaminen on hauskaa.
- Sairaustapauksissa ei tarvitse sijaista.

Haitat:

- Kuluttaa paljon resursseja.
- Voi olla varsin hankalaa mikäli opettajien välinen yhteistyö ei toimi
- Riippuvainen opettajien välisestä kemiasta. Palautteissa opiskelijat korostivat tätä määrittävänä tekijänä opiskeluilmapiirin kannalta. "Oli paljon helpompi itsekin heittäytyä mukaan, kun teidän kahden vuorovaikutus on ollut tosi rohkaisevaa ja rentoa!" - anonyymi opiskelija Muut kokeilut oppiaineissa

Opettajat pitivät todennäköisenä, että samanaikaisopettajuudesta ei saada vastaavaa hyötyä pakollisilla opintojaksoilla kuin mitä saatiin valinnaisilla. Osa järjestelyn hyödystä syntyy siitä, että käsitellään laajasti erilaisia aiheita, joissa eri opettajilla on selkeästi erilaisen asiantuntijuus, ja kun opiskelijat ovat lähtökohtaisesti motivoituneita.

Tulevaisuudessa voi olla vaikeaa saada rahoitusta, jolla samanaikaisopettajuutta jatketaan. Tässä kokeilussa samanaikaisopettajuudesta maksettiin täysi palkka molemmille opettajille. Tämän vuoksi on epätodennäköistä, että vastaavalla mallilla jatketaan. Vuorotuntiopettajutta ei jatketa huonojen kokemusten vuoksi. FI05-opintojakson osalta yhteisopettajuus jatkuu onnistuneiden kokeilujen ja kasvavan kiinnostuksen myötä.

Yhteiskuntafilosofiaa yhdessä (FI)*

Hanna Mauro ja Outi Raiskinmäki

Filosofia, FI3, yhteisopetus pakollinen opintojakso, vierailu ja raportointi, Sibelius-lukio

Kaksi Sibelius-lukion filosofian opettajaa järjesti lukuvuonna 2024–25 yhteisopetuksena kaksi FI3-kurssia.

Tavoitteet

- saada opettaa yhdessä, oppia kollegalta, saada uusia pedagogisia käytänteitä,
- antaa opiskelijoille mahdollisuus erilaisiin opetustyyliin, yhteisiin keskusteluihin
- selvittää yhteissuunnittelun tuomia hyötyjä

Mitä teimme?

Kummallakin opettajalla oli viikossa yksi oppitunti, jonka he pitivät yksin sekä yksi yhdessä opetettu tunti. Kurssille syntyi luonteva rakenne, jossa yksin opetetut tunnit olivat uuden asian läpikäyntiä ja yhteistunti keskustelua ja kertaamista. Kurssiin sisältyi myös opintokäynti Helsingin kirjamessuilla, sekä koekäytäntöjen monipuolistamista esimerkiksi ryhmäkokeella.

Kokeilun tulokset

Oli valtavan antoisaa opettaa yhdessä. Toisen opettajan mukanaolo elävöitti oppitunteja monin tavoin. Myös opettajien erilaiset taustat toivat näkökulman monipuolisuutta opetukseen; filosofian lisäksi Hanna opettaa musiikkia ja Outi uskontoa ja elämänskatsomustietoa. Tuntien työtapoihinkin tuli enemmän vaihtelua, kun opettajat eivät olleet vastuussa yksin. Voidaan hyvin todeta, että yhteisopetuksessa lopputulos on enemmän kuin osiensa summa.

Yhteisopettajuus oli niin mielenkiintoista ja antoisaa, että olisi tehnyt mieli lähinnä suunnitella vain sitä. Kuitenkin koulun reunaehdot tulivat usein vastaan, eikä tarkkoja tuntisuunnitelmia ollut mahdollista tehdä, vaan opettajat sovelsivat tarvittaessa nopeastikin. Yhteistyötä edesauttoi, että opettajat tunsivat toisensa hyvin ennestään.

Palautteissaan opiskelijat pitivät kurssia mielekkäänä ja toivat esiin vuorovaikutuksen ja keskustelujen tärkeyttä. Saimme positiivista palautetta kurssin mielekkyydestä, vuorovaikutuksesta ja keskustelujen tärkeydestä. Myös opiskelijat odottivat eniten yhteistunteja.

Nykytaide valokuvan kautta (KU)

Tomi Uusitalo ja Loviisa Kangas

Kuvataide, KU, oppitunnit, retki, näyttely, Helsingin kuvataidelukio

Valokuvataidetta ja ympäristötaidetta yhdistettiin Helsingin kuvataidelukion opintojaksolla keväällä 2025. Opintojaksolla työskenneltiin koululla ja yhden vuorokauden ajan Vanhankaupunginlahdella. Luonnon keskellä opiskelijat saivat syventyä käsitetaiteelliseen työskentelyyn. Retken jälkeen opiskelijat suunnittelivat ja toteuttivat näyttelyn töistään.

Tavoitteet

- Kehittää yhteisopettajuutta
- Järjestää elämyksellinen opintojakso
- Syventää opiskelijoiden osaamista ympäristötaiteessa ja valokuvauksessa
- Ohjata opiskelijoita käsitetaiteelliseen työskentelyyn
- Opettaa opiskelijoille työskentelyprosessin tärkeys taiteellisessa työskentelyssä
- Opettaa opiskelijoille näyttelykokonaisuuden suunnittelua ja tekemistä.

Mitä tehtiin?

Nykytaide valokuvan kautta -ympäristötaiteesta yhteisötaiteeseen opintojaksolla Helsingin kuvataidelukion opettajat Tomi Uusitalo ja Loviisa Kangas suunnittelivat ja toteuttivat yhteistyössä ympäristötaiteeseen ja valokuvaan keskittyvän opintojakson.

Opettajat pitivät oppitunteja vuorotellen painottaen opetuksessa omia vahvuuksiaan. Retkellä molemmat opettajat olivat mukana. Opintojakson ydinalueita olivat prosessinomainen työskentely, käsitetaide, valokuva ja ympäristötaide. Opintojaksolla työskenneltiin luokassa sekä vuorokauden mittaisella retkellä Helsingin Vanhankaupunginlahdella Kuusiluodolla. Kuusiluodon tiloja vuokrattiin käyttöön Vanhankaupunginlahden kulttuuri-ekologiselta klubilta.

Opintojaksolla opiskelijat suunnittelivat ja toteuttivat omasta taiteellisesta työskentelystään näyttelyn Helsingin kuvataidelukion galleriatilaan.

Kokeilun tulokset

- Yhteisopettajuus toimi hyvin ja syventää opintojakson antia
- Yhteistyöskentely oli sujuvaa ja antoisaa
- Koulun ulkopuolella työskentelyssä on hyvä olla kaksi opettajaa mukana käytännön syistä ja turvallisuuden vuoksi.
- Koska opettaja ei pidä kaikkia oppitunteja itse hän ei opi tuntemaan opiskelijoita opintojakson aikana yhtä hyvin kuin yksin opettaessaan
- Opintojaksoa pyritään järjestämään jatkossakin
- Opintojakso teettää paljon työtä ja kummallekin opettajalle tulisi siksi maksaa enemmän palkkaa
- Järjestettäviä asioita ja opetettavaa asiaa on paljon
- Retki vie tuntikehyksestä paljon aikaa ja aiheen ja opittavien asioiden läpikäymiseen olisi hyvä olla enemmän aikaa. Opintojakso voisi olla esimerkiksi 3 opintopisteen laajuinen

Yhteistyö

- Kokeilussa oli kaksi opettajaa, jotka pitivät oppitunteja vuorotellen ja vuorokauden mittaisella retkellä sekä arviointiviikon tapaamisessa kummatkin opettajat olivat mukana.
- Kahden opettajan työskentely vaatii yhteissuunnittelua etukäteen ja toisinaan sille oli vaikeaa löytää aikaa
- Kahden opettajan ammattitaidon käyttäminen yhden opintojakson työskentelyssä oli erinomaista ja syvensi opintojakson antia.
- Opettajien painotusalueet opintojakson sisällöistä ovat erilaiset ja ne kattavat erilaiset alueet asiantuntijuutta
- Koulun ulkopuolella tapahtuvassa työskentelyssä on paljon järjestettäviä asioita
- Opiskelijat olivat paljon poissa retken jälkeen, mikä hankaloitti opintojakson tavoitteiden saavuttamista
- Retken aikana opiskelijoille tulisi olla strukturoidumpia tehtäviä
- Yhteisopettajuudelle olisi hyvä löytää enemmän yhteistä suunnittelu-aikaa

3. Oppiaineiden muita kokeiluja

Talousmatematiikan kehittämistyö (MA)

Jussi Ahonen, Anna Haataja, Jussi-Johannes Ylitalo

Matematiikka, MAB06, MAB07, projektikurssi, Alppilan lukio

Lyhyen matematiikan talousmatematiikan opintojaksolla toteutetaan arjen talouslaskentaan liittyvä projekti. Opiskelijoilta kerätään opintojakson alussa sekä lopussa kysely ja kyselyn tuloksista vedetään johtopäätös, millainen vaikutus projektilla on opiskelijoiden talouslaskennan taitoihin sekä uskomuksiin selviytyä arkielämän talouslaskennan haasteista.

Talousmatematiikan projektityön ohella kehittämiskohteena on talousmatematiikan sanaston ja käytännön taloussuunnittelun opettaminen.

Mitä tehtiin?

Lukuvuosi 2023–2024

Suunnitelma:

MAB06+MAB07-opintojaksoilla toteutetaan alku- ja loppukysely sekä projektityö.

Toteutus:

Projekti sekä kyselyt toteutettiin kahdella talousmatematiikan opintojaksolla suunnitelman mukaisesti. Kahdella muulla opintojaksolla toteutettiin samat kyselyt ja työt, mutta tehtävien antamisesta opiskelijoille oli vastuussa sijaisia varsinaisen opettajan sairausloman vuoksi. Projektityöt saatiin toteutettua suunnitelman mukaan, mutta vähäisen vastausmäärän vuoksi nämä kaksi opintojaksoa jätettiin pois tutkimusaineistosta.

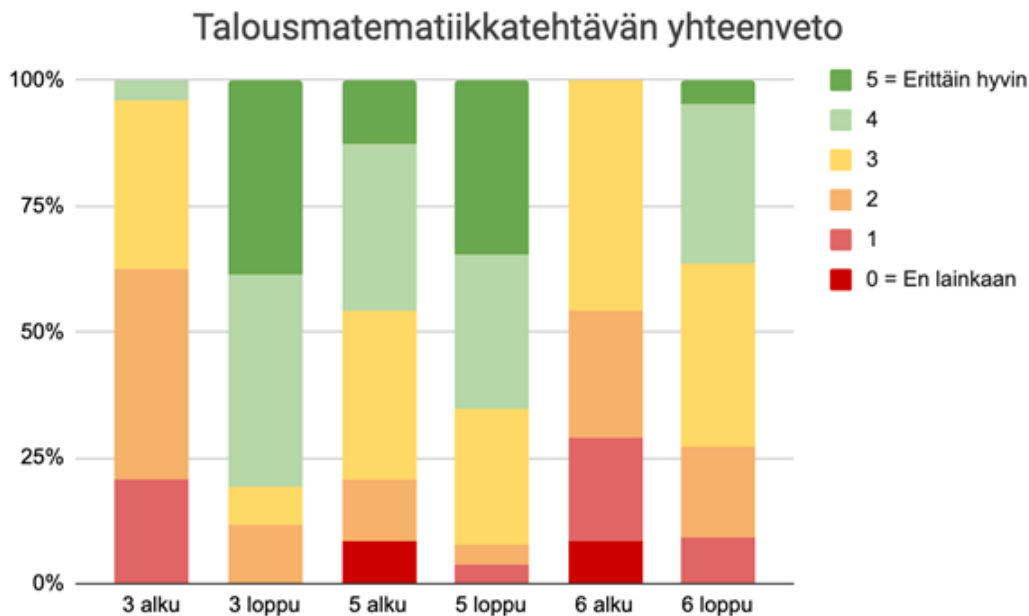
Välitulokset:

Oheisessa tilastossa (kuva 1) on kerätty yhteenvetoja opiskelijoiden vastauksista alku- ja loppukyselyyn. Oheiseen taulukkoon on valittu kyselyiden vastaukset kysymyksiin

- 3. “Ymmärrän, miten tulot vaikuttavat veroprosenttiin”,
- 5. “Ymmärrän, mitkä seikat vaikuttavat palkan suuruuteen” ja
- 6. “Osaan laskea, riittääkö tietyt tulot tarvittavan kokoiseen lainaan.”

Kysely toteutettiin likert-asteikolla 0–5, jossa 0 tarkoitti “en lainkaan” ja 5 “erittäin hyvin”.

Kun verrataan opiskelijoiden vastauksia opintojakson alussa ja lopussa, nähdään jokaisessa kyselyssä selkeää taitotason - tai koetun taitotason - nousua juuri oikean elämän tilanteisiin liittyvissä talousmatematiikan taidoissa. Nämä olivat niitä taitoja, joita tällä kyseisellä projektilla haluttiin kehittää.

Kuva 1. Opiskelijoiden vastausten yhteenveto

Kyselytuloksien pohjalta projektia päätettiin jatkaa tässä muodossa toiselle lukuvuodelle. Opiskelijat näkivät projektin mielekkäänä ja saavutettiin sillä selkeitä positiivisia tuloksia. Projektin ohjeistukseen sekä arviointirubriikkiin tehtiin parannuksia. Samalla kehitimme ohjeistuksen projektin itsenäistä suorittamista varten.

Lukuvuosi 2024–2025

Suunnitelma:

MAB06+MAB07-opintojaksolla toteutetaan alku- ja loppukysely sekä paranneltu projektityö.

Kolmella MAB06+MAB07-opintojaksolla pidetään kaksi välikoetta ja arviointipäivän koepäivä korvautuu Aalto juniorin ”Sijoita tulevaisuutesi”-työpajalla ja siihen liittyvällä reflektiotehtävällä.

Talousmatematiikan materiaaleja parannetaan sanaston osalta ja opetusta muutetaan kolmella opintojaksolla käytännön taloustaitoja painottavaksi.

Toteutus:

Suunnitelma toteutui kolmella opintojaksolla kokonaan.

Parilla opintojaksolla suunnitelma toteutui osittain sairastapauksen vuoksi.

Ryhmissä tehdyn projektityön arviointia ja ohjeistusta paranneltiin edelleen. Aalto juniorin työpajan liitteeksi suunniteltiin videoreflektiotehtävä, jossa opiskelijat pääsivät reflektoinnin ohella harjoittelemaan sanottavansa tiivistämistä tulevia työnhakuprosesseja ajatellen. Työpajan korvaavan videotehtävän materiaalit (Yle Areenan sijoittamiseen liittyviä tietoiskuvideoita ja podcasteja) ja tehtävänanto koottiin Classroom-tehtävään. Muistiinpanomateriaalia muokattiin sanasto edellä -tyyppiseksi ja opetukseen lisättiin käytännön esimerkkejä ja yhteyksiä yhteiskuntaoppiin ja historiaan.

Tulokset

Talousmatematiikan projektityö toimii hyvin ryhmätehtävänä ja herättelee opiskelijoita oman talouden suunnitteluun ja käytännön elämän tilanteisiin sekä erilaisten sivustojen ja laskureiden käyttämiseen (Kela, Vero.fi, pankit...). Opiskelijoiden ryhmätsearviointien perusteella työ on mielekäs osa opintojaksoa.

Aalto juniorin työpajan videoreflektiotehtävässä saatu palaute viittaa myös siihen, että sijoittaminen kiinnostaa opiskelijoita ja he saivat työpajasta ajateltavaa oman taloutensa suhteen. Opiskelijat pitivät pajaa pääasiassa mielenkiintoisena ja hyvänä osana opintojaksoa.

Tämän raportin kirjoittamishetkellä osa opintojaksoista on vielä kesken, joten viimeiset loppukyselyiden vastaukset ovat vasta tulossa, jonka vuoksi tähän raporttiin emme saa lukuvuoden 2024–2025 kyselydataa kommentoitua järkevällä tavalla. Alkukyselyn vastausprosentti oli myös tänä vuonna alhainen, kenties syynä oli se, että kysely on vapaaehtoinen ja opiskelijoiden halukkuus osallistua kehitysprojektien kyselyihin vaihtelee vuosittain.

Opettajat toteuttavat ja kehittävät projektia jatkossa omatoimisesti. Projektin ja opintoretkitehtävän sekä korvaavan tehtävän materiaali on kaikkien Alppilan matematiikan opettajien käytettävissä.

Ravintolassa syntyvän ruokahävikin tutkiminen (BI)*

Chrisse Portaankorva

Biologia, BI3, pakollinen opintojakso, ympäristötutkimus, Konepajan aikuislukion ammattilukiolaiset

Opiskelijat tekevät ympäristöekologisen tutkimuksen ja siitä tutkimusraportin BI3-moduulissa. Tutkimuksen aiheena on [ruokahävikin synty ravintolassa ja sen vähentämiskeinojen pohtiminen](#).

Opiskelijat vierailevat lounasaikana ravintolassa, jossa keittiöpäällikkö ja ravintolatyöntekijä kertovat toiminnastaan ruokahävikin näkökulmasta. Keittiöpäällikkö lähetti jälkikäteen kyseisen viikon aikana syntyneen hävikin määrän taulukkomuodossa eri ruokalajeittain sekä keittiöstä, linjastolta että asiakkaiden lautashävikistä. Tämä toimii opiskelijoiden tutkimuksen aineistona.

Tavoitteet

Opiskelija oppii

- miten voidaan tutkia ja seurata ympäristön tilaan vaikuttavia ihmisen toimia
- hankkimaan, analysoimaan, tulkitsemaan ja esittämään ympäristöekologista tutkimusaineistoa
- arvioimaan ja perustelemaan niin omaa kuin yhteiskunnan tasolla tapahtuvaa toimintaa ekologisen kestävyuden ja ympäristöongelmien kannalta
- käyttämään ympäristöongelmiin liittyvää käsitteistöä ja yhdistämään oppiaineen sisältöä arkipäiväiseen toimintaan.

Mitä tehtiin?

- Yhteistyötä pohjustettiin ravintolatoimenjohtajan kanssa etäneuvottelulla, sähköposteilla ja puheluilla
- **Oppitunnilla** katsottiin pätkiä [nuorten ilmastowebinaarista](#), joka käsittelee ruokahävikkiä ja ympäristövastuullisuutta ravintola-alalla
- **Oppitunnilla** katsottiin ravintolapäällikön tekemä lyhyt “tervetulovideo”
- **Oppitunnilla** valmisteltiin tutkimusraporttia ennakkoon:
- kirjoitettiin **johdantoa**, jossa muun muassa määriteltiin käytettävät käsitteet ja esitettiin tietoa keskimääräisestä ruokahävikin synnystä ravintolassa ja keinoja, miten sitä voi vähentää,
- muotoiltiin **tutkimuskysymykset** eli 1. kuinka paljon hävikkiä syntyy ja 2. miten hävikin määrää voisi vähentää
- tehtiin **hypoteesi** eli ennustettiin ruokahävikin määrää omassa tutkimuskohteessa
- määriteltiin **aineisto** ja **tutkimusmenetelmät**,
- **tulosten** esittämiseen valmistauduttiin harjoittelemalla taulukon ja kaavion tekemistä taulukkolaskentaohjelmalla,
- **tulosten tarkasteluun** valmistauduttiin pohtimalla, minkälaisia näkökulmia tarkastelussa käytetään ja huomioimalla esimerkiksi mahdolliset virhelähteet,
- **lähdeluettelo** tehtiin mahdollisimman valmiiksi
- **tutkimusraportin** ohjeet opiskelijoille: [ohje ravintolassa tehtävään tutkimukseen](#)
- **Ravintolavierailu** tapahtui kahtena eri päivänä kahden eri opiskelijaryhmän kanssa lounasajan lopussa kello 13–14.30.
- **Ravintolavierailussa** keittiöpäällikkö ja salityöntekijä esittelevät ravintolan toimintaa ja kertoivat ruokahävikin synnystä ja keinoista sen vähentämiseen. Henkilökunta vastaa opiskelijoiden kysymyksiin. Opiskelijat saavat syödä lounaan ilmaiseksi.
- Ravintolassa käynnin jälkeen opiskelijat tulevat **koululle** jatkamaan raportin valmistelua.
- Opiskelijat viimeistelevät raporttinsa **kotitehtävänä**, kun koko viikon taulukkoaineisto on saatu ravintolasta. Opettaja lähettää opiskelijoille lisäohjeen ravintolan antaman Excel-taulukon käyttöön ja tulkintaan.
- Tutkimusraportin arvosana vaikuttaa koko opintojakson arviointiin 40 %.
- Arviointiin vaikuttaa yhtä paljon sekä raportin rakenne että sisältö ja raportti arvioidaan numeroarvosanalla asteikolla 4–10.

Kokeilun tulokset

Mikä meni hyvin?

- yhteistyö toimi hyvin ja joustavasti
- opiskelijat saivat aidon ja mutkattoman vastaanoton sekä konkreettisen kuvan siitä, missä tilanteissa ravintolassa syntyy ruokahävikkiä, mikä sen kustannus on ja miten sitä voi vähentää
- opiskelijat näkivät yhtenä lounasaikana asiakkailta syntyneen hävikin määrän keittiön biojäteastiassa, jota saivat kokeilla nostaa ja arvata astian painoa
- osa opiskelijoista oli todella mielissään ilmaisesta ruokailusta
- lähes kaikki opiskelijat valitsivat hävikin tutkimisen ravintolassa, vaihtoehtona oli seurata omassa kotitaloudessa syntyvää ruokahävikkiä viikon ajan ja pohtia hävikin vähentämiskeinoja kotona
- Tässä kokeilussa ravintolasta saatiin myös menu-ruokalista hintoineen ja sen ruokalajeihin liittyvä hävikin osuus. Tätä aineistoa opiskelijat voisivat hyödyntää matematiikan tunnilla laskemalla, kuinka monta euroa hävikin osuus on ruokalajin hinnassa.

Missä oli haasteita?

- ravintolan yhteyshenkilö vaihtui, joten etukäteissuunnittelu jäi hieman kesken
- etukäteissuunnittelun jäädessä hieman vajaaksi opettaja ei tiennyt etukäteen, millaista tilastointia ravintola pitää hävikin synnystä, joten opiskelijoiden ohjetta piti muokata jälkikäteen
- ajan puute ammattilukiossa (ei ehditty juurikaan valmistella raporttia oppitunnilla etukäteen)
- opiskelijat eivät useinkaan esitä kysymyksiä spontaanisti

Yhteistyö jatkossa

- Konepajan lukio jatkaa yhteistyötä kyseisten ravintoloiden kanssa muidenkin oppiaineiden osalta
- kun kumppani on pitkäaikainen ja tullut tutuksi muidenkin oppiaineiden osalta, opiskelijat uskaltavat kysellä enemmän ja lisäksi osaavat yhdistää yrityksen kestävä toiminnan esim. yrityksen viestintään
- nuorten lukiossa oppitunteja on enemmän käytössä, joten raporttia ehditään valmistelemaan paremmin ennen vierailua
- kumppani voi myös vierailla koululla tervetulovideon sijasta tai lisäksi
- kumppanin vierailu koulussa tai etänä vierailun ja raporttien tekemisen jälkeen olisi paikallaan, koska tällöin opiskelijat voisivat esittää omia pohdintojaan hävikin vähentämiskeinoista suoraan asiantuntijalle (tämä oli alun perin tarkoitus, mutta jäi toteuttamatta ajan puutteen vuoksi)

- lukujärjestysteknisesti BI3-opintojakso voi sijoittua tämän aiheen puolesta mihin vuodenaikaan vain
- ruokahävikiteeman ravintolavierailuun riittää 60–90 minuuttia

Opiskelijoiden sisällöntuotto MLL:n Nuortennettiin (TE)*

Chrisse Portaankorva

Terveystieto, TE1 ja TE projektikurssi, pakollinen opintojakso, vieraileva luennoitsija ja itsenäinen työskentely, Konepajan aikuislukio

Erityyppisiä sisältöjä (kuten blogikirjoitus, testi, haaste, gallup, podcast) Nuortennettiin sivuille ammatillukion opiskelijoiden tuottamina. Nuortennettiin digitaalisen nuorisotyön asiantuntija viimeistelee opiskelijoiden tuotokset ennen julkaisua. Nuortennettiin on Mannerheimin Lastensuojeluliiton ylläpitämä verkkosivusto.

Kokeilu on tehty viiden eri ryhmän kanssa (3 x TE1, 2 x projektikurssi). Kokeilua teki kaksi opettajaa.

Tavoitteet

Opiskelija oppii

- kuvailemaan ja jäsentelemään keskeisiä ihmisen voimavaroja ja terveyttä määrittäviä tekijöitä sekä analysoimaan niiden yhteyksiä ja vaikutusmekanismeja terveyteen.
- tunnistamaan omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä ja pystyy arvioimaan elintapavalintojen merkitystä omalle ja lähiympäristön terveydelle ja turvallisuudelle sekä antamaan perusteltuja ehdotuksia siitä, miten terveyttä edistäviä elintapoja voidaan ylläpitää ja vaarantavia ehkäistä.
- toimimaan yhteisön hyvinvointia kehittäväällä tavalla ja tunnistamaan omat yhteiskunnalliset vaikutusmahdollisuutensa
- harjoittelemaan luovaa tapaa osoittaa omaa osaamistaan ja oppiaineen käsitteiden käyttöä

Mitä tehtiin?

1. Nuortennetin asiantuntija vieraili oppitunnilla (lähi- tai etävierailu) ja esitteli Nuortennetin toimintaa ja antoi opiskelijoille esimerkkejä mahdollisista sisällöistä. Vierailun kesto on 30–45 minuuttia.
2. Opiskelijat tuottavat sisältöä lukion koeviikolla (aikaa 4 tuntia) opettajan ohjauksessa. Nuortennetin asiantuntija on tällöin käytettävissä Teamsin kautta, mikäli tälle oli tarvetta.
3. Nuortennetin työn osuus opintojakson kokonaisarviointissa on 20 %. Arviointi koostuu kahdesta osasta: työhön liittyvästä yleisarvioinnista sekä opiskelijan vastauksista avoimiin kysymyksiin (yhteensä 20 p).
4. Terveystiedon projektikurssin kokonaisarviointi suorituserkinnällä. Nuortennetin työ arvioidaan hyväksyty/hylätty.

TE1

Työhön liittyvä yleisarviointi, arviointitaulukko:

Kriteeri	Heikosti (1 p.)	Kohtalaisesti (2 p.)	Erinomaisesti (3 p.)
Aiheen soveltuvuus TE1-opintojaksoon (eli kuinka hyvin valittu aihe sopii juuri TE1:n sisältöihin)			
Termien oikeaoppinen käyttö (termien valinta ja käyttö oikeissa asiayhteyksissä)			
Työn laajuus (skaalaus suhteutetaan ryhmän kaikkiin palautuksiin)			
Työn selkeys (kieliasu, visuaalisuus yms., riippuu työstä)			

TE1

Avoimet kysymykset:

- a) Mikä on Nuortennetti? (2 p.)
- b) Mitä opin tästä työstä? (3 p.)
- c) Millä tavalla tuottamani sisältö edistää nuorten terveyttä? (3 p.)

Kokeilun tulokset

- Yhteydenpito ja yhteistyö kokonaisuudessaan Nuortennetin asiantuntijan kanssa oli sujuvaa. Totesimme, että tämän työn perusrakenne on toimiva, ja sitä on helppo soveltaa myös muihin terveystiedon sisältöihin.
- Kokeilun ensimmäisen asiantuntijan oppituntivierailun kesto todettiin liian pitkäksi ja liian vähän opiskelijoita aktivoivaksi. Opettajat ja asiantuntija pohtivat yhdessä kehitysideoita. Seuraavilla kerroilla vierailua hieman lyhennettiin ja opiskelijat kokeilivat Nuortennetissä olevia testejä.
- Opiskelijat olivat innostuneita tehtävästä.
- Toiminta jatkuu Konepajan lukiossa sekä opettajien että asiantuntijan toiveesta.
- Jatkossa Nuortennetin asiantuntijan olisi hyvä antaa palautetta opiskelijoille. Mikäli työtä tehdään opintojakson lopulla eikä asiantuntija ehdi antaa palautetta ajoissa, hän voisi olla läsnä luokassa samalla, kun opiskelijat tuottavat sisältöjä ja palautteen antaminen onnistuisi kerralla.

4. Utveckling av svenskspråkiga S2-läroämnet

S2-utvecklingsarbete mellan de svenskspråkiga gymnasierna i Helsingfors

Ilse Fabritius, Jacob Töringe

S2-läroämnet, prepkursmaterial till studentprovet, Tölö gymnasium, Gymnasiet Lärkan

Utvecklande arbetet med S2-studerande har varit målet i ett projekt bland de svenska gymnasierna i Helsingfors. Det hela har inkluderat både undervisningen inom studieavsnitten och läsningen inför studentskrivningarna. Det har gjorts genom sju träffar på Arbis i Helsingfors med projektkoordinatorer, ansvariga lärare och inbjudna experter.

Projektet har utmynnat i en materialsamling som lätt kan appliceras i användning på en prepkurs inför studentprovet. [Materialet består av modellsvar, tips på studieteknik och en skräddarsytt bingobricka.](#)

Mål

- Att få en enhetlig bild av S2-undervisningen och bedömningen i de svenskspråkiga gymnasierna i Helsingfors
 - Gemensam samsyn kring studerande som läser S2-lärokurs
 - Stödåtgärder
 - Gemensam linje också hos rektorerna
- Att utveckla redskap för bedömning för S2, både gällande undervisningen och studentskrivningarna
- Utbyta erfarenheter och tankar kring hur undervisningen kan struktureras och utföras
- Kartlägga behovet för undervisningsmaterial för S2-studerande och undersöka hur potentiella utgivare förhåller sig till detta
- Att skapa en gemensam grund för hur en prepkurs kan struktureras för S2-studeranden.

Vad gjordes?

Regelbundna sammanträden i ett års tid ordnades för att diskutera, lära sig mer och utveckla hur undervisningen bör se ut för S2-studeranden på andra stadiet. Bland annat följande sakkunniga bidrog:

- Studentexamensnämnden, Jan Hellgren och Åsa Mickwitz
 - bedömning, provets struktur och det kommande nya provet
 - tips att vidarebefordra till de studerande
 - öppna och intressanta diskussioner
- Utbildningsstyrelsen, Jolin Slotte
 - diskussioner om möjligheter till nytt läromedel, alternativt användning av sverigesvenska sådana
- Helsingfors universitet, Kirsi Wallinheimo
 - Hur kan man differentiera uppgifter för att passa S2-studerande
- Kristinestads gymnasium, Ann-Sofie Hagback
 - Redogörelse av hur man jobbar i en skola med större andel S2-studerande

En utmaning har varit att hitta en riktning inom projektet, att komma fram till vad lärarna konkret ska jobba med. En stor del av detta handlar om att lärarna var förhållandevis nya gällande S2-undervisningen.

Resultat

De inblandade lärarna upplever sig nu vara mer säkra i bedömningen av S2-uppgifter och studentprov

Ett konkret resultat är att vi har skapat en grund för en gemensam prepkurs inför studentskrivningarna för S2-skribenter

- För de studerandes del har det varit skönt att höra att de kommer att ha en lärare som följer dem genom gymnasiet.
- Projektet kommer att fortsätta med kommande S2-studerande i de olika gymnasierna, men tanken är att fortsätta samarbetet mellan gymnasierna med att t.ex. dela S2-uppgifter med varandra och även träffas för att diskutera t.ex. bedömning.

Samarbete

Arbetet kring S2 i de svenskspråkiga gymnasierna har fått mera uppmärksamhet än tidigare

- Studentexamensnämnden diskuterar möjligheten att publicera exempeltexter och att ordna censorträffar i samband med studentskrivningarna
- Utbildningsstyrelsen utreder möjligheten att skapa ett nationellt nätverk mellan lärare som jobbar med S2-studerande
- Ett förlag har visat intresse för att möjligen publicera ett läromedel för S2

S2-studiestigen – gemensam rekommendation för det administrativa och pedagogiska arbetet

Ylva Hellgren-Tibaldi, Matias Österberg

Som en del av gymnasiets kvalitets- och tillgänglighetsarbete har en gemensam S2-studiestig tagits fram inom Helsingfors stad för stadens svenskspråkiga gymnasier. Studiestigen syftar till att skapa en mer enhetlig och konkret modell för hur valet av lärokurs i svenska och litteratur görs. Den ska också underlätta det administrativa arbetet med studerande som följer lärokursen svenska som andraspråk (S2). Den fungerar som en rekommendation och ett gemensamt tänkesätt, för hur valet av lärokurs i svenska och litteratur görs

– varje gymnasium avgör själv hur den praktiska arbetsfördelningen ser ut, men strukturen erbjuder ett stöd i det administrativa och pedagogiska arbetet.

Att välja S2

Studiestigen omfattar övergången från grundskolan till andra stadiet, antagningen till gymnasiet samt insatserna under det första studieåret. Tanken är att skapa tydlighet i ansvar, roller och dokumentation, samtidigt som studerande erbjuds tidigt och rätt anpassad handledning.

I grundskolans slutskede ges information till vårdnadshavare och elever om S2-lärokursen som möjlighet på andra stadiet. Denna information ges av elevhandledaren och/eller S2-läraren och innefattar en genomgång av vilka förutsättningar som gäller för att läsa enligt S2 samt hur detta kan påverka fortsatta studier. Under gymnasiernas informationskvällar i januari presenteras S2 som en del av utbildningens struktur och valmöjligheter.

Efter antagningen till gymnasiet i juni publicerar rektorerna listor över antagna studerande. I detta skede inleds grupplaneringen där studiehandledarna, i mån av möjlighet, placerar studerande som följer S2-lärokursen i samma modersmålsgrupp. Vid terminsstart genomför specialläraren en övergripande kartläggning av alla nya studerande. I denna kan ingå frågor om tidigare stöd, önskemål om S2 samt annan information som är relevant för att identifiera behovet av stöd eller språklig anpassning.

Valet mellan S1 och S2 görs sedan under den första perioden i årskurs 1, i dialog mellan studerande, vårdnadshavare, modersmåls lärare och studiehandledare. Enligt Helsingfors stads rekommendation bör valet av S2 göras under studerandes första hösttermin, för att underlätta planeringen av studierna och möjliggöra rätt stöd vid rätt tidpunkt.

Stöd för studerande då det behövs där det behövs

Lärokursen svenska som andraspråk är avsedd för studerande vars modersmål är annat än svenska, finska eller samiska, och som har en flerspråkig bakgrund. Dessutom ska studerandes färdigheter i svenska inte ligga på modersmålsnivå och/eller hen ska uppvisa tydliga brister inom tal, talförståelse, skrift eller textförståelse.

Inför de årliga tidpunkterna när nationell statistik samlas in och rapporteras är det av central betydelse att rektor och gymnasiesekreterare känner till vilka studerande som följer S2-lärokursen, så att detta kan rapporteras enligt stadens rutiner.

S2-studiestigen är utformad som ett verktyg för att synliggöra och systematisera ett redan existerande arbete, men erbjuder samtidigt en modell för gemensam utveckling. Den underlättar för skolorna att samordna pedagogiska och administrativa processer kring flerspråkiga studerande och ökar transparensen i arbetet med språklig delaktighet, tillgänglighet och stöd. Målet är att alla studerande får det stöd de har rätt till – vid rätt tid, i rätt form och av rätt person.

5. Oppiainerajat ylittävät opintojaksot - Läroämnesöverskridande studieavsnitt

Äidinkielen ja kuvataiteen yhteisopettajuutta taidehistorian kurssilla (KU, ÄI)

Maarit Nopsanen, Heikki Heinonen

Äidinkieli ja kuvataide, yhteisopettajuus, Helsingin kuvataidelukio

Kokeilussa tehtiin Suomen taidehistorian kurssilla Helsingin kuvataidelukioon sijoitettujen HAM-taidemuseon kokoelmateosten esittelytekstejä. Tavoitteena oli, että opiskelijat saavat kirjoitusprosessiin apua ja tukea sekä kuvataideopettajalta (Heinonen) että äidinkielen ja kirjallisuuden opettajalta (Nopsanen).

Tavoitteet

- vahvistaa opiskelijoiden kirjoittamistaitoja hyödyntäen yhteiskirjoittajuutta ja heille tuttua aihetta: taidetta
- tutkia kahden eri oppiaineen kirjoittamistraditioiden yhtäläisyyksiä ja eroja
- tukea äidinkielen ja kirjallisuuden opettajan tarjoaman ohjauksen avulla tekstien viestinnällisyyttä
- tukea kuvataideopettajan tarjoaman ohjauksen avulla tekstien asettumista taiteesta kirjoittamisen traditioon.

Mitä tehtiin?

Kokeilu toteutettiin Helsingin kuvataidelukion erityistehtävän mukaisella taidehistorian kurssilla Suomen taide (TAIDE03) kuvataiteen ja äidinkielen ja kirjallisuuden opettajan yhteisopettajuutena neljän oppitunnin (à 75 min) laajuisena kokonaisuutena. Yksi oppitunneista oli digitaalisia oppimisalustoja hyödyntävä etäoppitunti.

Tehtävän ohjeistus opiskelijoille oli seuraavanlainen:

1. Jakaannutaan 2–3 hengen ryhmiin, yhteensä 9 ryhmää. Jokainen ryhmä saa tarkasteltavakseen oman kouluun sijoitetun HAM-taidemuseon teoksen.
 2. Aluksi tarkastelkaa teosta ilman taustatietoja. Keskustelkaa teoksen äärellä ja kirjoittakaa siitä herääviä ajatuksia, tunteita ja huomioita muistiin muistiinpanotyylillä ryhmän dokumenttiin. Ne toimivat pohjana tarkemmalle analyysille.
 3. Tutustukaa teoksen lähdemateriaaliin ja poimikaa teokseen liittyviä kiinnostavia yksityiskohtia.
 4. Kirjoittaa seuraavaa kertaa varten raakaversio tekstistä (pituus n. 1 A4). Opettajat kommentoivat tekstejä, minkä jälkeen saatte etäpäivänä työstää niiden pohjalta valmiin version. Sopikaa, miten pidätte yhteyttä toisiinne!
 5. Teosten yhteinen läpikäynti.
- Tekstin rakenne ohjeistettiin tekemään seuraavanlaiseksi:
 - Teoksen kuvaileva esittely
 - Teoksen tekijä, nimi, vuosi & tekniikka
 - Mitä teoksessa on?
 - Sommitelma, värinkäyttö?
 - Millaisen vaikutelman teos antaa katsojalle?
 - Teoksen kontekstualisointi taiteilijan tuotantoon
 - Millaisia teoksia taiteilija on tehnyt, millaisia aiheita käsitellyt?
 - Miten tämä teos asettuu suhteessa taiteilijan muuhun tuotantoon?
 - Tässä auttaa taustamateriaalit!
 - Taiteilijan bio
 - Nimi, syntymäaika, mistä kotoisin, missä vaikuttaa?
 - Missä opiskellut?
 - Merkittävimmät saavutukset?

Kokeilun tulokset

Kokeilu antoi oppia monista asioista. Erityisen hyvin toimi ryhmien yhteistyö, aikataulut ja tehtävä kokonaisuutena: kaikki ryhmät saivat tekstinsä valmiiksi. Yhdessä kirjoittaen opiskelijat saivat monipuolisen näkemyksen teoksestaan, ja kun tekstit jaettiin, he oppivat toistensa tavoista katsoa taidetta.

Lieviä haasteita oli joillakin ryhmillä kirjoittamisen alkuun pääsemisessä ja keskinäisessä kommunikaatiossa. Jatkon kannalta kiinnostava mahdollisuus voisi olla kannustaa opiskelijoita olemaan suoraan yhteydessä taiteilijoihin; nykytaiteen kohdalla se on mahdollista, kun taiteilijat ovat elossa. Taiteesta kirjoittaminen jatkuu ehdottomasti myös tulevaisuudessa tässä koulussa!

Poimintoja opiskelijoiden palautteesta:

- Ryhmän kanssa kirjoittaminen toimi hyvin.
- Tehtävässä ei ollut liian korkeita vaatimuksia ja tehtävänanto oli hyvin selkeä.
- Oli kivaa, että sai itse valita teoksen, josta kirjoittaa.
- Aikaa oli sopivasti.
- Kokonaisuutena toimi hyvin.
- Valinnanvapaus (sai valita oman analyysin kohteen) ja ryhmätyöskentely.
- Aikataulu oli hyvä.
- Se, että joutui ryhmässä analysoimaan kaikkea kuvassa olevaa. Sai sellaisia näkökulmia, mitä ei olisi tajunnutkaan.
- Tehtävässä toimi hyvin se, että sai lopuksi itse päättää, halusiko lukea tekstin ääneen vai esittää vapaammin, kun teoksia esiteltiin. Tehtävässä toimi myös hyvin se, että pystyi käyttämään [opettajien näyttämää] mallitekstiä referenssinä ja että tarvittavat linkit [kirjoitustiedostoihin] oli annettu [valmiiksi] meille.
- Pidän paljon työstä! Oli kivaa esittää ja pohtia syvällisemmin tiettyä työtä. Muiden pohdintojen kuunteleminen avasi myös omaa näkökulmaa töistä.
- Kaikista teoksista ei löytynyt [valmiina] erillistä teoskuvausta, joten teosten syvempi merkitys jäi pitkälti arvailuksi, ja ryhmätöissä on tietysti omat haasteensa.
- Kaikista töistä ei löytynyt tietoa: töiden kannattaisi olla sellaisia, joista löytyy.

Yhteistyö

Opettajat tapasivat muutaman kerran ennen kokeilun alkua rakentaakseen yhdessä tavoitteet, sisällön ja aikataulun. Yhteistyö toimi erinomaisesti, ovathan opettajat tottuneita yhteistyöhön ja olleet kollegoita keskenään useiden vuosien ajan.

Yhteisopettajuus toi suurta lisäarvoa Suomen taide -kurssille. Kahden opettajan dynamiikka loi opetustilanteeseen uudenlaista, tuoretta näkökulmaa. Opiskelijat saivat kuin huomaamattaan myös kirjoittamisen opetusta taidekurssilla. Toivomme, että jatkossakin on resurssia yhteisopettajuuteen, ei välttämättä koko kurssien laajuudessa, vaan juuri tämän projektin tapaisissa rajatuissa pedagogisissa kokonaisuuksissa.

Kuvataideportfolio (KU, ÄI)

Hanna Pusa, Johanna Virkkunen

Äidinkieli ja kuvataide, piirustus ja maalaus sekä kirjoittaminen, Helsingin kuvataidelukio

Kyseessä oli kuvataideopettajan ja äidinkielenopettajan yhteistyöprojekti, jossa äidinkielenopettaja seurasi kahden eri piirustuksen ja maalauksen opetusryhmän portfolion syntymistä ja yhdessä kuvataideopettajan kanssa mietti annettujen ohjeiden ja saadun palautteen merkitystä portfolioiden laatuun. Ryhmät koostuivat enimmäkseen kuvataidelukion ykkösvuoden opiskelijoista.

Tavoitteet

Tavoitteena oli kuvataideportfolioihin kirjoitettavan tekstiosuuden ja siihen annettavan ohjeistuksen parantaminen. Tarkoituksena oli seurata opiskelijoiden työportfolioiden rakentumista annettujen ohjeiden mukaan, tarkastella annettujen ohjeiden toimimista ja parannella niitä opiskelijoiden palautteen mukaan. Näin kannustettaisiin opiskeilijoita kiinnittämään enemmän huomiota työn eri vaiheiden dokumentoimiseen ja sanallistamiseen osana oppimisprosessia. Oman työn erittelyn ja esittelyn taito on tärkeää oppimisen kannalta ja myöhemmin jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Mitä tehtiin

Aikataulu suunniteltiin kahden kuvataidekurssin aikataulun mukaan. Kuvataidetoiden valmistumisen rinnallaniistä koostettiin portfolioa annettujen ohjeiden mukaan. Portfolion edistymistä seurattiin opintojakson aikana. Lopuksi opiskelijat saivat palautetta portfolioistaan opettajilta ja toisilta opiskelijoilta. Palautteen antamista varten opiskelijoita ohjeistettiin tutustumaan jonkun toisen osallistujan portfolioon, pohtia etukäteen annettuja asioita sisällöstä ja kirjoittaa palaute tekijälle.

Jokaisella tunnilla tehtiin ja samalla jäseneltiin omaa prosessia seuraavasti

- Kuvaa teoksesi joko tunnin päätteeksi tai tunnin alussa ennen, kuin jatkat sitä. Kannattaa myös kuvata silloin, kun huomaat olevasi ongelman äärellä.
- Kirjoita ajatuksiasi teoksestasi pitkin matkaa. Ongelmat kiinnostavat ja niiden ratkaisut.
- Kirjaa ylös tehtävien tavoitteet, jotta voit seurata omaa työskentelyä tavoitteisiin pääsemiseksi

Itsearviointia omasta teoksesta

- Miten tekniikka (akvarelli, guassi, akryyli) toimii teoksessasi?
- Millainen on oma maalausjälkesi eri tekniikoilla?
- Miten teoksesi vastaa tehtävänantoon? Mistä teoksesi kertoo?
- Pääsitkö tehtävän tavoitteisiin? (tekniset, sisällölliset ja rakenteelliset tavoitteet)

Ohjeita toisen opiskelijan portfolion tarkasteluun ja palautteen antamiseen

- Miten portfolio on jäsenetty? Onko sen sisältöä helppo hahmottaa? Erottuvatko eri vaiheet selvästi? Miten kuvat ja niihin liittyvä teksti on yhdistetty?
- Miten yksityiskohtaisesti portfolio esittelee työn eri vaiheita? Onko kuvamateriaali tai teksti niukkaa? Olisiko ollut kiinnostunut lukemaan tai katsomaan enemmän jostain vaiheesta? Kirjoita ainakin kaksi lisäkysymystä prosessista palautteeseen.
- Kuvailleeko kirjoittaja vain tapahtuneita työn vaiheita vai avaako hän tekstissään kunnolla, mitä ajatuksia tai tunteita prosessiin kuului?
- Etenikö työ selkeiden tavoitteiden ja suunnitelmien mukaan vai tapahtuiko siinä kirjoittajan mukaan yllättäviä käännteitä ja oivalluksia? Mitä portfolio kertoo tekijän suhtautumisesta yllätyksiin: ovatko ne aiheuttaneet ongelmia vai päinvastoin tuoneet kiinnostavia elementtejä lopputulokseen?
- Oliko valmiista työstä tehty jonkinlainen itsearviointi eli koonti siitä, miltä työ ja siihen johtanut prosessi lopulta vaikuttivat?
- Kirjoita palautteeseen kysymyksiä ja parannusehdotuksia portfolion tekijälle. Lisää mukaan huomioitasi kuvatusta prosessista: mikä oli kiinnostavaa ja mitä ideoita mahdollisesti sait omaan työskentelyysi tai portfolioosi.

Kokeilun tulokset

Tässä kokeilussa portfoliotekstit olivat selkeästi parempia, monipuolisempia kuin aiemmilla vastaavilla kursseilla, joissa portfoliotekstien sisältöön ei samalla tavoin kiinnitetty huomiota. Kahdella peräkkäisellä opintojaksolla tehty kokeilu auttoi kehittämään ohjeistusta jakson vaihtuessa. Samalla kurssien välillä tuli uusia ideoita portfoliotyöskentelyn ohjaamiseen ja palautteen anatomiseen.

Opiskelijat pääsivät palautteprosessia osaksi lukiessaan ja kommentoidessaan toistensa portfolioita. Jokainen työsti portfolioita pitkin matkaa kurssin aikana, jolloin prosessin kuvaaminen tuli näkyvämmäksi ja jäsenyi selkeämmin tekstiin. Kuvia otettiin runsaasti, joten jokaisesta eri vaiheesta tallentui materiaalia mikä samalla valotti ongelmakohtia ja helpotti niiden ratkaisemista. Tehtävän tavoitteet sisäistettiin paremmin ja itsearvioinnissa niihin osattiin palata.

Muita huomioita

Portfoliotyöskentelylle varattavaa aikaa pitää miettiä tarkkaan, jotta itse työn tekemisen ohella huomio kiinnittyisi myös työn vaiheiden kuvaamiseen kuvina ja tekstinä. Nyt osa jätti portfolioon tekemisen vasta loppuun, jolloin kaikista vaiheista ei enää muistunut mieleen mietittyjä asioita. Myös palautteen laatimiseen ja antamiseen olisi hyvä varata aikaa tunneilla.

Vertaispalautteessa toisen portfolioon tarkastelua voisi hyvin ohjata täytettävällä verkkolomakkeella, jolloin tarvittavista asioista tulisi varmasti huomioita. Jos opettajan ja kurssitoverin palaute jää näkyviin aiempien opintojaksojen verkkomateriaaleihin, pitäisi siihen palata seuraavaa portfolioa tehdessä. Opiskelijaa auttaa myös hyvien esimerkkiportfolioiden varasto, josta voi näyttää, minkälainen rakenne tai tekstiosuus toimii hyvin.

Verkossa on tarjolla paljon erilaisia valmiita malleja portfoliopohjiksi, ja valmiit pohjat voivat ohjata portfolioon jäsenystä ja esimerkiksi tekstiin käytettyä tilaa voi olla liikaakin. Kannattanee ehdottaa jotakin hyväksi havaittua mallia niille opiskelijoille, jotka eivät halua tai osaa käyttää aikaa sen etsimiseen: silloin opettaja voisi määritellä paremmin, minkälaisia rakenteita, osioita tai jopa tekstin suositusmerkkimääriä portfolioon pitäisi saada. Tekstin pituuteen liittyvät suositukset voivat tuntua kuvataidetyöskentelyssä vähän oudoilta, mutta ne ohjaavat opiskelijoita tavalla tuottamaan tietyn määrän kielellistä pohdintaa.

Suosituksella kuvataiteen lukiodiplomikurssilla portfolio muodostaa arvosanasta jopa puolet. Kuinka sitten ohjata kuvataidelukiossa portfolioon laatimiseen jo aiemmilla kursseilla motivoivasti? Keinoja voisivat olla esimerkiksi arvosanaan isommin vaikuttava osuus tai tuntiajan varaaminen portfolioon kirjoittamiseen.

Yhteistyö

Kuvataideopettajan ja äidinkielenopettaja suunnittelivat työtä yhdessä. Äidinkielenopettaja osallistui kuvataideryhmien tunneille, joilla portfolioa ohjeistettiin ja tehtiin, sekä tutustui valmiisiin portfolioihin ja nosti niistä esille toimivia esimerkkejä ryhmälle.

Haasteita toi aikataulutus, sillä opintojakson tunteja piti ymmärrettävästi käyttää ennen kaikkea itse töiden tekemiseen.

Eri aineiden opettajilla on erilaisia näkökulmia prosessin kuvauksen tapoihin, mikä avaa opiskelijoille myös kattavamman tavan tarkastella portfolio työskentelyä. Opiskelijat suhtautuivat portfolio-ohjeistukseen vakavammin, kun kyseessä oli kahden oppiaineen opettajan panostus.

Jatkoideoita

- Jatkossa omista töistä tai kuvista kirjoittaminen voisi toimia osasuorituksena myös äidinkielen opintojaksolle. Tämä kasvattaisi omalta osaltaan motivaatiota keskittyä kuvien sanalliseen kuvaamiseen ja tulkintaan.
- äidinkielen tunneille voisi puolestaan saada kuvataideopettajan vierailemaan kuvanlukutaidon syventämisen merkeissä.
- Kuvataiteen lukiodiplomityön portfolioista saisi hyviä esimerkkejä käytettävissä malleiksi, ja äidinkielenopettaja voi esimerkiksi kirjoittaa vinkiksi niiden tekstiosuuksia kommentoivia huomioita.

Eksistentialismi –opintojakso (ÄI, PS, US, FI)

Janne Karisto, Emma Karjalainen, Jenny Wesanko

Äidinkieli ja kirjallisuus, psykologia, uskonto ja filosofia, temaattinen? opintojakso, oppitunnit, kirjallisuus ja ryhmätyö, Ressun lukio

Äidinkielen ja kirjallisuuden, psykologian ja uskonnon sekä filosofian opettajat toteuttivat yhdessä oppiainerajat ylittävän opintojakson eksistentialismista (2 opintopistettä), johon osallistui lähes 30 opiskelijaa lukion kaikilta eri vuosiluokilta. Opintojakso koostui kahdesti viikossa pidetyistä oppitunneista sekä kirjallisuustehtävästä, jossa opiskelijat valitsivat luettavakseen kauno- tai tietokirjallisen teoksen josta pitivät esitelmän joko yksin tai 2–5 hengen ryhmissä.

Tavoitteet

Opettajille karttuu kokemusta siitä, miten

- filosofis-taiteellisesta teemasta voi järjestää opintojakson, jossa eri oppiaineiden näkökulmat täydentävät toisiaan ilman päällekkäisyyttä tai irrallisuuden tuntua
- yhteisopettajuutta voi toteuttaa siten, ettei se kuormita opettajia kohtuuttoman paljoa

Opintojakson oppimistavoitteet:

- Opiskelija syventää käsitystään elämästä, ihmisistä ja omasta identiteetistään sekä kaunokirjallisuuden, filosofian, psykologian ja uskonnon läheisestä suhteesta.
- Opiskelija tutkii kaunokirjallisuutta ihmisyyden ja olemassaolon keskeisten kysymysten peilajana.
- Opiskelija ymmärtää eksistentialismin historiallisen taustan ja sen yhteiskunnalliset vaikutukset. Opiskelija saa välineitä omien ajatustensa, tunteidensa ja kokemustensa käsittelemiseen sekä identiteettiensä tunnistamiseen ja pohdintaan.
- Opintojakso tukee hyvinvointiosaamisen ja elämänhallintataitojen sekä humanistisen yleissivistyksen kehittymistä.

Mitä tehtiin?

Oppitunneilla eksistentialistisia teemoja lähestyttiin filosofian, taiteen, psykologian ja uskonnon näkökulmista. Kukin kolmesta opettajasta piti 3–5 oppituntia, mutta pääsääntöisesti kaikki opettajat olivat mukana kaikilla oppitunneilla ja osallistuivat välillä keskusteluihin. Lisäksi yksi oppitunti oli kahden opettajan yhdessä pitämä. Oppitunteja oli kahdesti viikossa normaalin kolmen sijaan, jotta opiskelijoilla olisi riittävästi aikaa lukea valitsemaansa kauno- tai tietokirjaa ja valmistella siitä esitelmä.

Oppitunneilla opiskelijat muun muassa

- keskustelivat sekä pienryhmissä että koko luokan kesken
- analysoivat tekstipätkiä ja maalauksia
- askartelivat ratkaisuja eksistentialistisiin kriiseihin

Opintojakson keskeiset sisällöt

- eksistentialismin historiallinen ja yhteiskunnallinen tausta
- eksistentialistinen ihmis- ja elämäntähtäminen
- eksistentialismi kaunokirjallisuudessa
- eläytyvä lukeminen sekä luovat ja soveltavat kaunokirjallisuustehtävät
- eksistentialinen uskonnonfilosofia
- eksistentialismi humanistisen psykologian lähestymistapana

Opintojakso arvioitiin suoritusmerkinnällä (S). Hyväksytyt suorittaminen edellytti läsnäoloa lähiopetuksessa sekä kirjallisuustehtävän suorittamista. Poissaoloja opiskelija saattoi korvata tekemällä ylimääräisiä tehtäviä.

Kokeilun tulokset

27 opiskelijaa osallistui opintojaksolle ja lähes kaikki suorittivat sen.

Kokeilun perusteella opintojakso kannattaa järjestää joka toisena lukuvuonna: ryhmästä tulee riittävän suuri ja silti jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus osallistua lukion aikana. Opintojakso toteutetaan todennäköisesti jatkossakin 5. periodissa, jolloin silloin ylioppilaskirjoitukset eivät kuormita opettajia ja opiskelijoillamme on enemmän aikaa.

Yhteistyö

Yhteisopettajuutta toteutetaan seuraavilla tavoilla:

- Äidinkielen ja kirjallisuuden, filosofian sekä psykologian ja uskonnon opettajat suunnittelevat yhdessä, mitä aiheita opintojakso sisältää sekä sen, missä aikataulussa ja järjestyksessä niitä opiskellaan.
- Opettajat suunnittelevat opintojakson siten, että oppituntien ja lukupiirien aiheet etenevät johdonmukaisessa järjestyksessä. Turhaa päällekkäisyyttä ja toistoa vältetään, mutta samalla pyritään siihen, että aiemmin opittu tukee uusiin aiheisiin tutustumista.
- Useampi opettaja on yleensä paikalla oppitunneilla. He osallistuvat opiskelijoiden kanssa keskusteluihin ja auttavat heitä tehtävien tekemisessä.
- Opettajat koostavat yhdessä oppimateriaalia Classroom-alustalle.

Yhteisopettajuus kuormitti ennen kaikkea silloin, kun opintojaksoa suunniteltiin ensimmäistä kertaa. Vaati jonkin verran vaivannäköä, että samat aiheet eivät toistuneet liian samanlaisina eri opettajien oppitunneilla – sekä siihen, että aiheet etenevät jotenkuten johdonmukaisessa järjestyksessä. Seuraavilla kerroilla opintojakson järjestäminen on epäilemättä kevyempi urakka.

Yhteistyötä helpotti selkeä työnjako esimerkiksi oppituntien pitämisen osalta. Yhteistyön myötä opettajat pääsivät tutustumaan toistensa oppiaineisiin, erilaisiin pedagogisiin ratkaisuihin sekä toistensa työskentelytapoihin.

Ilmiönä ihminen – biologian, fysiikan ja kemian yhteisopettajuushanke temaattisena opintojaksone (BI, FY, KE)

Miria Hannola-Teitto, Miikka Lappalainen, Juhana Tulkki

Biologia, fysiikka ja kemia, temaattinen opintojakso, vierailuja ja käytännön kokeita yhteisopettajuudessa, Ressun lukio

Ilmiönä ihminen on biologian, fysiikan ja kemian yhteinen oppiainerajat ylittävä opintojakso toisen vuositasen opiskelijoille. Opintojaksossa tutkitaan ihmistä kolmen eri tieteen näkökulmasta ja syvennetään tietoja ihmisen anatomiasta ja fysiologiasta. Erilaisille asioille haetaan selitys biologisten, fysikaalisten ja kemiallisten ilmiöiden ja elintoimintojen avulla. Opintojaksoon kuuluu myös vierailuja, käytännön kokeita sekä vierailijoita oppitunnilla.

Temaattisen opintojakson toteuttavat biologian, kemian ja fysiikan opettajat samanaikaisopetuksena.

Tavoitteet

- lisätä opettajien välistä yhteistyötä
- lisätä yhteistyötä oppilaitoksen ja työelämän välillä
- täydennyskouluttaa opettajia huomioimaan ja syventämään muiden oppiaineiden sisältöjä
- Pyrkiä rikkomaan oppiainerajoja lähestymällä aiheita vuorotellen ja yhtä aikaa fysiikan, kemian ja biologian näkökulmasta
- lisätä opiskelijoiden kykyä lähestyä ilmiöitä monitieteellisesti
- oppia ymmärtämään elimistön fysikaalisia ja kemiallisia toimintamekanismeja

Opiskelijoille opintojakson tavoitteena on:

- Opiskelija ymmärtää, miten lukion biologian, kemian ja fysiikan oppisisällöt yhdistyvät ihmisessä
- Opiskelija hahmottaa luonnontieteiden merkityksen elimistön rakenteiden ja toimintojen ymmärtämisen perustana

Mitä tehtiin?

Opintojakson sisältöä ja toteuttamista suunniteltiin yhdessä kolmen opettajan kanssa edellisen periodin aikana kolmesti aina kaksi tuntia kerrallaan. Oppimateriaalin valmistelu tehtiin yhteiseen sähköiseen alustaan, jossa kaikilla opettajilla oli muokkausoikeudet.

Opintojakso toteutettiin lähiopetuksena 3 x 75 min/vko, yhteensä 15 kertaa. Tunneilla aiheita käsiteltiin kaikkien kolmen tieteen näkökulmasta ja tuotiin esille niiden välisiä yhteyksiä. Kaikki kolme opettajaa ovat tunneilla läsnä ja äänessä, kommentoivat ja kysyvät aiheesta. Oppitunnin jälkeen opettajat kävivät läpi mikä toimi, mitä pitää muuttaa - keskustelun.

Kuva 1: Opettajat: Juhana Tulkki (fysiikka), Miikka Lappalainen (biologia) ja Miria Hannola-Teitto (kemia)

Ihminen -temaattiset opinnot on jaettu neljään teemaan:

- Peruselintoiminnot: homeostasia, energian tuotanto- ja kulutus
- Aistit ja aistinelimet: näkö ja silmä, kuulo ja korva, haju ja nenä, maku ja kieli, tunto ja iho
- Liikkuminen: luusto, lihakset
- Tiedonkeruu

Oppitunnit ja niiden aiheet

- Ti 9.4. Ihmisen koostumus ja anatomia
- Pe 12.4. Energia elimistössä, Energia ja ihminen 1
- Ti 16.4. Solukalvo
- To 18.4. Osmoosi ja homeostasia
- Pe 19.4. Elimistön homeostasia/Alkoholi elimistössä
- Ti 23.4. Homeostasia lämmönsäätely
- To 25.4. Aistien johdanto, haju ja maku
- Pe 26.4. silmän rakenne ja näkeminen
- Ti 30.4. Korva ja kuuleminen
- To 2.5. Tutkimuksia: veriryhmämääritys antigeenien avulla, verikokeiden tuloksien tulkitseminen
- Pe 3.5. Liike, liikkuminen, biomekaniikka liikuntatieteen näkökulmasta, vierailija
- Ti 7.5. Kuvantamisen menetelmiä: magneettikuvaus ja ultraääni, HUS lasten radiologi
- Pe 12.5. Kuvantamisen menetelmiä: röntgenkuvaus, isotooppitutkimus ja tietokonetomografia
- To 16.5. Rottapreparointi
- Ke 29.5. Lääkärileikki

Opintojaksolla tehdyt tutkimustyöt

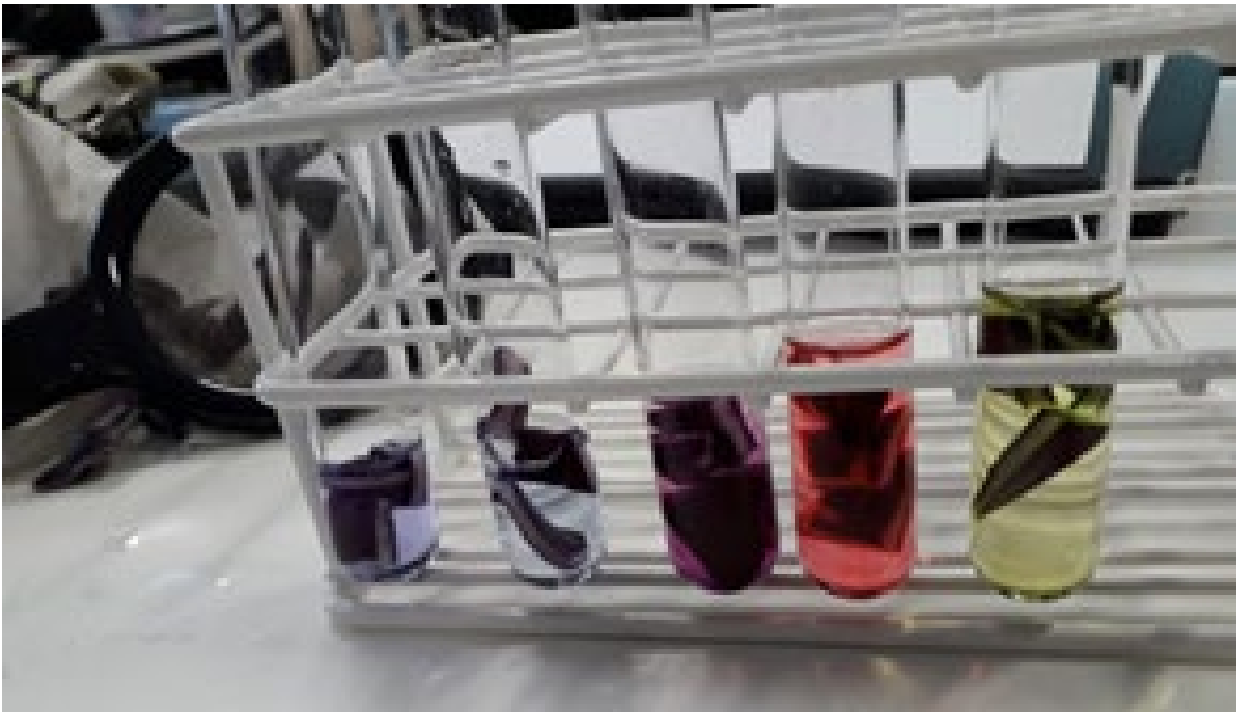
- Ihmisen energiantuotannon ja tehon mittausta juoksemalla portaita ylös. Teho laskettiin mitatusta ajasta, massasta ja noustujen portaiden korkeudesta.
- Solukalvon läpäisevyyteen vaikuttavien tekijöiden tutkiminen punakaalin avulla. Kokeessa punakaalisuikaleet laitettiin happamaan ja emäksiseen liuokseen sekä lämpötilaltaan erilaisiin liuoksiin ja tarkkailtiin liuoksen väriä ja värin voimakkuutta.
- Veden kulkeutuminen solukalvoa muistuttavan dialyysiletkun kalvon läpi hypotonisessa, isotonisessa ja hypertonisessa liuoksessa.
- Aistien toiminnan tutkiminen tunto-, maku-, haju-, kuulo- ja näköaistia tutkivien testien avulla.
- Opiskelijoilla oli mahdollisuus määrittää oma veriryhmänsä antigeenien avulla.
- Opiskelijat harjoittelivat tofun pistämistä ultraääniohjauksen avulla
- Nisäkkään anatomiaan ja elinjärjestelmiin tutustuminen rotan preparoinnin avulla

Kuva 2. Opintojakson alkutehtävänä piirtää ihmistorso ja sijoittaa elimet paikoilleen.
Kuva Miria Hannola-Teitto.

Kuva 3. Kokeellisena työnä solukalvon läpäisevyys.
Kuva Miria Hannola-Teitto

Kuva 4. Lämpötilan ja happamuuden vaikutus punakaalin solukalvon läpäisevyyteen. Kuva Miria Hannola-Teitto

Kokeilun tulokset ja yhteistyö

Kokeilusta opittiin eri aineiden opintojaksojen sisältöjen yhteneväisyyksistä, opettajien yhteistyöstä, työelämäyhteistyöstä.

Useamman opettajan samanaikainen läsnäolo tunnilla rikastutti opetusta ja toi asiantuntemusta, mitä myös opiskelijat kiittelivät palautteissaan.

Opiskelijat kiittelivät mahdollisuutta tehdä laboroiteja ja päästä aiempia kursseja yksityiskohtaisemmin käsittelemään aiheita.

Suunnitteluun meni yllättävän paljon aikaa ja yhteisen ajan löytämisessä oli haasteita lukujärjestyksistä johtuen.

- Opettajien välinen yhteistyö toimi hyvin niin suunnittelussa kuin yhtäaikaisena läsnäolona oppitunneilla. Kokeellisten töiden valmisteluun ja jälkitöihin kuluu yllättävän paljon aikaa.
- Kehitettävää on yhteisten materiaalien yhtäaikaisessa työstämisessä, useiden alustojen ja tiedostojen yhteensovittamisessa. Jatkokehittelyä voisi jatkaa syvällisempää tutustumista ihmiseen, hyödyntää yliopistojen osaamista ja asiantuntijoita vierailuluennoilla tai vierailuina tutkimuslaitoksiin.
- Mukaan voisi ottaa useamman aineen opettajia esimerkiksi psykologian, mutta tämä tuo lisähaastetta yhteisen ajan löytämiseen.
- Toiminta jatkuu myös seuraavina lukuvuosina ja saatetaan ulottaa myös TO02 Ihminen 2 -opintojaksoon.

Opiskelijoiden palautteista

”Koska opettajia oli useampia, monia aiheita pystyttiin käsittelemään fysiikan, kemian ja biologian näkökulmasta. Opettajien välillä vaikutti olevan hyvä dynamiikka ja tunneilla oli mukava tunnelma.”

”Mukava ilmapiiri ja asiaa käsiteltiin paljon tarkemmin usean tieteenalan näkökulmasta.”

”Mielestäni useamman eri aineenopettajan opetus yhtä aikaa auttoi hahmottamaan ilmiöitä paremmin kokonaisuuksina.”

”Tuntui hyvältä, että paikalla oli monia asiantuntijoita, jotka tiesivät mistä puhuivat ja tarvittaessa täydensivät toisiaan.”

”Kokeelliset työt liittyivät aiheisiin, tukivat oppimista ja olivat kiinnostavia.”

”Erityisen toimivia olivat solukalvon läpäisevyys, aistitutkimukset, veriryhmän määrittäminen, kuvantaminen ultraäänellä ja rotan preparointi.”

”Parasta oli päästä käsittelemään aiemmilta kursseilta tuttuja aiheita yksityiskohtaisemmin ja syvemmin, esimerkiksi solun rakenteesta, osmoosista ja ihmisen käyttämästä energiasta oppi paljon uutta. Ja kokeelliset työt olivat tosi kivoja!”

”Preparointi ja ultraäänellä leikkiminen olivat parasta”

Laborationskurs i biologi och kemi (BI, KE)

Tanja Häkli, Emilia Sylvén

Biologi och kemi, laboreringar och studiebesök, Gymnasiet Lärkan

En kurs i biologi och kemi genomfördes för studerande med intresse för laborativt arbete. Målgruppen var studerande i årskurser 1–3. Studieavsnittet genomfördes av två ämneslärare vilket gjorde det till ett pedagogiskt utvecklingsförsök för kompanjonlärarskap.

Mål

Målet med laborationskursen var att utveckla kompanjonlärarskapet genom att arbeta ämnesöverskridande i biologi och kemi. Målet var att erbjuda en intresseväckande kurs i naturvetenskaper, där de studerande verkligen fick laborera under största delen av tiden. Teorin presenterades kortfattat av lärarna och fokus låg på planeringen och utförande av laborationer.

Vad gjordes?

Under kursen utförde studerande

- Olika laborationer och experiment
 - Laborationer med enzymer, det vill säga naturens katalysatorer,
 - Växtexperiment
 - Plastexperiment
 - Dissekering av råttor med mera

Studerande fick komma med önskemål och deras önskelaborationer utfördes också under kursen

- Studiebesök:
 - Aalto-universitetet Junior, som erbjuder konst, vetenskap, teknologi och ekonomi åt barn, unga och lärare.
 - Vattenreningsverket i Viksbacka. Efter besöket fick studerande planera ett minivattenreningsverk med hjälp av kemikalier på skolan.

Resultat

Kursen funkade bra och ingen studerande avbröt. Vissa studerande blev rentav så inspirerade att det kom att påverka deras val av sökmål på högskolenivå. Lärarna fick insyn i varandras ämnen och samarbetet fungerade bra. Kursen erbjuds och kommer att förverkligas även följande läsår med två lärare att dela på lektionerna och ersättningen.

Oivalluksen iloa fysiikan ja kemian yhteistyökurssilla (FY, KE)

Jarkko Sievi, Henry Teittinen

Fysiikka ja kemia, työkurssi, kokeellisia töitä ja vierailuja, Sibelius-lukio

Fysiikan ja kemian yhteiselle työkurssille osallistui pääasiallisesti 2. ja 3. vuoden opiskelijoita. Opintojakson toteuttivat Sibelius-lukiossa fysiikan opettaja Jarkko Sievi ja kemian opettaja Henry Teittinen yhteistyönä.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteina oli, että opiskelija

- syventää käsitystään fysiikasta ja kemiasta kokeellisena luonnontieteenä,
- syventää taitojaan tutkia luonnonilmiöitä kokeellisesti
- oppii raportoimaan ja esittämään saatuja mittaustuloksia.

Kurssin keskeiset sisällöt opiskelijoille olivat seuraavat:

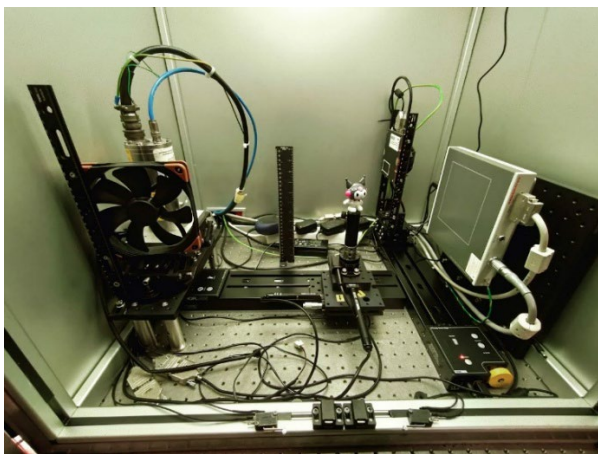
- Luonnontieteellisten kokeiden suunnittelu ja tekeminen yksin tai ryhmässä.
- Mittaustulosten esittäminen ja raportoiminen.
- Teknologian hyödyntäminen mittauksissa ja fysiikan mittaushjelmien tuntemus.
- Tutustuminen kemian jatko-opintomahdollisuuksiin ja kemian alan tarjoamiin työnäkymiin.

Tutkimusten aiheet syventävät ja laajentavat opiskelijan aiempaa fysiikan osaamista.

Mitä tehtiin

Oppitunnit koostuivat fysiikan ja kemian kokeellisista töistä koululla, työpajoista Harakan tutkimusasemalla ja Helsingin yliopiston SummaMutikka-tiedeluokassa sekä opintokäynnistä materiaali- ja tekniikka-alan yrityksessä.

Koululla tehtäviksi valitut kokeelliset työt olivat sisällöltään monipuolisia ja käsittelevät kemian ja fysiikan eri osa-alueita sekä mahdollisesti yhdistivät kemiaa ja fysiikkaa. Popcornin halkeamispaineen määrittämisessä esimerkiksi kemian ymmärrystä tarvitaan prosessin aikaisten tapahtumien ymmärtämiseksi sekä fysiikan osaamista halkeamispaineen laskemiseen.

Kuva 1. Röntgentomografiakuvauksen koejärjestelyt Kumpulassa Helsingissä.

Kuva: Jarkko Sievi

Kuva 2. Kananmunan pudottaminen laskeutumisaluksellaan mahdollisimman korkealta.

Kuva: Jarkko Sievi

Kokeilun tulokset

Opiskelijoiden yhteistyö toimi saumattomasti ja he auttoivat toisiaan mittausten tekemisessä. Opiskelijoiden kurssin päätyttyä antama palaute oli kaikin puolin positiivista.

Fysiikan ja kemian yhteinen työkurssi on tarkoitus jatkossa järjestää joka toinen lukuvuosi. Aiempien työkurssien kokemukset ovat olleet pääasiallisesti positiivisia sekä oppilaiden että kurssin järjestäjien puolesta.

Yhteistyö

Opintojakson suunnittelivat ja vastuuopettajina toimivat fysiikan opettaja Jarkko Sievi ja kemian opettaja Henry Teittinen. Opintojaksolle osallistui opiskelijoita 1.-3. vuositasoilta. Opintojaksolla tehtiin yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa, kuten Harakan tutkimusaseman, Helsingin yliopiston tiedeluokka Summamutikan ja sekä erään materiaaliteknologia-alan yhtiön henkilökunnan kanssa.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa sujui pääasiallisesti mutkattomasti. Suurin ongelma oli vierailujen sovittaminen koulun aikatauluihin.

Oppiaineiden välinen yhteistyö on tärkeää, sillä fysiikan ja kemian opetuksessa monet teemat käsittelevät samoja aihepiirejä. Yhteistyötä voi jatkossa laajentaa koskemaan muiden luonnontieteiden, esimerkiksi biologian ja maantieteen opettajia. Olisi myös hienoa tehdä yhteistyötä muiden lukioiden kanssa ja kuulla, millaista yhteistyötä luonnontieteissä tehdään.

Pre-science kurssi (preSCI) IB-lukion ensimmäisen vuoden eli pre-vuoden opiskelijoille (BI, FY, KE, ESS)*

Jukka Hatakka

Biologia, fysiikka, kemia, IB-lukioiden oma oppiaine Environmental Systems and Societies (ESS), pre-science, pakollinen, laboratorio sekä pari- ja yksilötehtävät, Ressun lukio (IB-linja)

Pre-science kurssi (preSCI) on suunnattu IB-lukion ensimmäisen vuoden eli pre-vuoden opiskelijoille. IB-lukion kaksivuotisessa Diploma Program -ohjelmassa (DP) jokainen opiskelija opiskelee vähintään yhtä luonnontiedeainetta. Koska suomalainen lukio on lähtökohtaisesti kolmivuotinen, IB-lukion ensimmäinen vuosi ei ole vielä osa DP-ohjelmaa, vaan se on niin sanottu pre-DP-vuosi. Ressun IB-lukiossa toteutetaan pre-vuoden viimeisessä jaksossa kokeellisen tutkimisen taitoja opettava Pre-science-kurssi, joka on pakollinen kaikille pre-vuoden opiskelijoille.

Ressun IB-lukiossa luonnontiedeaineista on mahdollista opiskella biologiaa, fysiikkaa, kemiaa ja IB-lukioiden omaa oppiainetta Environmental Systems and Societies (ESS). Näitä kaikkia yhdistää vahva painotus kokeelliseen työskentelyyn: jokaisen aineen opetussuunnitelmassa on mukana pakollisia kokeellisia sisältöjä. Lisäksi jokaiseen aineeseen liittyy pakollinen kunkin opiskelijan itse suunnittelema ja toteuttama tutkimus, joka arvostellaan, ja jonka painoarvo päättöarvostelussa on 20 %.

Tavoitteet

Yhteisopettajuutena toteutettavan Pre-science-kurssin tavoitteena on:

- saada kokemuksia yhteisopettajuudesta
- miten yhteisopettajuutta voi toteuttaa siten, ettei se kuormita opettajia kohtuuttoman paljoa
- lisätä opettajien välistä yhteistyötä kurssin suunnittelussa ja toteutuksessa

Kurssin oppimistavoitteet

Pre-science kurssin tavoite on opettaa opiskelijoille laajasti niitä taitoja, joita he tarvitsevat kokeellisten tutkimusten toteuttamiseen ja raportoimiseen.

Kurssilla opiskeltavia keskeisiä taitoja ovat:

- tutkimuskysymyksen laatiminen
- mittauksen suunnitteleminen ja siihen liittyvä mittausolosuhteiden vakioiminen
- mittausten tekemiseen liittyvät taidot – esimerkiksi mittausvirheen määrittäminen ja arviointi
- mittaustulosten kirjaamiseen liittyvät taidot – esimerkiksi mittaustulostaulukoiden laatimiseen ja muotoiluun liittyvät taidot
- datan graafiseen esittämiseen liittyvät taidot – esimerkiksi graafisten mallien sovittaminen mittaustuloksiin, mittausvirheen esittäminen virhepalkkien avulla ja mittaustulosten linearisointi
- johtopäätösten tekeminen käsitellystä mittaustulostusta
- tutkimusprosessin arviointi
- lähteiden käyttäminen ja lähdeviittausten tekeminen

Mitä tehtiin?

Pre-science kurssi on suunniteltu luonnontiedeaineiden opettajien yhteistyönä ja sitä on toteutettu myös yhteisopettajuutta hyväksi käyttäen.

Kurssin sisältö on rakennettu niin, että kurssin kuluessa tehdään parityönä tutkimus, josta jokainen pari laatii kurssin lopussa tutkimusselostuksen. Kurssin vaiheita ovat tutkimuskysymyksen laatiminen, mittausten suunnittelu, lähdeviittausten tekemisen ja lähdeluettelon laatiminen, taustateorian selvittäminen, taulukkolaskenta- ja tekstinkäsittelyohjelmien käyttö, graafisen esityksen laatiminen, mittausten tekeminen, mittaustulosten käsittely ja tutkimusraportin kirjoittaminen.

Kurssin aikana opiskelijat työskentelivät valtaosan oppitunneista niin, että puolet opiskelijoista oli laboratorioluokassa opettajan kanssa, ja puolet opiskelijoista teki itsenäisesti paritehtäviä tai yksilötehtäviä. Kurssialustana käytettiin Google Classroomia, jonka kautta opiskelijat saivat ohjeet kurssitehtäviin. Kurssista ei pidetty loppukoetta, vaan kurssi suoritetaan tekemällä kurssitehtävät, jotka palautettiin Google Classroomiin.

Pre-science-kursseja toteutettiin kaikkiaan kolme kappaletta, ja jokaisen kurssin opiskelijamäärä oli vähän yli 30 opiskelijaa. Kurssit pidettiin lukuvuoden viimeisessä jaksossa.

Kokeilun tulokset

- Opiskelijat suorittivat kurssitehtäviä pääsääntöisesti uutterasti ja laadukkaasti.
- Kurssin sisältö on suhteellisen laaja, ja oppimisen taso jäi joiltakin osin suhteellisen vaatimattomaksi. Parempiin tuloksiin voisi kenties päästä karsimalla sisältöjä vähän ja käyttämällä enemmän aikaa jäljelle jäävien sisältöjen harjoitteluun.
- Tarkoitus oli, että kurssitehtävät olisi tehty oppituntien aikana. Oppilaille annettiin kuitenkin mahdollisuus aina tunnin jälkeen tarvittaessa viimeistellä suoritusta samana iltana klo 21:een asti. Tämän ajatuksen viestiminen opiskelijoille ei ilmeisesti onnistunut kovin hyvin, sillä kurssipalautteessa monet mainitsivat palautusaikojen olevan liian lyhyitä.
- Yleisesti ottaen opiskelijat pitivät kovasti kurssin joustavasta rakenteesta ja kokivat oppivansa kurssilla hyödyllisiä taitoja.
- Kurssi toteutetaan myös seuraavana lukuvuonna.

Yhteistyö

Luonnontiedeaineiden opettajien keskinäinen yhteistyö oli orgaaninen osa kurssin suunnittelua ja toteutusta. Yhteisopettajuus on osoittautunut kurssia rikastuttavaksi ja innostavaksi tavaksi toteuttaa kurssi. Yhteisopettajuus on tosin vaatinut selvästi enemmän työtunteja kuin yksin opetettavilla kursseilla – sekä kokonaisuudessaan että jokaisen opettajan kohdalla erikseen.

British Science Festival – Diskutera vetenskap på engelska (EN, KE)

Engelska och kemi, gymnasiespecifikt studieavsnitt, förhandsuppgift, seminariedeltagande och slutreflektion, Brändö gymnasium

Den ämnesövergripande kursen är ett samarbete mellan engelska och kemi. Kursen kombinerar språklig och vetenskaplig kompetens och erbjuder studerande en möjlighet att utveckla vetenskapligt tänkande och samtidigt utveckla sina språkkunskaper i engelska. Kursen kulminerade i en resa till Exeter i Storbritannien för att delta i The British Science festival, Europas äldsta vetenskapsfestival. På ort och ställe fick studerande ta del av föreläsningar, diskussioner och andra studiebesök som behandlade aktuella forskning inom naturvetenskaper och teknologi.

Mål

- Främja och utveckla kompanjonlärararbetet genom att arbeta ämnesöverskridande
- Skapa en koppling för studerande mellan engelska och kemi
- Ge både studerande och lärare en möjlighet att bredda perspektivet att från teori mot det praktiska
- Utveckla studerandes kunskaper och förmåga att uttrycka sig på engelska både muntligt och i skrift
- Erbjuder en möjlighet till internationellt samarbete.

Vad gjordes?

Studieavsnittet är en gymnasiespecifik kurs som är valbar och omfattar 2 studiepoäng. Kursen inkluderade en fyra dagars resa till Storbritannien samt förberedande och efterföljande lektioner i klassrummet.

Före resan

- Gruppen träffades två gånger under fem veckor (90 minuter/lektion)
- Google Classroom användes för att dela uppgifter och presentationer
- En av uppgifterna var att utforska festivalens värdstad och förbereda en kort presentation om dess historia och sevärdheter
- Studerande förberedde sig med hjälp av till exempel ordlistor kopplade till festivalens teman

Under resan

- Gruppen deltog i flera föreläsningar och evenemang som behandlade olika teman, till exempel förnybar energi och genetikbingo
- Studerande förberedde en guidad tur i staden som baserade på deras presentationer

Efter resan

- Gruppen träffade efter resan under provveckan för att reflektera över studieresan
- Studerande valde tre föreläsningar som de tyckte var mest intressanta och skrev korta rapporter om dem
- Gruppen hade en samling där de presenterade sina erfarenheter för hela skolan på svenska och engelska. Gruppen skrev också en sammanställning av de fyra mest intressanta föreläsningarna till skolans årsberättelse.

Resultat

Kursen gav studerande en möjlighet att uppleva hur engelska och kemi kan integreras i praktiken. Studerande utvecklade sina språkkunskaper, fördjupade sin förståelse för vetenskapliga begrepp och fick mera öva på att studera självständigt och i grupp.

Lärarna arbetade som kompanjonlärare genom att

- Lyssna och ge feedback på presentationer. Kompanjonlärarskapet möjliggjorde fokus på olika aspekter. Den ena läraren fokuserade på språklig korrekthet medan den andra på vetenskapligt innehåll.
- Samarbetet krävde omfattande planering, men med en klar arbetsfördelning blev arbetsbördan hanterbar. Till exempel ansvarade den ena läraren för ekonomin och kommunikation med vårdnadshavare, medan den andra läraren ansvarade för researrangemang och kontakten med vetenskapsfestivalen.
- Kompanjonlärarskap möjliggjorde en vidare utveckling av kursen. I den här upplagan fick kursen mera lektionstid före och efter själva resan och därmed vidareutvecklades för- och efterarbetet från tidigare.

Tekoälyn perusteet –opintojakso (MA, FI)

Elina Arvela, Janne Karisto

Matematiikka ja filosofia, oppitunnit, asiantuntijavierailut, verkkokurssit ja työpaja, Resson lukio

Matematiikan opettaja ja filosofian opettajat toteuttivat yhdessä oppiainerajat ylittävän Tekoälyn perusteet – opintojakson, johon osallistui yli 30 opiskelijaa lukion eri vuosiluokilta. Opintojakso koostui kahdesta opettajien pitämästä oppitunnista, neljästä asiantuntijavierailusta, [The Elements of AI](#) –verkkokurssista sekä koeviikolla pidetystä työpajasta, johon opiskelijat saivat halutessaan tulla viimeistelemään verkkokurssisuoritustaan opettajien ohjauksessa.

Tavoitteet

Opettajille karttuu kokemusta

- MOOC-verkkokurssien sujuvasta hyödyntämisestä lukio-opiskelussa
- yhteisopettajuuden toteuttamisesta siten, ettei se kuormita opettajia kohtuuttoman paljoa

Opintojakson oppimistavoitteet:

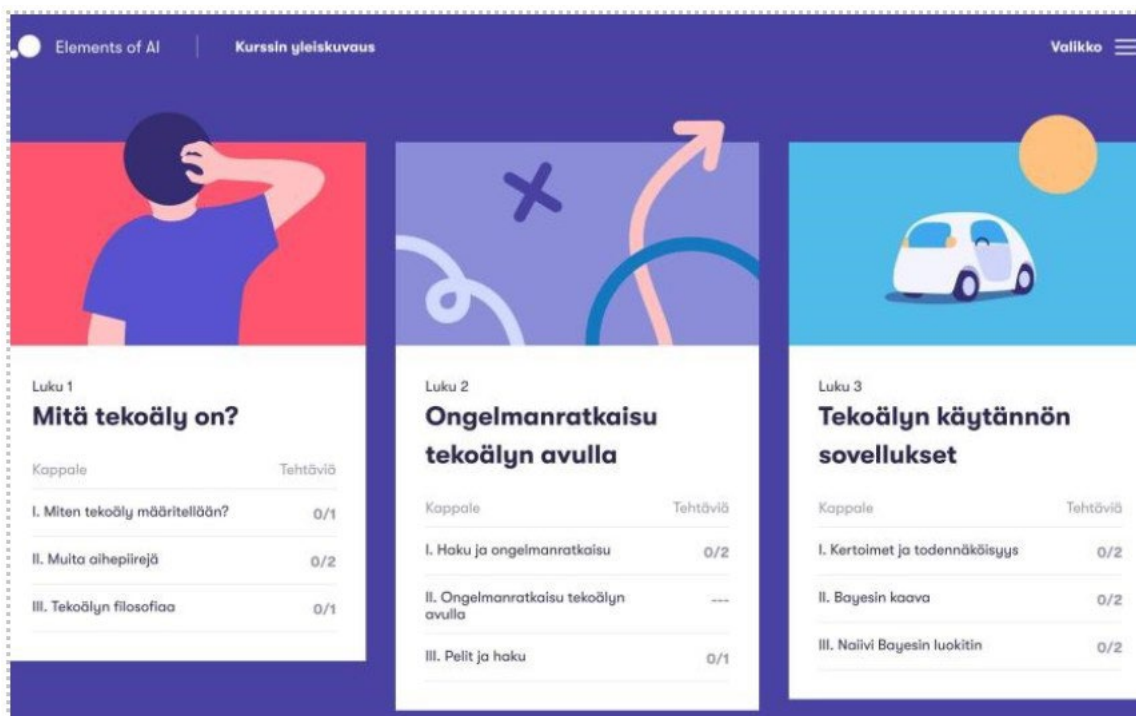
- käsitys siitä, mitä tekoäly on – ja mitä se ei ole. Tekoälyyn liittyvät keskeiset käsitteet, kuten koneoppiminen, syväoppiminen ja neuroverkot tulevat tutuiksi.
- tutustua monipuolisesti tekoälyyn liittyviin kysymyksiin eri näkökulmista: yhteiskunnallisesta, teknisestä, filosofisesta sekä matemaattisesta ja saada sen myötä valmiuksia osallistua aiheesta käytävään keskusteluun sekä aiheeseen liittyviin syventäviin opintoihin.
- ongelmanratkaisutaidot ja looginen päättelykyky kehittyvät.

Mitä tehtiin?

Opintojakson suorittaminen edellytti opiskelijoilta kahta asiaa:

1. osallistumista kuudelle oppitunnille, joista neljällä oli asiantuntija vieraana
2. neljän ensimmäisen luvun sekä 5. tai 6. luvun suorittamista [The Elements of AI](#): Tekoälyn perusteet –verkkokurssista

Opiskelijoita suositeltiin suorittamaan koko verkkokurssi, jotta he voisivat hyödyntää sitä tulevissa jatko-opinnoissaan [esimerkiksi Helsingin yliopistossa](#). Elements of AI –verkkokurssi on Helsingin yliopiston hanke ohjelmistoyrityksen ja oppimisteknologiayrityksen kanssa.

Kuva: Reaktor (poimittu Helsingin yliopiston verkkosivuilta)
Kuvassa on Elements of AI -verkkokurssin kolme ensimmäistä lukua. Verkkokurssin sisältöjä on päivitetty sen alkuperäisen julkaisuajankohdan jälkeen.

Oppitunteja tai vierailuja oli noin kerran viikossa. Niillä opiskeltiin suunnilleen samoja aiheita samassa järjestyksessä kuin verkkokurssilla.

Asiantuntijavieraksi kutsuimme

1. koneoppimisen apulaisprofessorin, aiheena tekoälytutkimus ja esimerkkejä tekoälysovelluksista
2. tekoäly-yrityksessä työskentelevän ohjelmistokehittäjän, aiheena mm. neuroverkot ja syväoppiminen
3. tekoälyn filosofian tutkijan, aiheena mm. älykkyys ja tietoisuus
4. tekoälyn etiikan tutkijan, aiheena mm. datan keräys ja käyttö, yksityisyys, vinoumat ja tekijänoikeudet

Vierailijoilla oli usein jonkinlainen aloitustehtävä tai pohdinta opiskelijoille, sitten esitys työstään tai tutkimuksestaan, ja viimeistään oppitunnin lopuksi opiskelijat pääsivät keskustelemaan vierailun aiheista. Asiantuntijat vierailivat koululla. Ideaalitulanteessa opiskelijat pääsisivät vierailemaan asiantuntijoiden työpaikoilla, mikä edellyttäisi, että käytössä on iltapäivän viimeisiä tai lounastauon viereisiä oppitunteja. Yksi vieraista joutui perumaan tulonsa, minkä vuoksi opettajat pitivät tekoälyn etiikkaa käsittelevän oppitunnin.

Kokeilun tulokset

MOOC-verkkokurssit sopivat hyvin osaksi lukion opintojaksoa, kunhan opintojakso noudattaa sisällöltään ja rakenteeltaan riittävästi verkkokurssia. Vain yksi palautekyselyyn vastanneista opiskelijoista (14/33) koki verkkokurssin liian haastavaksi.

Palautekyselyyn vastanneista opiskelijoista yli 90 % koki, että oppitunteja oli sopiva määrä. Yhdenkään vastaajan mielestä oppitunteja ei ollut liikaa, mutta yksi olisi toivonut enemmän oppitunteja. Reilu puolet opiskelijoista koki oppineensa paljon uutta tietoa oppitunneilla ja vierailuilla, ja loput kokivat oppineensa ainakin jonkin verran uutta tietoa. Tästä voisi ehkä päätellä, että osa olisi halunnut edetä vielä haastavampiin aiheisiin.

Toiminta jatkuu Ressun lukiossa todennäköisesti siten, että sama opintojakso toteutetaan seuraavan kerran lukuvuonna 2025–26. Lukuvuonna 2024–25 tarjosimme opiskelijoille kaksi muuta tietotekniikan (TTK) opintojaksoa, jotka toteutettiin osittain yhteistyössä ja yhteisopettajuutena:

- Elektroniikka ja robotiikka (TTK03)
- Tekoälyn teemoja (TTK07)

Tarkoituksena on tarjota joka toisena lukuvuonna Tekoälyn perusteet –opintojakso (TTK06) ja joka toisena Elektroniikka ja robotiikka (TTK03) sekä Tekoälyn teemoja (TTK07) –opintojaksot. Tekoälyn teemoja toimisi ikään kuin jatkokurssina Tekoälyn perusteille. Tekoälyn teemoja perustuisi sekin verkkokurssiin, joka on toistaiseksi julkaistu vain englanniksi.

Yhteistyö

Korkeakouluyhteistyötä toteutettiin seuraavilla tavoilla:

- kolme tutkijavierasta yliopistoista (yksi Tampereen yliopistosta, yksi Aalto-yliopistosta ja yksi Helsingin yliopistosta)
- MOOC-verkkokurssi Elements of AI

Työelämäyhteistyötä toteutui vierailijoiden kautta. Yksi asiantuntijavieraista työskentelee tekoälyyn perustuvia ohjelmistotuotteita kehittävässä yrityksessä. Hän kertoi vierailullaan myös omasta opintopolustaan, työstään sekä yrityksestä. Myös osa tutkijavieraista kertoi, millaista tutkijan työ on käytännössä, minkä myötä opiskelijat saivat kurkistuksia akateemiseen maailmaan.

Yhteisopettajuutta toteutettiin seuraavilla tavoilla:

- Matematiikan ja filosofian opettaja suunnittelivat yhdessä opintojakson sisällön, aikataulun ja rakenteen.
- Opettajat pohtivat yhdessä sopivia vieraita kutsuttavaksi oppitunneille.
- Molemmat opettajat olivat pääsääntöisesti paikalla kaikilla oppitunneilla. He osallistuivat opiskelijoiden kanssa keskusteluihin ja auttoivat heitä tehtävien tekemisessä.
- Opettajat koostivat yhdessä ohjeet ja oppimateriaalit Classroom-alustalle.

Yhteisopettajuus kuormittaa ennen kaikkea silloin, kun opintojakso suunnitellaan ja toteutetaan ensimmäisen kerran. Seuraavilla kerroilla yhteisopettajuus on jopa tavallista opetusta kevyempää ja hauskempaa esimerkiksi siksi, että vastuita voi jakaa kunkin opettajien aikataulujen ja toiveiden mukaisesti.

Yhteistyötä helpotti selkeä työnjako esimerkiksi oppituntien pitämisen ja vieraisiin yhteydenpidon osalta. Yhteistyön myötä opettajat pääsivät tutustumaan toistensa oppiaineisiin, erilaisiin pedagogisiin ratkaisuihin sekä toistensa työskentelytapoihin.

Kestävä tulevaisuus – monitieteinen oppiminen ja yhteistyö

Terhi Hakkarainen, Minna Hälinen, Pauliina Kuokka, Mimmi Laaksonen, Olga Sipilä, Hanna Ylä-Mella

Monitieteinen opintojakso luonnontieteitä, humanistisia ja taideaineita, oppitunnit, työpaja, projektityö, leirikoulu, Helsingin luonnontiedelukio

Opintojakson tavoitteena oli syventää opiskelijoiden ymmärrystä globaaleista ongelmista ja kestävästä tulevaisuudesta ratkaisusta monitieteisesti ja usean oppiaineen näkökulmasta. Opintojakso tarjosi lisäksi mahdollisuuden tutustua uusiin opiskelijoiden eri vuosiluokilta, harjoitella työtuntien kirjanpitoa sekä sitoutumista omiin suunnitelmiin.

Opintojakson tavoitteet

Pää tavoite oli tuoda monitieteinen lähestymistapa kestävän kehityksen kysymyksiin opiskelijoiden arkeen.

Muita tavoitteita oli

- Innostaa opiskelijoita pohtimaan kestävyyttä monipuolisesti erilaisten työskentelytapojen avulla ja eri näkökulmista, kuten tieteen, teknologian, talouden, yhteiskunnan ja taiteen kautta.
- Tutustuttaa opiskelijoita toisiinsa eri vuosiluokilta.
- Kehittää opiskelijoiden kykyä oman ajankäytön suunnitteluun ja tuntikirjanpitoon.

Mitä tehtiin?

Opintojakso jaettiin useampaan 2–4 oppituntia kestäväään aihekokonaisuuteen, joilla oli omat vastuupettajansa. Opintojakson suunnittelussa oli laaja kirjo eri oppiaineiden opettajia niin luonnontiede-, humanistisista kuin taideaineistakin.

Opintojakson oppitunneille ja työpajoihin osallistumisesta opiskelijat saivat 1 opintopisteen. Tämän lisäksi opiskelijoilla oli mahdollisuus tehdä projektityö valitsemastaan aiheesta ja osallistua kolmipäiväiseen leirikouluun Helsingin yliopiston metsäasemalle Hyytiälään. Projektityöstä ja leirikoulusta sai kummastakin 1 opintopisteen, eli opiskelijoille myönnettiin opintojaksosta 1–3 opintopistettä.

Oppituntien kokonaisuuksien teemat olivat:

- hiilen kierto -koodaustyöpaja,
- hiilineutraali energiantuotanto,
- tieteen ja taiteen yhteistyö sekä taiteella vaikuttaminen,
- ilmastotunteet,
- politiikka ilmastokriisissä,
- kiertotalouden kemia ja systeemiajattelu sekä
- biodiversiteetti.

Aihekokonaisuudet koostuivat opettajien tai ulkopuolisten asiantuntijoiden pitämistä oppitunneista ja työpajoista sekä vierailuista lähialueiden yrityksiin ja tutkimuslaitoksiin.

Projektitöitä valmistui viisi ja olivat teemoiltaan sekä toteutuksiltaan hyvin erilaisia. Aiheiksi opiskelijat olivat valinneet fuusion, globaalin lämpötiladatan esittämisen virkkaustyönä, yhtiöiden viherpesun, kosmetiikan kemikaalit sekä soleiinin ja vaihtoehtoiset ravinnonlähteet. Projektityöt esiteltiin muille opiskelijoille päättöviikolla.

Leirikoulu järjestettiin huhtikuussa 2024 Helsingin yliopiston Hyytiälän metsäasemalla Juupajoella. Leirikouluun sisältyi asiantuntijaluentoja, vierailu SMEAR-asemalle Hyytiälässä sekä opiskelijoiden tekemiä aerosoli- ja hiilidioksidimittauksia. Mittaustulokset ja niiden tulkinta esiteltiin muille leirikoululaisille sekä asiantuntijoille leirikoulun päätteeksi. Näiden lisäksi ohjelmaan kuului noin kolmen tunnin vaellusretki läheiselle Siikanevan suolle.

Kokeilun tulokset

Parasta opintojaksolla oli opiskelijoiden innostus uusista aiheista ja monipuolinen osaamisen hyödyntäminen projektitöissä. Opintojakso tarjosi monenlaisia oppimiskokemuksia, ja vierailut sekä asiantuntijaluennot ja -työpajat eri tutkimuslaitoksista koettiin erityisen hyödyllisiksi. Opintojakso edisti oppiaineiden ja tieteenalojen ylittävää yhteistyötä ja tarjosi niin opiskelijoille kuin opettajillekin kontakteja uusiin paikkoihin sekä asiantuntijoihin.

Opettajavaihdokset pitkin opintojaksoa aiheuttivat haasteita opetuksen johdonmukaisuudessa ja opiskelijoiden tuntemisessa. Vaikka opettajien yhteissuunnittelua tehtiin etukäteen ja jossain määrin vielä opintojakson aikanakin, olisi yhdessä suunnitteluun voinut varata enemmänkin aikaa. Harmillisesti osa suunnitelluista aihekokonaisuuksista jouduttiin lopulta jättämään pois, mikä vaikutti opintojakson monipuolisuuteen. Projektitöitä ei myöskään valmistunut niin montaa kuin alun perin oli tarkoitus. Sekä opiskelijat että opettajat kokivat tuntikirjanpidon ylläpitämisen haasteelliseksi, opettajat erityisesti työlääksi.

Opiskelijoiden palautteissa korostuivat opintojakson monipuolisuus, mielenkiintoiset asiantuntijaluennot, uuden oppiminen sekä omaa mielenkiintoa tukevan projektityöskentelyn merkitys. Samalla toivottiin lisää valinnanvaraa opintojakson aiheiden suhteen.

Lukuvuonna 2024–25 kestävä tulevaisuus -opintojakso toteutettiin hyvin eri tavalla. Kurssitarjottimelle rakennettiin yhdelle lukujärjestyksen palkille useita Kestävä tulevaisuus -teemaisia opintojaksoja, joiden väliltä opiskelijat voivat valita. On mahdollista, että kaikilla näillä opintojaksoilla on kuitenkin muutama yhteinen oppitunti tai luento. Opintojakso on suunnattu erityisesti 2. vuoden opiskelijoille, kun tähän edeltävään kokeiluun osallistui opiskelijoita kaikilta vuosikursseilta.

Yhteistyö

Opintojakson onnistumisessa keskeistä oli opettajien yhteinen suunnittelu keväällä ja syksyllä 2023 sekä opintojakson alettua tammikuussa 2024. Lisäksi tärkeänä koettiin yhteistyö Helsingin yliopiston sekä muiden tutkimuslaitosten asiantuntijoiden kanssa.

Oppitunneilla kävi asiantuntijoita Helsingin yliopistosta niin fysiikan, kemian kuin kasvatustieteen laitoksilta, Ilmatieteen laitokselta, ICOS:sta (Integrated Carbon Observation System) sekä Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta Sitrasta. Vierailuja tehtiin Vantaan jätteenpolttolaitokselle, Amos Rexiin, Luonnontieteelliseen museoon sekä Viikin jätevedenpuhdistamolle.

Muutoksen värit -käsityötaieteos (Anna Havia 2024)

Datalähde virkkaustyöhön: climate.gov/news-features/understanding-climate-change-global-temperature

ICOS-yhteistyöstä julkaistiin artikkeli ICOS:n verkkosivuilla: icos-cp.eu/event/1424

Matematiken i renässansen & renässansen i matematiken (MA, FI, HI)

Matematik, filosofi och historia, seminarie, resa och rapport, Brändö gymnasium

Matematiken i renässansen & renässansen i matematiken var ett samarbetsprojekt och en ämnesövergripande kurs som kombinerade matematik, filosofi och historia. Kursen utforskade hur renässansen påverkade matematikens utveckling och hur matematik i sin tur formade renässansens konst, arkitektur och idévärld. Kursen avslutades med en resa till Florens och Pisa i Italien. Renässansen, som betyder "pånyttfödelse", innebar en återupptäckt av antikens kultur och vetenskap, vilket gjorde kursen till en naturlig uppföljning av Brändö gymnasiums tidigare kurs om Antikens Grekland.

Mål

- Utveckla kompanjonlärararbetet genom att i skolvisa studieavsnitt arbeta ämnesöverskridande
- Ge både studerande och lärare en möjlighet att bredda perspektivet att från teori gå mot det praktiska.
- Uppmuntra till ämnesöverskridande tänkande
- Skapa en koppling för studerande mellan matematik, historia och filosofi
- Ge studerande möjlighet att förstå och analysera renässansens historiska och kulturella betydelse ur flera perspektiv

Vad gjordes?

Kursen genomfördes av tre lärare: en i matematik, en i filosofi och en i historia och samhällslära. Fokus på kursen låg på konst och arkitektur, renässansens filosofiska idéer samt matematikens utveckling i Florens och Pisa. Upplägget var ämnesövergripande och kombinerade teori med praktiska moment

- Två heldagsseminarier ordnades före resan i förberedande syfte
- Under resans gång hade studerande i små grupper förberett presentationer om olika platser i eller teman om Florens
- Efter resan hade gruppen en samling där de presenterade sina erfarenheter från kursen för hela skolan.
- En sammanställning av kursen skrevs och publicerades i skolans årsberättelse.

Resultat

Kursen gav de studerande möjlighet att uppleva hur matematik, historia och filosofi kan integreras i praktiken. Studerande utvecklade en djupare förståelse för renässansens betydelse genom att se kopplingarna mellan matematik, historia och filosofi.

Lärarna arbetade som kompanjonlärare genom att

- Kursen gav en möjlighet att utveckla kompanjonlärarskapet och att hitta nya sätt att integrera olika ämnen.
- Lyssna och ge feedback på presentationer. Kompanjonlärarskap möjliggjorde fokus på olika aspekter. Den ena läraren fokuserade på teman som behandlade matematik medan den andra läraren på teman som behandlade historia.

Samarbetet krävde omfattande planering, men med en klar och tydlig arbetsfördelning blev arbetsbördan hanterbar. Till exempel ansvarade den ena läraren för ekonomi och kommunikationen med vårdnadshavare, medan den andra läraren ansvarade för researrangemang och kontakten med vetenskapsfestivalen.

Skolan som ett pepparkakshus – en ämnesöverskridande kurs mellan matematik och bildkonst (MA, KO)

Matematik och bildkonst, projektkurs, hantverk och problemlösning, Brändö gymnasium

Brändö skolhus av pepparkaka var ett samarbetsprojekt och en ämnesövergripande kurs som kombinerade matematik och bildkonst. Kursen gick i period 3 och riktade sig till studerande i alla årskurser.

Mål

Målet var att ge både studerande och lärare en möjlighet att bredda perspektivet att från teori gå mot det praktiska. Målet för utvecklingsförsöket var att främja kompanjonlärararbetet genom att arbeta ämnesöverskridande.

Studieavnittets mål bestod av:

- Främja och utveckla kompanjonlärararbetet genom att arbeta ämnesöverskridande
- Förstå och tillämpa teoretisk kunskap inom matematik och bildkonst i ett praktiskt sammanhang
- Utveckla färdigheter i problemlösning och samarbete.
- Skapa en konkret produkt tillsammans.

Vad gjordes?

- Kursen genomfördes av en lärare i matematik och en lärare i bildkonst
- Kursens nio deltagare delades in i två grupper:
 - Den första gruppen studerade ritningar av huset och planerade en fungerande skala, enligt vilken ritades och klipptes mallar av paff.
 - Den andra gruppen ansvarade för pepparkakshusets estetiska detaljer och hittade lösningar bland annat till hur de kunde förverkligas. Gruppen började också genast att testbaka och dekorera.
- Skolhuset byggdes först upp i sin helhet av paff för att testa designen. Därefter påbörjades tillverkningen av pepparkakshusets olika delar.

Efter cirka 10 veckors arbete - som inkluderade planering, bakning, dekoration och byggande - blev pepparkakshuset färdigt. Pepparkakshuset bestod av cirka 40 bitar och presenterades vid en högtidlig avslöjning i skolan. [Projektkursen uppmärksammades även av Hufvudstadsbladet.](#)

Resultat

Studieavsnittet gav studerande lärdomar om hur man kan jobba kreativt och tänker lösningsinriktat. Kursen var givande och lärorik men krävde också mycket arbete då det var mycket som var nytt, vilket innebar att det gick mycket tid till att testa sig fram.

För lärare var det både inspirerande och lärorikt att arbeta ämnesöverskridande. Att göra någonting som aldrig tidigare har gjorts kräver mycket kreativitet och lösningsfokuserat tänkande.

En tvärvetenskaplig kurs om mänskliga rättigheter (FI, HÄ, LÅ, RE)

Nina Blomberg, Anna-Stina Lindholm, Evi Kärpjoki, Sini Liesjärvi

Matematik och bildkonst, projektkurs, hantverk och problemlösning, Gymnasiet Lärkan, Tölö gymnasium

Studieavsnittet Mänskliga rättigheter var en ämnesöverskridande och tvärvetenskaplig kurs som fokuserade på aktuella händelser och frågor om mänskliga rättigheter ur ett kulturellt perspektiv. Kursen riktade sig till studerande i alla årskurser och ingick i följande läroämnen: hälsokunskap, filosofi, livsåskådning och religion. Utvecklingsförsöket genomfördes i ett samarbete mellan Gymnasiet Lärkan och Tölö gymnasium. I vardera skolan hölls kursen av två ämneslärare.

Mål

Målet för utvecklingsförsöket var att utveckla kompanjonlärarskapet genom att arbeta ämnesöverskridande. Studieavsnittets mål var att den studerande ska:

- förstå betydelsen och vikten av de mänskliga rättigheterna
- känna till den ideologiska utvecklingen av mänskliga rättigheter
- öva empati, perspektiv och kritiskt tänkande
- kunna identifiera problem som hänger ihop med de mänskliga rättigheterna
- se de mänskliga rättigheterna både globalt och i det egna landet
- känna till vem som upprätthåller de mänskliga rättigheterna och hur
- utveckla sitt aktiva medborgarskap

Kursens centrala innehåll var:

- uppkomsten av fenomenet mänskliga rättigheter
- internationell rätt och folkrätt
- olika tolkningar av begreppet mänskliga rättigheter
- nationella och internationella organisationer inom området
- spänningar mellan olika mänskliga rättigheter
- normativitet och mångkulturalism
- minoriteters rättigheter och bemötande
- missinformation och desinformation
- påverkningsmöjligheter inom mänskliga rättigheter

Vad gjordes?

De inblandade skolorna hade från varandra avvikande scheman för kursen, vilket påverkade upplägget. I Tölö gymnasium gick kursen under en och samma period, medan den på Gymnasiet Lärkan inte ingick i kursschemat och gruppen samlades under totalt tre olika perioders lopp.

Programmet i de olika skolorna var delvis gemensamt. Bägge grupperna hörde chefen för Amnesty Finland Frank Johanssons föredrag på Tölö gymnasium och beskådade pjäsen *Tytöille, jotka ajattelevat olevansa yksin* på Nationalteatern.

Gymnasiet Lärkan gjorde Mänskliga rättigheter

Kursen Mänskliga rättigheter var inte insatt det normala kursschemat, utan bestod av en rad träffar i och utanför skolan. Gruppen träffades totalt sett under tre perioders tid med varierande program och innehåll. Programmet bestod av bland annat följande inslag:

- Besök av Elina Sagne-Ollikainen doktorand i mänskliga rättigheter vid Åbo Akademi samt organisatör för aktivism inom antirasism.
- De studerande bekantade sig med temat med hjälp av filmer i olika genrer i skolan och utanför skolan.
- Därtill såg de en aktuell pjäs om unga, icke-vita kvinnors liv i Finland. Pjäsen Tyttöille, jotka ajattelevat olevansa yksin såg de på Nationalteatern.
- Slutligen organiserade de studerande en workshop på en temadag i skolan. Temadagen handlade om Mellanöstern.

Alla programpunkter diskuterades inom gruppen under handledning av lärarna.

Det fungerade bra att diskutera mänskliga rättigheter med hjälp av populärkulturen. Det gick även bra att inkludera alla de fyra undervisningsämnena på ett synligt sätt. Det som var utmanande var att kursen inte gick i kursschemat vilken ledde till att alla i gruppen inte alltid kunde närvara på grund av andra engagemang. Som en utveckling kunde kursen sättas in i kursschemat och därmed skulle det finnas en given tid för träffarna. De studerande uppskattade kursen samt de olika, varierande, programmen som ordnades. Intresse för kursen finns med andra ord men fortsättningen är i nuläget oklar.

Tölö gymnasium gjorde Mänskliga rättigheter

- kursen bestod av tre sammanträddanden om 75 minuter per vecka i en periods tid. Båda lärarna var närvarande.
- studerande arbetade under hela kursens gång i små arbetsgrupper. Studerandegrupperna jobbade med presentationer och intervjuade gästerna.
- ett brett utbud av gästföreläsare deltog i kursen, bland annat:
 - Alex Oksanen (LKTHIQA -frågor)
 - Nicolina Grönroos (religionsfrihet)
 - Johan Sundholm (funktionshinder och rättigheter)
 - Eva Biaudet (aktuella människorätsfrågor)
- kursen deltog i Amnestys brevmaraton där den skrev brev för att påverka situationen för personer vars mänskliga rättigheter kränks.
- gruppen besökte teaterföreställningen "Tyttöille jotka ajattelevat olevansa yksin" på Nationalteatern.

- I mån av möjlighet att kursen ordnas en annan gång finns förhoppningar om att kunna besöka MR-dagarna, konferensen kring mänskliga rättigheter som anordnas varje år i Sverige.

Resultat

Utvecklingen av kompanjonlärarskapet gick framåt. Planeringen av kursen fungerade och såväl det ämnesöverskridande samarbetet. Samarbetet med gästerna fungerade även bra och gav mervärde till kursen. Samarbetet mellan skolorna var utmanande på grund av schemamässiga problem. Därför utfördes samarbetet i vissa delar, såsom gästbesök. Med tanke på framtiden kunde en ökad gemensam planering mellan skolorna ge bättre möjlighet till ökat samarbete.

Ikebanan kukka-asetelmin Japanin kulttuurihistoriaa käytännössä (HI, KU)

Juulia Jurvanen, Marjo Mela, Johanna Heloterä

Historia, kuvataide, HI-KU7, valinnainen opintopakso, luento ja kädentaito, Sibelius-lukio

Ikebana on japanilainen kukkienasetteluun perustuva taiteenlaji, jossa erilaisia kukkia ja kasveja sommitellaan maljakoihin. Sibelius-lukio kokeili kahden lukuvuoden aikana uutta historian ja kuvataiteen yhteistä opintopaksoa. Ideana oli ottaa pintaraapaisua Japanin kulttuurihistoriaan ja taiteeseen, yhdistää teoriaa ja käytäntöä, eli tutustua japanilaisen kulttuurin estetiikkaan ja ikebanaan.

Kuva: Marjo Mela

Kokeilun pohjana oli havainto opiskelijoiden kiinnostuksesta Itä-Aasian kulttuureja kohtaan sekä pyrkimykset lisätä opiskelijoiden hyvinvointia ja kädentaitoja. Kuvataiteen opettaja Juulia Jurvasen ja historian opettaja Marjo Melan suunnittelemaa ja vetämää opintojaksoa jatkokehitettiin opiskelijoilta kerätyn palautteen perusteella. Mela on myös Sogetsu-ikebanan opettaja.

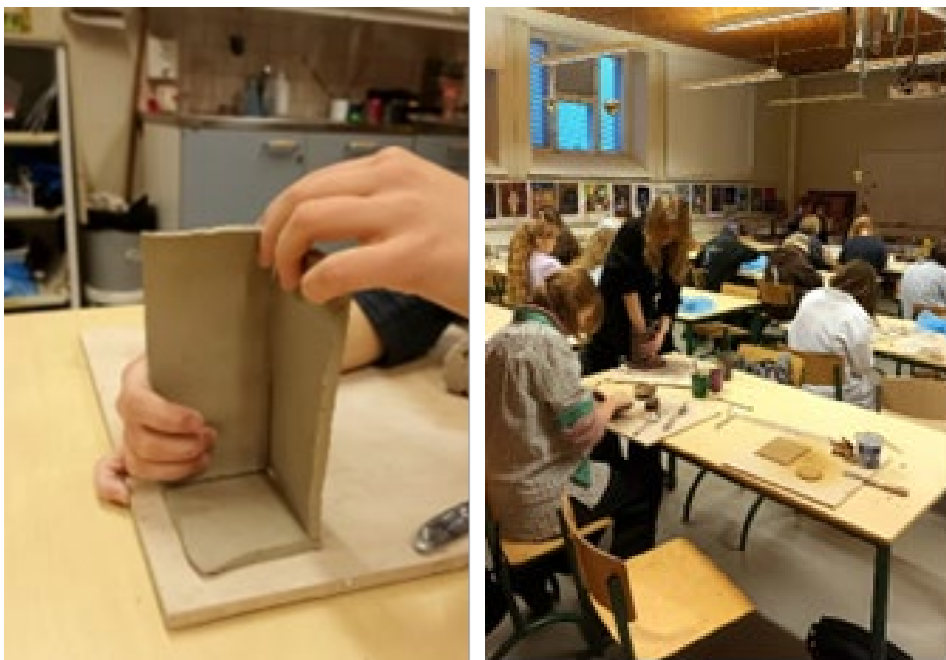
Tavoitteet

- Opiskelijoiden hyvinvoinnin parantaminen, meditatiivisuus ja käsillä tekemisen antama positiivinen kokemus.
- Opiskelija oppii keramiikan valmistusprosessin ideasta ja savenmuotoilusta lähtien valmiiksi käyttöesineeksi saakka.
- Omakohtainen ja moniaistinen työskentely, mahdollisuus nauttia saven työstämisestä.
- Kolmiulotteinen hahmottaminen, silmän ja käden koordinaation sekä kädentaitojen hallinnan kehittyminen.
- Syventää osaamista ikebanan eri tekniikoista tietojen ja taitojen karttuessa.
- Kehittää avaruudellista hahmottamista ja ajattelua japanilaisesta esteettisestä näkökulmasta.
- Ikebana on meditatiivista ja samalla rauhoittavaa.

Mitä tehtiin?

Ensimmäisen opintojakson alkupuoliskon tunneilla valmistettiin kuvataideopettajan johdolla perinteinen Moribana-maljakkoo Ikebanan perusasetelmia varten, sekä eri tekniikalla toinen korkeampi Nageire-maljakkoo.

Myöhemmin ruukut lasitettiin, minkä jälkeen alkoi tarkempi tutustuminen ikebanaan. Tunteihin sisältyi tietoiskuja japanilaisesta taiteesta ja kulttuurihistoriasta. Katsottavana oli inspiraatioksi paljon kuvia Sogetsu-koulukunnan mukaisista ikebanaan perus- ja vapaa-asetelmista. Tunteilla tehtiin erilaisia ikebana-asetelmia tuoreista sekä kuivista kukkamateriaaleista, ja samalla harjoiteltiin keskittymistä.

Kuvat: Marjo Mela

Kuvataiteen opettajan näkökulmasta opintojakso oli harvinaisen hieno mahdollisuus syventyä enemmän juuri keramiikan menetelmiin ja lasitteisiin. Maljakkotyöt toteutettiin levytekniikan, makkaratekniikan ja vapaan muovailun keinoin omaa luovuutta ja näkemystä hyödyntäen. Inspiraatioksi katsottiin paljon kuvia eri tyylistä ikebana-maljakoista. Lopuksi asetelmat kuvattiin ja julkaistiin varta vasten perustetulla sosiaalisen median tilillä (Instagram: sibiksen ikebana).

Toisella kerralla opintojakso kasvoi 1,5 kurssin laajuiseksi ja sisälsi nyt myös videoita Sogetsu-koulukunnan eri tekniikoista, kuten rautalankojen käytöstä. Myös kalligrafia ja uudet asetelmatyypit olivat ohjelmassa.

Kuvat: Marjo Mela

Tulokset

Mukana olleet opiskelijat kertoivat palautteissaan pitäneensä siitä, että pääsivät harjoittelemaan käsillä tekemistä. Monelle tekeminen oli hyvää vastapainoa päätetyöskentelylle. Myös paineeton ilmapiiri mainittiin.

Opiskelijat kokivat hyvinvointinsa parantuneen merkittävästi. Tärkeää oli varsinkin käsillä tekeminen, minkä he kokivat rentouttavana ja rauhoittavana. Hieman yllättäen oppilaat mainitsivat kirjallisissa palautteissa rehellisesti myös kärsivällisyyden oppimisen ja vihanhallinnan.

Osallistujat kokivatkin sisällön hyvin monipuolisena. Yllätyksellisintä oli, että ikebana on sovellettua avaruus- ja tasogeometriaa eli varsin matemaattista.

Kehittämisehdotuksissa osa toivoi enemmän syventymistä Japanin kulttuurihistoriaan, toiset taas enemmän aikaa kukkien asetteluun. Palautteet olivat pohjana opintojakson jatkokehittelylle.

Suurin haaste opettajien näkökulmasta lienee ollut ryhmäkoko (ensimmäisessä toteutuksessa 30 oppilasta), mihin myös palautteessa kiinnitettiin huomiota. Koulun rajallisten keramiikkalaitteiston ja tilojen vuoksi ruukkujen polttaminen ja säilyttäminen toivat omat pohdintansa.

Kuvat: Marjo Mela

Yhteistyö

Yhteistyö opintojaksoilla sujui opettajien kesken hyvin, ja tieto kulki luontevasti. Tunnit jaettiin periaatteessa puoliksi (puolikas opintojakso opettajaa kohti). Aloitus- ja päätöstunneilla kumpikin oli paikalla.

Yhteisopettamisen kautta sai paljon tietoa ja näkemystä ennestään tuntemattomista sisällöistä. Samalla oma ammattitaito kehittyi. Ymmärrys kulttuuristen, kielellisten ja materiaalistien asioiden kytkeytymisestä toisiinsa vahvistui. Apuna oli myös siviilipalvelusmies Sami Manner.

Opiskelijoiden kanssa yhteistyössä kehitetty toinen kurssi sisältyi myös kaupunkitarjottimeen eli oli siten muidenkin Helsingin kaupungin lukioiden oppilaiden valittavissa.

Opintojakso herätti laajaa kiinnostusta Sibeliuksen lukiossa. Useat kiinnostuneet opettajat ja oppilaat sekä rehtori ja apulaisrehtori kävivät katselemassa aikaansaannoksia ja seuraamassa oppitunteja.

Tunneilla kävi myös useita ulkopuolisia vierailijoita, kuten opetusharjoittelija Aalto-yliopistosta, sekä Japanin suurlähetystön kulttuuriattasea Izumi Mochizuki ja kulttuurisihteeri Hanna Tanskanen. Vierailusta ja opintojaksosta voi lukea myös [täältä](#).

[Helsingin Sanomat](#) vieraili opintojakson myöhemmän toteutuskerran oppitunneilla (maksumuuri).

Venäjän historia ja taide

Anne Mattsson, Tomi Uusitalo

Historia ja kuvataide, soveltava opintojakso, tuntiopetus ja kohdevierailut, Helsingin kuvataidelukio

Venäjän historia ja taide -opintojakso yhdistää kaksi erilaista oppiainetta toisiaan täydentäväksi kokonaisuudeksi. Usein teoreettinen sekä paljon puhetta ja lukemista sisältävä historia yhdistetään tekemistä ja luovaa suunnittelua sisältävään kuvataiteeseen.

Nuoret saavat luentoina tiiviin paketin Venäjän ja Neuvostoliiton historiaa, sukeltavat historiaan valitsemansa venäläisen henkilön kautta ja tuottavat muun muassa muotokuvan omasta henkilöstään ja hänen alastaan. Opiskelija tutustuvat Venäjän ja Neuvostoliiton taiteen historiaan sekä visuaaliseen propagandaan.

Tavoitteet

- Opiskelijat tutustuvat syvällisesti naapurimaan historiaan, jota tavallisesti sivutaan ohimennen joko Suomen tai Euroopan historian ohessa.
- Opiskelijat valitsevat itseä kiinnostavan henkilön, jonka elämään ja uraan perehdytään niin kirjallisuuden kuin maalaamisen/piirtämisen/muun tekemisen avulla.
- Tietojen omaksumisen ohella harjoitellaan valinnan tekemistä, sitoutumista ja vastuun ottamista.
- Toimitaan ryhmässä ja opetellaan vuorovaikutusta.
- Tutustutaan retkillä Helsingin venäläiseen historiaan ja valitaan uusia näkökulmia tavallisiin käyntikohteisiin: Uspenskin katedraali, venäläinen kausi Suomenlinnassa.
- Opiskelijat ymmärtävät Venäjän historiaa ja nykyisyyttä paremmin kuin ennen

Mitä tehtiin?

Opintojakson alustana toimii Google Classroom, johon kootaan luentomateriaali, tehtävät, linkit ja muu aineisto. Opettajat suunnittelevat opintojakson aikataulun, tehtävät, retket ja työskentelytavat etukäteen ja julkaisevat ne kaikkien nähtäväksi Classroomissa. Opiskelijat voivat tarkistaa aikataulun koska tahansa.

Opiskelijat kohdataan oppitunneilla, joiden aikana he työskentelevät ohjatusti. Osa tehtävistä tehdään itsenäisesti kotona ja vapaa-ajalla. Opettajilta voi kysyä neuvoja ja ohjeita myös Wilmassa.

Ensin opiskelijat perehdytetään opintojakson tavoitteisiin, heille kuvataan tehtävien luonne ja toimintatavat ja yhdessä valitaan kohteet. Opiskelijat saavat vähitellen lisää tietoa Venäjän ja Neuvostoliiton historiasta ja taiteesta. Oppitunnit vaihtelevat niin, että kuunteleminen, keskusteleminen ja tekeminen vuorottelevat. Opettajat vastaavat omista erityisalueistaan ja neuvottelevat kasvokkain tai omissa keskustelukanavissaan (Whatsapp, Wilma) kurssin edetessä.

Opintojakson aikana luodaan aikajana, jolle opiskelijoiden valitsemat venäläiset henkilöt sijoittuvat. Lopuksi aikajanelle asetellaan muotokuvat henkilöistä. Näin nähdään, miten historia rakentuu myös visuaalisesti.

Opiskelijoita on helppo kehua ja kannustaa, kun he saavat esitellä rauhassa itseään kiinnostavan henkilön vaiheita, työprosessiaan ja lopputuotosta.

Yhteiset opintoretket painottuvat opintojakson loppupuolelle.

Kokeilun tulokset

Opintojakso on toteutunut muutaman kerran. Haasteena on opiskelijoiden laaja kattaus erilaisia valinnaisia opintojaksoja, jolloin heillä on runsaudenpulaa aiheista, mutta rajallisesti mahdollisuuksia valita ”ylimääräisiä” opintojaksoja. Tämä opintojakso vetää historiasta kiinnostuneita ja usein myös venäjänkielisiä ja venäläisestä ja ukrainalaisesta kulttuuripiiristä tulevia nuoria. Opintojaksoa tarjotaan vuosittain, mutta aina se ei toteudu, ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on laskenut kiinnostusta.

Opettajien näkökulmasta on mukavaa, kun voi kannustaa nuoria harrastamaan naapurimaan historiaa ja kulttuuria poliittisista suhdanteista huolimatta.

Suunnittelu on aina haastavaa. On vaikea löytää edes kahden ihmisen yhteisiä rauhallisia suunnittelu-aikoja. Tällä kertaa haluttiin viedä nuoret Aleksanterin teatteriin tutustumaan Kreivitär Amalian draamakierroksen puitteissa Helsingin venäläiseen historiaan 1800-luvulla, mutta esitysten ajankohdat osoittautuivat mahdottomiksi. Teatterilippujen varaaminen ennen opintojakson alkamista on lähes mahdotonta, koska nuoria ei voi sitouttaa koulun ulkopuoliseen toimintaan ennen kuin pääsee kertomaan mistä on kyse. Jatkossa samaa yritetään, mutta niin, että suunnittelu aloitetaan vielä aikaisemmin.

Opintojakso tarjoaa hedelmällisellä tavalla historian ja kuvataiteen yhdistämistä. Teorian ja tekemisen suhde on tasapainossa. Opiskelijoiden mielestä on armollista keskittyä rauhassa yhteen teemaan. He pitivät siitä, että saavat tutustua historiaan ja yhteiskuntaan henkilön kautta. He hahmottavat historian aikajanan yksilöiden kautta konkreettisesti.

Yhteistyö

Yhteisopettajuus toteutuu siten, että opettajat ovat ajoittain molemmat läsnä oppitunneilla, osin vastaavat yksin omista alueistaan. Jatkuvasti keskustellaan: mikä toimii, miten opiskelijat käyttäytyvät, millaisia haasteita tulee vastaan. Opettajat ovat keskenään yhteydessä Whatsapp-viestikanavalla, koska toimivat pääsääntöisesti eri koulurakennuksissa. Tämä ei ole ongelma, jos molemmat opettajat viestivät aktiivisesti ja vastaavat toistensa kysymyksiin. Jos viestiminen ei sujuisi, opiskelijat näkisivät ongelmat tietokatkoksina ja muina kupruina.

Yhteistyön ansiosta opintojaksoon syntyy uusia ideoita, uusia avauksia ja monipuolista tietoa, taitoa ja osaamista. Opiskelijat hyötyvät, kun kuulevat ja näkevät, miten eri lailla opettajat kertovat asioista. Näkökulmia tulee lisää automaattisesti.

Kuvataideopettaja ohjasi retken Uspenskin katedraaliin, jossa tutustuttiin ortodoksiseen taiteeseen ja venäläisten historiaan Helsingissä. Historian opettaja hyödynsi oppaan ammattiaan viemällä opiskelijat Suomenlinnaan, jossa konkretisoituu Helsingin venäläinen kausi 1800-luvulla. Tätä Unescon maailmanperintökohdetta tarkastellaan yleensä ruotsalaisesta näkökulmasta, mutta katsontakannan vaihtaminen antaa mahdollisuuden tarkastella asioita uusin silmin.

Projekt Berlin - ett samarbetsprojekt mellan tyska och religion/ livsåskådning (TY, RE, LÅ)

Cati Jipp, Camilla Norkko

Tyska och religion/livsåskådning, grupparbete, resa och rapportering, Gymnasiet Lärkan

Projekt Berlin genomfördes som ett samarbetsprojekt mellan tyska och religion/ livsåskådning. Projektet var uppbyggt som en kurs som genomfördes i skolan under period 4 med en projektresa till Berlin i Tyskland i period 5. Projektet avslutades med en rapportering i skolan efter studiebesöket i Berlin.

Mål

Målet var att utveckla kompanjonlärararbetet genom att i skolvisa studieavsnitt arbeta ämnesöverskridande. Målet med projektet Berlin var att:

- Stärka studerandes kunskaper i det tyska språket
- Ge studerande insikter om Tysklands och Europas historia och samhällsliga utveckling under 1900-talet med tyngdpunkt på frågor i anknytning till medmänskliga relationer och livssyner, livsåskådning.
- Ge studerande en insyn i dagens multikulturella samhällsformer.
- Fostra till tolerans, medmänsklighet och att relatera till samhällsliga kriser som existerar än idag

Vad gjordes?

Före själva projektresan arbetade studerande i smågrupper med de teman som skulle konkretiseras under resan. Det var viktigt med förberedelserna såväl innehållsmässigt/tematiskt som språkligt. Under en lördag hölls en projektdag där grupperna presenterade sina arbeten. Under vistelsen i Berlin hade studerande som uppgift att bevaka programmet på de respektive besöksplatserna samt att dokumentera det de lärde sig och framförallt reflektera.

Resultat

Resultatet av utvecklingsförsöket kan ses som enbart positivt. Ett ämnesöverskridande samarbetsprojekt gör att arbetsfördelning är möjligt, att arbetet blir mer mångsidigt och att projektet får en större spridning i skolsamfundet, såväl i lärarkåren som bland studerande. Ett projekt i den här omfattningen är ytterst arbetsdrygt för lärarna samtidigt som det är mycket givande. Studerande lärde sig mycket och deras perspektiv på temat utvidgades tack vare de olika ämnernas samarbete. Gruppen som deltog i projektet blev en sammansvetsad helhet och allt samarbete förlöpte väl. Tanken är att projektet i mån av möjlighet ska genomföras i samma format läsåret 2025–26.

Samarbete

Samarbetet utvecklades ytterligare genom att till temalördagen bjuda in skolans före detta kurator, som i sitt anförande behandlade temat förföljelse, mobbning och bemötande av människor ur olika synvinklar.

Sävelten tiede: Fysiikan ja musiikin kokeellinen yhteistyökurssi (MU, FY)

Ville Kyttälä, Jarkko Sievi

Musiikki ja fysiikka, ääneen liittyviä kokeellisia töitä, Sibelius-lukio

Musiikki taide- ja taitoaineena sekä fysiikka kokeellisena luonnontieteenä ovat oivallisia alustoja aktiiviselle oppimiselle. Kummankin oppiaineen oppilaskeskeiset työtavat kokeellisuuden ja soittamisen muodossa antoivat opettajille mahdollisuuden suunnitella oppiaineiden välistä yhteistyötä.

Sibelius-lukiossa järjestettiin lukuvuonna 2023–24 fysiikan ja musiikin yhteinen opintojakso, johon osallistui 2. ja 3. vuoden opiskelijoita. Opintojakson suunnittelivat ja toteuttivat fysiikan opettaja Jarkko Sievi ja musiikin opettaja Ville Kyttälä.

Tavoitteet

Opintojakson tavoitteena oli antaa opiskelijalle perustiedot ääneen liittyvistä fysiikan ilmiöistä ja tutustua erilaisiin äänen tuottamistapoihin sekä äänen mittausmenetelmiin.

Mitä tehtiin

Oppitunnit koostuivat ääneen ja soittimiin liittyvistä kokeellisista töistä koululla. Opintojaksoon sisältyi myös opintokäynti Aalto-yliopiston Akustiikan laboratorioon, jossa ryhmälle esiteltiin ääneen ja akustiikkaan liittyvää tutkimusta ja -tiloja.

Oppitunneilla tehtiin monipuolisia ääneen liittyviä kokeellisia töitä. Opiskelijat muun muassa rakensivat itselleen soittimen muoviputkesta, tutustuivat vokaalien eri formantteihin, tekivät akustiikkamittauksia koulun juhlasalissa ja tutkivat äänen taajuuksia sekä yläsävelsarjoja eri soittimissa.

Kuva 1. Opiskelijat rakensivat oman soittimen.
Kuva: Jarkko Sievi

Kuva 2. Opiskelijoiden valmistamia soittimia.
Kuva: Jarkko Sievi

Kuva 3. Koulun juhlasalissa suoritettiin akustiikkamittauksia.
Kuva: Jarkko Sievi

Kokeilun tulokset

Fysiikan ja musiikin yhteinen opintojakso pidettiin Sibelius-lukiossa ensimmäistä kertaa. Opintojaksolla ei ollut esitietovaatimuksia, vaan tarkoituksena oli tarjota opiskelijoille perustiedot ääneen liittyvistä fysiikan ilmiöistä. Opintojaksolle osallistuneet opiskelijat harrastavat musiikkia, joten opintojakson teemat ja aihepiirit kiinnostivat heitä. Opiskelijat kokivat oppituntien aiheet kiinnostaviksi ja osallistuivat aktiivisesti keskusteluun oppitunneilla.

Opintojakson aikana opiskelijoiden lisäksi myös opettajat oppivat paljon uutta, fysiikanopettaja musiikista ja musiikinopettaja fysiikasta.

Yhteistyö

Opiskelijat tekivät vuosiluokat ylittäen yhteistyötä saumattomasti ja auttoivat toisiaan mittauksen tekemisessä.

Opintojaksolla tehtiin yhteistyötä myös Aalto-yliopiston Akustiikan laboratorion henkilökunnan kanssa.

Fysiikan ja musiikin yhteistyökurssin järjestämisestä jatkossa ei ole sovittu, mutta yhteistyö rikastuttaa molempien oppiaineiden opiskelijoita ja opettajia. Tästä kokeilusta jää hyviä muistoja ja toimivia konsepteja.

Jatkossa opintojakson aihepiirejä voisi laajentaa esimerkiksi tutustumalla musiikkialan ammattilaisiin (soittimenrakentaja, pianonviritäjä yms.) ja alan tutkijoihin (akustikko).

Geografi på spanska (GE, SP)

Chrisu Ruth, Gunilla Stenbock

Spanska och geografi, studiebesök, resa, seminarium, Tölö gymnasium

Ett pilotprojekt inom ämnesöverskridande samundervisning var kursen i spanska och geografi. Projektet riktade sig till gymnasiets årskurs två, och dem som studerat spanska. Samarbete gjordes med geovetenskaperna vid Helsingfors universitet, där en forskningsgrupp arbetar med tidigaste mänskliga bosättningar i Europa. Utgrävningarna pågår i Andalusien, nära staden Granada. Undervisningen på kursen gick av stapeln i Helsingfors, och hela staden användes som lärmiljö. I samarbete med olika spanska kontakter förbereddes en studieresa till Spanien.

Mål

Målet med utvecklingsförsöket var att sammanfoga två ämnen, som ämnesmässigt ligger långt från varandra (språk, realämne) men som har tangeringspunkter i verkligheten. Målet med samplaneringen var att utveckla kompanjonlärararbetet genom att arbeta ämnesöverskridande.

Efter kursen hoppas vi att deltagarna, har förkovrat sina kunskaper i klimatförändring, ökenspridning, tidig mänsklig bosättning och arabiska kulturen i södra delarna av Spanien (Andalusien) samt att de har lärt sig att uttrycka sig på spanska och kan kommunicera.

Vad gjordes?

- Samarbete med Helsingfors universitet
- Studiebesök i Helsingfors
- Resa till Granada och Malaga 6-10.5.2024
- Kursen avslutades med ett seminarium, där de studerande presenterar sitt arbete.

Resultat

Projektet gick ut på samundervisning mellan två lärare i samma gymnasium samt ett mångprofessionellt samarbete mellan olika andra aktörer i Helsingfors och i Spanien.

- De studerande har varit väldigt intresserade och har deltagit aktivt i planeringen.
- Projektet har varit givande för samtliga parter
- Det har varit väldigt roligt att samarbeta, trots utmaningarna med tiden.
- Det kan konstateras att samplaneringen tar väldigt lång tid, och att det är svårt att hitta gemensam tid av schematekniska skäl.
- Att hitta finansiering för en längre resa är väldigt utmanande.
- Största delen av tiden för projektet har gått till att kontakta olika organisationer att samarbeta med och att söka finansiering för resan.
- Resan var en succé. De studerande var verkligen nöjda med kursen. De lärde sig en massa nytt både i geografi och speciellt i spanska.
- Deltagarna kunde visa att de kan kommunicera på spanska under kursen.
- Trots minskande resurser upplevde lärarna samarbetet varit såpass givande, att kurs fick fortsättning följande läsår.

Friluftskurs till Pyhä-Luosto (GY, GE)

Gymnastik och geografi, förberedande lektioner och resa, Brändö gymnasium

Friluftskursen till Pyhä-Luosto var ett ämnesövergripande samarbete mellan gymnastik och geografi, där teori och praktik möttes i Lapplands unika natur. Kursen strävade till att ge studerande en djupare förståelse för fjällens geologi, ekosystem och väderfenomen samtidigt som de utvecklade sin uthållighet och friluftsfärdigheter. Som en höjdpunkt på kursen genomfördes en resa till Pyhä-Luosto nationalpark, där teori blev praktik i form av vandring, kartläsning och miljöobservationer.

Mål

- Utveckla kompanjonlärararbetet genom att i skolvisa studieavsnitt arbeta ämnesöverskridande
- Ge både studerande och lärare en möjlighet att utvidga perspektivet genom att från teori gå mot det praktiska med hjälp av en upplevelsebaserad inlärningsmiljö
- Uppmuntra till ämnesöverskridande tänkande
- Skapa en koppling mellan gymnastik och geografi för studerande
- Träna praktiska friluftsfärdigheter tillsammans för att utveckla samarbetsförmågan och stärka gruppdynamiken

Centralt innehåll

Kursen bestod av förberedande lektioner före resan till Pyhä-Luosto nationalpark där studerande fick grundläggande kunskap som behövdes inför vandringen: nödvändiga friluftsfärdigheter, säkerhet och första hjälpen.

Planeringen av kursen innebar ett omfattande samarbete mellan de ansvariga lärarna i gymnastik och geografi. Bokning av tåg, logi och transporter till Lappland var avgörande för att allt skulle fungera smidigt. Samplaneringen omfattade även upprättande av säkerhetsrutiner, fördelning av ansvar för olika moment, kommunikation med vårdnadshavare och studerande.

Resultat

Kursen fick positiv respons från studerande, som uppskattade kombinationen av teoretisk kunskap och praktisk erfarenhet. Många lyfte fram att de lärt sig nya färdigheter, utmanat sig själva och fått en djupare förståelse för fjällnaturen.

För lärarna var kursen ett inspirerande exempel på hur ämnesintegration kan skapa mer meningsfulla lärandemiljöer. Samarbetet mellan gymnastik och geografi visade sig vara en styrka. Att undervisa utomhus i en autentisk miljö gav en ny dimension till både geografi- och gymnastikundervisningen. Överlag var den samordnade undervisningen ett givande inslag då den möjliggjorde en bredare och mer mångsidig undervisning. Den praktiska integrationen av dessa ämnen gjorde att studerande kunde se kopplingar mellan teori och praktik på ett konkret sätt.

6. Oppimisen tuki - Stöd i inlärning

Lukiopaja oppimisen tueksi

Teija Ekholm, Arja Kuisma, Emilia Känä

Oppimisen tuki, pienryhmätyöskentely, monialaisuus, Alppilan lukio

Alppilan lukiossa haluttiin kokeilla omaa lukiopajaa, jossa olisi mahdollista tukea opiskelijoita intensiivisemmin pienryhmänä, hyvinvointia vahvistaen ja monialaisesti työskennellen. Syksyllä 2023 Alppilan aineenopettajien havainnoista opetuksessa nousi esiin opiskelijoiden ajankohtaisia ja moninaisia tuen tarpeita ja haasteita (kuten tehtävien aloittaminen/alkuun pääsemisen vaikeus, motivaatio, tehtävänantojen ymmärtäminen, ohjeiden ymmärtäminen, ajanhallinta ja kielelliset haasteet.) Näihin havaittuihin opiskelijoiden tuen tarpeisiin pyrittiin vastaamaan lukiopajalla. Lukiopajaa vetivät yhteistyössä molemmat erityisopettajat ja kuraattori.

Tavoitteet

Lukiopajan tavoitteena oli tukea pudokkuusvaarassa olevien opiskelijoiden opintoja ja auttaa heitä saamaan keskeneräisten opintojen rästiin jääneet suoritukset valmiiksi ja etenemään opinnoissaan. Lisäksi tavoitteena oli lisätä opiskelijoiden hyvinvointia ja opiskeluun kiinnittymistä. Vahvaa tukea opintojensa etenemisessä tarvitsevista opiskelijoista koottiin lista. Aineenopettajille, ryhmänohjaajille, opinto-ohjaajille ja yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän jäsenille lähetettiin Wilma-viestillä pyyntö lähettää nimilista tukea tarvitsevista ja pudokkuusvaarassa olevista opiskelijoista. Tavoitteena oli muodostaa kiinteä pienryhmä koko kevään 2024 ajaksi ja kokoontua yhteensä noin 16 kertaa.

Opintojen etenemisen tukeminen, opiskelutaitojen parantaminen, opiskeluun kiinnittyminen ja vertaistuki.

Mitä etua pajasta on opiskelijalle:

- eroon rästeistä ja koulustressistä
- opinnot etenevät
- uusia opiskelutaitoja ja sparrausta kokeisiin
- vertaistukea
- hyvinvointiin tukea (Teija)
- voi saada opintopisteen
- voi korvata poissaolon (Tapaamme myös koeviikoilla, jolloin voi tarvittaessa korvata poissaolon oppitunnilta.)

Mitä tehtiin?

- Tapasimme kerran viikossa torstaisin kello 12.00–13.15, myös arviointiviikoilla (75 minuuttia).
- Oppitunti aloitettiin usein joko fiiliskierroksella tai tietoisuusharjoituksella ja katsottiin läsnäolijat.
- Päällekkäisen oppitunnin ajalta opiskelijalle merkittiin opetusmuualla merkintä tunti-merkintöihin.
- Työskentely aloitettiin aina päällekkäisen oppitunnin tehtävien työstämisellä ja tarvittaessa jatkettiin akuuteilla rästitehtävillä.
- Työskentelyä tauotettiin Time timerin avulla noin puolivälissä oppituntia ja tarjolla oli kahvia, teetä sekä pientä välipalaa.
- Lyhyen tauon jälkeen työskentelyä jatkettiin ja tarvittaessa vaihdettiin toiseen oppiaineeseen.
- Kaksi erityisopettajaa ja kuraattori olivat aina paikalla ja auttoivat tehtävissä.
- Ennen arviointiviikkoa kerrattiin kokeisiin.

Lukiopajan teemat:

- Tutustuminen, lukiopajan tavoitteet ja opiskelijoiden toiveet
- Arviointiviikkoon valmistautuminen
- Ajanhallinta ja opiskelun suunnittelu (viikkosuunnitelma ja tehtävälista neljänteen periodiin)
- Yhdessä opiskelu, lukeminen, keskustelu ja vertaistuki
- Yhteinen voimavarojen (juuret), vahvuuksien (runko, oksat) ja unelmien (lehdet) puu
- Opiskelupienryhmissä koeviikkoa varten (matikka, historia, maantieto, ruotsi), uusien opiskelustrategioiden kokeilua (käsite- ja miellekartat, suorakulmaisen kolmion ja sanalappujen askartelu, karttatehtävät, sisällysluettelot, tiivistelmät ja yhteenvedot)

- Viidennen periodin kuukausi- ja viikkosuunnitelman tekeminen ja jokaiselle oma aikataulu ja rutiinit
- Aloittamisen vaikeus: tietoa ja vinkkejä
- Palautekysely
- Loppujuhlat

Teemat valikoituivat opiskelijoilla havaituista tuen tarpeista. Erityisopettajat poimivat keskeisimmät opiskelijoiden tuen tarpeet opettajien yhteissuunnittelutyöajalla tuottamien havaintojen ja keskustelujen teemoista.

Kokeilun tulokset

Mikä toimi?

- Erityisopettajat ja kuraattori tutustuivat paremmin opiskelijoihin.
- Opiskelijat hakeutuivat erityisopettajien ja kuraattorin vastaanotolle yksilöohjaukseen paremmin tutustumisen jälkeen.
- Opiskelijat saivat lukiopajassa konkreettista apua tehtävien suunnitteluun, aloittamiseen ja tekemiseen.
- Yhteinen keskustelu opiskeltavista sisällöistä auttoi merkittävästi opiskelijoita orientoitumaan tehtäviin, ja opiskelijat saivat myös toisiltaan vertaistukea tehtäviin ja opiskeluun.
- Pajan rutiinit omaksuttiin luontevasti (tauot, tilaan asettuminen ja läsnäolo). Tauko muodostui opiskelijoille tärkeäksi rutiiniksi ja he myös muistuttivat siitä. Kaikki eivät kuitenkaan halunneet pitää taukoa ja se oli myös mahdollista.
- Alun jälkeen ryhmä pieneni, jolloin tukea ehdittiin antamaan kaikille.
- Oli tärkeää, että meitä auttajia oli kolme paikalla, jotta ehdimme auttaa jokaista.
- Ilman lukiopajassa saatua tukea ja seurantaa osa opiskelijoista ei olisi saanut kaikkia opintojaan suoritettua.
- Vertaistuki toteutui mielestämme monen kohdalla eri näkökulmista, mutta palautekyselyn perusteella osa opiskelijoista ei kuitenkaan tunnistanut tätä tapahtuneen. Lisäksi ryhmässä kannustettiin toisia. Esimerkiksi opiskelijat saivat houkuteltua toisiaan osallistumaan säännöllisesti lukiopajaan ja rohkaistua yhteiseen vuorovaikutukseen.
- Tutussa pienryhmässä oli opiskelijoiden mielestämme helpompi näyttää ja sanoittaa tunteitaan ja ajatuksiaan sekä opintoihin että elämään liittyen.
- Poissaolon korvaaminen lukiopajalla osoittautui toimivaksi ja tarpeelliseksi ratkaisuksi.

- Säännöllisen tuen avulla opiskelijat saivat suurimman osan tehtävistään tehtyä ja palautettua aikataulun mukaisesti
- Muutama opiskelija teki lukiopajassa käytyjen keskustelujen avulla päätöksen vaihtaa pitkän matematiikan lyhyeen. Lisäksi yksi opiskelija päätti lopettaa tulevana lukuvuonna kuormittavan kemian opiskelun.
- Yksi paljon poissaoloja saanut opiskelija sai kurottua kiinni opintojaan ja suoritettua opintojaksoja.
- Opiskelijat lähtivät lukiopajasta useimmiten huojentuneena ja vähemmän stressaantuneena.
- Moni oppi pyytämään ja vastaanottamaan tukea.
- Pajaan osallistui myös opiskelija, joka ei ollut aikaisemmin ottanut vastaan mitään tarjottua tukea.
- Mielestämme kaikilla pidempään osallistuneilla opiskelutaidot kehittyivät ja vahvistuivat selvästi
- Lisäksi valittu luokkatila osoittautui puitteiltaan toimivaksi ja rauhalliseksi pienryhmätilaksi (mm. nojatuolit, muunneltavat pöytäryhmät, digitaaliset opetusvälineet, keskittymistä tukevat välineet, jääkaappi, kahvin- ja teenkeittovälineet)

Opiskelijoiden palaute

Opiskelijoille lähetettiin palautelomake, johon vastaajien määrä oli valitettavan pieni.

Opiskelijoilta saatu palaute lukiopajan hyödyistä:

”olen saanut tehtäviä enemmän aikaseksi ja olen saanut tosi paljon apua esimerkiksi kemiassa”

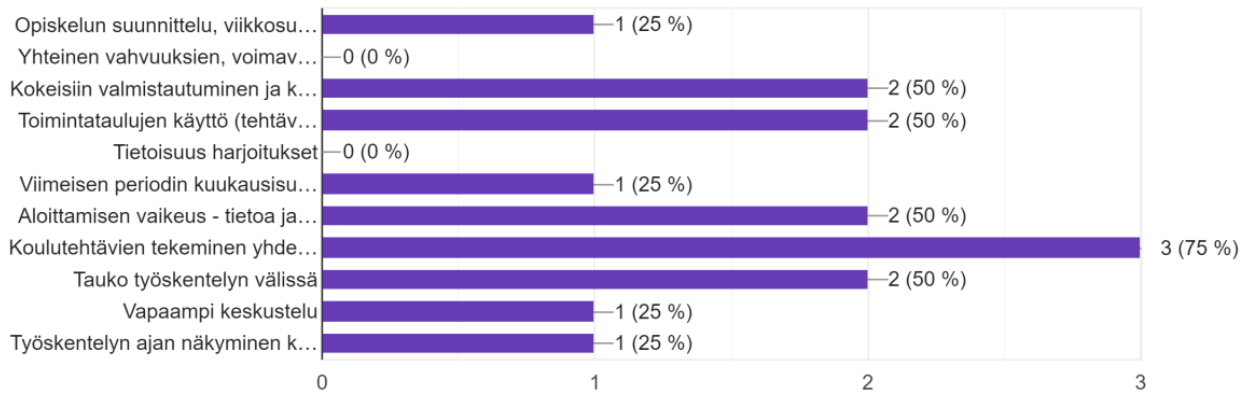
”olen saanut tehtyä rästitehtäviä pois alta”

”motivoi minut tekemään tehtäviä, mitä oli jäänyt, koska muutkin tekevät samaa.”

Käsitellyistä teemoista opiskelijat kokivat hyödyllisimmiksi koulutehtävien tekemisen yhdessä, kokeisiin valmistautumisen ja kertaamisen, toimintataulujen käytön, tietoa ja vinkkejä aloittamisen vaikeudesta ja tauotuksen. (Kts. Kuvio 1.) Lisäksi opiskelijat kokivat palautekyselyn perusteella saaneensa apua opintoihinsa 50 % erittäin paljon, 25 % melko paljon ja 25 % jonkin verran (Kuvio 2.).

Mitkä lukiopajassa käsitellyt teemat tai toiminta ovat olleet sinulle avuksi tai hyödyksi? (voi valita usean vaihtoehdon)

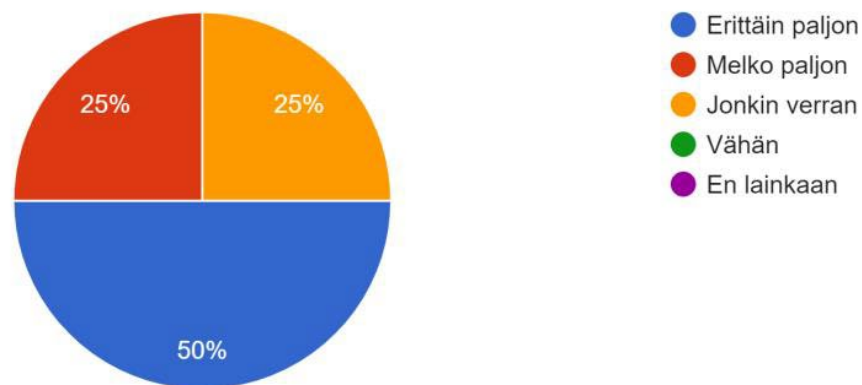
4 vastausta

Kuvio 1

Koetko saaneesi apua opintoihisi lukiopajassa? (Valitse sopivin vaihtoehto)

4 vastausta

Kuvio 2.

Lisäksi opiskelijat toivoivat lukiopajan jatkuvan ensi lukuvuonna, ja osa toivoi pajaa kaksi kertaa viikossa:

”...olisi kivaa, jos ne olisivat kaksi kertaa viikossa...”

Haasteet:

- 75 minuuttia oli välillä liian lyhyt aika työskennellä, jos opiskelijaryhmä oli iso ja opiskelijat tekivät kaikki eri tehtäviä tai halusivat harjoitella moneen eri kokeeseen. Tällaisilla kerroilla kaksi tuntia olisi ollut parempi opiskeluaika.
- Ryhmäkoko oli lukiopajan alussa liian suuri, mutta se pieneni toimivampaan kokoon.
- Opiskelijoiden sitouttaminen koko kevään ajaksi oli haastavaa useista eri syistä. Syinä oli mm. opiskelukyvyn vaihtelu, pitkä poissaolo ja tärkeät päällekkäiset kurssit. Esimerkiksi toisessa periodissa opiskelijoilla oli lukiopajan kanssa päällekkäin mm. tärkeä ylioppilaskokeessa kirjoitettava oppiaine tai jokin haastava oppiaine, minkä vuoksi osa opiskelijoista ei halunnut olla poissa oppitunneilta lainkaan.
- Oli haastavaa selvittää jokaisen opiskelijan kurssien suoritusvaatimukset ja aikataulut etukäteen sekä pysyä niissä ajan tasalla.
- Haasteita ilmeni myös yhteydenpidossa niihin aineenopettajiin, joiden oppitunneilta opiskelijat olivat poissa. Emme aina tiedäneet mitä tehtäviä opiskelijoiden olisi pitänyt tehdä ja miltä oppitunneilta saavat olla poissa. Myöhemmin seuraavassa periodissa tehostimme yhteydenpitoa ja jo periodin alussa laitoimme aineenopettajille pyynnön lähettää tiedot kurssin sisällöistä ja palautettavista tehtävistä. Neuvottelimme myös etukäteen miltä päällekkäisiltä oppitunneilta opiskelija ei voinut olla poissa.
- Välillä haasteena oli opiskelijan tuntitehtävien ajoissa saaminen tai niiden aukeaminen sähköisillä alustoilla.
- Emme aina osanneet neuvoa matematiikassa riittävästi (pitkä oppimäärä + geogebra-ohjelmiston käyttö), mutta onneksi ryhmästä löytyi vertaistukea.
- Erityisopettajilla ja kuraattorilla ei juurikaan ollut yhteistä valmisteluaikaa viikoittaisia tapaamisia varten. Välillä työnjakoa ja suunnitelmia täydennettiin hyvin nopealla aikataululla.

Yhteistyö

Lukiopaja toteutettiin erityisopettajien ja kuraattorin yhteistyössä. Suunnittelimme etukäteen yhdessä lukiopajan rakenteet, käytänteet, ideoimme teemat ja sisällöt sekä toteutimme opiskelijoille palautekyselyn. Yhteisessä suunnittelussa pyrittiin huomioimaan muun muassa hyvinvoinnin ja erityispedagogisen tuen eri näkökulmia ja tukkeinoja. Näitä teemoja tuotiin pajan käytänteisiin ja rakenteisiin, mutta pääpainona oli opiskelijoiden koulutehtävien tekeminen. Moniammatillinen yhteistyö lukiopajassa sujui hyvin. Koemme, että moniammatillinen yhteistyö syvensi asiantuntijuutta sekä opiskelijoiden että meidän vetäjien kesken. Joku meistä otti sovitusti vetovastuun päivän teemasta, ja kaikki auttoivat tilanteen mukaan joustavasti opiskelijoita tehtävissä. Yhteisesti nostettiin esille hyvinvointiin, aikatauluttamiseen ja neuropsykiatrisista haasteista kärsiviin opiskelijoihin liittyviä teemoja. Kuraattori veti joinakin kertoja pajan aluksi rentoutus tai tietoisien läsnäolon harjoituksia. Yhteistyön ainoa haaste oli yhteisen valmisteluajan puute.

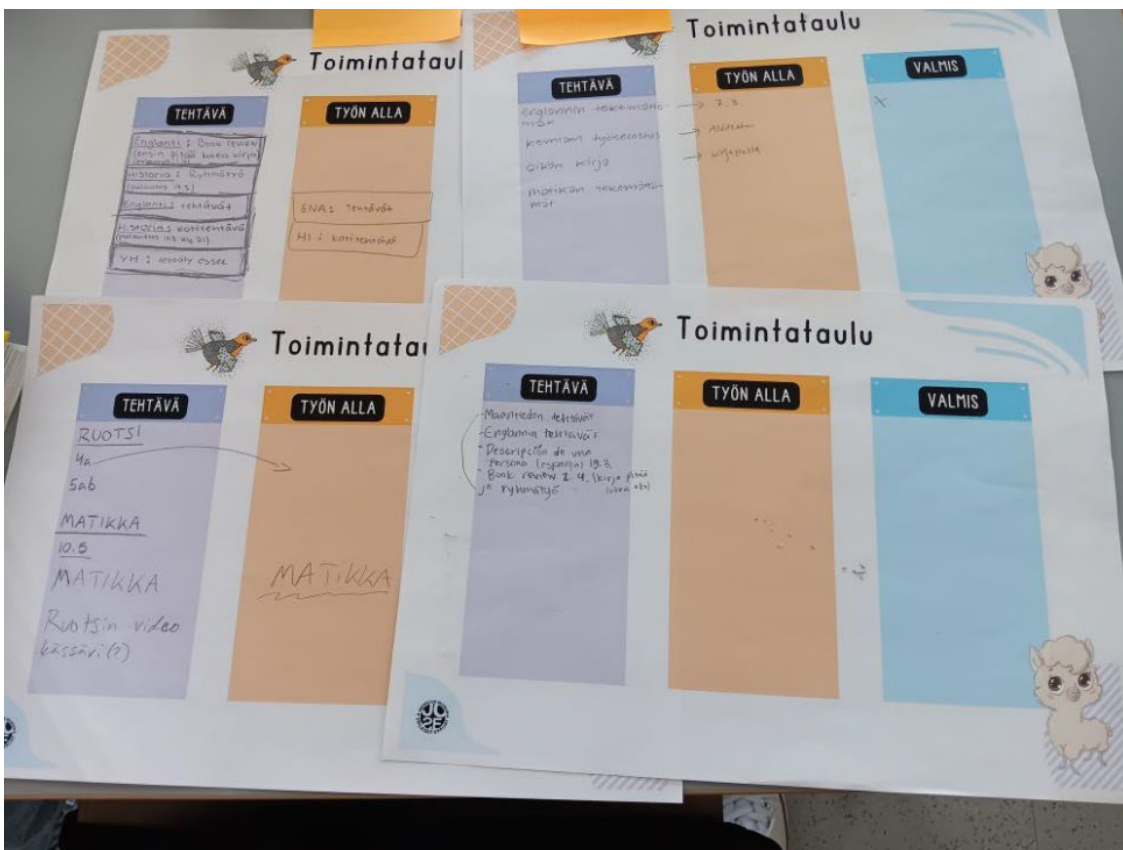
Lukiopaja toiminnan jatkamisesta toisenlaisessa muodossa keskustellaan erityisopettajien esihenkilön kanssa ensi lukuvuoden alussa.

Kuva 1. Kuukausisuunnitelma

Kuva 2. Voimavarojen ja vahvuuksien puu

Kuva 3. Toimintataulu

LÄHDE:

Kuva 1. ja kuva 3. Joensuun seudun erilaiset oppijat ry, JOSE

Talousmatematiikan opintojakson kehittäminen (MA)

Toni Mikkonen

Matematiikka, MAB06, MAB 07, oppimisen tuki, Vuosaaren lukio

Vuosaaren lukiossa enemmistö opiskelijoista valitsee matematiikan lyhyen oppimäärän. Opiskelijoille haasteellisimmiksi opintojaksoiksi on koettu matemaattiset mallit (MAB04) ja talousmatematiikka (MAB06+07). Näillä opintojaksoilla on ollut myös suurin määrä keskeytyksiä sekä hylättyjä arvosanoja.

Talousmatematiikan opintojaksolla esiintyviä oppimista haittaavia ongelmia ovat olleet liian suuret ryhmäkoot, liian haastavaksi koetut tavoitteet, sekä liian irrallaan opiskelijoiden arkielämästä olevat asiakokonaisuudet. Toistuva ilmiö on ollut opintojakson keskeyttävät ja toisessa periodissa uusivat opiskelijat, jotka ovat entisestään kasvattaneet ryhmäkokoja. Talousmatematiikan opetuksen motivoivuuteen ja mielekkyyteen on panostettava, sillä taloustaidot ovat tärkeä osa jokaisen vastuullisen aikuisen elämää.

Tavoitteet

- resursoida pienempiä ryhmäkokoja talousmatematiikassa
- kehittää opintojaksolla tarjottavia tukitoimia
- vahvistaa opintojaksolla tehtävää eriyttämistä
- opiskelijoiden laajempi motivointi taloustaitojen hyödyntämiseen omassa arkielämässä

Mitä tehtiin?

Kokeilun aikana ryhmäkokona oli 14 opiskelijaa, joka mahdollisti tavallista yksilöllisemmän tuen antamisen, edistymisen seuraamisen ja jatkuvan palautteen antamisen.

Alusta alkaen kokeilun tavoitteeksi otettiin perustaitojen painottaminen. Näihin kuuluvat esimerkiksi prosenttilaskennan alkeet. Liian teoreettista opetusta vältettiin, ja opetus rakennettiin konkreettisten esimerkkien ja laskurutiinien muodostumisen varaan. Toisaalta erityisesti korkeampia arvosanoja tavoitteleville ja matematiikan kirjoittamista suunnitteleville opiskelijoille vinkattiin itseopiskeltavia aiheita, joita edellisen painotuksen takia ei yhteisesti ehditty käydä. Lisäksi heille tarjottiin jokaisella oppitunnilla mahdollisuus tehdä oppitunneilla haastavampaa tehtäväsarjaa.

Vuosaaren lukiossa opintojakson toisessa osassa (MAB07) käytettävä oppimateriaali on opiskelijoiden puolesta koettu haastavaksi. Kyseessä on oppikirja, joka on identtinen saman kustantajan tarjoaman pitkän matematiikan MAA09-oppikirjan kanssa. Tähän ongelmaan puututtiin täydentämällä oppikirjan valmiita tehtäväsarjoja digikirjan (helpotetuilla) lisätehtävillä, sekä tietyissä aiheissa (kuten verotusasioissa) opettajan omilla Classroom-tehtävillä.

Vuosaaren lukion lyhyen matematiikan opiskelijoiden keskuudessa kotitehtävien vähäinen tekeminen on ollut toistuva ongelma. Kotitehtävät ovat tärkeitä mieleen palautuksen ja laskurutiinien muodostumisen kannalta. Kokeilun aikana kotitehtävien tekemistä pyrittiin vahvistamaan pisteyttämällä sähköiset kotitehtäväpalautukset viikoittain ja antamalla heille opintojakson lopuksi kotitehtävistä Wilmaan arvosana. Kotitehtäväpalautusten yhteyteen pyrittiin myös kirjoittamaan sanallista palautetta.

Kokeilun alkuvaiheessa opiskelijoille järjestettiin välitesti, joka oli luonteeltaan automaattisesti arvioitava monivalinta. Testi ei voinut vaikuttaa opintojakson arvosanaan alaspäin, ja siitä oli mahdollista saada loppukokeeseen enintään 10 lisäpistettä. Näin ollen välitesti toimi motivaatiotekijänä opintojakson alkuvaiheen sisältöjen huolelliseen opiskeluun.

Opintojakson loppukoe jaettiin normaalisti A- ja B-osaan, mutta sitä kehitettiin suhteessa aiempaan lisäämällä valinnanvapautta A-osan tehtävissä. B-osa pidettiin tarkoituksellisesti haastavampana, jotta koe säilyisi erottelevana myös niiden opiskelijoiden kohdalla, joiden matemaattinen osaaminen on vahvempaa.

Tulokset

Opiskelijoiden mielipiteitä ja näkemyksiä opintojakson aikana kerättiin suullisesti keskustelemalla. Pienempi ryhmäkoko talousmatematiikan opintojaksolla koettiin erityisen hyödylliseksi.

Ryhmän koetulosten keskiarvo oli 6,44. Tämä oli parempi kuin samassa periodissa olleella suuremmalla 25 opiskelijan verrokkiryhmällä (5,89). Ryhmän opiskelijoista 13/14 suoritti opintojakson hyväksytysti ilman uusintakoetta, mikä oli positiivinen tulos.

Kokeilun tavoitteena oli myös motivoida opiskelijoita taloustaitojen hyödyntämiseen arkielämässä. Tämän takia opettajan käytettävissä materiaaleissa asioita käsiteltiin myös yhteiskuntaopin näkökulmasta. Sijoittamiseen, opintolainaan ja oman talouden hallintaan liittyvät sisällöt olivat opiskelijoiden näkökulmasta opintojakson kiinnostavinta antia, ja niistä käytävään keskusteluun saattoi kuluu suurikin osa oppitunnista. Myös Classroom-tehtävien avulla pyrittiin luomaan yhteyksiä arkielämään. Matkailusta kiinnostuneet opiskelijat kokivat valuutanvaihtoon liittyvät tiedot hyödyllisiksi.

Tulevaisuudessa pienempiä ryhmäkokoja pyritään resursoimaan talousmatematiikkaan sekä mahdollisuuksien mukaan myös muille lyhyen matematiikan opintojaksoille. Muiden kokeilun aikana hyödynnettyjen menetelmien käyttöä voidaan jatkaa myös tulevilla talousmatematiikan opintojaksoilla.

Yhteistyö

Kokeilun aikana tärkein linkki opiskelijahuoltoon oli yhteistyö erityisopettajien kanssa. Lisäksi opinto-ohjaajat auttoivat koordinoimaan sitä, että ne opiskelijat, joiden läsnäolo opinnoissa oli ollut jatkuva ongelma, saatiin pysymään säännöllisesti mukana oppitunneilla.

Jo aikaisemmin Vuosaaren lukiossa on järjestetty ”boostiryhmiä”, joissa opiskelijat voivat erityisopettajan johdolla vahvistaa perustaitojaan ja tehdä esimerkiksi rästiin jääneitä arvioitavia suorituksiaan. Myös lyhyen matematiikan opintojaksoista on järjestetty boosti-opiskelijoille suunnattuja erillisiä versioita, joissa haastavampaa opetussisältöä on karsittu. Opintojaksolla käytettyjä menetelmiä olisi mahdollista integroida myös näihin ryhmiin.

Kokeilun aikana ei hyödynnetty yhteisopettajuutta. Mahdollisuutta pohdittiin alkuvaiheessa, mutta pienet ryhmäkoot arvioitiin lopulta tärkeämmiksi kuin useamman opettajan läsnäolo.

Vuosaaren lukiossa järjestetään tiistaisin klo 15.05–16.20 matikkapaja, johon opiskelijoilla on halutessaan mahdollisuus osallistua saadakseen lisätukea opintojakson aikana. Matikkapajassa on paikalla matematiikan opettaja ja erityisopettaja. Opintojakson aikana tätä mahdollisuutta mainostettiin opiskelijoille ja kehoitettiin hyödyntämään. Sinne myös ohjattiin niitä opiskelijoita, joilla suorituksia oli esimerkiksi poissaolojen takia jäänyt puuttumaan.

Buustia matematiikan opiskeluun, resurssioppe ja matikanope työparina (MA)

Ilari Saunamäki ja Minna Ankkuri

Matematiikka, yhteisopettajuus, oppimisen tuki, pienryhmätyöskentely, yksilöopetus, Helsingin kielilukio

Syksyllä 2023 Helsingin kielilukiolla alkoi kokeilu, jossa matematiikan opettajien tiimiin rekrytoitiin matematiikan resurssiopettaja lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuushankkeen mahdollistamana.

Luvassa oli mielenkiintoisia kokeiluja, yhteisopettajuutta, erilaisia tuen muotoja, pienryhmätyöskentelyä, monipuolisia keinoja eriyttämiseen sekä yksilöllisempää opetusta ja ohjausta. Helsingin kielilukiolla on tullut tutuksi vähintäänkin ”matikkapeikko”. Tarve uusille kokeiluille ja ratkaisuille on ollut ilmeinen.

Tavoitteet

- Löytää työparityöskentelyn mahdollistamana uusia opetus- ja oppimismenetelmiä matematiikan oppitunneille ja kehittää yhteisopettajuusmallia
- Tarjota yksilöllisempää opetusta ja tukea
- Eriyttää tukea tarveperusteisesti ja tehokkaasti
- Kasvattaa motivaatiota matematiikan opiskeluun
- Vähentää matematiikan opiskeluun liittyvää "angstia" ja vahvistaa omien vahvuuksien tunnistamista.

Mitä tehtiin?

Lähtötilanteessa matematiikan aineryhmä kartoitti lukuvuoden opintojaksojen kokonaistilanteen. Mitkä opintojaksot ovat sisällöltään tai työtavoiltaan sellaisia, että juuri niissä hyödyttäisiin yhteisopettajuudesta ja resurssiopettajasta? Mitkä ryhmät ovat niin isoja, että jakautuminen erilaisiin pysyviin tai vaihtuviin pienryhmäkokoonpanoihin olisi järkevää ja mahdollistaisi yksilöllisemmän opetuksen? Millä opintojaksoilla on puolestaan tarvetta lisätä eriyttävää opetusta huomioiden matematiikan oppimäärä ja mahdolliset oppimäärää vaihtavat opiskelijat?

Etenkin "MAB05 Tilastot ja todennäköisyys" tunnistettiin opintojaksoksi, jossa opettajan ja resurssiopettajan yhteisopettajuus tuo pedagogista lisäarvoa. Kyseisellä opintojaksolla opetellaan muun muassa ohjelmistojen (kuten Libre Office) käyttöä ja hyödyntämistä digitaalisen datan käsittelyssä. Opintojakson luonteesta johtuen opetustilanteissa vastaan voi tulla se haaste, että opettajalla on opetettavanaan iso ryhmä ja samanaikaisesti pitäisi antaa ohjelmistoon liittyvää yksilötason neuvontaa. Jos opiskelijalla tulee esimerkiksi Libre Officeen liittyvä ongelma kesken oppitunnin, voi muu ryhmä joutua odottamaan opetuksen jatkumista, kunnes opiskelija sai opettajalta apua. Näissä tilanteissa on hyödyksi suunnitella opettajien työparityöskentely siten, että yksi luotsaa ryhmää keskeytyksettä ja toinen voi tarvittaessa neuvoa yksilötason kysymyksissä.

Toinen toimiva malli on toteuttaa opetusta erilaisissa pienryhmäkokoonpanoissa. Tätä mallia sovellettiin etenkin tilanteissa, joissa pitkän matematiikan ryhmästä oli siirtymässä opiskelijoita lyhyen matematiikan ryhmään, ja siirtymävaiheen sujuvoittamisessa voitiin hyödyntää eriyttävää resurssiopettajan opetusta. Resurssiopettajan käyttöön varattiin erillinen luokkahuone, jonne oli mahdollista siirtyä työskentelemään pienryhmän kanssa. Pienryhmiin jakoa hyödynnettiin myös niin sanotulla tukiofinojaksolla, johon ilmoittautui eri oppimäärää suorittavia opiskelijoita.

Toimintamallit ja kokeilut vaihtelivat jonkin verran myös työparista riippuen, sillä resurssiopettaja työskenteli useamman eri opettajan kanssa ja eri kokoonpanoissa. Joissakin ryhmissä sovellettiin esimerkiksi mallia, jossa resurssiopettaja suunnitteli tunnin alkuun oman "virityksen" aiheeseen, millä pyrittiin opetustilanteiden monipuolistamiseen ja opiskelijoiden mielenkiinnon ruokkimiseen.

Resurssiopettaja osallistui lisäksi englannin- ja suomenkielisen linjan oppitunneille, mikä mahdollisti opiskelijoiden tukemisen ja auttamisen myös tilanteissa, joissa opiskelijan kielitaustat vaihtelivat. Resurssiopettajalla oli lisäksi tärkeä rooli opiskelijoiden motivaation nostattajana ja hän kehitti erilaisia kannustimia, joilla innostaa opiskelijoita matematiikan opiskeluun. Hän laati muun muassa viikoittaisia "matikkapulmia" opiskelijoiden ratkaistavaksi. Nämä vapaaehtoisuuteen perustuvat pulmat olivat jopa yllättävän suosittuja, ja kannustinpalkintona ahkerimmille pulman ratkaisijoille oli myös leffalippuja.

Kokeilun tulokset

Kokeilu oli onnistunut ja hyödyllinen. Kokeilun onnistumiseen vaikutti oleellisesti myös sopivan henkilön löytyminen tehtävään. Resurssiopettaja oli paitsi pätevä matematiikan opettaja, myös työtavoiltaan ja ominaisuuksiltaan monipuolinen, kehittämismyönteinen, joustava ja sitoutunut. Tämän merkitystä ei voi liikaa korostaa, sillä kokeilun ollessa uusi, rakensi resurssiopettaja toimenkuvaansa pitkälti itse (toki myös kollegoiden kanssa yhdessä suunnitellen). Myös kollegoiden myönteinen ja innostunut suhtautuminen edesauttoivat kokeilua, sillä yhteisopettajuus vaatii paljon myös yhteisten toimintamallien reflektointia, suunnittelua ja usean ihmisen osallisuutta.

Kokeilusta saatiin opiskelijoilta positiivista palautetta. Resurssiopettaja koettiin ammattitaitoseksi, luotettavaksi ja lähestyttäväksi ja hänen rekrytoimistaan kiiteltiin muun muassa opiskelijakunnan hallituksen toimesta. On oikeastaan jopa häkellyttävää, miten luontevasti ja nopeasti hän loksautti osaksi matikkatiimin toimintaa ja koulun arkea, vaikka toimenkuva tässä muodossaan oli aivan uusi. Toimivaa oli myös pienryhmäkokoontumissa toimiminen sekä yhteisopettajuus eri opintojaksoilla, joissa kahdelle opettajalle oli "tilausta" opintojakson luonteen huomioiden. Myös oppituntien monipuolistaminen toteutui, ja kokeneetkin kollegat kokivat saaneensa resurssiopettajalta omaan työhönsä uusia virikkeitä ja ideoita. Lisäresurssina toimiva työpari vapautti myös opettajille "liikkumavaraa" suunnitella opetukseen erilaisia työtapoja ja kokoonpanoja, mihin aiemmin ei ole ollut samalla tavalla mahdollisuutta.

Kokonaisuutena kokeilu oli niin onnistunut, että matematiikan resurssiopettaja jatkaa Helsingin kielilukiolla myös ensi vuonna. Pysyväksi käytänteeksi jäänee se, että hän on mahdollisuuksien mukaan jälleen mukana esimerkiksi mab05-opintojakson tunneilla sekä tarvittaessa käytettävissä isojen ryhmien eriyttämiseen ja pienryhmätyöskentelyyn sekä mahdollisesti muilla tavoilla, joita jatkossa kehitetään jo hyväksi havaittujen käytänteiden päälle. Kokeilusta saatiin laajemminkin inspiraatiota yhteisopettajuuteen, ja myös muita toimivia yhteisopettajatyöpareja on muodostunut vanavedessä.

Mahdollisia haasteita ja huomioitavia näkökohtia pohdittaessa tunnistimme muutamia keskeisiä onnistumisen edellytyksiä. Kuten yllä mainittu, sopivan ja soveltuvan henkilön rekrytoiminen on merkittävä tekijä, mutta toki ympärille vaaditaan myös tiimi, joka on yhtä lailla kehittämismyönteinen ja jättää resurssiopettajalle "tilaa" ideoita, kehittää ja ottaa oma roolinsa. Muutoin voisi olla vaarana, että resurssiopettajan osana on olla pelkkä "avustaja", joka lähinnä kiertelisi luokassa puuttumassa kännykän näpeltämiseen tai pulpetilla torkkumiseen. Toki näitäkin haasteita täytyy jokaisen opettajan tahollaan joskus taklata, mutta resurssiopettajan tehtävänä oli olla taltuttamassa "matikkapeikkaa". Mielestämme onnistuimme siinä!

Matematiikan tuki muun muassa pitkällä ruokavälkällä (MA)

Lauri Makkonen, Veikka Hirvonen

Matematiikka, tukiopetus, Helsingin medialukio

Kokeilun tavoitteena oli tukea matematiikan opiskelua ja madaltaa kynnystä tuen saamiseen. Kokeilussa järjestettiin helposti saavutettavia matikkapajoja tehostetusti yhden periodin ajan.

Tavoitteet

- tukea matematiikan opiskelua niin lyhyessä kuin pitkässä matematiikassa
- madaltaa kynnystä tuen saamiseen
- sijoittaa tukipajat keskelle päivää, jotta opiskelijoilla olisi matalampi kynnys tulla kysymään apua, vaikka vain yksittäiseen tehtävään

Mitä tehtiin?

Kokeilussa yhden periodin aikana järjestettiin viikoittain kahdet yli kahden tunnin tukipajat eri päivinä ja lukujärjestyksen eri palkeissa. Opiskelijoilta kysyttiin toiveita kyseisten palkkien suhteen. Pajat haluttiin järjestää keskellä päivää siten, että myös ilman hyppytuntia ruokavälitunnilla opiskelijat ehtivät osallistumaan. Näin tuki olisi mahdollisimman helposti saavutettavissa. Aiemman vastaavanlaisia tukipajoja oli järjestetty iltapäivisin ja aamuisin, jolloin kävijöitä oli ollut hyvin vähän. Noin 1000 opiskelijan medialukiossa tuen tarve on suuri, mutta vastaanottaminen on ollut heikkoa.

Pajoja mainostettiin tunneilla, Wilma-viesteillä sekä käytävien infonäytöillä koko periodin ajan. Viesteissä korostettiin, että paikalla ei tarvitse olla koko aikaa vaan opiskelija voi myös tulla kysymään nopeasti apua yksittäiseen tehtävään. Mainostusta tehtiin sekä lyhyessä että pitkässä oppimäärässä ja korostettiin, että omasta tasosta riippumatta voi tukea tulla kysymään.

Tulokset

Matikkapajassa kävi periodin ajan säännöllisesti vain 1–3 opiskelijaa. Nämä opiskelijat eivät yleensä olleet aiemmin käyneet tukipajoissa, joten kokeilu tavoitti uusia opiskelijoita. Erityisesti abiturientit olivat kiinnostuneita lisätuesta ylioppilaskirjoitusten vuoksi.

Paja oli siihen osallistuneiden opiskelijoiden mieleen. Pajaan osallistumattomilta opiskelijoilta kuullun perusteella mukaan ei ehditty tai jätetty lähteä keskellä päivää.

Pienen osallistujamäärän vuoksi matikkapaja ei tule tässä muodossa jatkumaan. Opettajat pohtivat opiskelijoiden houkuttelemista tuen piiriin opintopisteiden avulla.

Mattaeftis (MA)

Matematik, stödundervisning med kompanjonlärarskap, Brändö gymnasium

Mattaeftis är ett årerkommande stödinitiativ i matematik som erbjuds till alla studerande vid Brändö gymnasium. Syftet är att skapa ett tillgängligt och tryggt utrymme där studerande kan få hjälp med matematik, arbeta med sina läxor eller förbereda sig inför prov eller förhör. Stödet genomförs i nära samarbete mellan två matematiklärare och ordnas regelbundet under läsåret på eftermiddagar. Med mattaeftis strävar skolan att främja både studerandes lärande och motivation.

Mål

- Att utveckla samarbetet mellan matematiklärare för att skapa en gemensam strategi för att stödja alla studerande.
- Att ge studerande ett strukturerat och kontinuerligt stöd i matematik, oavsett deras förkunskaper eller behov.
- Att erbjuda ett utrymme där studerande kan få individuell hjälp och arbeta i egen takt.

Vad gjordes?

Mattaeftis ordnades, handleddes och planerades av 2 matematiklärare på följande sätt:

- Regelbundna träffar på eftermiddagarna, en öppen stödlektion som alla studerande kunde ta del av när de behövde.
- Studerande kunde arbeta individuellt med sina läxor, ställa frågor till lärarna eller arbeta tillsammans i mindre grupper
- Matematiklärarna fanns tillgängliga för att ge stöd och förklara problem
- Mattaeftis erbjöd läxhjälp och problemlösning, därför uppmuntrades studerande att ta med sig uppgifter de behövde hjälp med.
- Fokus lades också på att hjälpa studerande inför prov med repetitioner av centrala moment.

Resultat

Mattaeftis har varit en värdefull insats för att främja lärande och studerandes välmående. Stödet som erbjudits har visat att det är viktigt att erbjuda flexibelt stöd som kan anpassas till olika behov. Matematiklärarna fann samarbetet inspirerande. Lärarna fick också en bättre förståelse för vilka områden som många studerande hade svårigheter med, vilket hjälpte dem att anpassa sin undervisning. Lärarna kunde också dela tips och strategier för att förbättra stödet för studerande.

Kemian opiskelijoiden tukeminen KE01+02-opintojaksolla, osa 1 (KE)

Heli Kylmälä

Kemia, KE01, KE02, laajennettu tukiopetus, Helsingin medialukio

Kemian pakollinen opintojakso on monelle opiskelijalle haastava. Tänä syksynä kokeiltiin tarjota opiskelijoille mahdollisuutta laajempaan ja säännölliseen tukeen kemian opinnoissa kerran viikossa tapahtuvan tukiopetuksen muodossa. Sitoutumalla jatkuvaan tukiopetukseen opiskelijoilla oli mahdollisuus saada lisäpisteitä kokeeseen. Tukiopetussessiot olivat kerran viikossa pari tuntia kerrallaan ja niissä käsiteltiin edellisen viikon tärkeimpiä aiheita.

Tavoitteet

- tarjota matalan kynnyksen säännöllistä tukea pienessä ryhmässä
- saada opiskelijat oppimaan opintojakson keskeisimmät asiat ja suorittamaan opintojakso hyväksytysti

Mitä tehtiin?

Ensimmäisessä periodissa tukiopetusta pidettiin kerran viikossa tiistai-iltapäivisin kahden tunnin seteissä. Tukiopetuksessa käytettiin vaihdellen erilaisia työskentelytapoja. Alustavasti moni opiskelija ilmoitti kiinnostuksensa tukiopetusta kohtaan, mutta lopulta vain kaksi opiskelijaa osallistui kaikkiin sessioihin. Lisäksi kaksi muuta osallistui osaan tukiopetuskerroista. Työskentely oli mahdollista kohdentaa osallistujien toiveiden mukaisesti pienen ryhmäkoon vuoksi ja opetustuokiot olivat hyvin vuorovaikutuksellisia. Teimme muun muassa yhdessä laskuja pienille tussitauluille, hahmottelimme ioniyhdisteiden muodostumista ionikorttien avulla ja tutkimme erilaisten aineiden ominaisuuksia kokeellisesti.

Kokeilun tulokset

- Kokeilussa toimi todella hyvin se, että opiskelijat, ketkä sitoutuivat tukiopetukseen, todella oppivat ja molemmat aktiivisesti osallistuvat opiskelijat päättivät jatkaa kemian opiskelua valinnaisille opintojaksoille
- Haastavaa oli saada opiskelijat sitoutumaan jäämään oppituntien päätteeksi ylimääräiseen tukiopetukseen
- Opiskelijat tykkäsivät tukiopetuksesta todella paljon ja kokivat hyötävänsä siitä
- Toiminta ei ole toistaiseksi jatkumassa säännöllisesti

Kemian opiskelijoiden tukeminen KE01+02-opintojaksolla, osa 2 (KE)

Heli Kylmä

Kemia, KE01, KE02, kertaus ja tukiopetus, Helsingin medialukio

Helsingin medialukiossa kemian pakollinen opintojakso on todella monelle opiskelijalle haastava. Keväällä 2025 opiskelijoille, joilla oli KE01+02-opintojaksolta arvosana 4, tarjottiin mahdollisuus suorittaa opintojakso tukiopintojakson muodossa. Ideana tukiopintojaksolla oli keskittyä vain opetussuunnitelman tärkeimpiin osa-alueisiin ja antaa mahdollisuus suorittaa opintojakso ison kokeen sijaan neljällä pienellä testillä.

Tavoitteet

- tarjota opiskelijoille laajempaa tukea ja mahdollistaa keskittyminen vain pieneen osa-alueeseen kerrallaan
- saada opiskelijat oppimaan opintojakson keskeisimmät asiat ja suorittamaan opintojakso hyväksytysti

Mitä tehtiin?

Tukiopintojakso toteutettiin 4. periodissa. Työskentelyyn käytettiin sähköisiä oppikirjoja, mutta muistiinpanot kirjoitettiin yhdessä vihkoon sekä tehtävät tehtiin kynällä vihkoon.

Opintojaksolla keskityttiin opetussuunnitelman keskeisimpiin sisältöihin, kuten jaksolliseen järjestelmään, peruslaskuihin, ioniyhdisteiden muodostumiseen, molekyyliyhdisteisiin sekä sidoksiin. Opintojaksolla oli neljä testiä, joissa ensimmäisessä piti tunnistaa alkuaine jaksollisesta järjestelmästä vihjeiden perusteella, toisessa laskea moolimassa annetuille yhdisteille sekä jatkaa siitä ainemäärän ja konsentraation laskuihin ilman ylimääräisiä vaiheita tai yksikönmuunnoksia. Kolmannessa testissä piti muodostaa ioniyhdisteiden kaavoja sekä nimetä yhdisteitä kaavoista sekä neljännessä muodostaa molekyyliyhdisteiden kaavoja, nimetä yhdisteitä kaavoista, tunnistaa onko sidos heikko vai vahva sekä lopuksi vielä nimetä muutama sidos.

Testeistä vaadittiin puolet pisteistä hyväksytyyn suoritukseen ja ne oli rakennettu siten, että ymmärtämällä perusasiat suoriutui testistä hyväksytysti. Lisäksi opiskelijat tekivät videon avulla yhden kokeellisen työn, missä harjoiteltiin havaintojen tekemistä. Pienten kokonaisuuksien hallinta eli kaikkien testien läpäiseminen sekä kokeellisen työn tekeminen tuotti opintojaksosta arvosanan 5. Mikäli opiskelijat halusivat tavoitella parempaa arvosanaa, heille tarjottiin mahdollisuus osallistua Abitt-järjestelmässä-kokeeseen, jossa alueena oli KE01+02-opintojakson koko alue. Abitti-koe ei enää voinut evätä jo hyväksytyä suoritusta. Tämän mahdollisuuden käytti vain kaksi opiskelijaa. Opiskelijoilla oli mahdollisuus uusia testejä jopa neljä kertaa.

Ruotsipaja (RU)

Eeva Palmu

Ruotsi, tukiopetus, rästisuoritus, Helsingin medialukio

Monelle Helsingin medialukion opiskelijalle ruotsin opiskelu tuottaa haasteita. Opetusryhmät paisuvat, kun opiskelijat käyvät opintojaksoja moneen kertaan, ja myös varsinaiset nivel- ja tukiopintojaksot ovat täynnä. Uusille tukimuodoille ruotsin opiskelun edistämiseksi on siis tarvetta.

Useimmilla ruotsin opintojaksoilla teetetään erilaisia testejä, välikokeita, kirjoitelmia tms., jotta opintojen arviointi ei jäisi vain loppukokeen varaan. Kuormittavaksi näissä periodin aikana oppitunneilla suoritettavissa näytöissä on osoittautunut uusintamahdollisuuksien järjestäminen niille opiskelijoille, jotka ovat olleet kyseiseltä oppitunnilta poissa. Ruotsipajan ajateltiin siis toimivan myös tällaisten testien tekemiseen tarkoitettuna rästipajana.

Tavoitteet

- tarjota mahdollisuus tehtävien tekemiseen ruotsinopettajan tukemana
- tarjota tukiopetusta vaikealta tuntuvien asioiden omaksumiseen
- järjestää tilaisuus rästiin jääneiden töiden tekemiseen, jotta opintojaksot eivät keskeytyisi näytön puutteeseen

Mitä tehtiin?

Ruotsipajaa pidettiin kerran viikossa, keskiviikkoisin klo 13.30 alkaen. Paikalla oli yksi ruotsinopettaja, jolle muut opettajat toimittivat rästitehtävät ja muun tarvittavan tiedon pajaan tulevista opiskelijoista. Jos oli tiedossa, että rästikokeiden tekijöitä oli tulossa paljon, saattoi pajan alussa olla mukana useampikin henkilö. Pajasta informoitiin opiskelijoita oppitunneilla, ryhmänohjaustuokioissa sekä koulun info-TV:ssä.

Pajaan saapuessaan opiskelija kertoi, mitä oli tulossa tekemään. Pajassa voi viettää haluamansa ajan. Käytännössä suurin osa opiskelijoista kävi tekemässä jonkin puuttuvan testin ja poistui sen jälkeen.

Kokeilun tulokset

Kokemukset ruotsipajasta ovat kaksijakoiset. Rästitöiden tekopaikkana paja toimi tavoitteiden mukaisesti. Opiskelijoilla työt eivät kasaantuneet, koska periaatteena oli, että puuttumaan jäänyt työ oli tultava tekemään heti seuraavaan pajaan - ja tämä toteutuikin melko hyvin. Opettajia keskitetty uusintamahdollisuus helpotti siinä mielessä, että puuttuvia testejä ei tarvinnut teettää välitunneilla tms.

Pajan tavoitteet eivät kuitenkaan täysin toteutuneet, sillä käytännössä siitä muodostui ainoastaan rästikokeiden tekopaikka. Opiskelijat eivät siis hakeutuneet sinne tekemään tehtäviä tai hakemaan tukiovetusta, mikä oli pajan alkuperäinen idea. Jos tämäntyyppistä toimintaa on mahdollista jatkaa, pitäisi tätä tukimahdollisuutta ehkä markkinoida opiskelijoille paremmin, varsinkin ennen näyttöviikkoa ja uusintakuulusteluja. Tällöin paikalle tarvittaisiin ehkä kyllä toinenkin aikuinen (ruotsinopettaja tai erityisopettaja), sillä useimmilla kerroilla luokka täyttyi testien tekijöistä niin, että yksi ihminen ei olisi pystynyt sekä antamaan tukiovetusta että valvomaan kokeita.

S2+reaali –tukikurssilta apua reaalivastauksen kirjoittamiseen (S2 suomi toisena kielenä)

Tiina Valo

S2-oppiaine, reaaliaineet, tukiovetusta yhteisopettajuudessa, Helsingin kuvataidelukio

Helsingin kuvataidelukiassa kokeiltiin kolmen jakson ajan kerran viikossa kokoontuvaa S2+reaali -tukikurssia. Kurssi sai innoituksensa erään opiskelijan esittämästä toiveesta. Tukikurssilla oli jokaisella tapaamiskerralla läsnä S2-opettaja, ja tarkoituksena oli, että reaaliaineiden opettajat vierailevat kurssilla opastamassa opiskelijoita oman oppiaineensa erityispiirteisiin. Helsingin kuvataidelukiassa vierailevia reaaliaineiden opettajia oli kaksi: kemian opettaja sekä biologian ja maantieteen opettaja.

S2+reaali -tukikurssin tavoitteena oli yhteisopettajuutta hyödyntäen tarjota erityisesti S2-oppimäärän opiskelijoille kielellistä tukea reaaliaineiden tehtävien ja koevastausten tekemiseen. Tavoitteena oli, että opiskelijat voivat tulla tukikurssille kirjoittamaan keskeneräisiä reaaliaineiden vastauksia, kuten esseitä, S2-opettajan ja reaaliopettajien tukemina.

Tukikurssin tavoitteena oli, että opiskelijat saivat tukea esimerkiksi

- tehtävänantojen purkamisessa (reaaliaineen opettaja/S2-opettaja)
- aineistojen tulkitsemisessä (reaaliaineen opettaja/S2-opettaja)
- tehtävässä tarvittavien käsitteiden ja sopivan abstraktiotason määrittelyssä (reaaliaineen opettaja)
- vastauksen rakenteen suunnittelussa (reaaliaineen opettaja/S2-opettaja)
- vastauksen kieliasun viimeistelyssä (S2-opettaja).

Opiskelijoiden tuen tarpeet ovat erilaisia, ja tukikurssista haluttiin tehdä opiskelijoiden tarpeiden mukainen. Kurssin alussa opiskelijat vastaavat kyselyyn, jossa kartoitetaan paitsi opiskelijoiden haasteita ja vahvuuksia reaaliaineissa ja suomen kielessä myös toiveita kurssin sisällöistä. Kurssin sisällöt muovataan opiskelijoiden toiveiden mukaisesti.

Oppimisalustalle (Classroom) koottiin opiskelijoille materiaalipankki, jossa on ohjeita esimerkiksi reaalivastausten rakentamiseen ja erilaisten aineistojen (kuten tilastojen) tulkintaan. Myös kielenhuoltoa varten on oma materiaalipankki, jossa on opettajan omien ohjeiden ja materiaalien lisäksi linkit esimerkiksi Kielitoimiston sanakirjaan ja Kielitoimiston ohjepankkiin.

Suurimmaksi haasteeksi kokeilussamme osoittautui opiskelijoiden saaminen kurssille. Kurssia mainostettiin S2-opiskelijoille aktiivisesti Wilma-viesteillä ja opintojaksojen yhteydessä. Myös erityisopettaja ohjasi opiskelijoita osallistumaan kurssille. Sinnikkäistä yrityksistä huolimatta opiskelijoita tukikurssilla kävi olematon määrä. Kokeilu voisi toimia parhaiten koulussa, jossa on runsaasti S2-opiskelijoita. Kurssia voisi jatkokehittää niin, että sitä tarjottaisiin muillekin kuin S2-opiskelijoille.

Kirjoitusklinikka

Salla Raunio

Kirjoittamisen tuki, Helsingin medialukio

Kirjoitusklinikka alkoi Helsingin medialukiassa syksyllä 2024. Se toimi kerran viikossa keskiviikkoisin koulun jälkeen. Klinikka oli kaikille opiskelijoille avoin mahdollisuus saada tukea ja ohjausta kirjoittamiseen. Klinikassa kävi puolen vuoden aikana yli 30 opiskelijaa. Useimmat tulivat tekemään kurssitehtäviä ohjattuna. Osa oppilaista halusi tulla vain keskustelemaan kirjallisuudesta. Opettaja antoi tukiovetusta myös ylioppilaskokeisiin valmistautuville.

Tavoitteet

- tarjota kaikille avoin ja vapaamuotoinen mahdollisuus kehittyä kirjoittajana
- auttaa monenlaisten kirjoittamiseen liittyvien ongelmien kanssa: kielenhuolto, kirjoituskammo, tekstin jäsentäminen, sisällön kehittäminen, ylioppilaskokeisiin valmistautuminen
- kannustaa opiskelijoita tunnistamaan avun tarve ja tulemaan omaehtoisesti paikalle minkä tahansa aineen kirjoitustehtävän kanssa tai ilman
- luoda mahdollisuus opiskelijalle saada henkilökohtaista apua rauhassa
- antaa muille opettajille ja opoille mahdollisuus ohjata opiskelija säännölliseen tukiovetukseen
- antaa mahdollisuus opiskelijoille jatkaa äidinkielen tunneilla kesken jääneitä kirjoitustehtäviä, jotka opiskelija kuitenkin halusi saattaa loppuun

Mitä tehtiin?

Klinikka oli kaikille avoin, mutta suurin osa osallistujista oli opettajan omia. Sinne sai tulla varaamatta aikaa. Joskus opiskelijoita pyydettiin varaamaan aika, jotta opettaja oli etukäteen valmistautunut ohjaamaan jossakin tietyssä asiassa. Klinikassa kävi paljon sellaisia opiskelijoita, jotka eivät olleet päässeet kurssikokeesta tai -tehtävistä läpi ja heidän tilanteensa vaativat lisäohjausta, jota ei normiopetuksessa olisi ollut mahdollista antaa. Klinikassa kävi myös sellaisia opiskelijoita, jotka halusivat parantaa tekstejään. Joskus opettaja ja opiskelijat istuivat keskustelemassa kirjallisuudesta ja kirjoittamisesta. Klinikka toimi siis hyvin pitkälti opiskelijoiden ehdoilla.

Tulokset

Klinikka alkoi toimia hyvin vasta kevään puolella, kun opiskelijat löysivät sen. Klinikan vapaamuotoisuus sai opiskelijat suhtautumaan kirjoittamiseen rennommin, mikä juuri oli tavoite. Vapaamuotoisuus ja opiskelijälähtöisyys toimivat hyvin.

Suurin haaste oli, että opiskelijat eivät kovinkaan omaehtoisesti tunnistanee ongelmiaan ja motivoituneet hakemaan niihin apua. Toinen ongelma oli se, että suurin osa opiskelijoista oli kyseisen opettajan omia. Muiden opettajien opiskelijat eivät siis tulleet paikalle, vaikka klinikkaa oli heille suositeltu. Helsingin medialukio on suuri lukio ja klinikan vetäjä oli uusi opettaja talossa syksyllä 2024 eikä vielä monen tuntema. Kolmas haaste oli, että joskus opettaja joutui varaamaan ajan tietyille opiskelijoille ja pyytämään toisia tulemaan myöhemmin. Jonkinlainen ajanvarausjärjestelmä saattaisi olla paikallaan, koska yhden opettajan on vaikea opettaa intensiivisesti monta opiskelijaa yhtä aikaa. Opiskelijat olivat yleisesti kiitollisia mahdollisuudesta saada tukea, ohjausta ja lisäaikaa tehtäviin. Kirjoitusklinikan jatko on vielä epävarma.

Yhteistyö

Jonkin verran yhteistyötä muiden äidinkielen ja kirjallisuuden opettajien sekä opinto-ohjaajien kanssa, koska he kannustivat opiskelijoita tulemaan klinikkaan. Varsinaista muuta yhteistyötä klinikkaan ei

liittynyt. Yhteistyötä voisi kehittää niin, että opot ja opettajat selkeämmin osoittavat opiskelijoille, että opiskelija tarvitsee tukea ja ohjausta kirjoittamiseen.

7. Verkot ja työelämäyhteistyö

Verkostoyhteistyö ja työelämätaidot

Eeva Korhonen

Työelämäyhteistyö, Konepajan lukio

Uuden Konepajan lukion kulmakivet ovat verkostoissa oppiminen, tiimityö, työelämäyhteistyö ja portfolio pedagogiikka. Kouluviikon aikana opiskellaan sekä lukiossa että työelämässä. Painotus koskee kaikkia 200 aloittavaa lukiolaista.

Erilaiset työelämän tarjoamat projektit ja toimeksiannot tehdään yhteistyössä opettajien, verkostokumppanin ja opiskelijoiden kanssa. Kaikki sisällöt ja toteutustavat suunnitellaan lukion opetussuunnitelmasta käsin.

Konepajan lukiossa on rakenteisiin eli lukujärjestykseen merkattu niin sanottu verkostokeskiviikko, jolloin lukiolaiset työstävät toimeksiantoja tiimeissä joko verkostokumppanin luona tai muualla ennalta sovitussa oppimisympäristössä.

Tässä raportoinnissa on tehty yhteistyötä Helsingin aikuislukion ammattilukiolaisten kanssa sekä Etu-Töölön lukiolaisten kanssa, koska Konepajan lukio aloitti toimintansa elokuussa 2024.

Tavoitteet

- Lukiolaiset pääsevät oppimaan monipuolisesti työelämästä ja eri toimialoista
- Työelämä tulee tutummaksi lukion oppimäärän ja ylioppilastutkinnon suorittamisen rinnalla
- Opinnot muodostavat lukiolaisille vahvat valmiudet toimia osana tiimejä ja verkostoja
- Lukiolaiset pääsevät pohtimaan omaa tulevaa työuraansa ja saavat työelämäkokemuksia tulevan ammatinvalintansa tueksi
- Lukiolaiset saavat kuulla ammattilaisten urapoluista
- Motivaation tuominen kouluaineiden opiskeluun, kun teoria-aineiden käytölle löytyy perusteet todellisesta työelämästä

Mitä tehtiin?

Monen tahon kanssa käytiin lukuisia keskusteluja erilaisista pilottihankkeista. Aikataulullisista syistä pilotit toteutettiin Autoalan keskusliiton ja Ateneumin kanssa ([katso erillinen raportti](#))

Autoalan keskusliiton kanssa yhteistyö päätettiin nivoa verkostokeskiviikon muottiin. Tämän puitteissa määriteltiin mitä lukiolaiset tekevät verkostokumppanin kanssa, minkä pituinen päivä on sekä miten työntekijät ovat mukana verkostokeskiviikossa.

Yhteistyö Autoalan keskusliiton (AKL) kanssa

- Yhteydenotto ja tapaamisen sopiminen AKL:n kanssa, kartoittaa sopivaa yhteyshenkilöä projektiin.
- Tapaamisessa
 - Konepajan lukion esitteleminen
 - Kartoittaa minkälaista yhteistyö AKL voi tehdä ja miten se hyötyy tästä
 - Päätettiin kuvata pilottivideo niin sanotusta verkostokeskiviikosta kumppanin luona

AKL kanssa sovitusti Konepajan kumppanuusvastaava ja opettajakollega huolehtivat käsikirjoituksesta, lukiolaistimin rekrytoinnista sekä hoitavat aikatauluehdotukset sekä AKL:lle että lukiolaisille. Ennen kuvausta käsikirjoitus hyväksyttiin kumppanilla.

Lukiolaiset kuvasivat verkostokeskiviikkomallin ja ennen sen julkaisemista se hyväksyttiin AKL:ssä. Molemmat osapuolet olivat tyytyväisiä toteutukseen ja lopputulokseen.

Konepajan uudet opettajat aloittivat erittäin innolla työelämäyhteistyön toteuttamisen.

Lukiolla oli syksyn alkuun valmiit kumppanit, jotta opettajat pääsisivät heti yhteistyön alkuun. Kumppaneina oli mm. järjestökentän toimijoita, yrityksiä sekä Helsingin kaupungin päiväkotaja ja leikkipuistoja. Yhteistyö oli erittäin palkitsevaa heti alussa.

Opiskelijat olivat jaettu 5 hengen opiskelijatiimeihin, kumppaneilla oli eri määrä opiskelijatiimejä. Osalla oli mahdollista ottaa vain yksi opiskelijatiimi, osa otti puolestaan enemmän tiimejä. Tämä riippui esimerkiksi yrityksen tiloista tai henkilöresursseista.

Kumppani ja yhteistyöstä vastaava opettaja olivat etukäteen sopineet, miten yhteistyö toteutetaan ja mikä on yhteistyön tavoite. Yhteistyö oli yhden periodin mittainen.

Moni kumppani jatkoi uusien opiskelijatiimien kanssa seuraavassa periodissa.

Opiskelijatiimit toteuttivat muun muassa pieniä opetustuokioita, pohtivat minkälaista osaamista tulevaisuudessa tarvitaan, miten tehdään hyvä sosiaalisen median kampanja ja myös toteuttivat sen, pääsivät tuottamaan artikkeleita nuorten erilaisille alustoille.

Periodin loppuksi käytiin yhteinen reflektio opettajan, opiskelijoiden ja kumppaneiden kanssa: mitä opittiin, mitkä asiat toimivat, mitä kannattaa jatkokehittää, minkälaisesta yhteistyöstä on molemminpuolista hyötyä. Ennen kaikkea miten työelämäyhteistyö näkyy eli linkittyy eri oppiaineisiin.

Lopuksi voidaan todeta, että syksyn yhteistyö on sujunut hyvin ja yhteistyöstä ollaan erittäin innostuneita.

Kokeilun tulokset

Yhteistyö oli helppoa ja kumppani oli aidosti kiinnostunut yhteistyön aloittamisesta.

Aikataulu toi haasteita, sillä tavoitteena saada pilottikokeilu valmiiksi suhteellisen nopeasti. Jatkossa suunnittelu kannattaa aloittaa ajoissa, jotta aikataulussa on joustovaraa.

Opiskelijoiden mielestä kokeilu oli erittäin antoista, koska kumppani edusti koulun ulkopuolista työelämää.

Kokeilu jatkuu vahvana ja pilottia jatkokehitetään yhdessä lukiolaisten kanssa.

Yhteistyö

Projektissa tehtiin yhteistyötä Helsingin aikuislukion ammattilukiolaisten kanssa sekä Etu-Töölön lukiolaisten kanssa, koska Konepajan lukio aloitti toimintansa elokuussa 2024.

Yhteistyö toi suuren lisäarvon, koska lukiolaisilla oli mahdollisuus työskennellä ja suunnitella projekti aidosti yhteistyökumppanin kanssa.

CV-pohjainen portfolio ja tiimivalmennus

Piia Kyllönen

Verkostot ja työelämätaidot, monimuotoinen toteutus, Konepajan lukio

Konepajan lukio on 1.8.2024 toimintansa aloittanut yleislukio. Konepajan lukion painotus on verkostot ja työelämätaidot. Painotus näkyy jokaisen lukiolaisen arjessa niin, että keskiviikkoisin opiskelijat ovat verkostoissa oppimassa. Jokaisella Konepajan lukion opiskelijalla on oma viiden hengen pikkutiimi. Jokaisella pikkutiimillä on oma työelämäkumppani. Pikkutiimit työskentelevät oppiainerajat ylittävien projektien parissa tehden yhteistyötä työelämäkumppanin kanssa. Pikkutiimillä voi olla lukuvuoden aikana 2-8 eri työelämäkumppania.

Verkostokeskiviikkojen lisäksi Konepajan lukiossa on neljä kertaa vuodessa verkostoviikko, jolloin opiskelijat opiskelevat viikon ajan verkostot ja työelämätaidot -nimiseen oppiaineeseen liittyviä opintoja. Oppiaineeseen liittyviä opintojaksoja ovat esimerkiksi lukioaikainen työelämäntutustumisjakso, projektinhallintataidot sekä brändin kehittäminen.

Konepajan lukion toimintaa ohjaavat kulmakivet eli Konepajan lukion lupaukset opiskelijalle.

- kohdataan arvostavasti,
- opitaan työelämätaitoja verkostoissa,
- näytetään osaamista monipuolisesti sekä
- tehdään tiimityötä.

Mitä tehtiin?

Laatu- ja saavutettavuushankkeessa Konepajan lukiossa päätettiin kehittää toimintamalleja näistä lupauksista kahteen viimeiseen kohtaan: osaamisen monipuoliseen näyttämiseen sekä tiimityön tekemiseen.

CV-pohjainen portfolio

Osaamisen monipuolista näyttämistä kehitettiin portfolion näkökulmasta. Kehittämistyöryhmän lähtökohta oli miettiä, miten portfolioista tehdään houkutteleva. Portfoliotyöskentely ei saisi olla irrallista ja päälle liimattua, vaan opiskelijan ja opettajan tulisi kokea portfoliotyöskentely aidosti hyödyllisenä. Päädettiin kehittämään CV-pohjainen portfolio. Sen ideana on, että opiskelija tekee näkyväksi osaamistaan, jonka on hankkinut verkostoissa oppiessaan sekä esimerkiksi lukio-TET:ssä.

Työryhmä työsti opiskelijan CV:tä varten valmiin pohjan, joka kopioidaan jokaiselle Konepajan lukion opiskelijalle. CV-pohja on sellainen, että jokainen opiskelija voi tehdä siitä näköisen. Opiskelijakyselyssä nousi vahvana esiin, että portfoliotyöskentelyn tueksi kuitenkin tarvitaan valmiita kysymyksiä. Tämän vuoksi päädyttiin yhteiseen pohjaan.

Lisäksi työryhmä laati tiimivalmentajien avuksi vuosikellon, jonka mukaan CV:tä työstetään opiskelijoiden kanssa lukuvuoden aikana säännöllisesti.

Tiimivalmennus

Konepajan lukiossa uudet ykköset aloittavat lukio-opintonsa orientaatioviikolla, joka on 2 opintopisteen laajuinen opintojakso nimeltään tiimin muodostuminen. Tavoitteena on, että jokainen opiskelija tutustuu omaan pikkutiimiinsä ja omaan tiimivalmentajaan, harjoittelee tiimityötaitoja sekä orientoituu lukio-opintoihin. Hankkeessa työryhmä teki tälle opintojaksolle toimintasuunnitelmaa, joka pitää sisällään runsaasti erilaisia ryhmäytymistä edistäviä tehtäviä.

Oman pikkutiimin lisäksi Konepajan lukiossa jokaisella opiskelijalla on oma kotitiimi, jota ohjaa kotitiimin tiimivalmentaja. Kotitiimi tapaa viikoittain tiimivalmennuksen tunneilla.

Tiimivalmennuksessa opiskelijan yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot kehittyvät, vastuunottamisen ja -jakamisen taidot kehittyvät ja lisäksi opiskelija saa valmiuksia itsensä johtamiseen.

Tiimivalmennus auttaa opiskelijaa muun muassa tunnistamaan erilaisia vahvuuksia ja rooleja sekä hyödyntämään niitä työskentelyssään. Tiimivalmennuksessa opiskelijat ratkovat ongelmia yhdessä, mikä kehittää heidän kriittistä ajatteluaan.

Laatu- ja saavutettavuushankkeessa työryhmä kehitti tiimivalmennustunteja varten vuosikellon ensimmäisen ja toisen vuoden ryhmille.

Tiimivalmennustunneilla on käytössä Konepajan lukion treenikirja. Hankkeen puitteissa työryhmä kehitti treenikirjan sisältöjä sekä laati tiimivalmennustunneille valmiita tuntisuunnitelmia tiimivalmentajien käyttöön. Valmiiden tuntisuunnitelmien ideana on tukea opettajia uuden oppiaineen ja uudenlaisen työskentelytavan haltuun ottamisessa.

Tiimivalmennustunneilla käsitellään esimerkiksi:

- omat ja pikkutiimin vahvuudet ja niiden hyödyntäminen
- erilaiset tiimiroolit
- tiimin muodostumisen eri vaiheet
- konfliktit ja niiden ratkaiseminen
- itsensä johtaminen

Tiimitunneilla käytössä olevia työtapoja ovat muun muassa

- Check in ja check out dialogiringissä
- Open space -työskentely
- Projektit
- Erilaiset toiminnalliset työtavat

Urapolkuja Ateneumiin –mallivideo (ÄI, EN)

Jukka Mäkitalo, Sanna Ravi

Äidinkieli, englanti, ÄI7, EN6, videotuotanto, Konepajan lukio

Projektissa mallinnetaan ja tuotetaan yksi urapolkumallivideo, jossa Ateneumin taidemuseon työntekijä esittelee omaa työtään ja urapolkuaan. Projekti toteutettiin osana äidinkielen ja kirjallisuuden ÄI7- (vuorovaikutus) ja englannin kielen EN6- (englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä) lukio-opintoja.

Tavoitteet

Mallivideoprojektin tavoitteena on luoda tulevaisuuden käyttöä varten selkeä ja helposti monistettava yhteistyötehtävä: mallivideon. Teoksen visuaaliset, rakenteelliset ja sisällölliset ratkaisut luovat Konepajan lukiolaisille formaatin, joka takaa myös tulevien urapolkuvideoiden tasalaatuisuuden.

Mitä tehtiin?

Projektin toteuttivat yhteistyössä Ateneumin kanssa neljä ammattilukiolaista, jotka opiskelevat ammattiaineenaan media-alaa. Projektin opettajat olivat äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja Sanna Ravi sekä englannin opettaja Jukka Mäkitalo.

Projektin vaiheet:

1. Yhteydenotto Ateneumiin ja yhteishenkilön löytäminen
2. suunnittelutapaaminen (opiskelijat ja Ateneumin edustajat)
 - Konepajan lukion esittely sekä ja Ateneumin kiinnostuksen ja toiveiden kartoittaminen.
 - Määränpääksi tuli kuvata ammattivideo eli tehdä Ateneumin henkilöstön urapolkuja näkyväksi ja kertoa henkilöstön erilaisista taustoista.
3. opiskelijoiden tekemä suunnitelma (tapaamisen pohjalta)
 - Ateneumin kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti Konepajan kumppanuusvastaava ja opettajakollega huolehtivat käsikirjoituksesta, ammattilukiolaisten kiinnittämisestä projektiin sekä hoitavat aikatauluehdotukset.
4. Ateneumin edustaja: suunnitelman hyväksyminen tai korjaaminen
 - Ennen kuvausta käsikirjoitus hyväksyttiin kumppanilla.
5. kuvaus
 - Media-alan ammattilukiolaiset haastattelivat museomestaria. Ennen videon kuvausta käytännön järjestelyt sovittiin Ateneumin yhteyshenkilön kanssa.
6. videon työstäminen
7. videon arviointi ja mahdolliset muutokset

Molemmat osapuolet (Ateneum ja Konepajan lukio) olivat tyytyväisiä toteutukseen ja lopputulokseen.

Projekti toteutettiin keväällä kahdessa kuukaudessa, joten yksi haaste oli videon valmisteluminen suhteellisen nopealla aikataululla. Jatkossa suunnittelu kannattaakin aloittaa ajoissa, jotta aikataulussa on tilaa muutoksille.

Projekti tulee jatkumaan Konepajan lukiossa.

Yhteistyö

Yhteistyö Ateneumin kanssa oli helppoa ja heillä oli aidosti kiinnostusta yhteistyön aloittamiseen. Opiskelijoiden mielestä kokeilu oli erittäin antoista, koska kumppani edusti koulun ulkopuolista työelämää. Yhteistyö toi suuren lisäarvon, koska ammattilukiolaisilla oli aidosti mahdollisuus työskennellä ja suunnitella projekti yhteistyökumppanin kanssa.

8. Lukiodiplomit

Taito- ja taideaineiden lukiodiplomien opetussuunnitelmatyö

Melina Lukkarinen

Lukiodiplomit, opetussuunnitelma, kotitalous, käsityö, media, tanssi, teatteri

Helsingin kaupungin lukioiden opetussuunnitelmaan 2021 lisätään kotitalouden, käsityön, median, tanssin ja teatterin oppiaineet ja oppiaineisiin opintojaksoja, jotta kaupungin lukioiden opiskelijoilla on yhtäläinen mahdollisuus suorittaa lukiodiplomeja kaikissa aineissa, joista lukiodiplomin voi tehdä. Kuluneen vuoden aikana lukiokoulutuksen opettajat ovat osallistuneet kaupungin opetussuunnitelman päivittämiseen. Kehittämistyö on tapahtunut Opetushallituksen lukiodiplomien kehittämistyön rinnalla ja Opetushallituksen ohjeistuksia on hyödynnetty kaupungin opetussuunnitelmatyössä.

Tavoitteet

- Laatia kaupunkitasoiset oppiainekuvaukset (kotitalous, käsityö, media, tanssi, teatteri)
- Laatia kaupunkitasoiset opintojaksot oppiaineisiin
- Kehittää ristiinopiskelun mallia kyseisissä taito- ja taideaineissa
- Vahvistaa taito- ja taideaineiden asemaa Helsingin kaupungin tarjoamassa lukiokoulutuksessa

Mitä tehtiin?

Taito- ja taideaineiden kehittämistyössä vapaaehtoisista ja aiheesta kiinnostuneista opettajista koottiin ydinryhmä laatimaan oppiainekuvauksia kaupunkitasoiseen opetussuunnitelmaan. Oppiainekuvauksien jälkeen kehittämistyössä tarkasteltiin eri mahdollisuuksia kirjata lukiodiplomeja edeltäviä opintoja opetussuunnitelmaan. Opettajat laativat oppiainekohtaisesti kaupunkitasoisia opintojaksokuvauksia taito- ja taideaineista opetussuunnitelmaan. Tapaamisissa edistettiin lukion opetussuunnitelmatyön rinnalla yhteisymmärrystä ja yhteistyötä ristiinopiskelusta ja taito- ja taideaineiden aseman vahvistamisesta Helsingin kaupungilla.

Kokeilun tulokset

Kokeilu kulki rinnakkain Opetushallituksen lukiodiplomien kehittämistyön kanssa. Samaan aikaan vahvistui laki siitä, että ylioppilaskokeisiin lisätään taito- ja taideaineiden koe musiikin, kuvataiteen ja liikunnan osalta. Näiden kahden valtakunnallisen uudistuksen rinnalla Helsingin kaupunki on ennakoiden lähtenyt vahvistamaan taito- ja taideaineiden asemaa kehittämällä opetussuunnitelmaa. Kehittämistyössä syntyi idea seuraavalle lukuvuodelle koordinoivasta opettajasta, jonka tehtävänä on tukea taito- ja taideaineissa opiskelijoiden ristiinopiskelua.

Musiikin ja kuvataiteen lukiodiplomien kaupunkitasoisen tarjonnan pilotti (MU, KU)

Kati Immeli-Vänskä

Lukiodiplomikurssi, musiikki, kuvataide, verkko-opintojakso

Keväällä 2025 Helsingin kaupungin lukioissa pilotoitiin lukiodiplomien suorittamista kuvataiteessa, musiikissa ja liikunnassa. Kokeilun tavoitteena oli tarjota kaikille kaupungin noin 9000 lukiolaiselle mahdollisuus suorittaa lukiodiplomi riippumatta missä lukiossa opiskelija opiskelee. Kuvataiteen ja musiikin diplomit rakennettiin digitaaliselle alustalle ja toteutettiin verkko-opintojaksoina. Liikunnan lukiodiplomi toteutettiin lähimuotoisena. Tässä raportissa keskitytään kuvaamaan verkkototeutuksena tehtyjä musiikin ja kuvataiteen lukiodiplomiopintojaksoja. Pilotointi tehtiin yhteistyössä LOOKII-lukio-opiskelijoiden oppimisympäristöjen kehittämishanketta.

Pilotointi sujui pääosin hyvin ja erityisen myönteistä oli, että digitaalinen ympäristö soveltui hyvin diplomikurssien alustaksi. Lukiodiplomien kaupunkitasoinen tarjonta edistää opiskelijoiden yhdenvertaisuutta ja lukio-opintojen saavutettavuutta, koska kaikilla kaupungin lukiolaisilla on mahdollisuus suorittaa lukiodiplomeja, vaikka niiden suorittaminen ei omassa koulussa olisi mahdollista.

Haasteitakin ilmeni. Kaikki diplomikurssille ilmoittautuneet opiskelijat eivät olleet suorittaneet tarvittavia edeltäviä opintoja, mikä johti siihen, että osa ilmoittautuneista opiskelijoista ei pystynyt suorittamaan diplomiopintojaksoa. Lisäksi pilotoinnin aikana nousi esiin muita yksittäisiä käytännön haasteita esimerkiksi diplomitodistuksiin ja katselmuksiin liittyen. Pilotointi tarjosikin arvokasta tietoa toiminnan jatkokehittämiseksi. Tulevana lukuvuonna tarjotaan mahdollisuus suorittaa myös muiden aineiden lukiodiplomeja osana Helsingin verkkolukion yhteistä tarjontaa.

Tavoitteet

- Yhdenvertaisuuden edistäminen: Vähentää oppilaitosten välistä eriytymistä ja segregaatiota tarjoamalla kaikille opiskelijoille samat mahdollisuudet osallistua ja menestyä.
- Opiskeluhyvinvoinnin tukeminen: Lisätä taito- ja taideaineiden tarjontaa lukiokoulutuksessa, tuoden opiskelijoiden arkeen vaihtelua ja tukien opiskelujaksamisen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistumista.
- Digitaalisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen: Testata ja kehittää verkkototeutuksia lukiodiplomiopintojaksoille, sekä arvioida niiden soveltuvuutta lukiodiplomiopintojen toteuttamistavaksi.
- Toimintamallien kehittäminen: Kerätä kokemuksia ja tunnistaa käytännön haasteita, kuten riittävien edeltävien opintojen varmistaminen ja toimivien rakenteiden luominen tulevia toteutuksia varten.
- Lukiodiplomien arvostuksen vahvistaminen: Tehdä lukiodiplomeista näkyvä ja saavutettava osa lukio-opintoja, ja lisätä opiskelijoiden, huoltajien ja opettajien tietoisuutta diplomien tarjoamista mahdollisuuksista esimerkiksi jatko-opintoihin hakiessa.

Tulokset

Pilotointi osoitti, että ilmoittautuminen, käytännön ohjeistus ja digitaalisen oppimisalustan käyttö toimivat hyvin. Opiskelijat antoivat positiivista palautetta digitaalisen ympäristön toimivuudesta ja mahdollisuudesta suorittaa lukiodiplomeja.

Haasteita ilmeni tiedottamisessa: vaikka viestintää tehtiin, jäi osalle opiskelijoista epäselväksi, mitä lukiodiplomin suorittaminen konkreettisesti vaatii. Kokeilu kuitenkin koettiin tärkeäksi, ja sen pohjalta toimintaa kehitetään ja jatketaan. Tulevana lukuvuonna tarjotaan mahdollisuus suorittaa myös muiden aineiden lukiodiplomeja osana Helsingin verkkolukion yhteistä tarjontaa.

Yhteistyö

Yhteistyötä tehtiin esimerkiksi opinto-ohjaajien ja hallintoassistenttien kanssa. Opinto-ohjaajien kanssa yhteistyö oli esimerkiksi tiedottamiseen liittyvää ja hallintoassistentit auttoivat esimerkiksi tilojen varaamisessa ja lukiodiplomitodistusten tulostamisessa. Kuvataiteen ja musiikin opettajat jakoivat myös kokemuksia ja vinkkejä keskenään verkkototeutukseen liittyen.

Musiikin lukiodiplomin verkko-opintojakson pilotointi Helsingin kuvataidelukiassa

Heini Mielonen

Suunnittelun lähtökohtana oli ajatus, että verkkomuotoisen toteuttamisen tulisi demokratisoida ja madaltaa kynnystä tarjota mahdollisimman monilla mahdollisuus diplomin tekemiseen ajasta ja paikasta riippumatta. Oli kuitenkin selvää, että verkko-opetuksen luonteesta johtuen esimerkiksi oppilaiden ajankäyttösuunnitelma ja prosessin jatkuva ohjaus olisi erityisen tarpeellista.

Musiikin verkko-opintojen lukiodiplomin rakenteeksi suunnittelin seuraavanlaisen rungon: Ensimmäinen tehtävä, joka oikeutti kurssille osallistumisen, oli muihinkin verkko-opintoihin kuuluva porttitehtävä. Porttitehtävä piti sisällään sekä esittelyvideon että verkko-opintoja ajatellen tärkeän työsuunnitelman sekä ajankäyttösuunnitelman.

Suunnittelin myös 6 reflektointivideota, jotka opiskelijat palauttivat kerran viikossa. Videoissa he kertoivat edistymisestään suunnitelmansa mukaan, soittivat esimerkiksi jotain konserttinsa kappaletta tai pohtivat muutoin harjoitusprosessiaan. Tämä osoittautui pitävän heidät prosessissa kiinni.

Sitten heillä oli itse diplomi tehtävänä, jonka muodon he saivat valita kolmesta vaihtoehdosta, jotka olivat:

1. musiikkidiplomi konsertti TAI 2. näyteportfolio lukion aikaisista töistä TAI 3. videomuotoinen soivana tallenne, kesto enintään 20 min).

Viimeisenä osiona he saivat kurssin lopussa diplomin palautettuaan tehdä itsereflektion ja palautteen ja pohtia omaa prosessiaan joko kirjallisena tai videon muodossa.

Halutessaan oppilaat pystyivät tekemään diplomin kahden verkko-opintojakson aikana, sillä mielestäni musiikin tekeminen vaatii pidempää prosessointi aikaa.

Musiikin lukiodiplomin verkkokurssille oli aluksi ilmoittautunut iso määrä oppilaita, mutta kävi ilmi, että suurella osalla suurella osalla opiskelijoista ei ollut suoritettuna edeltäviä vaadittavia 4 musiikin kurssin opintoja.

Palautteissaan opiskelijat toivat esille, että verkkomuotoinen opiskelu musiikin lukiodiplomin suhteen tuo demokratiaa ja tasa-arvoa oppilaille, joille ei muutoin ole mahdollista tehdä diplomia koulussaan tai esimerkiksi lukion musiikin diplomia ei heidän koulussaan tarjota. He toivat esille myös sen, että verkkomuotoisessa tavassa diplomin tekeminen vaatii enemmän itsekuria ja tavoitteellisuutta.

Olisi hienoa, jos tästä laajentuisi valtakunnallinen kokeilu ja vaikkapa harvemmin asuttujen alueiden lukiolaiset saisivat mahdollisuuden tehdä lukiodiplomin musiikissa.

Pilotointi teetti paljon työtä mutta on hienoa, että kurssille osallistuneet opiskelijat onnistuivat hienosti suorittamaan ensimmäisen lukion musiikkidiplomi kurssin verkossa!

9. Lukion arki ja toiminta

Ryhmänohjauksen vuosikello (RO)

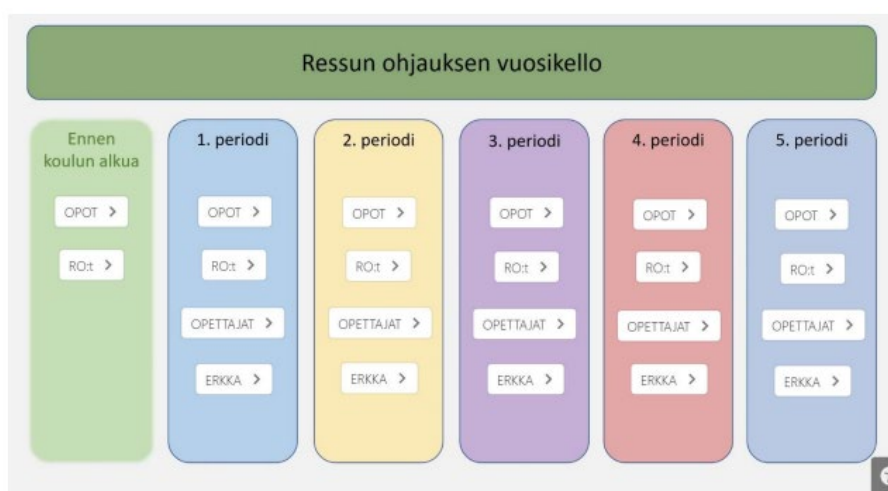
Helena Niku, Jenny Wesanko

Ryhmänohjaus, Resson lukio

Ryhmänohjauksen kehittämisprojektin ensimmäisen osan tavoite oli luoda Resson lukiolle ohjauksen vuosikello. Tavoitteena oli kehittää vuosikello, josta voi helposti seurata, mitä opinto-ohjaajien, ryhmänohjaajien, aineenopettajien ja erityisopettajan ohjauksellisiin tehtäviin sisältyy lukuvuoden eri periodeissa.

Valitsimme alustaksi ThingLink-sovelluksen, jotta saimme kaikki tarvittavat sisällöt yhdelle sivulle. Halusimme, että vuosikello on mahdollisimman selkeä ja käyttäjäystävällinen sekä helposti muokattavissa. Vuosikellon pohjan loimme PowerPointilla.

Alla kuva Resson ohjauksen vuosikellosta. Kunkin toimijan vastuualueet avautuvat klikkaamalla esimerkiksi "OPOT" tai "OPETTAJAT".

Mitä tehtiin?

Tämän raportin kirjoitusvaiheessa vuosikellon työstäminen on vielä kesken: vuosikello tullaan vielä esittelemään opettajakunnalle, ja muokkaamme sitä tarvittaessa opettajien toiveiden mukaan. Lisäksi vuosikello vaatii päivittämistä jokaisen lukuvuoden aikana. Vielä on epäselvää ketkä päivittämisestä vastaavat.

Ryhmänohjauksen kehittämisprojektin toinen osa kohdistui ryhmänohjaustuokioiden sisällön osittaiseen uudistamiseen. Lukio-opiskelijat tapaavat ryhmänohjaajansa säännöllisesti yhteistapaamisissa ja Ressun lukiossa ryhmänohjaajat vastaavat sisällöistä, joita kulloinkin käsitellään. Keskeinen yleistavoite on tukea opiskelijan hyvinvointitaitoja. Kuluvana vuonna mukaan tuli uutena itsensä johtamisen teema, johon kehittämisprojektissa lähdettiin rakentamaan lisää sisältöä.

Itsensä johtamisen teeman käsittelyä lähdettiin rakentamaan neljän eri tieteenaloja ja asiantuntijoita edustavan tietokirjan pohjalta.

1. Ennaltaehkäisevään terveydenhuoltoon erikoistuneen lääkärin, huippu-urheilijoita valmentaneen Aki Hintsan teos Voittamisen anatomia (2015) tarjoaa joustavan ja kenen tahansa elämään sopivan ohjelman, oman hyvinvoinnin tietoiseen kehittämiseen. Hänen perimmäinen ajatuksensa ei ole tarjota avaimia ensisijaisesti menestykseen vaan hyvinvointiin, jonka sivutuote menestys hänen mukaansa on.
2. Ruotsalaisen kommunikaatioon ja itsensä johtamiseen erikoistuneen kouluttajan J. P. Phillipsin yleistajuista teosta Kuusi ainetta jotka muuttavat elämäsi (2023) hyödynnettiin myös. Teos tarjoaa konkreettisia työkaluja niin sanottujen onnellisuushormonien hyödyntämiseen oman jaksamisen, motivaation ja onnellisuuden tukemisessa.
3. Yhdysvaltalainen psykiatri ja psykolanalyttikko Robert Waldingerin ja psykologi Marc Schulzin teos Onnellisen elämän salaisuus (2023), joka perustuu Harvardin yliopistossa tehtyyn kymmenien vuosien pitkäaikaistutkimukseen ihmisen onnellisuuteen vaikuttavista tekijöistä. Teos tarjoaa useita näkökulmia siihen, miten ihminen voi itseään johtamalla vaikuttaa omaan elämäntytyväisyyteensä.
4. Filosofin Frank Martelan teos Elämän tarkoitus (2020), lähestyy kysymystä filosofian näkökulmasta. Kirja tuo esiin lähes samoja näkökulmia kuin edellä mainittu teos Harvardin tutkimuksesta, mutta myös kyseenalaistaa ajatuksen elämän tarkoituksesta. Martela tarjoaa tilalle ajatusta elämän merkityksellisyydestä, johon eväitä tarjoavat samat elämän osa-alueet, joita edellä mainituissa teoksissa on jo käsitelty. Tässä mielessä se kokoaa kolmen muun teoksen sisällön.

Kokeilun tulokset

Ryhmänohjausmateriaalien tuottaminen on raportin kirjoittamisvaiheessa vielä kesken, koska sitä ei tehdä laatuhankkeen puitteissa vaan ryhmänohjauksen suunnittelun yhteydessä ensi lukuvuonna. Sisällöt ovat valmiina, mutta ohjaustuokioiden pedagogiset ratkaisut muotoillaan myöhemmin.

Ryhmänohjausvalmennus (OP, YR)

Ryhmänohjaus, yrittäjyysopinnot, OP1, YR1, portfolio työskentely, Etu-Töölön lukio

Etu-Töölön lukiossa toteutettiin viisivaiheista ryhmänohjausvalmennusta keväällä 2025. Tarkoituksena oli selkeyttää tulevien ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoiden ryhmänohjaajien työnkuvaa nykyisten ykkösten ryhmänohjaajien avulla. Etu-Töölön lukiossa on syksystä 2024 ollut käytäntö, että ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat tekevät ensimmäisen vuoden aikana vahvuusportfolion. Sen avulla he oppivat tunnistamaan ja kehittämään omia vahvuuksia ja huomaamaan niitä myös toisissa.

Koska vahvuustyö on uusi asia, koettiin ryhmänohjaajien kaipaavan enemmän tukea muun muassa vahvuusportfolion ohjaamisessa ja käyttöönotossa. Lisäksi ryhmänohjauksen käytänteisiin kaivattiin entistä enemmän selkeyttä ja tukea. Tavoitteena oli tehdä ryhmänohjaukseen selkeät rakenteet, jotta kokeilussa tehdyt ja hyväksi havaitut materiaalit sekä työtavat olisivat käytössä myös tulevina vuosina.

Tavoitteet

- Ryhmänohjauksen käytänteiden kehittäminen, selkeyttäminen ja yhtenäistäminen
- Kehittää ryhmänohjausta niin, että se olisi laadukasta ja tasalaatuista jokaiselle opiskelijalle (ja opettajalle).
- Luoda käytänteitä varhaiseen puuttumiseen, jotta opiskelijoiden tilanteet eivät kriisiytyisi.
- Selkeiden askelmerkkien luominen ryhmänohjaajan tehtävään, jotta opettajat tietävät, mikä on ryhmänohjaajan tehtävän riittävän hyvää hoitamista. Ajatuksena siis se, että opettaja tietää: "kun nämä asiat olen hoitanut, olen hoitanut velvollisuuteni".

Mitä tehtiin?

Ensimmäisen vuoden ryhmänohjaus koostuu Etu-Töölön lukiossa sekä oppilaanohjauksesta että yrittäjyysopintoihin kuuluvasta vahvuusportfoliosta. Uusille ykkösten ryhmänohjaajille tarjottiin käytännön kokemuksen myötä muun muassa nykyisten ryhmänohjaajien luoma hiottu materiaalipaketti OP1- ja YR1- opintojaksoille.

Kokeilussa laadittiin uutta materiaalia vanhan pohjalta karsien epäolennaisia sisältöjä ja lisäten tärkeitä. Kokeilussa jaettuun myös hyväksi havaittuja ideoita Classroomin ja oppimateriaalien kustantaja Studeon sähköisten aineistojen käytöstä OP1- ja YR1-opintojaksoille. Uusille ykkösten ryhmänohjaajille annettiin myös käytännön vinkkejä ja työkaluja työn suorittamiseksi tehokkaammin ja luotiin uusia toimintatapoja (muun muassa tieto- ja viestintätekniikan eli TVT:n kokonaisuus niitä hallitseville). Ryhmänohjauksen kehittämisen yhtenä menetelmänä oli työparityöskentely, jossa nykyiset ryhmänohjaajat työpareina tukivat uusia ryhmänohjaajatyöpareja muun muassa materiaalien haltuunottamisessa. Tähän kuului esimerkiksi opastusta vahvuusportfolion käyttöön otossa ja hallinnoinnissa.

Ensimmäisellä tapaamiskerralla nykyiset ykkösten ryhmänohjaajat kävivät läpi YR1- eli yrittäjyyskurssia, johon sisällytettiin mukaan uuden vahvuusportfolion läpikäynti. Nykyiset ykkösten ryhmänohjaajat suunnittelivat kaikki seitsemän oppituntia niin, että yrittäjyysteemoja sekä vahvuustyötä sisällytettäisiin sujuvasti oppitunneille. Nykyiset ykkösten ryhmänohjaajat pohtivat OP1:n päällekkäisyyksiä YR1- sisältöjen kanssa ja sovittelivat niitä yhteen. Seuraavalla viikolla uudet ykkösten ryhmänohjaajat tutustuivat näihin uusiin materiaaleihin itsenäisesti.

Ensimmäinen yhteinen tapaaminen tulevien ykkösten ryhmänohjaajien ja nykyisten ykkösten ryhmänohjaajien kesken oli 8.4.2025. Tällä tapaamisella keskusteltiin YR1- dioista, vahvuusportfoliosta ja yleisistä ryhmänohjaukseen liittyvistä kysymyksistä.

Tämän tapaamisen jälkeen nykyiset ryhmänohjaajat tapasivat ja suunnittelivat seuraavia tapaamisia ryhmäytämisen, tutoreiden hyödyntämisen ja muiden, esimerkiksi edellisessä tapaamisessa nousseiden kysymysten ja teemojen osalta. Eri teemoista nykyiset ykkösten ryhmänohjaajat valitsivat vastualueet ja suunnittelivat diat seuraavalle yhteiselle tapaamiselle, johon uudet ykkösten ryhmänohjaajat saapuisivat.

Yhteisellä tapaamisella, jossa oli nykyisten ryhmänohjaajien ja uusien ryhmänohjaajien lisäksi myös projektityöntekijä ja opinto-ohjaajat, käytiin läpi koko ensimmäisen vuoden ryhmänohjauksen askelmerkkejä. Tapaaminen sisälsi muun muassa OP1-rungon läpikäyntiä, opojen ja ryhmänohjaajien yhteistyön ja huoltamon tuen merkitystä esimerkiksi opiskeluhuollon tervehdyksen ja yhteistyömahdollisuuksien kertomisen myötä. Lisäksi opot avasivat tietotyöpöydän käyttöä ja sen merkitystä ryhmänohjaajan työssä. Nykyiset ykkösten ryhmänohjaajat ohjeistivat tulevia uusia ykkösten ryhmänohjaajia ryhmäytämisen merkityksestä ja ryhmänohjaajan vastuusta ensimmäisten koulupäivien ja ykkösiä ryhmäyttävän ”Tylyfestin” onnistumisessa. Lisäksi käytiin läpi ryhmänohjaajan vuosikello, vastuunjako vuoden aikana, tutoreiden ja ryhmänohjaajien yhteistyö - tutorit tunneilla sekä ryhmänohjaajien rooli opiskelijoiden omassa tiimitoiminnassa. Lopuksi nykyiset ykkösten ryhmänohjaajat ohjeistivat vielä ro-tuokioiden, ro-haastatteluiden, kotiväenillan, ja koulun sekä kodin yhteistyön merkitystä ryhmänohjaajan työssä.

Viimeisellä yhteisellä tapaamisella uudet ja nykyiset ykkösten ryhmänohjaajat kävivät työpareina läpi viime kerran tapaamisessa esille nousseita kysymyksiä. Tämän lisäksi nykyiset ykkösten ryhmänohjaajat ohjeistivat konkreettisesti oppimisalustojen mm. Studeon ja Classroomin käyttöä. Myös uusi Microsoft 365:ssä toimiva vahvuusportfolion lataus ja täyttäminen käytiin läpi syksyä varten.

Viimeisellä omalla tapaamisellaan uudet ykkösten ryhmänohjaajat pääsivät tapaamaan uusia syksyllä tehtävänsä aloittavia tutoreita aamupalan merkeissä. Jokaiselle aloittavien opiskelijoiden ryhmälle on nimetty omat tutor-opiskelijat ja heidän merkityksensä ryhmäytämisen tukemisessa ja Etu-Töölön lukioon kiinnittymisessä on suuri. Ryhmänohjaajat kokevat, että hyvä ja toimiva yhteistyö tutorien ja ryhmänohjaajien välillä helpottaa yhteisen työn tekemistä syksyn alussa.

Nykyisten ykkösten ryhmänohjaajien viimeinen tapaamiskerta sisälsi puolestaan tämän raportin kirjoittamista. He pohtivat erityisesti tämän kokeilun hyötyjä ja haasteita sekä merkitystä tulevaisuuteen.

Kokeilun tulokset

Nykyisten ykkösten ryhmänohjaajien mukaan kokeilussa toimi erityisesti yhteinen keskustelu ja vuorovaikutus kollegojen välillä. Ryhmänohjaajat kokivat, että pääsivät viimein ajan kanssa käsittelemään muun muassa syksyllä tulleen uuden vahvuusportfolion materiaaleja ja niiden tehokasta hyödyntämistä. Ryhmänohjaajien mielestä erityisen toimivaa oli yhteinen vinkkien ja käytännön työkalujen jakaminen ryhmäkeskusteluissa. Myös nykyisten ykkösten ryhmänohjaajien suorittama opintojaksojen materiaalien yhteensovittaminen ja kuratointi johti aiempaa toimivampaan lopputulokseen vahvuusportfolion ohjaamisessa. Ryhmänohjaajat mainitsivat, että erityisesti työparityöskentely oli toimivaa ja mukavaa.

Haasteina kokeilussa nähtiin erityisesti se, että aikataulu oli paikoin tiukka. Lisäksi jatkokehittämisessä nostettiin esille, että jatkossa myös opiskelijoita voisi osallistaa kokeiluun; he voisivat olla avainasemassa siinä, mitä ryhmänohjauksessa tulisi erityisesti jatkossa kehittää.

Kokeilun toiminta jatkuu lukiossa erityisesti siltä kannalta, että kokeilussa käytettyjä materiaaleja tullaan käyttämään ryhmänohjauksen tukena. Myös oppituntien materiaalit saatiin muokattua niin, että niiden tekeminen jatkossa on miellyttävämpää ja tukee nykyistä paremmin ryhmänohjausta. Tuleville ryhmänohjaajille pyritään pitämään jatkossakin kevään aikana koulutusta, jossa käydään läpi ryhmänohjaajan tehtävät ja jaetaan edellisten ryhmänohjaajien käyttämää ja kehittämää materiaalia. Jatkossa tämä tulee kuitenkin olemaan aikaisempaa tehokkaampaa ja suoraviivaisempaa, sillä materiaalit näihin on rakennettu jo tämän kokeilun myötä.

Yhteistyö

Hankeessa yhteistyötä tekivät nykyiset ykkösten ryhmänohjaajat, tulevat ykkösten ryhmänohjaajat ja opinto-ohjaajat sekä ro-kehittämisestä vastaava esihenkilö ja projektityöntekijä. Yhteistyö toteutettiin soveltuvien osin Teams-viestein, itsenäisellä työskentelyllä, yhteisillä tapaamisilla ja työparityöskentelynä. Yhteistyö toi lisäarvona yhteisten selkeiden rakenteiden varmistamista ja hiljaisen tiedon sekä kokemuksesta nousevien ideoiden kehittämistä.

Ryhmänohjauksen kehittämistyö (RO)

Anna-Maria Lehtonen, Nina Marsti, Oskari Terhemaa, Piia Vikberg

Ryhmänohjaus, Mäkelänrinteen lukio

Ryhmänohjauksen merkitys on kasvanut lukioissa oppivelvollisuuden laajentumisen myötä ja Mäkelänrinteen lukio halusi nostattaa sen arvostusta opiskelijoiden keskuudessa ja yhtenäistää toimintaa.

Tavoitteet

Opettajien työryhmä tehnyt yhtenäiset ohjeet ryhmänohjaukseen ja suunnitellut ro-tunneille jokaiseen periodiin omat ohjelmat sekä seurantajärjestelmät. Tavoitteena on ollut lisätä yhteisöllisyyttä ja ro-tuntien kokemista mielekkäiksi.

Mitä tehtiin?

Suunnittelussa ryhmänohjausta päätettiin kehittää seuraavilla toimilla.

Ryhmänohjauksen tunneille luotiin periodikohtaiset ohjelmat, jotka noudattelivat periodien teemoja. Eri tahoilta kysyttiin, mitä asioita ro-tunneilla pitäisi käsitellä ja niiden pohjalta laadittiin materiaalit eri tunneille. Materiaalia tehtiin vuositasojen mukaisesti. Ryhmänohjaajat koulutettiin ja ohjeistettiin uusiin materiaaleihin. Samalla yhtenäistettiin seurantajärjestelmiä ja -lomakkeita.

Ryhmänohjaajille tuli vuositasovastaavat, jotka vastasivat vuositason toiminnasta

Ro-tuntien kestoa muutettiin. Uudessa rakenteessa ro-tunteja on vain kolme periodissa, mutta pituudeltaan ne ovat 45 minuutin mittaisia.

Kokeilun tulokset

Jatkamme koulussa tällä uudella mallilla. Pitkät ro-tunnit mahdollistivat hyvin esimerkiksi seurantojen tekemisen, mutta myös eri tilaisuudet ilman, että ne häiritsivät muuta opetusta.

Opiskelijat kokivat eri asiat hyödyllisiksi ja esimerkiksi abiturientit kehuivat ylioppilaskirjoituksiin liittyviä ro-tunteja.

Osa opiskelijoista koki, että ro-tunteja on liikaa ja myös opettajilta tuli kommentteja pituudesta. Jatkossa pitää ohjeistaa selvemmin, että tunneilla voidaan tehdä lisäksi myös ryhmän omia juttuja.

Yhteistyö

Työhön osallistui käytännössä koko henkilökunta ja esimerkiksi opiskelijahuoltoryhmä oli mukana tekemässä materiaalia ja antamassa asiantuntija apua.

Huoltajayhteistyö

Jenni Korte, Tytti Laakso, Anu-Elina Väkeväinen

Opiskelijahuolto, yhteistyö huoltajien kanssa, Etu-Töölön lukio

Etu-Töölön lukio kehitti huoltajayhteistyötä lukuvuonna 2023–24. Hankkeen itsetarkoituksena ei ollut rytinällä järjestää jotain uutta ja upeaa, vaan kartoittaa ja kokeilla sitä, mikä toimisi parhaiten kyseisenä lukuvuonna ja siitä eteenpäin lukioikäisten ja itsenäistyvien nuorten huoltajien kanssa oppivelvollisuuden laajentumisen myötä. Kehitettävien käytänteiden tarkoituksena oli antaa huoltajille käsitys, että katsomme samaan suuntaan ja tuemme yhdessä nuorta kasvussa ja kehityksessä. Halusimme mahdollistaa huoltajille matalan kynnyksen tulla tutustumaan sekä koulun toimintaan, koulun henkilökunnan edustajiin että toisiinsa.

Tavoitteet

- Huoltajille mahdollisuus tavata toisiaan ja koulun edustajia ja keskustella koulunkäyntiin ja nuoren elämään liittyvistä asioista.
- Koulun toiminnan ja tapahtumien tiedottamisen selkeyttäminen huoltajille.
- Huoltajien henkilökohtainen tavoittaminen ja ryhmänohjaajan ja huoltajan yhteydenottokynnyksen madaltaminen.

Mitä tehtiin?

Hankkeen vaiheita:

- Nykyhetki: tämänhetkisen huoltajayhteistyön kartoitus eri vuosiluokilla ja sen kirjaaminen sekä huoltajien toiveet
- Ideat lukuvuodelle 2023–24 ja mahdollisesti jatkoon: huomio lukion YR- eli yrittäjyyspainotuksessa, hyvinvointi ja pedagogiikka, mahdollinen vanhempainyhdistys ynnä muuta.
- Ajan ja paikan realiteetit: tämän vuoden aikataulun ja tilojen kartoitus - mitä voidaan järjestää lukuvuonna 2023–24
- Osaaminen eri ideoille ja suunnitelmia huoltajille järjestettävästä tilaisuudesta: koulun oma asiantuntijuus vai ulkopuolinen asiantuntija
- Ulkopuolisten asiantuntijoiden kartoittaminen. Monia vaihtoehtoja kartoitettiin ja ehdotuksia tehtiin. Rahankäyttö ulkopuolisiin asiantuntijoihin koettiin saatuun hyötyyn nähden pienenä ja siksi siitä luovuttiin. Samoin mietittiin, että oman asiantuntijuuden kehittäminen tuo pysyvämpää hyötyä kouluun, kun toimintatapoja voidaan jatkaa myös hankkeen jälkeen. Päätös pysyä koulun henkilökunnan asiantuntijuudessa.
- Työnjako ja työtavat ideoiden toteutuksissa ja viestintä muulle koululle.
- Toteutuksia vuoden aikana: keskusteluilta, perioditiedotteet, ryhmänohjaajien huoltajakontaktit eri tavoin.
- Palautekyselyt ryhmänohjaajilta ja huoltajilta.
- Reflektointia ja tulevaisuuden suunnittelua: mitä kokeilusta jätetään arkeen, mitä uutta kokeillaan ensi vuonna ja viestintä muulle koululle, mahdollinen hyöty hankkeesta muille luokka-asteille

Tapahtumat ja käytänteet:

Keskusteluilta huoltajien ja koulun edustajien välillä

- Helmikuun 1. päivän iltana järjestettiin koulun henkilökunnan edustajien toimesta avoin keskusteluilta kaikkien ikävuosien huoltajille. Tilaisuus järjestettiin oman koulun asiantuntijuuden voimin. Ohjelma jakautui yhteiseen salitilaisuuteen ja keskustelutyöpajoihin. Salitilaisuudessa rehtori kertoi kouluterveyskyselyn tuloksista, minkä jälkeen huoltajat jakaantuivat etukäteen tiedotettuihin teemakeskustelupajoihin.
- Keskustelupajojen runko oli yhdessä suunniteltu samansuuntaiseksi, ja muokattu kuhunkin teemaan sopivaksi. Keskustelupajoja oli vetämässä koulun opiskeluhuollon henkilöitä, opinto-ohjaaja, erityisopettaja, nuorisotyönohjaaja, opettajia ja rehtori.
- Keskustelupajojen aiheet olivat:
 - *Kodin keinoja nuoren opiskelukyvyyn tukemiseen*
 - *Koulun keinoja yhteisöllisyyden lisäämiseksi*
 - *Lukio-opiskelun vaatimuksia ja haasteita*
 - *Maailma muuttuu. Millaiseen tulevaisuuteen nuorta kasvatamme?*
- Osallistujilta pyydettiin keskustelupajojen lopuksi palaute.

Yrittäjyysmessutapahtuma

- Etu-Töölön lukion painotuksen mukaisesti Vuosi yrittäjänä - opiskelijat pääsevät vuosittain esittelemään luomiaan yrityksiä toisilleen ja koulun väelle. Tämän hankkeen nimissä tilaisuutta laajennettiin siten, että myös huoltajia varten messuja jatkettiin iltatilaisuudeksi. Lisäksi huoltajat saivat kuulla messujen jälkeisessä tilaisuudessa yrittäjyysopiskelijoiden kokemuksia Vuosi yrittäjänä -kurssista.

Perioditiedote

- Tavoitteena saada kaikkien tahojen informoitava tieto selkeästi ja suht vähällä vaivalla koottua samaan tiedotteeseen.
- Perioditiedote koottiin yhteistyössä rehtorin, ryhmänohjaajien, opinto-ohjaajien ja opiskelijahuollon edustajien kanssa, ja tiedotteeseen koottiin tulevaa periodia koskevat ajankohtaiset asiat ja tapahtumat.
- Perioditiedotteen runko: Rehtorin terveiset, Ryhmänohjaajan terveiset, Opinto-ohjaajan terveiset, Opiskelijahuollon terveiset.
- Ryhmänohjaaja lähetti tiedotteen omien opiskelijoidensa huoltajille Wilma-viestinä. Näin hän saattoi olla yhteyshenkilö, jos huoltajalla oli kyseisistä asioista jotain kysyttävää.

Huoltajien tavoittaminen

- Koulu järjesti huoltajia varten etähuoltajaillan ja kaksi huoltajailtaa koululla. Tämän hankkeen puitteissa haluttiin varmistaa, että myös näistä tilaisuuksista poissaolleisiin huoltajiin syntyisi kontakti ja ryhmänohjaaja ja huoltaja tutustuisivat toisiinsa.
- Ryhmänohjaajille laadittiin apukysymykset ja eri vaihtoehtoja, joiden kautta heidät ohjeistettiin olemaan huoltajiin yhteydessä: etäpalaveri, etävartti, puhelinsoitto. Tavoitteena oli saada yhteys jokaisen ryhmäläisen huoltajaan.
- Ohjeistus pääpiirteittäin:
 - Etätapaamisen kesto noin 45–60 minuuttia. Tapaamisen tavoitteena on kohdata huoltajat ja käydä lyhyesti läpi kotiväenillassakin käytyjä teemoja lukio-opintojen aloittamiseen liittyen. Tilaisuudessa on mahdollisuus nostaa esiin asioita ja ilmiöitä, jotka puhututtavat koulussa. Huoltajilla on mahdollisuus kysymyksiin ja keskusteluun.
 - Etävartti niille huoltajille, jotka eivät olleet kotiväenillassa tai etätalaisuudessa. Etävarttit pidetään Teamsissa ja niissä käydään läpi nuoren lukio-opintojen aloitusta. Etävarttien tavoite on kohdata nuoren huoltaja. Sekä huoltaja, että ryhmänohjaaja kertovat nuoren tilanteesta. Jos haasteita on ollut ryhmänohjaaja ja huoltaja pohtivat yhdessä, millaisia ratkaisuja haasteisiin olisi löydettävissä. Etävarrtin ei tarvitse keskittyä haasteisiin erityisesti, jos niitä ei ole. Kodin on myös tärkeä kuulla, kun koulussa menee oikein hyvin! Näin jatkossa yhteydenotto on tarpeen tullen helpompaa.

- Puhelinsoitto niille huoltajille, joita ei ole tavoitettu kotiväenillassa, etätilaisuudessa eikä etävarteilla. Puhelun tarkoituksena on varmistaa, että huoltaja on tietoinen esimerkiksi koulun tiedottamistavoista, poissaolokäytänteistä ja niin edelleen. Pyritään vahvistamaan huoltajan roolia nuoren opiskelun tukijana.
- Ryhmänohjaajien kanssa järjestettiin yhteinen ohjepalaveri syksyn alussa ja palautekeskustelu keväällä sekä pyydettiin heiltä kysely tavoittamisen toteutumisesta ja siihen liittyvistä asioista.

Kokeilun tulokset

Keskusteluilta huoltajille

- Keskusteluiltaan osallistui lähes 50 huoltajaa.
- Opiskelijoiden kahvilayritys pääsi tekemään kauppaa tarjoiluilla.
- Palautteen perusteella ilta koettiin hyödylliseksi, yleisarvosana 4,5/5
- Erityisen hyvää tilaisuudessa oli keskustelu ja kohtaamiset sekä muiden vanhempien että henkilökunnan edustajien kanssa (4,7/5).
- Koulun henkilökunnan edustajat totesivat, että illalla oli hyvä rakenne, mutta huoltajat jakautuivat työpajoihin epätasaisesti. Jos aiheita olisi vähemmän, osallistujia saattaisi olla enemmän kussakin keskusteluaiheessa.
- Huoltajilta saatiin useita ehdotuksia uusista keskusteluaiheista.
- Huoltajille suunnatun kyselyn perusteella enemmistö vastaajista (75 %) kannattaa keskusteluiltojen tarjoamista jatkossakin.
- Keskusteluiltojen suunnitteleminen ja toteuttaminen arvioidaan lukuvuosikohtaisesti.

Yrittäjyysmessutapahtuma

- Yrittäjyysmessut onnistuivat. Niitä pidettiin kahdessa kerroksessa talossa ja yrityksiä oli esillä noin 20. Kotiväki oli kiinnostunut, mutta kaikki huoltajat eivät jääneet messutapahtuman jälkeiseen huoltajien tapahtumaan.
- Tapahtumaan jäi silti runsaasti huoltajia (noin puolet).
- Tapahtumassa oli äänessä yrittäjyysopettajia, opiskelijoita ja jopa yksi lukion alumni, joka kertoi spontaanisti hyviä kokemuksiaan yrittäjyysopinnoista.
- Tapahtumaa kiiteltiin ja pidettiin onnistuneena. Tapahtumassa osa huoltajista halusi antaa koululle taloudellista tukea kansainvälisiä yrittäjyystapahtumia varten.
- Tilaisuudessa syntyi myös uusi tapahtumatuotannon kurssi, kun yksi huoltaja halusi tehdä koulun kanssa yhteistyötä. Tapahtumatuotannon kurssi on tällä hetkellä käynnissä ja Terveys ja talous -tapahtumassa elokuussa lukion opiskelijat tekevät työharjoittelua. Opiskelijat saavat tästä opintopisteitä ja koulu saa rahaa, jota voidaan käyttää tuleviin yrittäjyysmatkoihin.

Perioditiedote huoltajille

- Kokeilusta saatiin hyvät palautteet niin henkilökunnalta kuin huoltajilta. Ryhmänohjaajat kokivat, että yhteisesti koottu perioditiedote helpottaa heidän työtään.
- Huoltajakyselyn perusteella perioditiedotteen sisältöön ja määrään (neljästi) oltiin tyytyväisiä. Useimmat vastaajista haluavat perioditiedotteen lisäksi myös tapahtumakohtaisia Wilma-tiedotteita tai -viestejä.
- Perioditiedote otetaan pysyvään käyttöön.

Huoltajien tavoittaminen

- Ryhmänohjaajien kanssa käydyn keskustelun ja kyselyn perusteella sekä huoltajien spontaanien palautteiden ja kyselyn perusteella tutustuminen koettiin myönteiseksi.
- Huoltajakyselyn perusteella tavoittaminen oli tarpeellista (89 % vastaajista), helpottaa jatkossa yhteydenottoa kouluun (82 % vastaajista) ja lisäsi ymmärrystä koulun toiminnasta (96 % vastaajista).
- Kokeilu otetaan tulevana lukuvuonna ensimmäisen ikävuoden ryhmänohjaajien tehtäviin.

Yhteistyö

Keskusteluilta huoltajille

- Moniammatillinen yhteistyö: terveydenhoitaja, kuraattori, psykologi, erityisopettaja, opinto-ohjaaja, nuorisotyöntekijä, opettajat, rehtori
- Yhteistyö koulun oman opiskelijahuoltoryhmän jäsenten kanssa sujui sekä yhteisen Teams-kanavan kautta (viestittely ja Teams-videopuhelu) että lähitapaamisissa, muuten olisi ollut vaikeaa tavoittaa kaikkia.

Opiskelijahuoltoryhmän jäsenten käyttö keskusteluillassa mahdollisti koulun oman asiantuntijuuden hyödyntämisen. Kaikille koulun käytänteet tuttuja. Myös jatkossa ovat käytettävissä ja kehittämässä omassa koulussa yhteistyötä kodinväen kanssa keskusteluillassa tulleiden asioiden äärellä. Säästönäkökulma myös, kun ei käytetty ulkopuolisia asiantuntijoita.

Yrittäjyysmessutapahtuma

- Tapahtuma koettiin onnistuneeksi ja sille toivottiin jatkoa.
- Huoltajat olivat kokeneet haastavaksi saada riittävää tietoa koulun yrittäjyysopinnoista ja vapaamuotoinen tilaisuus, jossa oli sekä opiskelijoiden että opettajien osuuksia koettiin hyväksi ja moniin kysymyksiin tuli vastauksia.
- Kiinnostavimpana pidettiin kansainvälisiä projekteja ja moni huoltaja olisikin halunnut lähteä myös tukemaan niitä sekä taloudellisesti että mahdollisesti muutenkin.
- Samantapaista voisi jatkaa, ei ehkä tarvetta suuriin muutoksiin.

Perioditiedote huoltajille

- Perioditiedotteen sisältö toteutui yhteistyössä rehtorin, vuositasojen vastaavien, opinto-ohjaajien, opiskelijahuoltoryhmän edustajien toimesta. Ryhmänohjaajat lähettivät perioditiedotteet oman ryhmänsä huoltajille.
- Jatkossa perioditiedote lähetetään samaa pohjaa käyttäen. Pohjaan on lisätty opiskelijakunnanhallituksen terveiset. Periodikatsauksessa päätetään luonnokseen tulevien asioiden deadline, minkä jälkeen ryhmänohjaaja lähettää tiedotteen.

Huoltajien tavoittaminen

- Huoltajien tavoittamisessa hankkeen jäsenet valmistivat ryhmänohjaajia varten valmiit ohjeet, vaihtoehtoiset tavoittamistavat ja apukysymyksiä huoltajien kohtaamiseen. Ryhmänohjaajat tukivat toinen toisiaan.
- Tavoittamisen valmiit vaihtoehdot, Teamsin käyttöohjeet ja apukysymykset on täsmennetty yhteistyössä.
- Ryhmänohjaajien kokemus tavoittamisen myönteisestä vastaanottamisesta ja mielekkyydestä kannustavat jatkamaan menetelmää. Huoltajakyselyyn vastanneet ensimmäisen ikävuoden huoltajat arvioivat tyytyväisyytensä kodin ja Etu-Töölön lukion välisestä yhteistyöstä arvosanalla 4,4/5. Huoltajien tavoittaminen on yksi tärkeä lisä kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön, jonka toivotaan kannustavan huoltajia olemaan proaktiivisesti yhteydessä ryhmänohjaajaan.
- Kokeilussa olleet ryhmänohjaajat ovat tukena tulevien ykkösten ryhmänohjaajia varten jakamalla onnistuneita käytänteitä.
- Huoltajien kattava tavoittaminen on kirjattu tulevien ryhmänohjaajien tehtäviin.

Työryhmä poissaolojen ja myöhästelyn vähentämiseksi

Emma Pihkala

Lukioon kiinnittyminen, poissaolot ja myöhästymiset, Vuosaaren lukio

Kouluterveyskyselyn 2023 tuloksista näkyy, että Vuosaaren lukiossa opiskelijan luvattomat poissaolot ja myöhästelyt ovat runsaampia kuin keskimäärin koko maassa. Poissaolotyöryhmä perustettiin pohtimaan keinoja poissaolojen ennaltaehkäisemiseksi ja niihin puuttumiseksi.

Vuosaaren lukion arvoja ovat innostus ja ihmettely, arvostava kohtaaminen, läsnäolo, sinnikkyys ja ahkeruus sekä kestävä elämäntapa.

Poissaolotyöryhmän tehtävä on ollut lisätä opiskelijoiden fyysistä ja psyykkistä läsnäoloa oppitunneilla.

Kouluun kiinnittymistä on vahvistettu Vuosaaren lukiossa toivon pedagogiikka – teemalla lukuvuonna 2024–25 monin tavoin. Tämä raportti keskittyy poissaolotyöryhmän työhön.

Tavoitteet

Työryhmän tavoitteena on ollut selvittää, miksi opiskelijat ovat poissa oppitunneilta ja miksi he myöhästyvät sekä rakentaa Vuosaaren lukion malli poissaolojen ja myöhästelyiden ehkäisemiseksi ja niihin puuttumiseksi.

Tavoitteena on myös lisätä psyykkistä läsnäoloa oppitunneilla ja ylipäätään vahvistaa kouluun kiinnittymistä

Mitä tehtiin?

Poissaolot ja myöhästelyt sekä mobiililaitteet

Kevät 2024:

Laadittiin toimintamalli poissaoloja ja myöhästelyitä sekä mobiililaitteiden käyttöä koskien

- Laadittiin poissaolokysely opiskelijoille
- Työryhmään pyydettiin kaksi opiskelijajäsentä opiskelijakunnan hallituksesta mukaan tuomaan opiskelijanäkökulmaa
- Osallistettiin opiskelijoita [Photo Voice -menetelmällä](#)
- Osallistettiin huoltajia huoltajien aamukahveilla aiheesta ja kyseltiin huoltajien ajatuksia

Jatkotoimet

- Käytiin läpi opiskelijakyselyn tulokset – purkaminen ja analysointi
- Otettiin selvää muiden lukioden käytännöistä poissaoloihin ja myöhästelyihin puuttumiseksi
- Päätettiin, että pyrimme vaikuttamaan kahdesta suunnasta: 1) Ennaltaehkäisevä työ (kouluun kiinnittyminen, yhteisöllinen opiskeluhoitotyö, turvallisen yhteisön pelisäännöt, ryhmäytyminen) sekä 2) Seuraamukset (kasvatuskeskustelut, kurinpidolliset toimet, tuen portaat (oppivelvollisuuden alaiset))
- Laadittiin ehdotus poissaoloihin ja myöhästymiseen puuttumisen malliksi (sisältäen hyvinvointinäkökulman) sekä kännyköiden käyttöön puuttumiseksi, tämä malli hyväksyttiin opettajainkokouksessa 23.5.2024 ja otetaan käyttöön heti elokuussa 2024
- Laadittiin suunnitelma siitä, miten uudet käytännöt jalkautetaan heti uuden lukuvuoden alussa (ryhmänohjaustuokiot, rehtoreiden kirje opiskelijoille ja huoltajille, opinto-oppaan päivitys)
- Laadittiin ohjeistus opiskelijoille
- Laadittiin ohjeistus opettajille, huoltajille ja henkilökunnalle
- Päivitettiin opinto-oppaan teksti poissaoloja ja myöhästelyitä koskien

Elokuussa 2024:

- Lukiolle tilattiin kännykkäparkit
- Wilma-viestien ja -merkintöjen laatiminen ja tarkistus
- Ohjeet kohta kohdalta opettajille. Ohjeet tulostettiin myös luokkiin opepöydälle
- Opettajien perehdytys aiheeseen
- Viestintä ja tiedottaminen:
 - Rehtoreiden viesti opiskelijoille ja huoltajille (poissaolot, myöhästely, kännykkäparkki)
 - Kuulutukset
 - Ryhmänohjauksissa opiskelijoille laadittujen diasesitysten läpikäynti vuositasoittain

Syksyllä 2024:

- Muistutusviestit ja kuulutukset aina uuden periodin alkaessa
- Seuranta
 - Kokouksissa / välituntipalavereissa kyseltiin opettajien kokemuksia uusista käytännöistä
 - Onnistumiskeskustelujen yhteydessä keskusteltiin henkilökohtaisesti jokaisen opettajan kanssa heidän kokemuksistaan uusista käytännöistä

Toukokuu 2025:

- Opettajakyselyn tuloksia käytiin läpi opettajainkokouksessa 20.5.
- Suunniteltiin, miten saada pidettyä yhteisönä käytännöistä kiinni ja mitä se vaatii

Kokeilun tulokset

Kokeilun kautta laatimamme käytänteet otetaan pysyväksi malliksi Vuosaaren lukiossa. Saavutimme tavoittemme. Palaute huoltajilta ja opiskelijoilta on ollut myönteistä, erityisesti mobiililaitteita koskien.

Opimme projektista, että moni asia saadaan vietyä käytännöksi, jos joku opettaja ensin kokeilee käytäntöä ja toteaa sen toimivaksi.

Työryhmä toimi hienosti.

Opiskelijajäsenten läsnäolo työryhmässä oli todella hyvä juttu, vaikka he eivät enää osallistuneet viimeisiin kokouksiin.

Työryhmä jatkoi toimintaansa lukuvuonna 2024–25.

Haasteita: Jotkut opettajat eivät noudata yhdessä sovittuja käytänteitä, tähän puutemme jatkossa. Suurin osa opettajista kuitenkin noudattaa ohjeistusta.

Poissaolotyöryhmän ajatuksia käytänteiden juurruttamiseksi

Yhteiset pelisäännöt

- virkaehtosopimuksen mukaisessa koulutuspäivässä lukuvuoden alussa kerrataan käytänteet.
- Jokainen opettaja luo tästä rutiinin.
- Lukuvuoden alussa käytänteet käydään opiskelijoiden kanssa (ryhmänohjaajat).
- Vanhemmille kerrotaan toimintatavoista ykkösten vanhempainillassa.
- Kaikille huoltajille lähetetään Wilma-viestillä muistutus lukuvuoden alussa.
- Ro-keskusteluissa ryhmänohjaaja keskustelee Wilma-merkinnöistä → ryhmänohjaaja voi lähettää rehtorin luo kasvatustaluteluun tarvittaessa
- Kirjallinen varoitus, jos häiritsevä käyttäytyminen on toistuvaa.
- Kaikki noudattavat yhteisiä käytänteitä.
- Hallinto on sitoutunut tukemaan opettajia kasvatustehtävässä.

Yhteisöllisyys, kouluun kiinnittyminen

- Sosiopedagogiset menetelmät (ryhmäyttävät opetusmenetelmät)
- Vahva suositus istumajärjestyksestä ainakin periodin alussa.
- Opettajalla on vastuu ryhmän psykologisen turvallisuuden rakentamisesta
- Arvostava kohtaaminen

Yhteistyö

Kyselimme eri lukioiden käytäntöjä poissaoloihin ja myöhästelyihin liittyen, sekä Helsingin sisällä että valtakunnallisesti. Huomasimme, että käytännöt ovat kirjavia.

Lopuksi

Poissaolotyöryhmä käynnistettiin, koska muutokselle oli tarvetta. Projekti oli onnistunut ja huolehdimme jatkossakin siitä, että hyvät käytänteet säilyvät.

Henkilökunnan käsikirja

Piia Vikberg, Laura Nyysönen

Mäkelänrinteen lukio

Kokeilussa pyrittiin löytämään keinoja varmistaa, että ison lukion henkilökunta helposti löytää tarvittavat tiedot ja että kaikkea ei tarvitse kysyä kollegoilta.

Tavoitteet

- Isossa lukiossa on paljon erilaisia ohjeita ja tavoitteena oli kerätä nämä asiat yhteen sekä helposti löydettäväksi.
- Tarve käsikirjasta oli tullut henkilökunnalta, joten tavoitteena oli myös vastata tähän toiveeseen
- Materiaalin pitäisi olla helposti ylläpidettävä.

Mitä tehtiin?

Kaksi opettajaa aloitti oppaan tekemisen ja aluksi kartoittivat, mitä asioita henkilökunta ja hallinto haluavat oppaaseen. Alkukartoituksen jälkeen he selvittivät, mitä materiaaleja oli jo saatavilla ja rakensivat yksinkertaisen pohjan materiaaleille. Käsikirja rakennettiin sähköiselle alustalle ja ideana oli ohjata paljolti linkkien avulla oikeille sivuille eli asioita ei kirjoitettu uusiksi. Tämä helpottaa materiaalin päivitystä.

Materiaalia painottuu koulun yleiseen toimintaan kuten ylioppilaskirjoituksiin, koeviikkoihin, arviointiin sekä työsuhteisiin ja arjen toimintaa, mutta vähemmän oppiaineiden tai aineryhmien toimintaan. Siihen tarkoitukseen koululla on oma opinto-opas.

Kokeilun tulokset

Materiaali on hyvä ja helpottanut koulun toimintaa ja opettajien arkea. Prosessin aikana monet asiat on käyty lävitse ja toimintatapoja on tarkennettu ja selvitetty. Se on ollut yksi projektin tärkeä anti. Haasteena materiaalissa on aina päivittäminen ja oikeiden, henkilökunnalle tärkeiden materiaalien tekeminen. Jatkossa materiaalin päivittämiseen ajantasaisena pitoon tarvitaan nimetty vastuuhenkilö.

Yhteistyö

Yhtenäiset säännöt ja ohjeet ovat varmasti helpottaneet myös opiskelijoiden arkea, sillä prosessin aikana henkilökunnan on ollut pakko palauttaa mieleen sovitut asiat ja se on yhtenäistänyt toimintaa.

Materiaalia teki ja ideoita antoi myös koulun opiskelijahuoltoväki.

10. Liitteet - Bilagor

Aktiivisuuspassi (Helsingin luonnontiedelukio)

Tervetuloa aktiivipassikurssille!

Aktiivipassi on 2 opintopisteen laajuinen opintojakso, jossa osallistut vapaa-aikanasi koulun järjestämään toimintaan luokiollamme sekä Helsingin liikunta- ja kulttuuriympäristöissä vähintään 16 kertaa. Jokaisesta kerrasta teet merkinnän oppimispäiväkirjaan, jonka palauttamisen jälkeen aktiivipassikurssi voidaan hyväksyä. Käynnit eivät saa olla samasta paikasta eli käyntien kohteiden tulee olla pääsääntöisesti joka kerralla eri.

Aktiivipassimerkintöjä tulee olla vähintään 16 ja jokaisesta tulee kirjoittaa oppimispäiväkirjaan (Tehtävissä tarkempi ohjeistus tehtävään). **Kuvat ovat kiva lisä oppimispäiväkirjaan.**

Kaksi merkinnöistä voi olla samasta koulun järjestämästä tukipajasta eli FYKE, MA, äidinkieli tai erityisopettajan opintopajasta. Tukipajakäynneistä voit siis saada yhteensä 8 käyntikertaa. Näistä käynneistä kerrot miten tukipaja auttoi sinua ja millaisia tehtäviä kyseisellä kerralla teit. Kerro myös miksi menet / et mene uudelleen tukipajaan. Kerro myös pajassa olleesta ilmapiiristä ja mitä toivoisit lisää tukipajalta.

Kaksi merkinnöistä voi olla koululla järjestettävästä vapaa-ajanviettoaktiviteeteista eli shakkikerhosta, lautapeleistä, käsityökerhosta tai mahdollisista urheilukerhoista. Kerro kokemuksestasi, missä järjestettiin, millaisia ihmisiä osallistui pajaan, miksi menet / et mene uudelleen, mitä toivoisit lisää kyseisestä aktiviteetista.

Kaksi merkinnöistä voi olla sinun omista harrastuksistasi tai vierailukäynneistä. Kerro omasta harrastuksestasi milloin olet harrastanut, miten löysit harrastuksen, mitä harrastus antaa sinulle, millaisia ominaisuuksia harrastuksesi vaatii jne. Harrastus voi olla liikunta, koiran kanssa lenkkeilyä, lemmikin hoitoa, museossa, teatterissa, konsertissa, galleriassa tms käyntiä.

Koulussa järjestetään koko lukuvuoden yhteistä tekemistä mm. liikuntacoachin, erityisopettajien sekä kuraattorin toimesta. Näistä tapahtumista ilmoitetaan Wilmassa ja/tai viikkotiedotteissa.

Näillä yhteisillä aktiviteeteilla saat kerättyä aktiivipassimerkintöjä, kun osallistut toimintaan. Huomaa, että osaan näistä yhteisistä aktiviteeteista tulee ilmoittautua etukäteen.

Classroomin tehtävöohjeistuksesta löytyy seuraava ohjeistus kurssin suorittamiseksi:

Tee yhteen tiedostoon kaikki aktiivipassikurssin merkintäsi. Laita kuvia mahdollisuuksien mukaan. Jokaisesta aktiivipassimerkinnästä tulee löytyä:

- Päivämäärä ja paikka
- Aktiviteetti eli mitä teit
- Mitä pidit toiminnasta ja voisiko valittua aktiviteettia tehdä jatkossakin?
- Oliko käynnistä hyötyä? Millaista tai miksi ei?
- Millaisia ajatuksia/tunteita käynti sinussa herätti?
- Millainen oli aktiviteetin ilmapiiri?
- Mitä erityisesti jäi mieleen käynniltä?
- Mitä uutta koit ja näit?
- Lisää kuva mikäli mahdollista

Yhteinen erityisopettajien järjestämä toiminta syksyllä 2023

Elokuu: Kalastus Vanhankaupunginkoski

Kävimme kalastamassa Helsingin Vanhankaupunginkoskella. Kalastuksen ohjauksesta vastasi Uudenmaan vapaa-ajankalastuksen kalastuksenohjaaja. Mukana opiskelijoiden lisäksi kolme opettajaa.

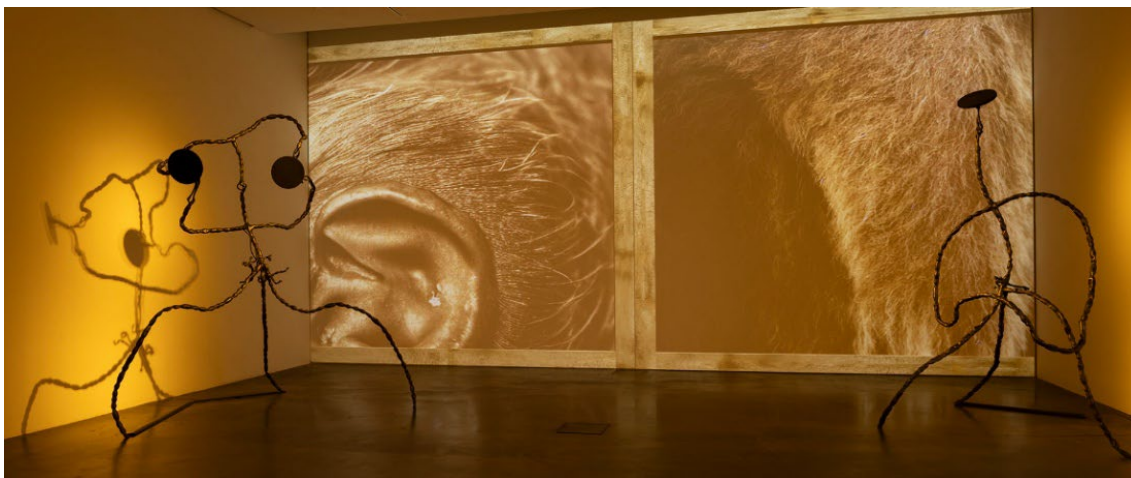
Syyskuu: Opastettu kävelykierros Senaatintorin ympäristö

Helsinkiopas Hannele Castrén veti opastetun kävelykierroksen historiallisessa Helsingissä Senaatintorin ympäristössä. Kierroksella tutustuttiin esimerkiksi yliopiston kirjastoon ja Tuomiokirkkoon.

Lokakuu: Kiasma

Opastettu vierailu Kiasman näyttelyihin Ars Fennica 2023 ja Tom of Finland.

Lokakuu: Paavalinkirkko

Opastettu vierailu Paavalinkirkkoon nuorisotyönohjaaja Ann-Marie Ahlstenin johdolla. Tutustuttiin erityisesti kirkkotaiteeseen ja arkkitehtuuriin.

Marraskuu: Fazer

Tutustuminen Fazerin yrityshistoriaan ja Fazeriin työpaikkana. Opiskelijoille tärkeimpänä karkkien maistelu.

Joulukuu: Kiipeily - Irti maasta

Opintopajatoiminta

Erityisopettajien järjestämän opintopajan ja vapaa-ajan toiminnan lisäksi on lukiossa pyörinyt jatkuvasti aineenopettajien vetämät tukipajat (fysiikka, kemia, matematiikka, äidinkieli) sekä liikuntacoahin viikoittainen useana eri päivänä järjestämä liikuntatoiminta. Lisäksi viikoittain järjestetään shakkikerhoa sekä opiskelijat voivat osallistua urheilukerhoihin ja koulujen välisiin peliturnauksiin.

Ruokahävikin tutkiminen ravintolassa (Konepajan lukio)

[Ravintolan tervetuloivotus](#)

[Ruokahävikki ja ympäristövastuullisuus ravintola-alalla \(nuorten ilmastoweбинаari\)](#)

mara.fi/ajankohtaista/uutiset/a-la-carte-ravintoloiden-havikki-ravitsemispalvelujen-vahaisin.html

Työn tavoite:

Selvittää, kuinka paljon ruokahävikkiä syntyy ravintola Sävelessä (Hämeentie 2) ja pohtia, miten sen määrää voisi vähentää.

Työohje:

1. Selvitä syntyvän ruokahävikin määrä ravintolassa. Erittele keittiössä, linjastolla (esim. rescueruuan määrä) ja asiakkaiden tuottama lautashävikki viikon aikana.
2. Tee alla olevan mallin mukainen taulukko, johon merkitset, kuinka paljon ruokahävikkiä syntyy eri viikonpäivinä. Taulukko voi olla myös muunlainen riippuen siitä, minkälaista tietoa ravintolasta saat. HUOM! Ravintolasta saatiin alla olevat tiedot; katso ravintolan antamat tiedot sekä niiden perusteella tehty uusi ohje Studeon ilmoitustaulun linkistä taulukon ja kaavion tekemiseen.

	Ma	Ti	Ke	To	Pe	La	Su
Pvm.							
Hävikki keittiössä g / %							
Hävikki linjastolla (g) / annosta							
Hävikki asiakkailta (g)							

3. Siirrä tulokset (taulukko) LibreOffice Calciin ja laadi niistä pylväsdiagrammi. Voit katsoa ohjeet pylväsdiagrammin laatimiseen LibreOffice Calcilla oheisesta videosta: [youtube.com/watch?v=2FZP_NFwc6Y](https://www.youtube.com/watch?v=2FZP_NFwc6Y)
4. Laske viikon aikana syntyneen hävikin määrä yhteen, mutta älä sijoita tätä lukua taulukkoon ja kaavioon. Käsittele tietoa sanallisesti luvussa “Tulokset” ja “Tulosten tarkastelu”.

Tutkimusraportin ohje:

Tutkimus ja raportti noudattavat kirjan luvussa (4) olevaa mallia biologisen tutkimuksen vaiheista ja tutkimusraportin sisällöstä. Lue ohjeet tarkasti ja kirjoita raportti niiden mukaan.

Tutkimusraportti sisältää:

1. kansisivun
2. sisällysluettelon
3. johdannon
4. tutkimuskysymyksen ja hypoteesin
5. aineiston ja menetelmän kuvauksen
6. tulokset
7. tulosten tarkastelun
8. lähteet

Käsiteltäviä aiheita raportin eri kappaleissa:

- **Johdannossa** kerrot työn tarkoituksen, selvität etsimäsi tutkimustiedon perusteella, mitä ruokahävikki tarkoittaa, paljonko sitä syntyy saman kokoisessa suomalaisessa ravintolassa keskimäärin ja miten hävikkiä voidaan vähentää ja miksi sen vähentäminen on tärkeää (muista lähdeviittaukset).
- **Tutkimuskysymykset** asetat kysymyksen muotoon.
- **Hypoteesissa** ennustat tutkimustietoon vedoten (muista lähdeviitteet), millaisen tuloksen tulet todennäköisesti saamaan.
- **Aineistossa ja menetelmässä** selvität, miten teit tutkimuksen.
- Tulokset esität taulukkona, diagrammina tai diagrammeina ja sanallisesti.
- **Tulosten tarkastelussa** kerrot, toteutuiko hypoteesisi sekä pohdit, miksi sait sellaiset tulokset kuin sait. Lisäksi pohdit hävikin syntyvän vähentämisen keinoja ja mahdollisuuksia ravintolassa.
- **Lähteissä** mainitset kaikki käyttämäsi lähteet aakkosjärjestyksessä ja nettiosoitteisiin laitavat päivämäärän, jolloin sivu on luettu.

Palauta raportti Studeon lukuun 4, tehtävään CP2.

Ravintola Sävelestä saadut tiedot:

Raaka-aineet	Tehty määrä	Keittiöhävikki	Lounas hävikki
Kalamureke	18 kg	0	3 kg
Perunamuussi	15 kg	350	0
Rakuuna porkkana	5 kg	0	0,5 kg
Kurkku	12 kg	750	0
Salaatti	18 kg	0	0
Tomaatti	15 kg	850	0
Pastasalaatti	15 kg	350	850 g
Kaaliraaste	10 kg	250	1 kg
Oliivit	10 kg	0	2,8 kg
Perunasalaatti	12 kg	275	1,8 kg
sienikeitto	8 l	0	1,5 l
Kanaa kookoskastike	18 kg	1100	4,85 kg
Riisi	8 kg	0	2 kg
Grillikasvikset	6 kg	350	0
Lasagne	22 kg	1450	4 kg
Makkarakeitto	8 l	0	2 l
Lihapullat	25 kg	0	3.8
Hernekeitto	10 l	0	2,1 l
Kermakastike	8 l	0	0
Perunamuusi	19 kg	450	0
pannukakku	14 l	0	1,2 l
Mansikkahillo	5 kg	0	0
Tomaattikeitto	6 l	0	1 l
Ribsit	28 kg	0	6,8 kg
BBq kastike	8 l	0	0

S2 Svenska som andraspråk och litteratur - prepkursmaterial till studentprovet

Modellsvar till studentprovet

Lästips

Lässtrategier

Genom att använda olika sorters lässtrategier kan det hjälpa dig att bättre förstå texter du läser. Lässtrategier kan definieras som medvetna och målinriktade försök att påverka sitt arbete med att förstå den text man läser.

- **Memoreringsstrategier**, bidrar till en översikt av texten
 - anteckningar
 - markera nyckelord
 - läsa flera gånger
- **Fördjupningsstrategier**, bidrar till en djupare förståelse
 - Aktivera bakgrundskunskaper - vad vet du om ämnet sedan tidigare?
 - Förutsäga - vad tror du att texten kommer att ta upp?
 - Närläsning - läs texten noggrant ord för ord
 - Visualisera - visualisera innehållet i texten t.ex. genom bilder eller symboler
- **Kontrollstrategier**
 - Vad behöver jag veta? Vilka frågor finns ställda till texten? Vad är det jag ska leta efter?
 - Klargöra - reda ut oklarheter i en text. Vad betyder svåra ord och/eller uttryck? Tänk kontext.
 - Ställ egna frågor till texten för att öka förståelsen. Det kan handla om vem, när, var, vad, varför.

Skrivprocessen

Skrivprocessen kan kort delas in i sju olika steg.

1. Analysera uppgiften
2. Samla material
3. Disponera
4. Skriv
5. Kontrolläsning och korrektur
6. Respons
7. Bearbetning

Under själva provtillfället får du inte respons på det du skriver, och därför är det viktigt att du tar till dig av den respons du fått på tidigare skrivuppgifter. Börja gärna med att göra en checklista för dig själv utifrån den respons du fått. Försök vara så tydlig och konkret som möjligt.

1. Analysera uppgiften

- Vad vill du säga med din text?
- Vilken är genren och vad är syftet med din text?
- Vad ska din text handla om?

2. Samla material

- Vilka förkunskaper har du?
- Bekanta dig med materialet ifall uppgiften kräver det
- Vad vill du lyfta fram ur materialet?
- Repetera också hur du hänvisar till materialet

3. Disponera - gör en plan för hur du ska skriva

- Granska dina anteckningar - finns det något du kommer att lämna bort?
- I vilken ordning tar du upp de saker du tänkt berätta?
- Hur inleder du och hur avslutar du? Tänk på att inledning och avslutning ska hänga ihop
- Ge din text en arbetsrubrik

4. Skriv

- Anteckningarna och dispositionen ska nu förvandlas till löpande text
- Dela in din text i stycken, var noggrann med övergångarna mellan styckena
- Använd ditt bästa och mest varierande språk
- Kom ihåg rubrik

5. Kontrolläsning och korrektur

- Låt din text vila en stund då du tycker att du är klar. Läs sedan igenom den långsamt och noggrant och fundera på följande frågor
- Fick du med allt viktigt?
- Finns det något överflödigt? Stryk det i så fall.
- Är dispositionen tydlig? Fungerar övergångarna mellan styckena? Är det klart för läsaren vad du vill säga med din text?
- Hänger inledningen och avslutningen ihop?
- Är hänvisningarna korrekta?
- Hänger rubriken ihop med texten?
- Är språket korrekt och begripligt?

Ordförråd, idiomatiska uttryck och stilnivå

I studentprovet i svenska som andraspråk och litteratur förutsätts du skriva med ditt bästa språk. Språket bedöms specifikt i de två skrivuppgifterna, men ett gott språk hjälper dig i alla provdelar.

Idiomatiska uttryck är en fast fras eller uttryck som inte kan förstås bara genom att tolka de enskilda orden bokstavigt utan de har fått en förskjuten betydelse. Idiomatiska uttryck kan vara utmanande eftersom deras betydelse inte alltid kan härledas direkt från de ord som ingår i uttrycket. Genom att använda olika idiomatiska uttryck korrekt visar du på ett varierat och nyansrikt språk.

Lista på olika idiomatiska uttryck enligt olika teman, förklaringar och exempelmeningar.

Uttryck	Förklaring	Exempelmening
Tema: Vatten		
Ha is i magen	Förmåga att hålla sig lugn vid stressiga situationer.	Under finalen visade målvakten att han hade is i magen.
Rinna ut i sanden	En plan, ett projekt eller något motsvarande som inte blev av.	Vi hade planerat att träffas under helgen, men det rann ut i sanden.
Att vara som fisken i vattnet	En person som trivs väldigt bra i en viss miljö eller i en viss situation.	Hon är som fisken i vattnet när hon uppträder inför slutsålda arenor.
Som en droppe i havet	Används för att beskriva något litet eller obetydligt i ett större sammanhang.	Min insats känns som en droppe i havet, men varje bidrag räknas.
Kasta vatten på en gås	Beskriver en situation där en person inte påverkas av förbättringsförslag eller kritik.	Jag försökte ge honom råd inför nästa intervju, men det var som att kasta vatten på en gås.

Orden forsar ur munnen	En person som pratar väldigt snabbt och intensivt, ofta utan pauser.	När hon blir upprörd forsar orden ur munnen på henne.
Tema: Växter och natur		
Darra som ett asplöv	Beskriver en situation där någon darrar av rädsla.	Jag kunde inte dölja min rädsla, utan darrade som ett asplöv.
Skina som en sol	Någon som ser väldigt glad, nöjd eller lycklig ut.	Han sken som en sol när han fick höra de goda nyheterna.
Efter regn kommer solsken	Hoppfullt och tröstande uttryck om att efter svåra eller jobbiga tider kommer bättre stunder.	Jag vet att du har det tufft nu, men kom ihåg att efter regn kommer solsken.
Slå rot	Ordentligt etablera sig på en plats eller i en situation.	Deras företag har verkligen slagit rot på marknaden, och är nu ett av de största.
Växa som ogräs	När något växer eller ökar i volym i en snabb, ofta okontrollerad, takt.	De olagliga nedladdningarna växer som ogräs.
Gräset är inte grönare på andra sidan staketet	Beskriver en situation där man tror eller tycker att det någon annan har är bättre, men det är nödvändigtvis inte så.	Jag trodde att det nya jobbet skulle vara bättre, men nu inser jag att gräset inte är grönare på andra sidan staketet.
Tema: Djur		
Arg som ett bi	Att snabbt bli väldigt arg och upprörd	Barnet blev argt som ett bi när föräldern tog bort leksaken.
Gå som katten kring het gröt	Att undvika att prata om ett ämne eller att direkt svara på en fråga. Ofta på grund av osäkerhet eller rädsla för att säga det man tycker.	Jag märker att du går som katten kring het gröt när jag frågar om ditt förhållande.
Ha fjärilar i magen	Att känna sig nervös eller spänd inför något, som ofta känns fysiskt i magen.	Jag fick fjärilar i magen då jag tänkte på vem jag skulle få träffa imorgon.
Fågelvägen	Den kortaste vägen på kartan från en punkt till en annan.	Fågelvägen är det bara några kilometer mellan våra hus, men det tar över 15 minuter att köra.
Väck inte den björn som sover	Att inte störa eller provocera någon, eftersom det kan leda till större problem.	Det lönar sig inte att ta upp det med henne just nu, väck inte den björn som sover.
Krokodiltårar	Någon gråter eller visar sorg på falska grunder, för att manipulera eller verka oskyldig.	De sa att de var ledsna för det de hade gjort, men alla såg att det bara var krokodiltårar.
Tema: Vardagliga ting och företeelser		
Slå huvudet på spiken	Att säga eller göra något som är träffsäkert och ofta för att lösa ett	När du sa att vi behöver mera tid och mindre tjafs slog du verkligen

	problem eller ge ett korrekt svar.	huvudet på spiken!
Klart som korvspad	Något som är väldigt tydligt, lätt att förstå eller uppenbart.	Det var klart som korvspad vilka som skulle vinna matchen.
Ha skinn på näsan	Någon är självsäker, modig och tuff och står upp för sig själv, ofta i svåra eller utmanande situationer.	Hon hade verkligen skinn på näsan, hon vågade stå emot chefen och försvarade sin idé.
Ta det med en nypa salt	När man vill visa att något inte nödvändigtvis är helt sant eller pålitligt och att man ska vara försiktig med att acceptera det som fakta.	Han påstår att han kan springa ett maraton på två timmar, men jag tar det med en nypa salt - han brukar överdriva.
Tappa hakan	Att bli väldigt förvånad, chockad eller imponerad.	Jag tappade hakan när jag såg byxornas prislapp!
Dra sitt strå till stacken	Bidra med sin andel för att lösa ett problem eller nå ett mål.	Alla måste dra sitt strå till stacken så att vi blir klara i tid.

Stilnivå handlar om att hitta den rätta stilen för just den text du ska skriva. I skolsammanhang förutsätts du skriva ett formellt språk vilket bland annat betyder att du ska

- Undvika slang och talspråk (skriv inte dom utan de/dem)
- Undvika förkortningar (skriv inte osv., mm. eller liknande utan skriv ut orden)
- Fullständiga meningar
- Använda ett varierat vokabulär
 - Undvik upprepningar
 - Använd synonymer

Ditt **ordförråd** utvecklas ju mer du använder språket, i det här fallet svenskan. Att läsa är bland det effektivaste sättet att utveckla sitt språk och ordförråd, och det vet du säkert redan. Men det finns också andra knep att ta till.

Många använder ord från andra språk speciellt när de talar med andra människor, men utmana dig själv att hålla dig till svenskan, också då du inte genast kommer på ordet du söker efter. Kan du förklara det på ett annat sätt? Kan du tillsammans med den du pratar med komma på det svenska ordet?

I det bifogade bingo-dokumentet finns flera olika uppgifter och utmaningar som stöder din svenska. Utmana dig själv!

Bingo för att stärka svenskan

Läs nyhetsartiklar i en dagstidning under en veckas tid	Lyssna på en podd på svenska som behandlar ett samhälls-fenomen	Läs en populär-vetenskaplig bok	Titta på Yle 5 Nyheter under en veckas tid	Läs en novell
Diskutera en ställnings-tagande text med en vän	Titta på en svenskspråkig film	Läs en svenskspråkig biografi	Titta på en svenskspråkig film	Läs fem debatt-artiklar på svenska
Läs en svenskspråkig deckare	Skriv dikter på svenska där du vill förmedla olika sorters känslor	Titta på en svenskspråkig film	Lyssna på en svenskspråkig ljudbok	Läs en längre text på svenska högt
Lyssna på svensk musik	Titta på ett svenskspråkigt aktualitets-program	Skriv dagbok på svenska under en veckas tid	Läs svenskspråkiga sportartiklar under en veckas tid	Titta på en svenskspråkig TV-serie
Skriv upp fem nya svenska ord varje dag i en veckas tid	Lyssna på Yle Vegas nyheter under en veckas tid	Läs artiklar på svt.se	Spela ett sällskapsspel på svenska (f.ex. Alias eller Charader)	Börja följa två nya mediehus på svenska